

Page

Rariorum

PLANTARUM
HORTI MEDICI
AMSTELODAMENSIS
DESCRIPTIO
&
ICONES

HORTI MEDICI
AMSTELÆDAMENSIS
RARIORUM

Tam Africanarum, quàm Utriusque Indiæ, aliarumque
Peregrinarum

PLANTARUM

Magno studio ac labore, sumptibus Civitatis Amstelædamensis
longa annorum Serie collectarum,

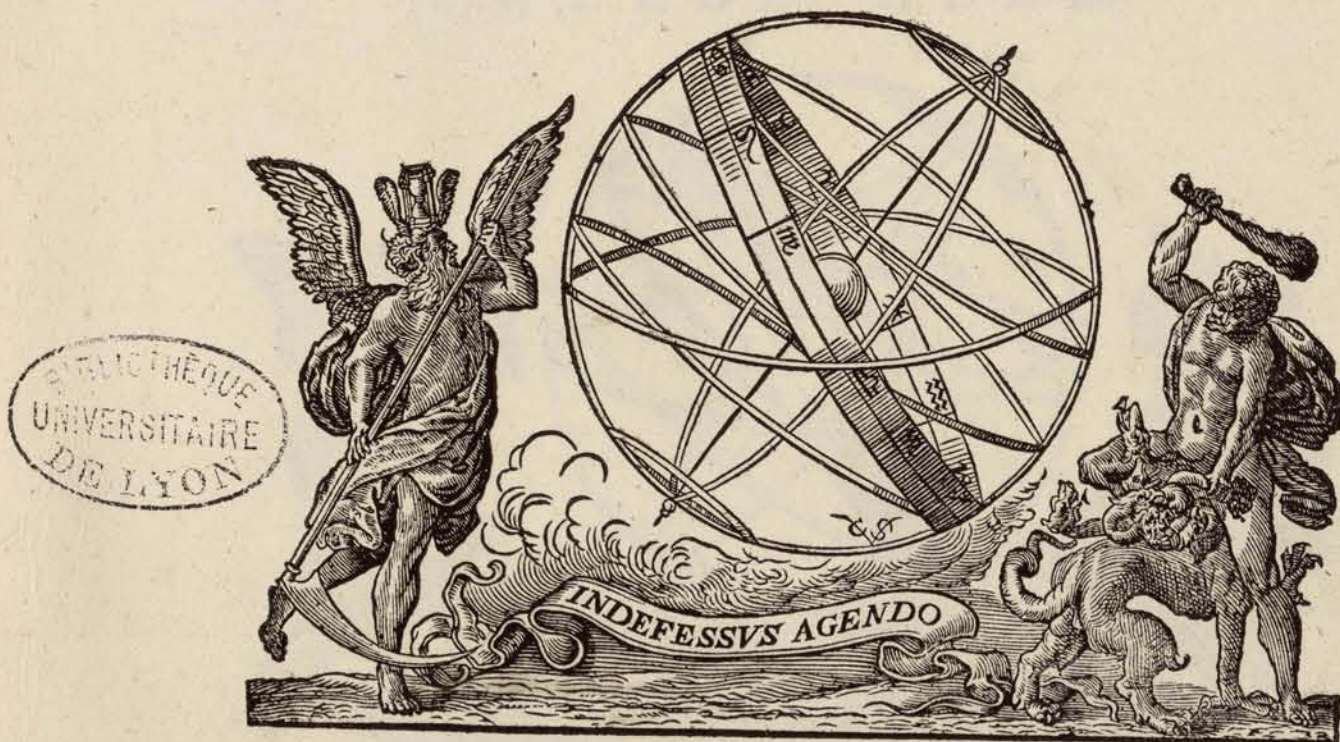
DESCRIPTIO ET ICONES

Ad vivum æri incisæ.

AUCTORE

CASPARO COMMELINO M. D.
Et horti Medici Botanico.

PARS ALTERA.

AMSTELÆDAMI,

Apud P. & J. BLAEU. nec non Viduam ABRAHAMI à SOMEREN.

M. DCCI.

BESCHRYVINGE
En Curieuse
AFBEELDINGEN
Van rare vreemde
Africaanfche, Ooft-West-Indifche en andere
GEWASSEN
Vertoont in den
AMSTERDAMSCH
KRUYD-HOF.

Met groote moeyte en arbeid op Stads-Kosten in vele jaren
aangewend, en by een verfameld door

CASPARUS COMMELIN M. D.
En Botanicus horti Medici.

TWEEDE DEEL.

T'AMSTERDAM,
By P. en J. BLAEU, en de Weduwe van ABRAHAM van SOMEREN.
M. DCCI.

NOBILISSIMIS AMPLISSIMIS

ET PRUDENTISSIMIS VIRIS,
ET GRAVISSIMIS VIRIS,

D. JOANNI HUDDÉ,

D. JOANNI CORVER, J.U.D.

D. FRANCISCO DE VICO,

D. THEODORO MUNTER, J.U.D.

AMSTELÆDAMENSIS

REIPUBLICÆ CONSULIBUS

ET SENATORIBUS.

NEC NON

NO.

NOBILISSIMIS AMPLISSIMIS

ET PRUDENTISSIMIS VIRIS

D. FRANCISCO de VROEDE, J. U. D.
PRÆTORI ET SENATORI.

D. JOANNI HUYDECOOPER
à MAARSEVEEN, J. U. D. SCABINO.

D. GERBRANDO PANCRAS, J. U. D.
SCABINO PRÆSIDI.

HORTI MEDICI AMSTELÆDAMENSIS
CURATORIBUS,

DOMINIS SUIS ET MÆCENATIBUS PERPETUUM VENERANDIS.

EJUSDEM HORTI MEDICI

PARTEM ALTERAM.

EA, QUA DECET, REVERENTIA
D. D. D.

CASPARUS COMMELIN.

D. FRANCISCUS DE VROEDE
I.V.D. REIPUBLICÆ, AMSTELÆDAMENSIS
PRÆTOR ET SENATOR, HORTI HUIUS
URBIS CURATOR.

BIBLIOTHÈQUE
LYON
UNIVERSITÉ

D. JOANNES HUYDECOPER
A MAARSEVEEN I.V.D. REIPUBLICÆ
AMSTELÆDAMENSIS SCABINUS,
HORTIQUE IBIDEM MEDICI CURATOR.

BIBLIOTHEQUE
LYON
UNIVERSITAIRE

D. GERBRANDUS PANCRAS
I.V.D. IN REPUBLICA AMSTELÆDAMENSI
SCABINORUM PRÆSES, ET HORTI MEDICI
EJUSDEM REIPUBLICÆ. CURATOR.

LECTORI BOTANOPHILO

S: D: P:

CASPARUS COMMELIN.

Agnam esse & ingentem plantarum copiam, & Veterum & Recentiorum Botanicorum opera testantur: quantus sit hoc tempore plantarum antea nec visarum nec cognitarum numerus, cujuscumque Regionis Horti cum privati tum publici iisdem copiosissime instructi confirmant, præter Anglorum, Germanorum aliarumque Gentium hortos, inter tot Batavorum unicus Amstelædamensium publicus fidem dictis faciet, qui harum tantam copiam possidet, ut in hisce describendis omnibus facile quis ætatem consumeret.

Quartus jam agitur annus, quo Primitiæ hujus horti a Patruo meo conscriptæ, a CL: Ruyschio & Kiggelario latinitate donatæ, & notis illustratæ literato orbi publicatæ sunt. Quartus jam agitur annus, quo Nobilissimorum & Amplissimorum Dominorum Consulium favore hujus horti medici cura culturaque mihi fuit demandata; ab hoc tempore illud mearum esse partium putavi partem alteram exoticarum feracissimam tecum, lector Benevole, communicare, sed pauca sunt quorum te certiolem, priusquam hunc hortum nostrum ingrediaris, volo, ut & majore cum voluptate & fructu stirpes omnes & singulas intueri queas: in ipsius horti ingressu & Africae & utriusque Indiae Aloes apparebunt viginti, quarum præter solam nomenclaturam vel nulla vel exigua apud Botanicos fit mentio, harum quasdam florentes, nonnullas seminibus onustas, alias & flore & semine viduas videbis, videbis *Aloen Americanam ex Vera Cruce foliis latioribus & glaucis Kiggelarii* contra nonnullorum opinionem a verâ *Aloe Americanâ minore Muntingii* longe diversam, & ex collatâ utriusque descriptione & jcone hujus diversitatis certus evades, & si te certiolem desideres, publicum hortum Amstelædamensem ingredi, & ilico tibi vera *Aloe Americana minor Muntingii* occurret, quam præteritâ æstate (sculptis jconibus, & parte mediâ harum descriptionum impressâ) Horto medico donavit vir Nobilissimus & Amplissimus Dominus Joannes Hudde, hujus inclytæ Reipublicæ Consul & Senator, nec
* non

non Societatis Indiæ Orientalis Præfectus &c. , quod donum hujus Aloes hoc ipso gratius & præter alias stirpes Botanices studio utilius , quod omnem de verâ *Aloe Americanâ minore Muntingii* dubitandi ansam tollat.

Per hortum universum omnium & singularum stirpium , quæ in hisce Regionibus solent florere , florendi tempus , & propagandi methodum (qualem propriâ observatione expertus sum) notatam videbis ; Africanarum plurimas , quo tempore in Africâ florent , quod amant solum , qualem apud Incolas in medicinâ habent usum , ipsas indicare experieris.

Progredere tantisper , Lector Benevole , & florentem videbis Tulipam Capensem Stapelii , quam iterum etiam hoc anno florentem in horto medico mecum viderunt plurimi.

Has fere omnes stirpes e Semine in horto enatas videbis , illis autem plantis , quas alii horto donarunt , largitorum nomina adjuncta videbis , fore ut & unicuique sua tribuatur laus & honos , & ne alterius fructu gloriari hortus noster videatur , descriptæ tamen in horto medico creverunt omnes , & in eodem naturali vivoque colore nitidissime depictæ cum magnâ aliarum depictarum copiâ servantur , quâ operâ , cæteras , quas alit Hortus fere innumeras , aut alet exoticas , depingi curant , & curabunt studiis hisce faventes Nobilissimi & Amplissimi Domini Curatores , quod brevi futurum est opus Cæsareum.

Nomina , quibus stirpes notantur , a fine ultimo frutificatione videlicet desumpta , & quæ meo judicio convenientissima singulis addidi ; quid alii de iis sentiant , quod elegerint nomen , ubique notatum videbis. Optassen equidem , L : B : , Clarissimorum Botaniconum Tournefortii Institutiones rei Herbariæ , & Volckameri Floram Norinbergensem citius fuisse editas , & ad manus meas pervenisse , cum in Utriusque operibus plantæ nonnullæ , in hoc opere descriptæ , etiam recensentur. Cæterum , quid in hisce describendis egerim , ex attentâ lectione facile lectori apparebit , & si has descriptiones & jcones Botanophilis non ingratas fuisse intellexero , edito totius horti catalogo , tertiam quoque partem non denegabo , Vale L : B : , & nostris fruire laboribus.

Dabam Amstelædami
ipsis Kalendis Januarii MDCCI.

CASPARUS COMMELIN

AEN DEN

LEESER.

D At het getal der gewassen groot en meenigvuldigh is getuygen de Kruid-boecken, beyde van Ouden en Jonge Kruid-beschryvers; dat groot en menighvuldigh het getal der gewassen, die van te voren noyt gesien ofte bekend zyn geweest, tegenwoordigh is, bevestigen beyde publike en private hooven, die versien zyn van een groote overvloet van uytlandsche gewassen, buyten en behalve de hooven van Engeland, Duytsland, en die van anderen volcken, soo sal dit myn segge onder soo veel hooven van Holland den publike hof van Amsterdam alleen bewaarheeden, die soo een groot getal gewassen, die van te voren noyt gesien ofte bekend zyn geweest, besit, dat, soo indien imand deselve allen soude willen beschryven, hy daar in syn gantsche leeven soude moeten besteeden.

Het is nu het vierde jaar, dat de Eerstelingen van deese hof door myn Oom Zabr: beschreven, door de Heeren Fredericus Ruysch en Franciscus Kiggelaar in de latynsche taale overgeset, en met aanteeckeningen verryckt, het licht saagen. Het is nu het vierde jaar, dat my door de gunste van haar Edele Groot Achtbaarheeden de Heeren Burgermeesteren de sorge van deese Medicyn-hof is aanbevoelen, sedert welke tyd ick het van myn plicht geoordeelt heb, u, goedgunstige leeser, dit tweede gedeelte van deese hof, met uytlandsche gewassen versien, meede te deelen, maar eer dat gy in deese hof intreed, soo zyn u eenige saecken voor afnoodig te weeten, op dat gy met meerder vermaack en nuttigheyd alle de gewassen en ider in het besonder mooght aanschouwen: in het begin van deese hof zullen u twintigh meedesoorten van Aloe uyt beyde de Indiens en Africa oorspronckelyck voorkoomen, van welke twintigh meedesoorten by de Kruid-beschryvers behalve een enckelde benaamingh geen ofte weynich gewach gemaackt werd, hier van sult gy eenigen met haar bloemen verciert, sommigen met haar zaad belaaen, anderen wederom bloem en zaadeloos sien, gy sult den Aloe Americana ex Verâ Cruce foliis latioribus & glaucis Kiggelarii tegen het gevoelen van eenigen onderscheyden sien van den oprechte Aloe Americana minor Muntingii, en dit onderscheyd sult gy uyt de beschryvingen, en afbeeldsels tegen den anderen vergeleeken bevinden, en soo gy meerder seeckerheyd begeerd, soo tred in de publike Amsterdamsche Medicyn-hof, en daar sal u aanstonds den oprechte Aloe Americana minor Muntingii ontmoeten, dewelcke aan de Medicyn-hof voorleedene soomer (na dat alle de afbeeldsels reets in het koper gesneeden, en de helfte van de beschreyvingen gedrukt waaren) vereerd heeft den Edele Groot Achtbaare Heer de Heer Johannes Hudde Burgermeester en Raad deeser Stad, en Bewinthebber der Oost-Indische Maatschappy, &c. welke

*

welcke gifte van deese Aloe dies te aangenaamer, en aan de oeffeninge der Kruid-kunde boven anderen gewassen te nuttiger is, om dat sy wegens den oprechte Aloe Americana minor Muntingii alle reeden van twyffelen wegh neemt.

Gy zult door den gantsche hof vinden aangeteeckent, op welck tyd ider gewas bloem geeft, en hoe deselve werd vermeenighvuldicht; veel der Africaansche gewassen sullen te kennen geeven, op wat tyd sy in Africa bloem draagen, op wat grond sy aldaar wassen, en wat gebruyck sy in de Medicyne by de Inwoonders hebben.

Gaat een wynigh voort, Goedgunstige leeser, en gy zult gewaar werden, dat den Tulipa Capensis Stapelii bloem draagt, dewelcke oock veel met my dit jaar hebben sien bloem dragen. Gy zult sien dat alle de gewassen indien hof nyt zaad zyn voortgekomen, ten zy sy des gevers naam aanwysen, op dat alsoo aan ider zyn lof en eere werde gegeven, en op dat deesen hof niet souden scheynen te willen proncken met een anders vrucht, de hier nochtans beschrevenen zyn alle gequeect in den hof, en zyn naa het leeven met desselfs verwe geteeckent, die met een groot getal afteekeningen van anderen gewassen in den hof bewaard werden, welke versamelingh van geschilderde gewassen, door dien de Edele Achtbaare Heeren Commissarisen van deesen hof, als voorstanders van de Kruid-kunde, in het afteekenen van het groot getal der nytlandtsche gewassen, die in deselve werden gequeect en gequeect zullen werden, volharden, een Konincklyck werck Staat te werden.

De naamen, waar meede deese gewassen werden aangeweesen, zyn van haar natuurlycke kent-teekenen, dat zyn bloemen, zaaden en zaad-huyzen, onleend, en dierhaalve zyn desselfs naamen, myns oordeels, soodaanigh, als met desselfs eygenschappen best zyn overeenkoomende; wat anderen van deesen gewassen gevoelen, wat naam sy hebben verkooren, sult gy by ider der selve sien aangeteeckent.

Ick hadde wel gewenst, Goedgunstige leeser, als dat de wercken van die twee vermaarde Kruid-kenders De Heeren Tournefort en Volckamerus vroeger hadde het licht gesien, en ick deselve eerder hadde ontfangen, dewyl in die beyde van eenige gewassen, die in dit werck beschreven zyn, gewach gemaackt werd. Vorders wat ik in deese beschreyvingh heb gedaan, sal aan den aandachtige leeser licht blycken, en soo indien ik gewaar werden, dat deese myne beschreyvingen en afbeeldsels aan de liefhebbers der Kruid-kunde niet onaangenaam zyn geweest, soo zal ik my oock niet onttrecken, om, naa dat ik een generale register van den hof zal hebben nytgegeven, een derde gedeelte van deese hof te beschreyven. Vaart wel, Goedgunstige leeser, en gebruyckt onsen arbeyd.

Amsterdam,
1 January 1701.

C A P.

C A P. I.

ALATERNOIDES AFRICANA ERICÆ
FOLIIS FLORIBUS ALBICANTIBUS
ET MUSCOSIS.*Alaterna ericoides L.*

Plantæ fructum ferentes tricoc-
cum, & hætenus notæ,
vel *Tithymalus*, *Ricinus*
aut *Chamælea tricoccus*
vocantur; *Tithymali* spe-
cies omnes Lactescunt, flo-
rem habent plerumque vel tetra vel pen-
tapetaloideum, cui folia circumstant pe-
rianthii loco gemina; *Ricini* florem ha-
bent staminosum, & non lactescunt;
Chamælea tricoccus tripetaloideum florem
possidet: quum plantæ hæc describendæ,
etiãsi tricocæ, his notis destituantur,
Alaternoides vocare malui, fronde enim
virent perpetua, & florem cum Alaterno
pentapetaloideum proferunt, semina terna
singulos sequuntur flores tribus inclusa lo-
culamentis, tria etiã in Alaterni baccis
continentur semina, illa itaque cum hæc
Africanas inter & Alaternum præcipua exi-
stat differentia, *Alaternoides* vocavi; sunt
enim hujus generis plurimæ plantæ Afri-
canæ, sunt etiã Asiaticæ, *Kaka-Toddali*,
Karetta Amelpodi, & *Katou Belutta-
Amelpodi* Malabarensium parte quintâ
Horti Malabarici descriptæ, sub hac etiã
familia numerandæ veniunt.

Radicem habet hæc planta Ligneam
& fuscam.

Alle de bekende gewassen,
die een Vrugt geven be-
staande uyt drie hollighee-
den, in sich drie zaaden be-
sluytende, deesen alle zyn
met de naam van Tithy-
malus, Ricinus, ofte Chamælea tricoc-
cos bekend; alle de soorten van Tithyma-
lus geven melk, en hebben gemeenlyk een
eenbladerige bloem, dewelke in vier ofte
vyf sneden gesneden is, en in plaetse van
een bloemkooker twee bladen heeft; de
soorten van Ricinus geeven geen melk, en
des selfs bloemen bestaan uyt veel bloem-
draaden; den Chamælea tricoccus heeft
een eenbladerige bloem, die in drien gesne-
den is: Dewyl deese Planten, dewelke nu
beschreeven zullen werden, die Kenteekenen
niet en hebben, alhoewel sy ook drie zaa-
den in drie holligheden hebben, soo heb ik
deselven liever willen de naam geven van
Alaternoides, want sy zijn altyd groen,
en hebben een eenbladerige bloem, die in vyf
sneden verdeelt is gelyk den Alaternus,
drie zaaden elk in een besonder zaad-huys
volgen na ider bloem; drie zaaden werden
ook inde besien vanden Alaternus gevon-
den, dewylder dan dit onderscheid is tussen
deze Africaansche Planten ende den Ala-
ternus, soo heb ik deselve Alaternoides ge-
naamd; want van dit geslacht zijn veel
Africaansche en Asiatische gewassen, den
Kaka-Toddali, *Karetta Amelpodi*, en
Katou Belutta-Amelpodi van de Mala-
baren, en in het vyfde deel vanden Hor-
tus Malabaricus beschreven, zijn onder
dit geslacht te reekenen.

Deze Plant heeft een bruyne en houtach-
tige Wortel.

A

De

(2)

Caulem habet rotundum, fœsqui pedalem, & fuscum, cui nullo habito ordine plurima adstant folia parva, angusta, mucronata, & rigida, quæ parte superiore viridia, inferiore alba, cui etiam plurimi adnascuntur ramuli, digiti longitudinem raro superantes, quorum cacumina flosculis exornantur plurimis, albis, muscolis pentapetaloidis, quorum quemque sequitur capsula seminalis castanei coloris, quæ tribus suis sulcis totidem intus designat cavitates, quarum integumentum interius subflavum semen continet nigrum triquetrum, quod ab una parte convexum, a duabus alteris planum hilo albicante notatur.

Semina hujus anno 1697. recens ex Africâ missa dono dedit vir amplissimus Dominus Joannes Huydecoper a Maarseeven, in hac civitate Scabinus, & Horti Medici Curator, quæ anno sequente fata hunc suppeditarunt fruticem, qui floruit in hypocauftis vitreis per integram nuperimam hyemem, sed semina produxit nulla.

De steel van dese plant is rond, anderhalf voet hoogh, en bruyn, waar aan veel klyne smalle bladen sonder de minste order staan, dewelken styf zijnde en spitsuytlopende van boven groen, en van onder wit zijn, waar aan ook veel taxkens groeijen, selden langer als een vinger, welkers toppen verciert werden door veel witte en mosachtige bloemen, die in vyf sneden verdeelt zijn, na welke bloemen een castanje-bruyn zaad-huys volgt, 't geen door zijn drie veuren desselfs drie holligheden konst aan te wysen, het binnenste bekleetsel van deese drie holligheden is uyt den geelen, en houd in sig een driekantig zaad, 't geen aan de eene zijde verheven, aan beyde de andere zijden plat is, en geteekent werd met een wit vlakje.

Het Zaad van deese Plant in 't Jaar 1697. vers uyt Africa gesonden, heeft verciert den Achtbaere Heer Joan Huydecoper van Maarseeven, Schepen, en Commissaris van den Medicyn-Hof, welk zaad het jaar daar aanvolgende gezaayt zijnde, heeft dit heester woortgebracht, het geen de laatste Winter door in de glaaskassen Bloem gedraagen heeft, maar geen zaaden.

C A P. II.

ALATERNOIDES AFRICANA
 TELEPHII LEGITIMI
 IMPERATI FOLIO
 FLORE VIRIDI.

Clusia alaternoides.

Semina hujus fruticis sub nomine *Ricini frutescentis flore viridi* Anno 1696 missa sunt ex Africa.

Het zaad van dit Heester is in het Jaar 1696 uyt *Africa* gesonden, op de naam van *Ricinus frutescens flore viridi*.

Radix ei Lignosa est.

De Wortel is houtachtig.

Caulem habet bipedalem, rotundum, Lignosum, fuscum, qui varios emittit ramulos pedales, & minores, qui virides primo, sed deinde cum caule concolores, folia ferunt nullo suffulta pediculo crassa, succulenta, instar foliis *Telephii legitimi Imperati*, sed angustioribus paulo, quæ saporem habent nonnihil adstringentem; e foliorum alis parvi exoriuntur virides pediculi, qui è perianthio quinquifido flores sustinent pentapetaloideos, & virides, flores præter stannina apicibus luteis prædita stylos habent nutritivos, quorum summitates quina lutea possident filamenta.

De stam is houtachtig, rond, bruyn, en anderhalf voet hoog, dewelke veel tacken van sich geeft, somwyle een voet lang, eerst groen en krygt naderhand deselve couleur als de stam, de bladen, die sy voortbrengen, zyn sonder steelkens, dick en sapachtig, gelyck als de bladen van den *Telephium legitimum Imperati*, maar wat smalder, de smaak der selven is t'samentreckende; uyt de oxelen der bladen komen klyne groene steelkens voort, dewelken uyt een vyfbladerige bloemkooker bloemen voortbrengen, die groen en in vyf sneden verdeelt zyn, de bloemen hebben behaluen haare bloemdraden, die met geele toppen versien zyn, bloem-stylen, welkers toppen vyf geele draaden besitten.

Flores sequuntur fructus rotundi fusci, tria intus semina nigricantia, & splendentia continentia, magnitudine & figura fruticis jam descripti Seminibus non dissimilia.

Na de bloemen soo volgen ronde en bruynne vruchten, in sich beslytende drie swarte en blinkende zaaden, van groote en gedaante als de zaaden van het voorgaande heester.

B

Het

(4)

Floret singulis hybernis mensibus in hypocaustis vitreis, sed semina haecenus produxit nulla.

Het draagt alle de Winter-maanden door bloemen in de glase Winter-kassen, maar heeft tot noch toe geen zaaden gegeven.

C A P.

ALOE AFRIC: ARBORESCENS MONTANA NON SPINOSA, FOLIO LONGISS: PLICATILI, FLORE . RUBRO.

Fig. 3.

C A P. III.

ALOE AFRICANA ARBORESCENS MONTANA
 NON SPINOSA, FOLIO LONGISSIMO
 PPLICATILI, FLORE RUBRO.

Aloe plicatilis

PLantæ, quæ flore gaudent monopetalo in sex rarissime quinque profundas Lacinias diviso, nunc pendulo nunc erecto, eoque vel in ramulis vel inspicâ nascente, capsulam gerunt feminalem tribus loculamentis distinctam plurima intus semina, ut plurimum semilunaria, duplici serie continentibus, (quæ Loculamenta vel una cum floribus prodeunt, & quibus flores infident, vel quæ ex ipso stylo nutritivo in floris medio, post ejus exanthesin, oriuntur) radice nutriuntur vel fibrosâ, vel tuberosâ, folia succulenta plerumque (cum dentur foliis non succulentis) producunt, hæ omnes, inquam aloes nomine indigantur.

Hæ iterum duplici modo nascuntur, quarundam enim folia explicantur successive e medio veluti cornu abscedentia, vestigiis quibusdam sui relictis nunquam aut rarissime oblitterandis, ac si de industriâ picta essent, quarum flores apparent nunquam, nisi omnibus explicatis foliis, & quæ una cum floris exanthesi, aut perfectis feminibus arefcunt sensim & pereunt, ut observare licuit in *Aloe americanâ folio in longum aculeum abeunte* C: B., quæ, postquam anno 1698. in Horto Academico Lugduno-Batavo floruerit, sensim aruit & periit; quædam vero, cum folia habeant vel in orbem vel ex adverso posita, continuo nova folia e medio producuntur, & quæ species, certam nactæ altitudinem, singulis annis caulem unicum vel plures ferunt sustinentem flores suæ speciei convenientes, ut in *Aloe Vul-*

Die planten, dewelken een bloem uyt een blad bestaande en in ses selden vyf diepe sneden gesnede te voorschyn brengt, welke bloem of nederwaarts hangende, ofte recht opstaande aan tacken ofte aan een spil groeyd, na welke bloem een Zaad-huys volgt, dat in drie onderscheyde holligheeden veel zaaden van gedaante gemeenlyk als een halve maan op een dubbelde regel in sich besluyt; (welke zaad-huysen of met de bloemen gelyk te voorschyn komen, en waar op de bloemen vast sitten, ofte welken uyt de bloemstyl in 't midde van de bloem, na dat die is vergaan, voortkomen) welke planten gevoed werden ofte door een veselachtige ofte knobbelachtige wortel; dewelke gemeenlyk sapachtige bladen (door dien ook soorten gevonden werden met bladen, die geen ofte wymich sap in sich besluyten) te voorschyn brengen; deesen allen, seg ik, werden met de naam van *Aloe* genoemt.

Deese planten wederom, die groeijen op tweederhande manieren, want van sommige soorten soo ontvouwen sich de bladen een na den anderen uyt het midde gelyk als van een hoorn, laatende naa sich altyd blyvende ofte ten minsten niet schielyk uytgaande Litteekenen staan, als of deselve voorbedachtelyk geschildert waren, van welke planten de bloemen nimmer te voorschyn koomen, ten zy alle de bladen ontvout zyn, en welke planten, wanneer sy bloemen hebben gedraagen ofte rype zaaden gegeven, allenxkens uyt droogen en vergaan, gelyk ik heb konnen bespeuren in den *Aloe Americana folio in longum aculeum abeunte* C. B. dewelke na dat sy in 't jaar 1698. in den hof van de Academie tot Leyden bloem gedraagen had, allenxkens is verdroogt en vergaan; Sommige daar en tegen, dewyl sy bladen hebben die in de ronte

C

of

gari C: B: & plerisque africanis speciebus videre est.

Aloes species diversæ a diversis proponuntur auctoribus, plures alias non descriptas ex Africâ & Americâ missas existere, breviori eâque accuratori descriptione & iconibus Lectori in sequentibus ostendam, quarum si quem auctorem mentionem fecisse videam, quid de iisdem dictum, apud quamque speciem Lectori patebit.

Per plurimos annos planta hæc venustissima viguit in horto Medico Amstelædamensi, qui unicus, & primus, quod scio, hujus plantæ possessor hæctenus existit.

Radicem habet fibrosam & albicantem.

Trunco sustentatur duas uncias crasso, pedali, fusco, & post foliorum decessum annularium circulatorum stygmata per aliquod tempus reservante, quum quo magis adolescat, hoc ipso magis magisque oblitterantur & evanescent; dein in quatuor se expandit ramulos, (de hac icone loquor, cum & plantam unicaulem alihortus) qui a principio ad finem usque ex meris foliis eundem admodum amplectentibus, ut nullus videri queat, constare videntur.

Folia sunt unciam lata, sesquipedem nonnumquam longa, (inferiora intellige, quum quo sunt superiora, quo breviora) crassa, succum viscosum & amarum continentia, cæsia, & rore albo quasi obducta, adeo ut tangentis digiti vestigia diu referent, non rigida (de vetustioribus loquor) ut in plerisque aloes speciebus, sed facile plicantur, & circa margines non nihil rubent.

Hæctenus in horto medico flores produxit nullos.

Flores hic appictos & capsulam feminalem addidi majoris perfectionis ergo ex codice viri nobilissimi & amplissimi Domini Nicolai Witsen, hujus urbis Consulis & Senatoris, qui eundem omnigenis iisque elegantioribus plantis in Africa ad vivum delineatis refertum mecum communicavit, cui itaque soli pro his & sequentibus grates debentur.

Flores, ut patet ex icone, in spica nascuntur rubri, monopetali, in sex laciniis divisi, quos sequitur capsula feminalis triquetra, tribus distincta loculamentis semina plana & fusca continentibus.

In altis iisque saxosis Promontorii Bonæ Spei montibus ad tredecim pedum altitudinem, & sesquipedis cassitern nascitur hæc planta, & floret Octobri.

of tegen den anderen overstaan, geven sonder ophouden nieuwe bladen uyt het midden, tot een sekere groote gekoomen zynde, brengen jaarlyks een steel oft meerder te voorschyn, dragende bloemen, elk aan syn soort eygen, gelyk als te sien is in den Aloe Vulgaris C. B. en meesten Africaanse soorten.

Verscheide soorten van Aloe werden van verscheide Auteurs voorgesteld, dat daar noch andere onbeschrevene Africaansche en Americaansche soorten zyn, sal ik met een korte en nette beschryvinge en afbeeldsel den Leeser in 't vervolg vertoonen, van welchen so ik bewinde dat eenig Auteur gewach gemaakt heeft, soo sal 't geene van de selve geseyd is, by ider soort den Leeser blyken.

Deese seer schoone plant heeft veel jaaren gegroeyt in den Amsterdamsche Medicyn-Hof, dewelke tot noch toe den eerste en eenige besitter is, dat ik weet, van de selve.

De wortel van dese plant is veselachtig en wit.

Deese plant wert ondersteunt door een stam, dewelke twee duymen dik, een voet hoog, en bruyn is, en dewelke eenigen tyd na dat de bladen zyn afgevallen Litteeken als ronde ringen behoud, dewyl hoe onder dat de plant werd, hoe meerder deselve komen te vergaan; daar na so breyd sy haar uyt in vier tacken, (ik spreek van dit afbeeldsel, dewyl in den hof ook een gequeekt werd, dewelke maar een enkelde steel heeft) welke tacken van het begint tot haar eynde toe schynen te bestaan uyt bladen, die deselve soodanig komen te omhelsen, dat geen tacken konnen gesien werden.

De bladen zyn een duym breed, anderhalf voet lang (verstaat hier door de ondersten, want hoe hooger sy staan, hoe klynder deselve zyn) dik, in sich beslytende een lymachtig en bitter sap, witachtig groen, en gelyk als met een dauw bedekt, soo dat de littekenen van de vinger, wanneer men deselve heeft aangeraakt, lang daar op blyven staan, sy zyn niet styf (ik spreek van de oude bladen) gelyk als in de meeste soorten van Aloe, maar sy konnen lichtelyk gevouwen werden, en zyn aan de kanten eenig sints rootachtig.

In den Medicyn-hof en heeft deselve tot noch toe geen bloem gedragen.

De bloemen die hier by geschildert zyn, als ook de zaadhuyzen heb ik tot meerder volmaaktheid hier by gevoegt uyt het boek van den Edelen Grootachtbaren Heer Mr. Nicolaas Witsen, Burgermeester en Raad van deese Stad, welke my dit boek verciert met alderley soorten van planten na het Leven in Africa geschildert heeft geleent, welke Heer dan alleen voor dit en het volgende te danken is.

De bloemen, gelyk als uyt desselfs aftekening blykt, groeijen aan een spil, zyn rood, bestaan uyt een blad, dat in ses sneden is gesneden, na welke bloemen een driekantig zaad-huys volgt, bestaande uyt drie holligheden, welke in sich beslyten veel bruyne en platte zaaden.

Dese plant wast aan de Kaap de Goede Hoop op hooge bergen in de klippen dertien voeten hoog, en anderhalf voet dik, en draagt bloemen in de maand October.

ALOE AFRICANA ARBORESCENS FLORIBUS ALBICANTIBUS FRAGRANTISSIMIS.

Fig. 4.
N. 1.

BIBLIOTHEQUE
UNIVERSITAIRE

ALOE AFRICANA ARBORESCENS FLORIBUS ALBICANTIBUS FRAGRANTISSIMIS.

Fig. 4.
N. 2.

THE
UNIVERSITY OF
LYON

C A P. IV.

ALOE AFRICANA ARBORESCENS FLORIBUS
ALBICANTIBUS FRAGRANTISSIMIS.*Aloë fragrans.*

Plantam hanc partis primæ capite XLIX descriptam sub nomine *Aloës africanæ arborescentis* me de novo descripturum mirabitur forsan Lector Benevolus, aſt ſi illam tunc temporis juniorem, minus perfectam, & ſpithameam altitudinem non excedentem; modo autem adultiorem, quatuor pedes altum, atque ſimul florentem conſideret, me non abſque omni ratione hujus descriptionem denuo ſuſcipere atque icones exhibere facile conjiciet:

Radicem habet hæc planta fibroſam longe lateque per terram diffuſam.

Caudicem poſſidet quatuor pedes altum, gryſeum, pollicem cum medio craſſum, qui foliorum ſtygmata annuli in modum reſervans quaſi geniculatus apparet.

Folia caudicis ſummitatem occupant plurima ſeſquipodem longa, tres uncias lata, in anguſtum mucronem exeuntia, exatro virore ſplendentia, foliorum medium a baſi ad mucronem uſque nervus occupat craſſus ex adverſa parte eminent.

Anni nonageſimi ultra milleſimum ſexcenteſimum ſeptimi die martii quarto ex foliorum medullis exortus eſt ſcapus ſpithameus, qui conglobatim flores plurimos ante eruptionem involucro membranaceo incluſos producebat, quorum nullus integre aperiebatur, quaſi figura prima reſentat: aſt anni nonageſimi ultra milleſimum ſexcenteſimum noni die februarii vigefimo ſexto novus apparuit ſcapus, qui decimo ſexto martii ſeſqui pedis altitudinem naſtus exornabatur floribus innumeris, nunc e longiori pediculo conglobatim junctis, modo arctius ipſi ſcapo adhærentibus, albicantibus, monopetalis tubuloſis, & in ſex profun-

DEn goedgunſtigen Leſer ſal mogelyck ſich verwonderen, dat ik op nieuw onderneeme deeſe plant te beſchryven, dewyl deeſelve op het XLIX capittel van het eerſte deel onder de naam van *Aloë africanæ arborescens* beſchreven, maar indien hy herdenkt dat deeſelve toen ter tyd jong, minder volmaakt, en niet grooter was als een ſpan; maar dat nu onder, vier voeten hoog, en bloendraagende is, ſoo ſal hy lichtelyk kunnen beſeffen, dat des ſelfs beſchryvinge niet ſonder reden onderneme, en des ſelfs afbeeldſels hier byvoegen.

Deeſe plant heeft een veſelachtige Wortel wyd en zyd ſich door de aarde uytſpryende.

Deſſelſs ſtamme is vier voeten hoog, anderhalf duym dick, en grauwwachtigh, dewelke de littekenen der blaaden behoudende gelyk als in leeden verdeelt ſchynt.

Boven aan den top van de ſtamme ſtaan ſeer veel bladen ander half voet lang, en drie duymen breed, ſpits uytlopende en donker groen, door welkers midde tot aan deſſelſs uyteynde een dicke ſenuw aan de buytenſte zyde uytſpryende doorloopt.

Op den vierden maart des jaars 1697 is uyt het midde tuſſen de bladen een ſteng opgeſchoote een ſpan hoog, dewelke veel bloemen t'ſamen by den anderen voortbracht, zynde de ſelve eerſt voortkoomen in een vlies beſlooten, van welken allen niet een geheel openging; gelyk als het eerſte afbeeldſel ver-
toont: maar op den 26 februarius des jaars 1699 is een nieuwe ſteng te voorſchyn gekoomen, dewelke op den 16 maart de hoogte hebbende van anderhalf voet, was verciert met veel witte kelkachtigen, eenbladrigen, en in ſes diepe omgekrulde ſneden verdeelde bloemen, hebbende ſtreepen uyt den roode, loopende over de langhte der ſelven, welken

D

allen

das lacinias reflexas divisas, qui lineolis subrubris secundum laciniarum longitudinem productis exornantur; florum medullium occupant stamina sex albicantia, apicibus transversim incumbentibus luteis prædita, una cum stylo nutritivo albicante, cujus summitatem occupat capitulum triquetrum, quasi ex tribus pilulis iuxta se invicem arcte junctis conflatum; quales flores exhibet figura secunda.

Flores odorem spirant fragrantissimum instar *hyacinthi indici tuberosâ radice Clusii*, fore ut integrum hypocauftum vitreum odore suo fragrantissimo impleant; guttas etiam fundunt viscidas, diaphanas, & mellis instar dulces; quæ autem siccatae colorem, odorem, & saporem mannae calabrinæ exhibent.

Semina hæcenus produxit nulla, quæ an unquam in hisce terris productura sit, dubito, præsertim cum vix ineunte vere flores appareant, quo tempore sol in perficiendis seminibus minus favet, omnisque calor artificialis huic operi minus est idoneus.

Non singulis, sed alternis annis in horto medico floret.

Folia siccata saporem paulo adstringentem habent.

Frigoris impatientissima, (cum ejus Africae partis, quæ Guinea audit, sit incolæ) atque hinc in vitreis hypocauftis per totam hyemem cum modicâ aquæ exhibitione servanda venit.

Plantam hanc venustam ex liberalitate nobilissimi viri Domini Simonis a Beaumont Nobilissimis & Præpotentibus Hollandiæ Westfrisiæque Ordinibus a Secretis, &c. a longo tempore possidet hortus Amstelædamensis.

allen of op een lange steel t'samen by den anderen stonden, of dicht aan de steng gehecht waaren, in't midden der bloemen zyn ses witte bloem-draden met geele toppen daar dwaars overleggende, de bloemstyl is ook wit, en des selfs driekantig hoeft bestaat als uyt drie ronde ballekens dicht aan den anderen gevoeght; sodanige bloemen vertoont het tweede afbeeldsel.

De bloemen geeven een seer aangenaame reuck, gelyk als den *Hyacinthus indicus tuberosâ radice Clusii*, soo dat deselven met haare aangenaame reuck de geheele glaase winter-kas komt te vervullen; sy geeven ook van sich lymachtige, heldere, en als hooning soete druppelen; maar welke druppelen uyt gedrooght zyn den, van couleur, reuk en smaak met de manna calabrina over een koomen.

Sy heeft tot noch toe geen zaaden geeven, en twyffelen of sy deselven wel immer in dese lande sal geeven, voornaamelyk dewyl sy in't aldereerste begin van de Lente haar bloemen voortbrenght, op welke tyd de Son minder hulpe in't volbrengen van de zaaden toebrenght en dat de warmte, die door konst verweckt werd, tot dit werk minder bequaam is.

Niet jaarlycks, maar om het andere jaar geeft sy haar bloemen in den medecyn-hof.

De gedrooghde bladen zyn een weynich samentreckende.

Sy kan geen de minste koude verdragen, (dewyl sy uyt dat gedeelte van Africa is, dat Guine genaamt werd) derhalven moet sy de geheele winter met weynich voght inde glaase winter-kassen bewaart werden.

Deese fraeije plant heeft den Amsterdamsche Hof al lange tyd beseeten, zynde in deselve gekoomen door de milde gifte van den Edelen Heer Mr. Simon van Beaumont Secretaris van Haer Edele Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westvrieland, &c.

ALOE AFRICANA CAULESCENS FOLIIS SPINOSIS MACULIS AB UTRAQUE PARTE ALBICANTIBUS NOTATIS

Fig. 5.

C A P. V.

ALOE AFRICANA CAULESCENS
 FOLIIS SPINOSIS MACULIS
 AB UTRAQUE PARTE ALBI-
 CANTIBUS NOTATIS.

R Adices habet plurimas calami scrip-
 torii crassitudinem æquantes, quæ
 nonnihil ad rubedinem vergentes in fibras
 exeunt tenuiores; quæ caulem emittunt
 (de adultiore loquor plantâ) pedalem,
 foliorum stygmata diu reservantem, ex
 albo purpureum, crassum, rotundum,
 cui plurima innascuntur folia succulenta
 pedalia & sesqui pedalia, in mucronem
 acutissimum & spinosum exeuntia, duas
 uncias cum mediâ lata, quæ maculis
 innumeris albicantibus ab utrâque parte
 exornantur, spinis crebris & rectis in utro-
 que margine armantur.

Haftenus in horto medico non floruit.

Cum cœteris Aloes speciebus caute ab
 hyemali frigore servanda venit.

Propagatur facillime per plantas junio-
 res circa radicem quot annis pullulan-
 tes.

Succum habet hæc aloë viscosum nul-
 lam amaritiem in se continentem.

D Eese plant heeft veel wortelen ter
 dichte van een schryffen, dewelke
 eenighsints rood zynde klyne veeselen van
 sich geven; uyt welken een steel uyt schiet
 een voet hoogh, (ik spreek van een ou-
 de plant) dewelke de litteekenen van de
 afgevallene blaeden langs op sich behoud,
 sy is bleeck purper, dick en rond, waer
 op veel sapachtige bladen, een voet ofte
 anderhalf flank in een spitsen doorn-yndigen-
 den wassen, sy zyn twee en een halve duym
 breed, aan beyde de syden met witte
 vlacken verciert, en desselfs beyde kanten
 zyn met veel doornen gewapent.

Tot noch toe heeft sy geen bloem gedra-
 gen.

Deese plant moet met alle de Aloes soor-
 ten des winters van alle kouwde bewaert
 werden.

Sy vermeenighvuldicht seer licht door
 jaerlycksen by de wortel uyt loopenden jon-
 ge planten.

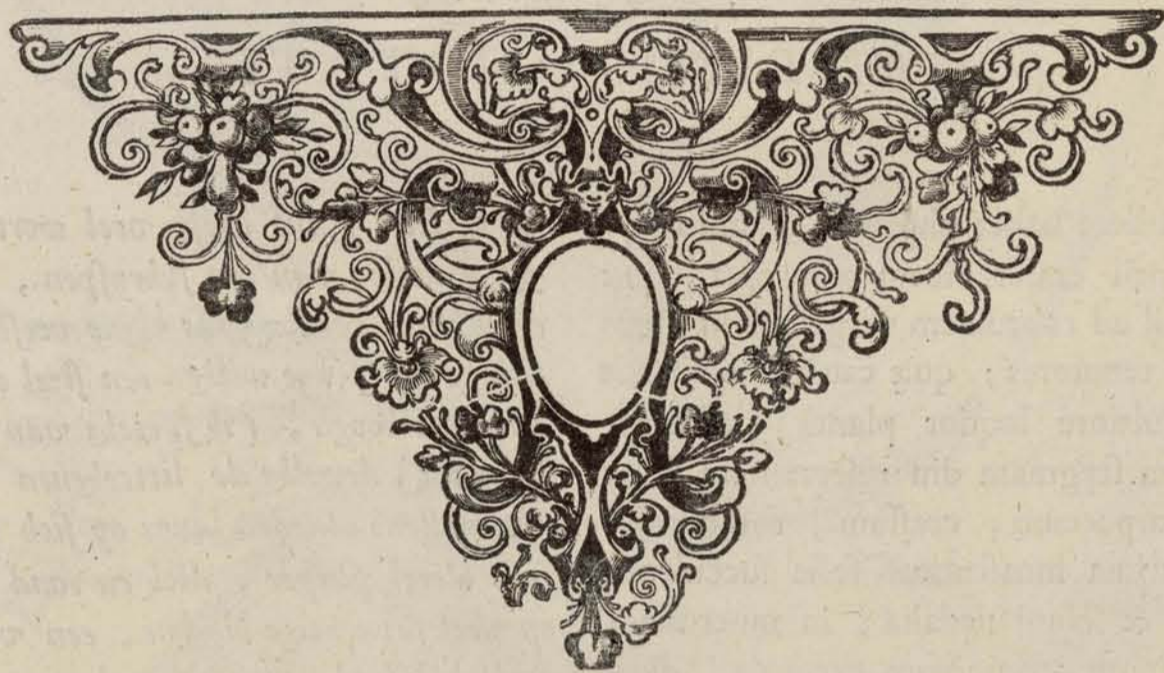
Deese plaant heeft slymmerigh sap son-
 der de minste bitterheit.

E

De

Semina hujus plantæ sub nomine *Aloes tricoloris flore rubro* mittuntur ex africa.

De zaaden van deese plant werden uyt Africa gesonden op de naam van Aloe Tricolor flore rubro.

ALOE AFRICANA BREVISSIMO CRASSISSIMOQUE FOLIO FLORE SUBVIRIDI.

Fig. 6.

C A P. VI.

ALOE AFRICANA BREVISSIMO
 CRASSISSIMOQUE FOLIO FLORE
 SUBVIRIDI. *Aloe retusa.*

PEr aliquot annos speciosissima hæc planta viguit in horto medico Amstelædamensi, quæ radicem habet fibrosam, fuscam, in fibras tenuiores excurrentem, ex quibus aliquot folia viridia enascuntur inter omnes aloes species crassissima & brevissima, quorum extremitates versus posteriora reflexa triangularia evadunt, pronâ parte lineis albicantibus notantur, & in mucronem nonnihil aliquando rubentem exeunt.

Succus hujus plantæ saporem habet dulcem & aqueum.

Hactenus in horto medico nec flores nec semina produxit.

Florem tamen ejusque capsulam seminalem addidi ex codice viri nobilissimi & amplissimi Domini Nicolai Witsen Consulis & Senatoris, ex quo codice habui sequentia. Ex foliorum medio scapus erigitur spithameus rotundus, subruber, qui in summitate flores gerit tubulosos virides, & in sex lacinias divisos.

In locis apricis & saxosis Promontorii Bonæ Spei mensè octobri floret.

Facile hæc planta multiplicatur, si folia avulsa, per diem aut alterum soli ex-

DEese schoone plant heeft reets eenige jaaren in den Amsterdamsche Medicyn-hof geweest, hebbende een veselachtige bruyn wortel, waar uyt eenige groene bladen te voorschyn komen, zynde de kortste en diksten onder allen de soorten van Aloes, welkers toppen achterwaarts geboogen gelyck als driekantig, en van boven met witte streepen geteykent zyn, en in een punt, die bywylen rood is, uyt-eyndigen.

Het sap van deese plant heeft een soete waterachtige smaak.

Sy heeft tot noch toe geen bloemen ofte zaaden gegeven.

De bloem nochtans met desselfs zaadhuys hebbe ik hier bygevoeght uyt het boek van den Edelen Groot-Achtbaaren Heer Mr. Nicolaas Witsen, Burgermeester en Raad, uyt welk boek het volgende heb uytgetrocken. Uyt het midden der bladen recht sich een rond en roodachtige steel, een span hoogh, dewelke boven aan draaght kelkachtige groene bloemen, die gesneden zyn in ses diepe sneden.

Sy bloeyt aan de Caap de goede Hoop, in de maand October, op steenachtigh vlack land.

Deese plant kan lichtelyk vermeenighvuldicht werden, soo wanneer de afgescheurde

posita , atque adeo paululum exsiccata
telluri mandantur , ex quibus singulis
planta nova & integra exsurgit, quod an-
no 1699 expertus sum.

*scheurde bladen , een dagh ofte twee in de
Son werden gelegd , en een wynich gedroogt
zynde in de aarde geset , soo komt wyt
yder blad een nieuwe en geheele plant te
voorschyn , 't geen ondervonden hebbe in
den jaare 1699.*

ALOE AFRICANA FOLIO GLABRO ET RIGIDISSIMO FLORE SUBVIRIDI .

Fig. 7.

C A P. VII.

ALOE AFRICANA FOLIO GLABRO
ET RIGIDISSIMO FLORE SUBVIRIDI.

R Adices huic plantæ sunt fibrosæ fus-
cæ, quæ folia producunt plurima in
orbem posita, crassa, rigida, quæ e ba-
si planâ & crassâ in mucronem exeunt tri-
angulare & spinosum, qui albus in foliis ju-
nioribus, in vetustioribus ruber est; linea
extuberans & albicans a basi ad mucro-
nem usque utramque foliorum partem
percurrit.

Hactenus, etiam si per plures annos
creverit in horto medico, flores produxit
nullos.

Succus hujus plantæ dulcis est, & aquo-
sus.

Juxta montes locis saxosis octobri men-
se in Promontorio Bonæ Spei floret hæc
planta, flores ab utrâque parte caulem
amplectuntur subvirides monopetali in
sex lacinias divisi, florem sequitur capsu-
la seminalis triquetra totidemque distincta
loculamentis semina fusca continentibus;
hæc omnia ex codice Nobilissimi & Am-
plissimi viri Domini Nicolai Witsen Con-
sulis & Senatoris habui.

D Eese plant heeft veselachtige en
bruyne wortelen, dewelke veel dic-
ke en styve bladen in de ronten by den
anderen staande voortbrengen, dewelke
onder aan dik en plat zynde uytloopen
in een driekantige en doornachtige punt,
welke punt inde jongen bladen wit, en in
volwassenen rood is; langhs beyde zyden
tot desselfs punt toeloop een witte streep.

Tot noch toe, alhoewel deselve veel
jaaren inden hof gegroeyt heeft, zyn geen
bloemen aan deselve gekoomen.

Het sap van deese plant is soet en wa-
terachtigh.

Op steenachtige plaatsen langhs het ge-
berghte aan de Caap de Goede-hoop bloeyt
deese plant in de maand oktober, de
bloemen staan aan beyde zyden des steels,
zyn uyt den groenen eenbladerigh en in
ses sneden gesneden, naa de bloem volgt
een driekantigh zaad-huys bestaande uyt
drie holligheden, waer van elk veele
bruyne zaaden in sich besluyten; het wel-
ke al heb getrocken uyt het boek van den
Edelen Groot Achtbaeren Heer Mr. Ni-
colaes Witsen Burgemeester en Raad.

ALOE AFRIC: FLORE RUBRO, FOL: MACULIS AB UTRAQUE PARTE ALBICANTIB: NOTATO

Fig. 8

Non Distich. dicitur.

BIBLIOTHÈQUE
UNIVERSITAIRE
LYON

C A P. VIII.

ALOE AFRICANA FLORE RUBRO,
 FOLIO MACULIS AB UTRAQUE
 PARTE ALBICANTIBUS

NOTATO. *Aloe linguiformis.*

EX radice fibrosâ plurimâ eriguntur folia, plana, crassa, atque in latum mucronem albicantem & diaphanum exeuntia, pedem non nunquam longa, quæ ab utraq; parte maculis albicantibus nullo habito ordine aut figurâ exornantur, foliorum margines, quæ in plantâ juniore æquales albæ & diaphanæ, in adultiore inæquales & scabræ evadunt.

Singulis annis modo geminus, modo simplex e foliorum alis producitur scapus, tres quatuorve pedes altus, quem undique e longiore & rubente pediculo flores exornant penduli, monopetali, tubulosi, rubri, & in quinque aut sex laciniâs divisi, qui parte extremâ virides lineis albicantibus notantur, e quorum medio præter stylum nutritivum stamina oriuntur quatuor apicibus luteis prædita; flores sequuntur capsulæ feminales trigonæ, quæ tribus loculamentis femina plana nigricantia continent.

In Horto medico mensibus junio & julio floret, femina augusto perficit: in Promontorio Bonæ Spei circa rivulos locis saxosis Octobri floret.

Propogatur facillime hæc planta, tum feminibus, quæ matura singulis annis pro-

Uyt een veselachtige wortel komen veel platte en dicke blaaden, eyndigende in een breede witte en doorschynende punt, sy zyn somwyle een voet langh, dewelke aan beyde zyden met witte vlacken van allerley figuur hier en daar werden vercierd, de kanten der blaaden, de welke in de jonge planten effen wit, en doorschynende zyn, werden in oude planten oneffen en rouw.

Alle jaaren soo koomen een ofte twee stengen tussen de blaaden te voorschyn, drie en vier voeten hoogh, dewelke overal vercierd werden met hangende eenbladerige en kelkachtige roode bloemen, die in vyf en ses sneden gesneden zyn, sy hangen aan lange en roode steelkens, de toppen der bloemen zyn groen en met witte streepen geteckend, uyt het midden der bloemen koomen behalve de bloem-styl vier bloem-draaden met geele hoofdekens, de bloemen werden gevolgt van driekantige zaad-huysen, de welke in drie holligheden, platte bruyne zaaden besluyten.

Deese plant draaght jaarlycks in de maanden junius en julius bloemen, en brengt rype zaaden voort in augusto: aan de Caap de Goede-hoop op de klippen omtrent de riviertjens bloeyt sy in oktober.

Seer lichtelyck kan dese plaant voortgeset werden, soo door zaaden, die sy jaarlycks

H

fert, tum plantis junioribus circa radicem pullulantibus.

Succus hujus plantæ amarorem habet insignem, & foetidum.

lycks ryp voortbrengen, als door jongen, de welken omtrent de woortel uytloopen.

Het Sap van deese plant is seer bitter, en stinkende.

ALOE AFRIC: FLORE RUBRO, FOL: TRIANGULARI ET VERRUCIS AB UTRAQUE PARTE ALBICANTIB: NOTATO.

Fig. 9.

C A P. IX.

ALOE AFRICANA FLORE RUBRO,
 FOLIO TRIANGULARI ET VERRUCIS
 AB UTRAQUE PARTE ALBI-
 CANTIBUS NOTATO. *Aloe acuminata.*

EX radice albicante folia producuntur plurima semipedalia, duas uncias lata, succulenta, & in mucronem triangularem exeuntia, quæ ab utrâque parte, nullo servato ordine, magnitudine aut figurâ, verrucis notantur albis, succumque continent insipidum.

Flores, eorumque proventus a præcedenti non differunt, eodem tempore producuntur, maturantur semina, & eadem methodo propagatur hæc planta.

Plantam hanc hortus medicus Amstelædamensis e Seminibus ex Africâ ante annos aliquot missis & satis possidet.

Uit een witte wortel koomen veel bladen voort een half voet langh, twee duymen breed, en sapachtigh, welkers uyteynde spits en drykantig is, sy werden aan beyde de zyden geteekend met witte wratten, dewelken sonder order staan, van verscheyde groote en gedante zyn, het sap, het geen deselve in sich beslyten, is smaakeloos.

De bloemen, als ook derselven voortkomst, en verscheelen van de voorige plant niet, sy dragen bloemen en geven zaaden op een en deselve tyd, en werden op gelyke wyse voortgequeekt.

Den Amsterdamsche Medecyn hof heeft deese plant nyt zaaden, die nyt Africa voor eenige jaaren gesonden zyn, voortgequeekt.

ALOE AFRIC: FOLIO IN SUMMITATE TRIANGULARI MARGARITIFERA, FLORE SUBVIRIDI.

Fig. 10.

C A P. X.

ALOE AFRICANA, FOLIO IN SUMMITATE TRIANGULARI MARGARITIFERA, FLORE SUBVIRIDI.

Aloe margaritifera.

R Adices huic plantæ sunt crassæ in alias minores divisæ.

Folia plurima crassa, succulenta & viridia in orbem sunt posita, quæ pronâ parte glabra versus extremitatem nonnihil excavantur, supinâ parte verrucis frequentioribus instar margaritarum albican- tibus notantur, hæc de foliis junioribus dicta sunt, quum in adultioribus verrucæ omnes virides evadant, folia omnia terminantur in mucronem acutum & rubrum.

Ex foliorum alis augusto mense scapus erigitur vel simplex vel geminus bipedalis, rotundus, viridis, qui in quatuor quinqueve terminatur ramulos, quorum summitates exornantur floribus viridibus monopetalis in sex lacinias divisis.

Semina hæcenus in Horto medico produxit nulla.

Succus hujus plantæ dulcis.

Locis saxosis in Africa octobri mense floret.

D Efe plant heeft dicke wortelen, die sich in andere klynen verdeelt.

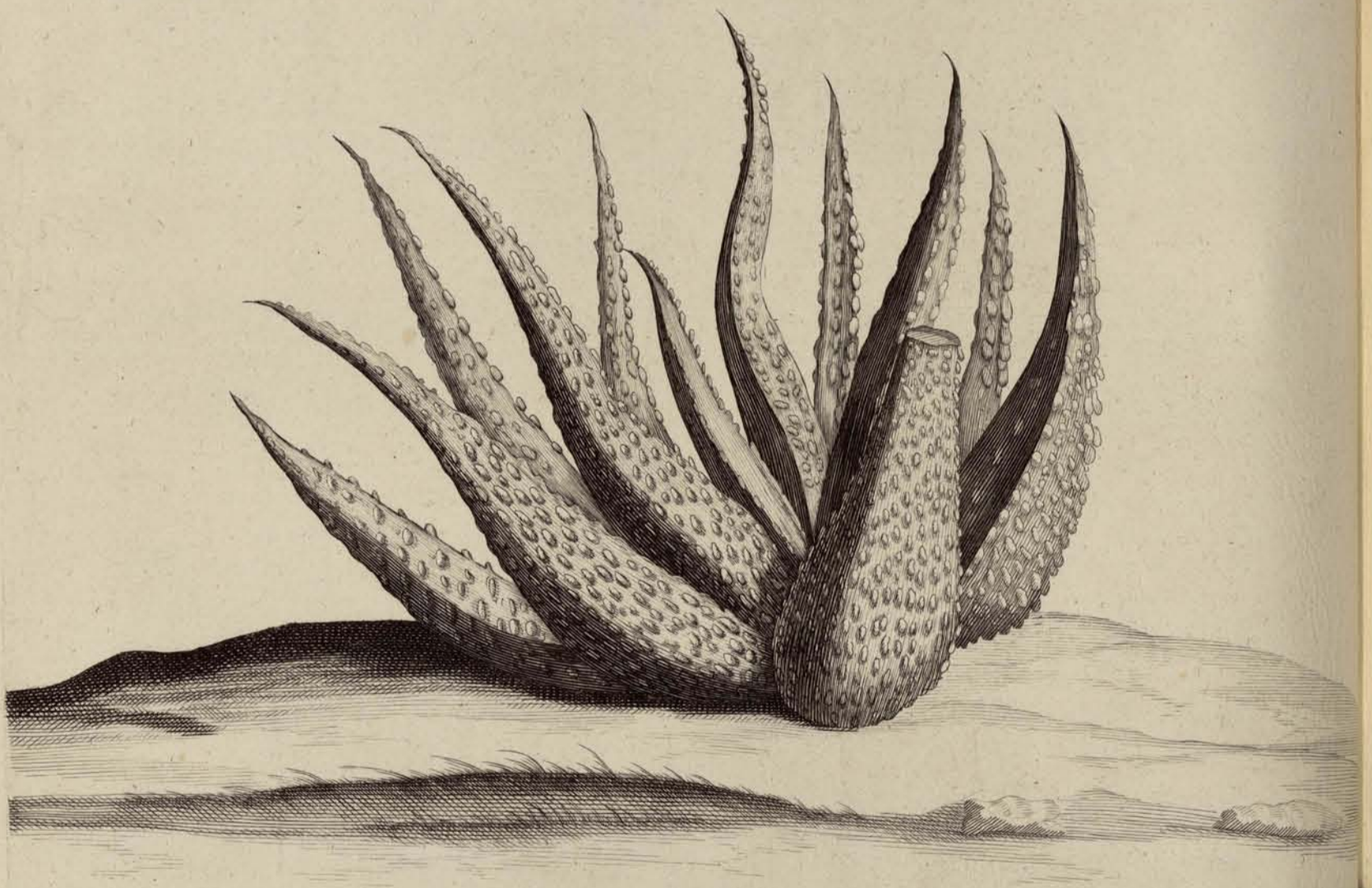
De bladen zyn dick, groen en sapachtig, en staan in de ronten by den anderen, van boven zyn deselve effen, en naa het eynde eenighsints uytgeholt, van onderen zyn deselve getekent met veel wratten, dewelke soo wit als peerlen zyn, verstaat hier door de jonge bladen, dewyl de wratten in de oude bladen groen werden, de bladen eyndigen alle in een scherpe en roode punt.

In den maand augustus soo koomen een ofte twee ronde en groene stengen tussen de bladen, die sich in vier ofte vyf tacken verdeelen, wiens toppen vercierd werden met groene eenblaederige en in ses sneden gesneden bloemen.

Sy heeft tot noch toe geen zaaden in den Medecyn-hof voortgebracht.

Het sap van deese plant is soet.

Sy draaght bloemen in den maand oktober, en word in Africa op steenachtige plaatsen gevonden.

C A P. XI.

ALOE AFRICANA MARGARITIFERA
MINOR. *Aloe margaritifera. var. B.*

HAnc speciem Aloes anno nonagesimo ultra millesimum sexcentefimum octavo mecum communicavit ac horto donavit vir Amplissimus Petrus Rans Valkenier Scabinus & Socetatis Indiae orientalis assessor.

Differt hæc species a precedenti, quod folia duplo sunt minora & tenuiora, quod folia verrucis multo minoribus & ab utraque parte notentur, succumque habeant subsalsum.

Hactenus nec flores nec semina produxit.

Cum priore in Africâ locis saxosis octobri mense floret.

DEese soort van Aloe heeft den Achtbare Heer Petrus Rans Valkenier, Schepen en Bewinthebber der Oostindische Compagnie my in het jaar 1698 medege-deelt, en den hoof verciert.

Deese soort verscheelt van de voorgaande, dat desselfs bladen de helfte klynder en dunner zyn, dat de bladen aan byde de zyden met wratten, maer klynder, zyn geteeckend, en dat desselfs sap soutachtigh is.

Sy heeft tot noch toe in den hoff geen bloem gedraagen, ofte zaaden voortgebracht.

Sy groeyt in Africa met de voorgaande op steenachtige plaetsen, en bloeyt in october.

ALOE AFRIC: FOL: GLAUCIS MARGINE ET DORSI PARTE SUPERIORE SPINOSIS.

Fig. 12.

C A P. XII.

ALOE AFRICANA FOLIIS GLAUCIS,
MARGINE ET DORSI PARTE SU-
PERIORE SPINOSIS.

R Adice fibrosa folia plurima in orbem posita sustentantur vix pedem longa, crassa, succulenta, glauca, & ex latiori basi in mucronem acutissimum exeuntia, utraque foliorum margo & dorsi pars superior spinis subflavis armantur.

Hactenus nec flores nec semina in Horto medico perfecit.

Succus hujus plantæ viscosus & dulcis est.

Plantam hanc anno millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo mecum communicavit vir Nobilissimus Wilhelmus Adrianus vander Stel nuper in hac civitate Scabinus, nunc autem in Promontorio Bonæ Spei nomine societatis Indiæ Gubernator.

D Eese plant heeft een veselachtige wortel, dewelke veel bladen in de ronten staanden te voorschyn brengen, de bladen zyn bykans een voet groot, dick, sapachtigh, en witachtigh-groen, en zyn in haar begin breed, en eyndigen in een seer scharpe punt, beyde de kanten der bladen als ook het bovenste gedeelte der rugh zyn gewapent met doornen, die byna geel zyn.

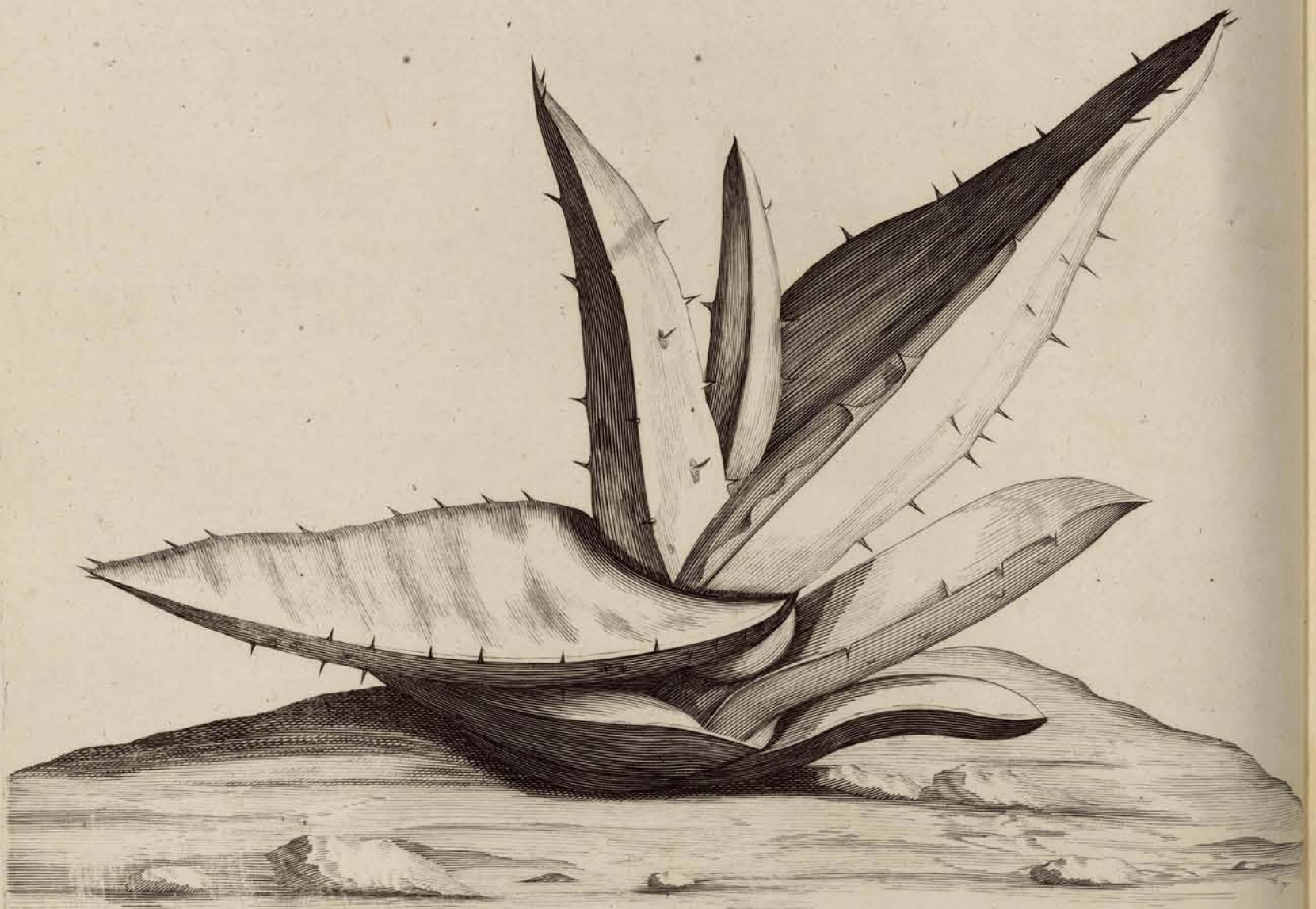
Tot noch toe heeft deese plant in den Medecyn-hof geen bloemen of zaden gegeven.

Het sap van deese plant is slymachtigh en soet.

Deese plant heeft my medegedeelt in 't jaar sestien hondert seven en negentigh den Wel Edele heer Wilhelm Adriaan van der Stel, Out-Scheepen deser Stad, en Gouverneur aan de Caap de Goede Hoop.

ALOE AFRIC: FOL: GLAUCIS MARGINE ET DORSO INTEGRO SPINOSIS.

Fig. 13

C A P. XIII.

ALOE AFRICANA FOLIIS GLAUCIS,
MARGINE ET DORSO INTEGRO
SPINOSIS.

R Adix huic plantæ longa & alba est.

Folia vix pedem longa sunt, duas uncias cum mediâ lata, glauca, & rore albo quasi obducta, adeo ut, si digitis attingantur, eorum vestigia remaneant, horum utriusque margini & dorso spinæ adstant plurimæ, primo virides dein, rubræ.

Succum habet hæc planta amarum.

Hactenus in Horto medico flores produxit nullos.

D Eese plant heeft een lange en witte wortel.

De bladen zyn bykans een voet langh twee duymen en een half breed, witachtig groen, en gelyck als met een witten dauw bedeckt, soo dat de voet stappen der vingeren, daar men deesen bladen mede aanraakt, op de selven staan, de rugh met beyde de zyden zyn beset met doorns, dewelken eerst groen, en daarna root zyn.

Deese plant heeft een bitter sap.

Tot noch toe en heeft deselve in den Medecyn-hof geen bloem gedragen.

ALOE AFRIC: CAULESCENS FOLII GLAUCIS CAULEM AMPECTENTIBUS.

Fig. 14.

C A P. XIV.

ALOE AFRICANA, CAULESCENS FO-
LIIS GLAUCIS CAULEM AMPLEC-
TENTIBUS.*Aloe frutescens.*

E feminibus anno 1698 ex Africâ ac-
ceptis & satis hæc aloë enata est.

Radicem habet fibrosam & fuscam.

Caulem habet pedalem pollicem cum
medio crassum, quem folia amplectuntur
glauca dentata, foliis aloës vulgaris C. B.
simillima, sed breviora, & in mucronem
spinofum & bifidum definentia, quorum
juniora eriguntur, adultiora autem ali-
quantulum in terram reclinantur, folia
inferius ubi caulem amplectuntur pallef-
cunt & nervis viridibus & crebrioribus no-
tantur.

Succus e foliis expreffus albus, visco-
fus, amarorem habet non ingratum.

D Eese aloë is voortgekoomen uyt
zaaden, dewelken ik in het jaar
1698 uyt Africa heb ontfangen en ge-
saeyd.

Sy heeft een bruynen en veselachtigen wor-
tel.

De stam is een voet hoogh en ander-
half duym dick, dewelke omhelst werd
door witachtige groenen en met tanden
voorsienen blaaden, seer gelykende de
blaaden van den Aloe vulgaris C. B.,
maar zyn korter en eyndigen in een top
die doornachtigh, en in twee verdeelt
is, welken jongh zyn den recht opstaan,
en ouder geworden enighsints na de aar-
de geboogen hangen, de blaaden daar sy
onder de steel omhelsen zyn geteekend met
veel groene senuwen.

Het wit en lymachtigh sap, dat uyt
deese blaaden gedrukt werd, heeft een aan-
genaame bittere smaak.

ALOE AFRIC: FOLIO TRIANGULO, LONGISS: ET ANGUSTISS: FLOR: LUTEIS FŒTIDIS.

Fig. 15.

C A P. XV.

ALOE AFRICANA FOLIO TRIANGULO, LONGISSIMO ET ANGUSTISSIMO, FLORIBUS LUTEIS FOETIDIS

HERM. CATAL.

Aloe longifolia Lam. Aletia ussien Lin.

QUum Icon & descriptio hujus plantæ, quas exhibet *Bodæus a Stapel* in *notis ad Theophrastum* pag. 335, sint imperfectæ, ipsaque planta singulis annis in Horto medico floreat, majoris cognitionis ergo iconem exactam, & descriptionem ipsi plantæ congruam exhibere volui.

Radicem habet crassam luteam, cui e latere plurimæ adnascuntur fibræ calamum scriptorium crassæ duos tresve pedes longæ & in alias minores divisæ, ex qua surgunt varia simul juncta folia angusta, triangularia quatuor & quinque pedum altitudinem nonnunquam superantia, ex horum medio scapus erigitur quatuor, quinqueve pedes altus, rotundus & mollis, qui in summitate flores gerit plurimos in capitulum congestos, pendulos, monopetalos, & in quinque lacinias divisos, hi flores non aperti rubent, aperti flavescunt, foetent, & digiti minoris habent magnitudinem, stamina his præter stylum nutritivum ad sunt sex lutea.

Circa ætatis finem in Batavorum hortis plerumque floret, quo tempore etiam locis paludosis in Promontorio Bonæ Spei flores producit.

DEwyl het afbeeldsel en de beschryvinge van deese plant, dewelke *Bodæus a Stapel* vertoont in syn aantekeningen over *Theophrastus* op het 335ste blad, niet volkoomen zyn, en dat deese plant jaarlycks in de *Medecyn-hof* bloem draaght, soo heb ik goed gedacht tot meerder kennisse een naauwkeurige beschryvinge en nette afbeeldsel der selve te vertoon.

Sy heeft een dicke en geele wortel, uyt welckers zyde veel veeselen van dichte als een schryf pen uytwassen, tot de langte van twee en drie voeten, die sich in andere klyne veeselen verdeelen, uyt deese wortel komen veel driekantige en smalle blaaden, zynde bywylen hooger dan vier en vyf voeten, uyt het midden der blaaden spruyt een ronde en sachte stengh vier en vyf voeten hoog, de top van deese stengh draaght veel bloemen gelyk als een hoofdeken samen gestelt, sy hangen nederwaarts, zyn eenbladigh en in vyf sneden verdeelt, deese bloemen als sy noch niet open zyn, zyn rood, open zynde soo zyn sy geel, stincken en hebben de groote van een pink, buyten en behalve haar bloemstyl soo hebben sy ses geelen bloem-draaden.

Wanneer de soomer by na ten eynde is, soo bloeyd sy in de hoven van *Holland*, op welke tyd sy oock op moerassigen plaatsen aan de *Caap de Goede Hoop* haare bloemen geeft.

P

Bo-

Plantam hanc Bodæus a Stapel in notis ad Theophrastum vocat *Fridem uvariam Promontorii Bonæ Spei*, & Breynius sub nomine *Iridis uvaria flore Luteo* eandem in prod: suo secundo proponit; nullam cum *Iridis* speciebus habet affinitatem, flores autem cum *Aloes* speciebus conveniunt, fructum non vidi, eundem etiam convenire, ex nomine, quod huic exhibuit Clar: Hermannus, conjicere licet, quum plantam in solo natali crescentem viderit.

Bodæus à Stapel heeft in syn aanteeke-ningh over Theophrastus deese plant de naam gegeven van Iris Uvaria Promontorii Bonæ Spei, en Breynius stelt in syn prodromus deese plant voor onder de naam van Iris uvaria flore luteo; sy heeft geen de minste gemeenschaap met den Iris maar desselfs bloemen koomen overeen met de soorten van Aloe, desselfs vrucht en hebbe ik noyt gesien, dat deselve over eenkomt, kan men besluyten uyt den naam, die den vermaarden Heer Hermans aan deese plant heeft gegeven, dewyl hy deselve heeft sien groeijen in syn natuurlycke plaats.

C A P. XVI.

ALOE AMERICA EX VERA CRUCE
 FOLIIS LATIORIBUS ET GLAUCIS
 KIGGELARII HORT: BEAUM.

R Adice nutritur hæc nova Aloes species fuscâ, calami scriptorii crassitiam raro superante, fibrisque frequentissimis & primo albicantibus donatâ.

Folia primo se mutuo amplectuntur, dein a se mutuo abscedunt atque explicantur, quæ explicata duorum pedum longitudinem ferme nacta duarum unciarum cum mediâ latitudinem possident, terminantur in spinam purpurascensentem, & pro foliorum longitudine satis magnam & validam, foliorum margines spinis armantur subrubris, folia sunt glauca, & rore albo quasi obducta, adeo ut tangentis digiti vestigia reservent diu: foliorum sapor subsalsus est.

Propagatur (cum hætenus nec flores nec femina produxit) non nisi plantis junioribus circa radicem non nunquam pululantibus.

Hanc Aloen Americanam eandem esse cum *Aloe Americanâ minore Muntingii* putant nonnulli, sed hanc inter & illam Muntingii differentiam esse magnam attendenti Botanophylo facile erit judicatu. Radices *Aloes Americanæ minoris Muntingii* nodulis diversis geniculatim distinguuntur, folia duos ferme pedes longa octo & novem digitorum transversorum latitudinem possident, circa apicem cæteris Aloes speciebus obtusiora sunt & in brevem mucronem desinunt; Radices e contrario

D Eese nieuwe soort van Aloe werd door een bruyne wortel gevoed, dewelcke selde dicker is als een schryffen, en versien is met veel vesel-wortelen, die in het begin wit zyn.

De blaaden ombelsen eerst elkander, daarna scheyden sy van elkander af, en werden ontvouwen, dewelke, als sy ontvouwen zyn, en de langhte van twee voeten gekregen hebben, de breete van twee en een halve duym besitten, sy eyndigen in een purpere doorn, die naa de langhte der blaaden seer groot en sterck is; de kanten der bladen zyn met roodachtige doorns gewaapent: de blaaden zyn witachtigh groen, en gelyck als met een witte dauw bedeckt, soo dat de voetstaappen van de vinger, wanneer men deselve heeft aangeraakt, langhen tyd daar op blyven staan: de smaak der blaaden is soutachtigh.

Deese plant (dewyl sy noch bloemen noch zaaden heeft voortgebracht) werd niet, ten sy door jonge planten die by de wortel uyt spruyten, vermenigvuldicht.

Sommige zyn van gevoelen dat deese Aloe Americana de selve plant is met den Aloe Americana minor van Muntingh, maar seer licht sal een opmerckende liefhebber der kruydkunde kunne oordeelen, dat daar een groot onderscheyd is tuschen deese en die van den Heer Muntingh beschreven. De wortelen van den Aloe Americana minor van Muntingh zyn door verscheydene knopen als in leede verdeelt, de blaaden wanneer sy by na twee voeten lang zyn hebben een breete van

Q

acht

hujus descriptæ nullis nodulis aut geniculis distinguuntur, folia duos ferme pedes longa duarum unciarum cum mediâ latitudinem non excedunt, in acutiorem apicem, longioremque mucronem desinunt.

Hanc nostram Aloen Clar: Hermannus in prodromo Paradisi Batavi pag: 305 vocat *Aloen Americanam foliis cæsiis latioribus.*

acht en negen vingeren, sy zyn breeder dan de andere meedesoorten van Aloe aan haar top, en eyndigen in een korte punt; de woortelen daar en tegen van die ik nu beschreven heb worden in geen knopen ofte leeden verdeelt, de blaaden, wanneer sy by naa de langhte van twee voeten hebben, zyn spitsen aan haar top, en eyndigen in een langer punt.

Den vermaarden Heer Hermans geeft in syn Prodrumus Paradisi Batavi op het 305 blad deese plant de naam van Aloe Americana foliis cæsiis latioribus.

ALOE AMERICANA EX VERA CRUCE FOLIIS ANGUSTIORIBUS MINUS GLAUCIS

Fig. 17

OTHEQUE
L'YON

SCD Lyon

C A P. XVII.

ALOE AMERICANA EX VERA CRUCE
 FOLIIS ANGSTIORIBUS MINUS GLAUCIS
 KIGGELARII HORT: BEAUM.

HUjus peramœnæ Aloes Americanæ radices sunt fuscæ & in capillares plurimas divisæ.

Caudicem habet spithameum, qui foliorum marcidorum reliquias imbricatim adhærentes reservat diu.

Huic Caudici innascuntur folia in orbem posita plurima, non valde crassa aut succulenta, sed rigida tamen, glauca non-nihil, sed minus quam præcedentis folia, ex angustiori basi in ventrem extenduntur duas uncias latum, & in spinam exeunt nigricantem, sesqui pedis, & duorum pedum longitudinem æquant, foliorum margines spinis primo viridibus dein rubris & tandem nigricantibus armantur.

Ex ipso foliorum medio plurima simul juncta nascuntur folia, quorum singulis annis diversa se explicant atque in orbem cum aliis disponunt.

Hactenus flores in Horto medico produxit nullos.

Plantis junioribus circa radicem ex ipso trunco ortis, propagatur dumtaxat hæc Aloes in Batavorum hortis.

Hæc a Clarissimo Hermanno in Prodromo Paradisi. Batavi pag. 305 *Aloe Americana foliis viridioribus & angustioribus* vocatur.

DE wortelen van deese seer fraije *Aloe Americana* zyn bruyn en in veel hair-wortelen verdeelt.

Sy heeft een stam, die een span hoogh is, en die de overblyffelen der vergaane bladen over elkander leggende, langen tyd bewaart.

Op deese stam wassen seer veel bladen, die in de ronten staan, sy zyn niet seer dick ofte sapachtig, maar echter styf, eeninghsints witachtigh groen, doch minder dan de bladen der voorige plant, sy zyn smal in haar beginsel, breyden sich uyt in het midden tot de breete van twee duymen, en eyndigen in een swartachtige doorn, anderhalf voet, en twee voeten zyn sy langh; de kanten der bladen zyn eerst met groene, daar naa roode, en ten laatste met swarte doorns gewaapent.

Uyt het midden der bladen wassen seer veel bladen die te saamen gevoeght zyn, waar van verscheyden sich jaarlycks ontvouwen, en sich in de ronte nevens de anderen setten.

Sy heeft tot noch toe geen bloemen in den Medecyn-hof voortgebracht.

Deese *Aloe* werd alleen voortgequeeckt in de hoven van Holland, door jonge planten die omtrent de wortel uyt de stam selve zyn voortgekoomen.

Deese *Aloe* werd van den vermaarde Heer Hermans in syn prodromus Paradisi Batavi op het 305 blad *Aloe Americana foliis viridioribus & angustioribus* genaamt.

R

Met

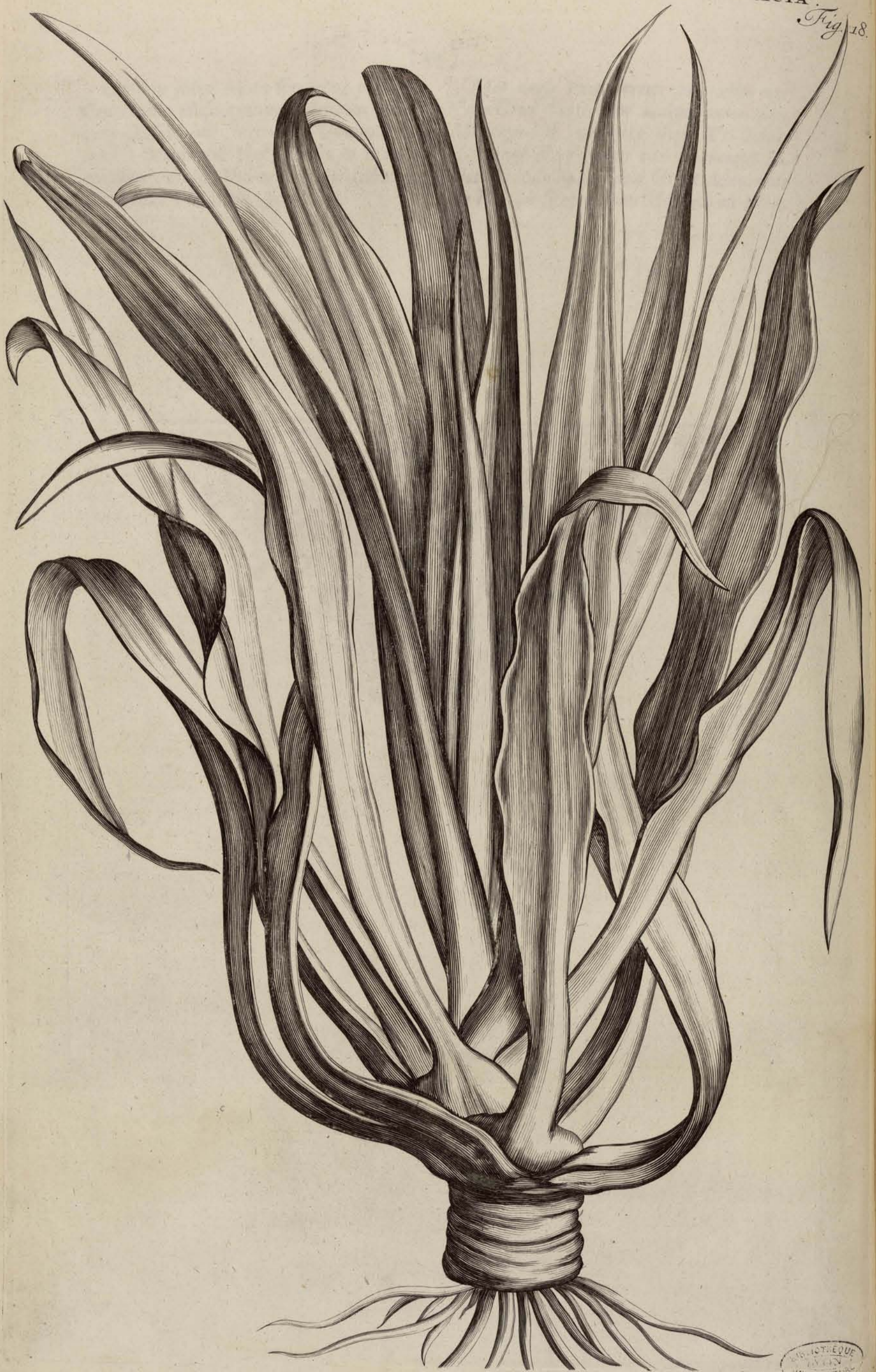
Geminis hisce Aloes speciebus ex Vera
Cruce ante aliquot annos Hortum medi-
cum ditavit vir Strenuus Dominus Si-
mon a Beaumont Nobilissimis & Præpo-
tentibus Dominis Hollandiæ Westfrisiæque
Ordinibus à Secretis.

*Met deese twee soorten van Aloe uyt
Vera Crux heeft voor eenige jaaren den
Medecyn-hof verryckt den Wel-Edele
Gestrenge Heer Simon van Beaumont Se-
cretaris van haar Edele Groot Moogende
de Heeren Staten van Holland en West-
friesland.*

ALOE AMERIC: VIRIDI RIGIDISSIMO ET FOETIDO FOLIO PIET DICTA

Fig. 18.

C A P. XVIII.

ALOE AMERICANA VIRIDI RIGI-
DISSIMO ET FOETIDO FOLIO PIET
DICTA INDIGENIS. KIGGELARII

HORT: BEAUM.

Agave foetida

R Adix hujus plantæ crassa est tubero-
sa, & fusca, quæ multas ab imâ par-
te emittit fibras rubicundas.

Ex ipsa radice caudex erigitur rotundus
palmaris & fuscus, cui folia innascuntur
plurima quinque pedum altitudinem &
unciarum quatuor latitudinem possidentia,
non admodum crassa, sed parte posticâ
eminentia, viridia, ex basi tamen cras-
sior & angustior in ventrem tenuiorem
& latior extenduntur, & in mucronem
inermem terminantur: rigida equidem ubi
sunt juniora, quum autem justam acqui-
siverint altitudinem facile versus postero-
ra plicantur.

Ipsis foliis succus quidam adhæret vis-
cosus & foetidus.

Hæc Aloe Americana istarum species
est, quarum folia singulis annis e medio velu-
ti cornu abscedentia explicantur; hinc
hujus speciei flores, nisi omnibus explica-
tis foliis, nullos apparituros, credo.

Plantam hanc Clar: Hermannus no-
mine *Aloes Americanae radice tuberosâ*

DE wortel van deese plant is dick,
knobbelachtigh en bruyn, en geeft
onder aan van sich veel rootachtige ve-
sel-wortelen.

Uyt de wortel recht sich een stam die
rond, een hand breed en bruyn is, op
welke veel bladen vyf voeten hoogh en
vier duymen breed wassen, sy zyn niet
heel dick, maar groen en steeken aan de
rugge wat uyt, aan haar begin zyn sy ech-
ter smal en dick, werden op haar midden
breeder en dunner, en eyndigen in een punt
die niet scharp is: sy zyn wel styf wan-
neer sy jong zyn, maar wanneer sy haar
groote hebben gekregen, soo werden sy seer
licht achterwaarts over geboogen.

Op de bladen hanght een lymachtigh en
stinckende sap.

Deese Aloe Americana is een meede
soort van Aloe, welckers bladen jaarlycks
als van een hoorn, die in het midden der
selve is, afwyckende sich ontvouwen;
dierhalve vertrouw ick dat geen bloemen
van deese soort sullen voortkoomen, ten
zy desselvs bladen allen sullen zyn ontvou-
wen.

Deese Plant Stelt den vermaarden Heer
Hermans in syn prodromus Paradisi Ba-
tavi

S

fetida majoris in Paradisi Batavi Prodro-
mo proponit.

tavi voor onder de naam van Aloe Ame-
ricana radice tuberosâ *fœtida major*.

C A P. XIX.

ALOE AMERICANA TUBEROSA MI-
 NOR SPINOSA. PARAD: BATAV:
 PROD:

Radicem habet hæc Aloe tuberosam
 una cum fibris rubicundam.

Caudicem semipalmarem possidet &
 rotundum, cui plurima innascuntur folia
 viridia, circa basin crassa & angusta,
 ventrem habent duas uncias latum & in
 mucronem exeunt, duos pedes cum me-
 dio longa sunt, & eorum margines spi-
 nis viridibus nullo servato ordine arman-
 tur.

Sapor succi subdulcis est.

Cæteræ, quas possidet qualitates, cum
 priore conveniunt, præterquam quod hæc
 Aloe non foeteat.

Deese Aloe heeft een knobbel-wortel,
 die met desselfs vesel-wortels root is.

Sy heeft een stam, die een halve hand
 breed hoogh is, en rond, waar op veel
 groene bladen wassen, die aan haar begin
 dick en smal, op haar midde twee duy-
 men breed zyn, en spits eyndigen, sy zyn
 twee en een halve voet langh, en der sel-
 ven kanten zyn met groene doorns hier en
 daar gewaapent.

De smaak van het sap is soetachtigh.

Alle de andere eygenschappen, die
 deese plant besit, komt met de voorige
 over een, behalve dat deese Aloe niet
 stinckt.

ALOE GUINEENSIS RADICE GENICULATA FOLIIS E VIRIDI ET ATRO UNDULATIM VARIEGATIS

Fig. 20.

C A P. XX.

ALOE GUINEENSIS RADICE
GENICULATA FOLIIS E VIRIDI
ET ATRO UNDULATIM
VARIEGATIS.

Aloë guineensis.

Radice nutritur hæc Aloe longâ crassa, multis geniculis inæquali, vix infra tellurem transversâ, seu obliquâ hærente, quæ intus alba & sub dulcis cortice tegitur flava & tenui, ipsi radici a parte inferiore adnascuntur fibræ albicantes.

Folia ex ipsa radice assurgunt primo chartaceorum cucullorum in morem circumvoluta, quæ tandem explicata, pedalia & sesqui pedalia, tres uncias lata, & in mucronem inermem exeunt, ab utrâque parte nunc lætâ nunc atrâ viriditate undulatum pinguntur, margine circumscribuntur subrubro, & saporem habent salsum.

Etiamsi hæctenus nec in Horto medico nec in ullo Batavorum horto floruerit aut semina perfecit, propagatur tamen facillime ex ipsâ serpente radice.

Flores hujus plantæ (ut literis ad me datis certior me fecit vir in re Botanicâ versatissimus Franciscus Kiggelaar) e scapo bipedali, recto, rotundo, & in spicatum exeunte dependent numerosi, rubicundi & flosculis apocyni americani foliis androsæmi majoris, &c. simillimi.

Deese Aloe werd gevoed door een lange en dicke wortel, die veel leden hebbende loopt even onderde aarde dwars door, sy werd, van binnen wit en soetachtig zynde, met een dunne en geelachtige scorffe bekleed, onder aan de selve wassen witten vesel-wortelen.

De bladen, die uyt de wortel voortkoomen, zyn in het begin te samen gevouwen als een pampieren huysken, dewelke ontvouwen zynde een voet en anderhalf hoogh en drie duymen breed zyn, en in punt eyndigen die niet scharp is, aan beyden de zyden zyn deselven met lichten en doncker groenen streecken in en uyt elkan- der loopenden geschildert, werden rondom door een roodachtige kant omvangen, en hebben een soute smaack.

Achoewel sy noch in den Medecyn-hof noch in geen hof van Holland bloem gedragen, ofte rypen zaaden gegeven heeft, nochtans soo werd sy seer licht door haar kruypende wortel voort-gequeeckt

De bloemen van deese plant (gelyck my de Heer Francois Kiggelaar, groot kinder der kruyden my by missive heeft verseeckert) hangen seer veel aan een stengh die twee voeten hoogh, recht rond en spits uytloopende is, sy zyn roodachtig en seer gelyckende na de bloeme van den apocynum Americanum foliis androsæmi majoris floribus Liliæ Convallium suaverubentibus.

Anonymos Guineensis Aloes foliis geminatis e viridi & atro undulatum variegatis, floribus rubicundis Apocyni floribus Lili Convallium Dotarti similibus ab eodem Kiggelario in Catalogo horti instructissimi Beaumontiani vocatur,

Sy werd in het register van den seer fraeijen hof van den Edele Heer Beaumont door den selve Kiggelaar genaamt met den nam van Anonymos Guineensis Aloes foliis geminatis e viridi & atro undulatum variegatis, floribus rubicundis, apocyni floribus Lili Convallium dodarti similibus.

ALOE ZEYLANICA PUMILA FOLIIS VARIEGATIS.

Fig. 21.

C A P. XXI.

ALOE ZEYLANICA PUMILA FOLIIS

VARIEGATIS PARAD: BAT: PROD.

Aloë zeylanica.

Radicem habet exterius rubentem, interius albicantem, crassam, vix infra telluris superficiem reptantem, quæ fibras primo albicantes post modum rubentes e parte inferiore emittit plurimas.

Folia ipsi radici innascuntur multa in orbem posita magnitudine & latitudine diversa, quum exteriora sint breviora, & latiora, lata enim sunt, plana & in latum mucronem exeunt; interiora autem longiora & angustiora, parte enim posticâ gaudent convexâ, anteriore nonnihil excavatâ, atque in mucronem angustiorex exeunt, folia omnia ab utrâque parte maculis notantur nunc tristé, nunc læté viridibus.

Haftenus planta hæc nec flores nec femina produxit, etiamsi in per aliquot annos in Batavorum hortis viguerit.

Propagatur tamen facillime, quum undique nova germina ex radice reptante producuntur, quæ avulsa facillime & citissime crescunt.

Clar: Breynius hanc in *prodromo suo rariorum plantarum secundo* vocat *Aloem pumilam serpentariam Zeylanicam*.

Haftenus de *Aloes* speciebus a nemine plenè descriptis, quas possidet, Amstelædamensis Hortus medicus; nunc autem de succo, quem *Aloen* vocant Medici, ejus colligendi methodo, viribus, &c. non est quod longa verborum serie lectoris patientiâ abutar, hæc enim non hu-

DE wortel, welke deese plant heeft, is dick, van buyten roodachtigh, en van binnen wit, sy kruypt even onder de aarde door, en geeft onder uyt verscheyde veeselen, die eerst wit en naderhand rood zyn.

Uyt de wortel spruyten veel bladen, die in de ronte staanden veel van den anderen ten opsicht van haar groote en breedte verscheelen, dewyl de buytenste bladen klynder en breeder zyn, want sy zyn breed, plat, en eyndigen in een breede punt, de binnenste daar en tegen zyn langer en smalder, want aan de rugge zyn sy verheeven, van binnen eenighsints uytgeholt, en eyndigen in een veel smalder punt; alle de bladen zyn aan beyde de zyden geteekent met vlacken, dewelke nu bly, dan bleeck groen zyn.

Deese plant heeft tot noch toe geen bloemen of zaaden voortgebracht, alhoewel deselve eenige jaaren in de Hoven van Holland is gequeeckt.

Sy werd nochtans seer licht voortgequeeckt, dewyl over al uyt des selve voortloopende wortel nieuwen scheuten voortkoomen, dewelke afgeschurt seer licht en haastigh groeijen.

D'Heer Breynen noemt deese plant in syn tweede prodromus plantarum rariorum *Aloes pumila Zeylanica*.

Tot noch toe van de soorten van Aloe, die door niemand volkomen waaren beschreven, en door den Amsterdamsche Medicyn-hof werden beseten; maar nu sal het niet noodigh zyn, dat ik in het ophalen der krachten van het sap, dat de Geneesbeeren Aloe noemen, ofte met het verhaalen,

jus sunt temporis , & ab aliis satis superque indigata existimo , addidisse sufficiet , inter Africanas Aloes quum etiam existant , quæ succum fundunt amarum & viscidum instar *Aloes Vulgaris C: B:* , me nullam invenire rationem , quâ , illarum succum eisdem possidere vires & virtutes , negari possit.

haalen , hoe dat het selve werd vergaardert , des leesers geduld soude misbruycken , want dit en is nu den tyd niet , en ik meene dat sulcks al door anderen volkome is aangeweesen , het sal genoegh zyn dewyl eenige onder de Africanschen Aloe zyn , die een lymereich en bitter sap geven , gelyck den Aloe Vulgaris C: B: , hier by gevoeght te hebben , dat ik geen reeden kan vinden , waarom aan der selven sap niet gelycke kragten en deughden kan werden toegeschreven.

ANEMOSPERMOS AFRIC: FOLIIS CARDUI BENEDICTI FLOR: RADIIS INTUS SULPUREIS. *Fig. 22.*

C A P. XXII.

ANEMONOSPERMOS AFRICANA FOLIIS CARDUI
BENEDICTI FLORUM RADII INTUS SULPHUREIS.*Anemone abjura*

NOvas haec plantas descripturo necesse fuit novum aliquod nomen excogitare, quo novum hocce genus a quibus libet generibus distinguatur, quum nulli Classi, nulli generi haecenus cognito adjungi queat aut debeat, nam etiam si hujus generis speciem aliam *CL: Hermannus in Catal: Horti Acad: Lugd: Bat: pag: 42 ad calcem Anemone* adjuxerit primo, ob semina capitulis rotundis, nudis, & tomentosus involuta, atque hinc *Anemone affinem* vocaverit, florem tamen cum ab *Anemone* speciebus habeat diversum, discoideum radiatum videlicet, non autem rosæ in modum dispositum (ut verbis utar *viri CL: Tournefort*) & semina cum longe diversa sint ab aliis plantis flore gaudentibus discoideo radiato, (harum enim semina sunt vel solida vel in pappum exeuntia, non autem capitulis tomentosus involuta) nec discoideis radiatis cognitis adjungi potest, sed ad discoidearum radiatarum finem hoc genus amandandum puto: hinc optime meo quidem judicio *CL: Hermannus* nomen illius plantæ in catalogo plantarum, qui post editum *Paradisum Batavum* reperitur, mutavit, vocavitque *Anemonospermon Africanam foliis & floribus taraxici incanis*, quod nomen, quo cum dignoscatur ab omnibus haecenus notis tamdiu servabo, donec quis aptius, & ipsi generi convenientius excogitarit.

HEt was nootzaakelyck dat hy, die deese nieuwe planten soude beschryven, een nieuwe naam uytvond, waar door hy dit nieuw geslacht van alle anderen soude onderscheyden, dewyl het noch kan, noch mag by eenig bekende verdeling ofte geslacht gevoeght werden, want alhoewel den vermaarde Heer Hermans in syn Cat: Horti Acad. Lugd: Bat: op het 42 blad aldereerst aan het eynde van de Anemone een mede-soort van dit geslacht gevoeght heeft, om dat de Zaaden in naakten, ronden, en wolachtige hoofden omwonden zyn, en derhalve genoemt heeft *Anemone affinis*, dewyl nochtans dit geslacht een bloem heeft verscheelende van de soorten van Anemone, sy heeft te weeten een bloem die bundelwys by een gevoeght is hebbende rontomloopende bloem-bladen, maar niet op de manier als een roos te samen gestelt, (op dat ik gebruyke de woorden van de vermaarde Heer Tournefort) en dewyl de zaaden seer veel verscheelen van andere planten, welkers bloemen bundelwys by een gevoeght zyn met rontomloopende bloem-bladen, (want der selven zaden zyn of hard, ofte eyndigen met een stuyfken, maar zyn niet in wolachtige hoofdekens omwonden) soo kan het by geen derselven bygevoeght werden, maar moet, myns Oordeels, aan het eynde der selven geplaatst werden: derhalve heeft den Vermaarde Heer Hermans seer wel myns Oordeels in syn register der planten, die gevonden werd achter den *Paradisus Batavus*, de naam verandert, en genoemt *Anemonospernos Africana foliis & floribus taraxici incanis*. Welcke naam, dewyl daar door het onderscheyden werd van alle tot noch toe bekende planten, ik soo langh sal houden, tot dat imant een bequamer en beter overeenkoomende met dit geslacht sal uytgevonden hebben.

Y

De

Radix hujus plantæ longa crassa, & subflava est, quæ fibris albicantibus emissis semet telluri in sinuat.

Caulis fungosus, rotundus, viridis, foveis albicantibus notatur, quem nullo habito ordine duabus quasi alis amplectuntur folia longa crassa & incisa, quæ ab imâ parte lanuginosa, a superiore viridia, per quorum medium nervus excurrit crassus.

Ex foliorum alis ab ima parte ad supremam usque ramuli producuntur ejusdem cum caule structuræ.

Ramulorum summitatem exornat e capitulo squamoso flos unicus discoideus radiatus, disco & radiorum petalis interné sulphureis, externé ex luteo purpurascens.

Florem sequuntur plurima semina oblonga, fusca, & tomento obsita.

Tota hæc planta hirsuta & aspera, saporem habet amarum instar. Cardui Benedicti.

Mensibus æstivis floret & autumnò semina perficit.

De wortel van deese plant is langh, dick, en geelachtig, dewelcke sich door witte vesel-wortelen in de aarde vast maackt.

De steel is voosch, rond, groen, en met witten veuren geteeckent, die overal door lange, dicke, en ingesnede bladen gelyck als door twee vleugelen Omvangen werd, de bladen zyn van onderen wolachtigh, en van boven groen, en door der selven midde loopt een dicke senuw door.

Uyt de oxelen der bladen van ondere tot boven toe komen tacxkens te voorschyn van gedaante als de steel.

De toppen der tacxkens werden vercierd door een eenige bloem, die uyt een schobachtig hoofdeken voortkoomt, en bondelwys by een gevoeght is met rond omloopende bloem bladen, zynde van binnen de bloem sulpherachtig, en van buyten uyt den geele purper.

Na de bloemen volgen veel zaaden, die langachtigh, bruyn en met wol omset zyn.

Deese geheele plant is ruyg en ruuw, en heeft een bittere smaak gelyck den Carduus Benedictus.

Sy draagt de Soomer maanden door bloemen, en geeft in de herfst rype zaaden.

ANEMOSPERMOS AFRIC FOL: CARDUI BENEDICTI FLORUM RADII INTUS ALBICANTIBUS.

Fig. 23

C A P. XXIII.

ANEMONOSPERMOS AFRICANA FO-
LIIS CARDUI BENEDICTI FLORUM
RADIIS INTUS ALBICANTIBUS.

PLanta hæc e feminibus anno 1698 ex
Africâ acceptis enata, radice nutri-
tur crassâ fibras albicantes emittente.

Caulem habet crassum, fungosum striatum, hirsutum & bipedalem, quem alis quasi duabus folia amplectuntur longa angusta, hirsuta & in lacinias profundas divisa, nervo per foliorum longitudinem excurrente crasso.

Ramuli ex foliorum alis orientes e pediculo sesqui digito longiores in summitate capitulum proferunt squamosum, quod in florem tandem discoideum radiatum se explicat, flores discum componentes lutei sunt & quinquefidii, quibus stylus est nutritivus luteus & bifidus, radiorum flores intus albicant, extus purpurascunt.

Flores in eodem capitulo plurima sequuntur semina, seu potius unumquemque flosculum in hoc capitulo contentum semen sequitur unicum oblongum fuscum, quod à parte inferiore lanugine involvitur, superiore floris perianthium sic cum servat annexum.

Sapor hujus plantæ est aqueus & subsalsus.

Floret julio & augusto, septembri semina perficit

DIt gewas, het welke uyt zaaden in het jaar 1698 uyt Africa gesonden is voortgekome, werd door een dicke wortel, die witte veselen van sich geeft, gevoed.

Dit gewas heeft een dicke, woosche, geveurde, ruyge en twee voeten hooge steel, de welke gelyck als met twee vlogelen omvangen word door lange smalle ruyghachtige en diep ingesnedene bladen, hebbenden door desselfs langhte heen loopen een dicke senuw.

De tacken, die uyt de oxelen der bladen voorkoomen, brengen voort op een steelken, dat anderhalfve vinger langh is, een schobachtigh hoofdeken, dat eyndelyck sich uyt spreyd in een bloem, die uyt veel bloemen die bundelwys by een gevoeght met rondomloopenden bloem-bladen bestaat, zynde desselfs binnenste bloemen geel en in vyf sneeden verdeeld, hebbende een geele bloemstyl, die in tweeën verdeelt is, de blombladen, (ofte liever de bloemen) die rondom de selven loopen zyn van binnen wit, en van buyten purper.

Na de bloemen volgen in een en het selve hoofdeke veel zaaden, of liever na elck bloemken in het selve hoofdeken besloten volghet een langh en bruyn zaad, het geen van ondere met wol is omset, en van boven vast op sich houd de verdrooghde bloemkooker.

De smaack van deese plant is waterachtig, en eenighsints soutachtig.

Sy draaght in de maanden julius en augustus bloemen, en geeft in october rype zaaden.

Z

Dat

Hanc & præcedentem plantas esse aquaticas ex eo colligere licet, quum quo magis mensibus æstivis irrigentur, hoc ipso latius crescant.

Dat deese met de voorgaande watergewassen zyn, kan hier uyt besloten werde, dewyl deselve, hoe meerder waater sy in de soomer maanden ontfangen, dies te better koomen te groeijen.

APOCYNUM AMERIC: FRUTESCENS LONGISSIMO FOLIO, FLORE ALBO ODORATO.

Fig. 24.

C A P. XXIV.

APOCYNUM AMERICANUM FRUTESCENS LONGISSIMO FOLIO, FLORE ALBO ODORATO.

Nerium albo

Stirpes, quæ siliquas gerunt unicasularum univalves per longitudinem debiscentes, & in his semina continent cum propendente lanugine imbricum modo stylo nutritivo incumbentia, vocantur ab rei herbariæ Peritis vel Alclepiades, vel Apocyna vel Neria, annotante CL: Hermanno in Paradiso Batavo pag: 19: inter has stirpes nota sufficiens distinctiva quum data hæcenus non sit, placuit Hermanno has unico comprehendere Apocyni nomine, ast videamus quo usque hæc procedant, & an nota aliqua huic illive foli nec omnibus conveniens inveniri queat, adeoque an nomina illa, quibus & a Veteribus & Recentioribus in hunc ipsum diem notantur, servari nequeant, quum, si quæ detur, non tam facile diversa genera, atque eorum nomina pro unius alteriusve conceptu vel confundenda vel mutanda puto, nisi tandem studium illud confusissimum velimus atque difficillimum; notis itaque sequentibus hæc tria genera facillime posse dignosci existimo.

Nerii nota est, succum fundere vel nullum, vel lacteum, vel flavum, folia terna ex adverso caulem ambire.

Apocyni nota, succum fundere lacteum, folia habere vel ex adverso bina, vel alternatim posita, vel etiam nullo habito ordine caulem ambientia.

DE gewassen, dewelcke haeuwkens voortbrengen, die een holligheid in sich hebben, in derselve langhte eens open splyten, en zaaden in sich beslyuten, die alle aan een middelstyl gelyck de pannen op de daaken met haar neer-hangende wolle over elkander heene leggen, deesen allen werden van de Kruid-kenders Asclepias, Apocynum, ofte Nerium genaamt, gelyck den Heer Hermans in syn Paradisus Batavus op het 19 blad aanteeckent: dewyl tot noch toe geen kentecken gegeven is, waar door deese gewassen konnen werden onderscheyden, soo heeft het den Heer Hermans behaaght deese allen onder de eene naam van Apocynum te begrypen, maar laat ons sien, hoe verre dat dit doorgaat, en of geen kentecken uyt te vinden is, het welck ieder in het besonder en niet allen eygen is, en of dierhalve die naamen, waar door sy by ouden en nieuwen Schryvers zyn bekend, niet konnen werden bewaard, want ik meene, soo daar eenigh kentecken is, dat verscheyde geslachten en der selve naamen met soo licht, om dat het den een ofte den ander soo goed vind, onder elkander moeten werden verward, ofte gemenght, ten zymen eyndelyck deese studie seer verward en swaar maaken wil; myns oordeels sookan door de volgende kenteckenen deese drie geslachten onderscheyden werden.

Het kentecken van de Nerium is, geen sap te geven, ofte anders een sap te geven dat of geel ofte melckachtig is, drie bladen te hebben, die de steel omvangen.

Het kentecken van de Apocynum is, een melckachtig sap te geven, bladen te hebben, die twee en twee over den anderen staan ofte sonder eenige order de steel omvangen.

A a

Den

Asclepias, præterquam quod succum lacteum fundat nullum, eandem habet cum Apocyno notam.

Hicce itaque datis notis distinctivis, quibus hæc tria genera queant distingui, causa est nulla, cur cum Hermanno ea commisceamus, præsertim cum & Veteres & Recentiores omnes, unicum si excipias Hermannum, hæc tria servarint; his etiam positis fundamentis sequitur evidentissime Cl: Hermannum præter omnem rationem Patrum meum P: M: accusasse, quod absque omni ratione in notis ad Hortum Malabaricum dubitarit *Parparam Apocynis* annumerare, succi enim lactei nulla fit mentio, qui succus *Apocynum* inter & *Asclepiadem* præcipua est nota distinctiva, annotante etiam Clar: Tournefort, hinc etiam idem Tournefort *Fritillariam crassam Promontorii Bonæ Spei Asclepiadum* familiæ, non *Apocynorum*, ut Hermannus, annumeravit.

Plantam hanc venustissimam possidet Hortus medicus ex liberalitate Domini Florentii Coopman.

Radicem habet fibrosam, caulem sesquipedalem, rotundum, viridem duos pollices crassum.

Folia gerit in Summitate plurima, quæ nullo habito ordine cauli ex pediculis uncialibus adstant duas tresve uncias lata, septem octove longa, mucronata, quorum medium nervus occupat crassus alios minores versus latera emittens, si folium aliquod avellatur, ex allato vulnere lac ilico exstillat copiosum & acre, & in ipso caule ejus stigma remanet.

Hactenus perfectos flores in Horto medico edidit nullos, rudimenta tamen eorum videre licuit, ut ex icone videre est.

Hernandes hunc fruticem proponit sub nomine *Quauhlepatli seu Arboris ignea*, ast descriptionem exhibet imperfectam: CL: Kiggelarius in Catalogo horti Beaumontiani vocat *Nerium Americanum lactescens longissimo folio, flore albo odorato*.

Den *Asclepias*, buyten en behalven dat sy geen melckachtig sap van sich geeft, soo heeft sy de selve ken-teecken en die den *Apocynum* heeft.

Deese ken-teecken en dan soo zynden, waar door deesen drie geslachten konnen werden onderscheyden, soo is daar geen reede over, waarom men deselve met de Heer Hermans soude onder elkanderen mengen, voornaamelyck, dewyl alle de oude en nieuwe Schryvers, behalven den Heer Hermans alleen, deese drie geslachten behouden; hier uyt volght oock klaarlyck, dat den Heer Hermans myn Oom zaliger buyten allen reeden beschuldicht, dat deselve myne Oom sonder de minste reeden soude getwyffeld hebbe in syn aanteeckeningh over den Hortus Malabaricus, van den *Parparam* te voegen by den *Apocynum*, want daar werd geen gewach gemaackt van eenigh melckachtig sap, welck sap de voornaamste kent-teecken is tussen den *Apocynum* en den *Asclepias*, gelyck als oock den Heer Tournefort aanteeckent, om welke reeden oock deselve Heer Tournefort den *Fritillaria crassa Promontorii Bonæ Spei* by den *Asclepias*, en niet, gelyck als den Heer Hermans, by den *Apocynum* voeght.

Deese schoone plant besit den Amsterdamsche Medecyn-hof door de liberale gifte van de Heer Floris Coopman.

Sy heeft een veselachtige wortel, een stamme, die anderhalf voet hoogh, rond, groen, en twee duymen dick is.

De stamme heeft veel bladen sonder eenige ordere aan syn top op steelckens staan, die een duym langh zyn, de bladen zyn twee en drie duymen breed, seven en acht duymen langh, & spits toe loopenden, door haar midde loopt een dicke senew, die sich in anderen klynen senewen, die naa de zyde uyt loopen, verspreyt, soo daar eenig blad werd afgetrocken, soo loopt uyt de geve wond aanstonts seer veel en scharpe melck, en dessels litteecken en blyft op de stamme staan.

Sy heeft tot noch toe in den Medecyn-hof geen bloemen gegeven, der selver beginselen heeft men konnen sien, gelyck als inde afbeeldsel te sien.

Hernandes stelt dit voor op de naam van *Quauhlepatli*, of *Arbor ignea*, maar dessels beschryvingh is onvolmaakt: D'Heer Kiggelaar geeft de selve in syn Catalogus Horti Beaumontiani den naam van *Nerium Americanum lactescens longissimo folio, flore albo odorato*.

APOCYNUM AFRIC. ERECTUM VILLOSO FRUCTU, SALICIS FOLIO LATO GLABRO

Fig. 25.

HERBARIUM
MUSEI
L. J. B. MUSEI
L. J. B. MUSEI

C A P. XXV.

APOCYNUM AFRICANUM ERECTUM VIL-
LOSO FRUCTU SALICIS FOLIO LA-
TO GLABRO PAR: BATAV: HERMANNI.

NE plantam hanc tanquam non de-
scriptam Lectori benevolo obtrudere
videar, monitum eundem volui hujus i-
conem ante editionem Bradisi Batavi Cl:
Hermanni jamjam fuisse æri incisam, cer-
tiorum etiam desidero, me Hermanni de-
scriptionem eo usque sequuturum, quo
illam ex meâ observatione convenere de-
prehendi.

*Insigni fibrosarum pallidarumque radi-
cum late porrectarum contextu luxuriat
apocynum hoc ornatissimum. Caule ut pluri-
mum assurgit unico quatuor aut quinque
cubitos alto glabro viridi, duos tresve
pollices crasso, inferius nonnihil purpu-
rascente, hunc adornant folia salici qua-
dantenus accedentia, glabra, ad ambitum
integra, bina ex adverso brevissimis pe-
tiolis hærentia, quæ parti caulis inferio-
ri adstant latitudine vix pollicem, longi-
tudine digitum cum semisse superant, cæ-
tera sensim angustantur abbrevianturque,
ad nonnullorum foliorum conjugationem
præsertim superiorum exit pediculus digi-
talis & sesqui digitalis, in septenos, de-
nos pluresque radios in corymbum seu um-
bellam actos divisus, singuli sustinent in
caliculo parvo, quinquifido, capitulum
pentagonum futuri floris rudimentum,
quod radiis incurvescentibus, deorsumque
nutantibus in quinque candidissima segmen-
ta ad ambitum rarâ lanugine pubescentia
se laxat, medium occupante rigidiusculo*

OP dat ik niet soude schyne den goed-
gunstige Leeser deese plant voor te
stellen als noch niet beschreven, soo wil ik
de selve voor afvermaant hebben, dat het
afbeeldsel van de selve reets was in koo-
per gesneden, wanneer den Paradisus
Batavus van de Heer Hermans wierde
nytgegeven, en den goedgunstigen leeser
believe te weeten, als dat ik de beschry-
vinge, door deselve Heer Hermans ge-
daan, soo verre sal opvolgen, als be-
vinde sal deselve volgens myne aanteeke-
ninge over een te koomen.

Deesen seer schoone Apocynum heeft
witte vesel-wortelen, die wyd en zyd
door het aardryck heene lopen. Heeft
gemeenelyck een enkelde steel, die vier
a vyf ellen hoogh, twee ofte drie duymen
dick, effen, groen, en onder eenigfints
purperachtich is, deese steel werd ver-
cierd door bladen, die eenigfints met
de bladen van de salix over een koomen,
die effen aan de kanten niet geschaard en
op klynen steelkens twee over elkander
staan, de bladen, die onder aan de steel
staan, zyn by naa een duym breed, en
anderhalve vinger langh, de rest van de
bladen werden telkens smalder en korter,
daar de bladen over elkander staan, komt
nu en dan, voornaamelyck aan de bo-
vensten, een steel, die een vinger en
ander halve vinger langh is, dat sich
verdeelt in seven, tien, ja meerder tax-
kens, dewelken in de ronte staan, yder
van deese taxkens draaght in een klyn en
in vyve gedeelte bloem-kelk een vyfkan-
tigh hoofdeke, zynde het begintfel van
de

*concolore capitulo, ex quinque concavis
quasi bifidis costulis, constructo.*

*Floribus marcescentibus succedunt folli-
culi nunc in singulis radiis & calycibus
singuli, nunc gemini in extremitate acumi-
nati, vesicæ instar inflati, ex duabus tenui-
bus membranis conflati, quarum exterior
gallinacii ovi magnitudine, mucronati obli-
que sursum tendentes longis viridantibus
villis quasi inermibus aculeis præditi arma-
ti. Hi maturitatem adepti summâ parte per
longitudinem se aperiunt, ostenduntque se-
mina parva oblonga non compressa pyri-
formia fusa plumosa imbricatâ serie inter-
medio nutritivo stylo incumbentia, &
candidissimâ splendenteque lanugine dona-
ta.*

In quacumque parte hæc planta lædatur
succum fundit lacteum, & copiosum.

Perennat hic frutex, ac facile in hy-
pocausto hybernali asservatur, novos
quod annis ex foliorum alis producens ra-
mulos, illosque aliorum fructicum de mo-
re in ramulos plurimos dividit; floret
mensibus julio augusto, & septembri,
decembri autem & januariario femina perfici-
cit.

Clarissimus Kiggelarius in Catalogo
Horti Beaumontiani hunc fruticem vocat
*Apocynum hyficanense salicis foliis latiori-
bus.*

de aanstaande bloem, het welcke sich ont-
fluyt door vyf seer witte bloem-bladen, die
sich omkrullen en nederwaarts hangen, en
met eenighe witte veselkens omset zyn,
staande in het mitte der selve een recht
opstaande hoofdeken van de selve verwe,
het welcke bestaat uyt vyf hollen, en
gelyck als in twee verdeelden ribbekens.

Wanneer de Bloemen vergaan, soo
volgen blaaskens, die of een alleen ofte
twee te gelyck op een en deselve bloem-
kelcke en steelcke staan, sy zyn scherp
toeloopende, als een blaas opgeblaasen,
en bestaan uyt twee dunne vliessen, waar van
de buytenste de groote heeft van een hoen-
der-ey, sy staan zydelings met haar punten
na booven, zyn met lange groene hayren
gelyck als met onweerbaaren angels ver-
sien en gewaapent. Deese blaaskens rijp
zynde openen sich geheel aan de boven
zyde, en vertoonen klyne langhwerpige
niet plat maar peers-gewyfe zaaden, die
over elkander heen hangende aan de mid-
del-styl vast sitten, en van een seer witte
en blinckende wolle versien zyn.

*Aan welck deel deese plant gequest werd,
soo geeft sy een overvloedigh melckachtigh
zap van sich.*

*Dit heester blyft over, en kan seer licht
in de winterplaats bewaard werden, geeft
jaarlycks uyt de oxelen der bladen nieuwen
Taxkens, en verdeelt deselve in verscheyden
taxkens gelyck als de anderen heesters; sy
draaght haar bloemen in de maanden ju-
lius, augustus, en september, maar in
de maanden december en january geeft sy
haar rype zaaden.*

*Den Heer Kiggelaar geeft in syn Cata-
logus Horti Beaumontiani dit heester de
naam van Apocynum hyficanense salicis
foliis latioribus.*

C A P. XXVI.

ARGYRODENDROS AFRICANA FO-
LIIS SERICIS ET ARGENTEIS.*Protea argentea.*

NOvam hanc & elegantem coniferam cum nulli cognitæ queat adjungi, *Argyrodendron* vocavi, nomen a foliorum juniorumque ramulorum facie externâ desumptum, nam etiamsi eorum externa facies omni tempore appareat argentea, medio tamen die solis radiis exposita e longinquo comam integram argenteam spectantibus offert: nascuntur hujus novi generis plurimæ in Africâ species aliæ, quarum (Deo vitam largiente), sequenti tomo Lectori Benevolo aliquas me exhibiturum polliceor, quum anno præterito aliarum specierum semina ex Africâ missa acceperim, & hujus anni principio sata progerminarint plurima.

Hujus describendæ semina singulis ferme annis ex Africâ mittuntur nomine WIT-
TF BOOM atque hanc causam esse credo, cur Clar: Pluckenetus Phytographiæ suæ tabulâ C C. Hanc vocarit *Leucadendron Africanam*, *arborem totam argenteam sericeam*, *foliis integris*. ex quibus etiam singulis annis in Horto medico progerminant novæ arbusculæ.

Maximam, quam possidet Hortus, dono dedit vir Strenuus Dominus van der Stel, nuper in hac Civitate Scabinus, nunc autem Promontorii Bonæ Spei Gubernator, erat arbor tunc temporis pedalis, nunc autem quatuor pedum altitudinem superat.

DEwyl deese seer fraeije en nieuwe soort van boom, die een vrucht heeft van gedaante als een pyn appel, by geen bekende soort kan werden gevoeght, soo heb deselve *Argyrodendros* genaamt, zynde deese naam ontleend van de wyterlycke gedaante der bladen en jonge takkens, want alhoewel der selven wyterste gedaante ten allen tyden sich silverachtig vertoont, soo verbeelt sy nochtans van verre op het midde van de dagh in de stralen van de son geset zynde aan des selfs anschouwers geheele silvere tacken en bladen: van dit nieuw geslacht wassen meer meede soorten in *Africa*, waar van ick eenige (indien ik leve) in het volgende deel den goedgeunstige leeser beloove te sullen meede deelen, dewyl voorledene jaar derselven zaaden uyt *Africa* heb ontfangen, waar van verscheyden in het begin van dit jaar gezaayd en op gekoomen zyn.

Het zaad van die ik nu beschryve zal, werd meest alle jaaren uyt *Africa* gesonden op de naam van *WITTE BOOM*, het welke ik meene de oorzaak te zyn, waarom de vermaarde Heer Pluckenet in syn phytographia op de tweehonderste plaat, deese boom de naam gegeven heeft van *Leucadendros Africana*, arbor tota argentea, sericea, foliis integris uyt welke zaaden oock jaarlycks nieuwe boomkens in de *Medecyn-hof* voortkoomen.

De grootste, die den hof besit, heeft den Edele gestrenghe Heer *Willem Adriaan vander Stel* vereerd, Out Scheepen deeser Stad, en tegen woordigh Gouverneur aan de *Caap de goede hoop*, toen ter tyd was deese boom een voet hoogh, nu is de selve hooger dan vier voeten.

C c

Deese

Radice nutritur lignosa & Crassa.

Caudicem habet rotundum, pedalem, qui foliorum stygmata reservat diu.

Caudex in varios divaricatur, ramulos, quibus plurima adnascuntur folia digitum longa, angusta mucronata, nervosa rigida, quæ tantâ argenteorum ferri-ricorumque pilorum quantitate prædita sunt, ut tota serica & argentea appareant, & quasi e simili materiâ confecta videantur.

Hactenus in Horto medico nullos flores nullaque semina produxit; fructum ex Africâ missum repræsentat jcon, qui e multis squamis argenteis invicem incumbentibus instar Pini fructus constat, sub singulis squamis semen latet unicum fuscum planum, & ab utraq; parte convexum, quod, si caute e fructu sumatur, habet ei annexum filamentum, cujus extremitas, præter quam quod quinque habeat fusca foliola, in quinque etiam filamenta ab omni parte pilis obsita dividitur.

Prope montes ad triginta pedum altitudinem & sesqui pedum crassitiem crescit in Africâ hæc arbor, cujus lignum ad usum mechanicum, extruendumque focum ab Incolis inutile judicatur.

Deese Boom werd door een dicke houtachtige wortel gevoed.

Sy heeft een ronde stam, die een voet hooghis, en de littekenen der bladen langh behoud.

De stam werd in verscheyde tacken verdeelt, waar aan veel bladen wassen, die een vinger langh, smal, spits seneuwachtigh en styf zyn, die met soo veel silverachtige en zydachtige hairen voorsien zyn, dat sy geheel silverachtigh en zydachtigh voorkoomen, en schynen uyt diergelycke stoffe gemaakt te zyn.

Sy heeft tot noch toe geen bloemen ofte zaaden in de Medecyn-hof voortgebracht; de afgebeelde vrucht is uyt Africa gesonden, dewelcke bestaat uyt veel silverachtige schobben die over elkander leggen, gelyck de vruchten van de Pyn-Boom, onder ider schobbe schuyt een enkel bruyn platachtigh zaad, dat aan beyde de zyde verheeve is, welck zaad soo het voorsichtigh uyt de vrucht genoomen werd heeft aan sich vast een draatke welckers eynde, buyten dat het vyf bruynne bladen heeft, soo werd het oock verdeelt in vyf draatkens die aan alle kanten met hairen omzet zyn.

Deese boom wast in Africa aan het geberghte tot de hooghte van dartigh voeten, en werd anderbalve voet dick, de inwoonders seggen dat het hout van deese boom onbequaam is om tot timmer ofte brandhout gebruykt te werden.

ASTER AFRICANUS FRUTESCENS FOLIIS ANGUSTIS ET PLERUMQUE CONIUNCTIS.

Fig. 27

BIBLIOTHECA
UNIVERSITATIS
LIONENSIS

SCD Lyon 1

C A P. XXVII.

ASTER AFRICANUS FRUTESCENS,
 FOLIIS ANGUSTIS, ET PLERUMQUE
 CONJUNCTIS.

Aster africanus.

R Adice nutritur lignosâ in fibras albicantes excurrente.

Caule sustentantur pollicem crasso, scabro, cineritio, sesqui pedem alto, qui in ramulos concolores varios divaricatur, hos folia parva, angusta, viridia confuso ordine nunc octo nunc plura penicilli in morem conjuncta ambiunt, quæ tandem in ramulum nunc uncialem, nunc longiorem excrescunt, qui in summitate unicum dumtaxat pediculum, florem sustententem discoideum radiatum, producit, flores discum componentes lutei, radios formantes purpurei.

Flores sequuntur semina papposa.

Floret februario & martio, aprili semina perficit.

Et feminibus & ramulis avulsis facile propagatur.

Tota planta saporem habet aromaticum.

Prope montes locis saxosis in Africa ad

D It gewas werd gevoed door een houtachtige wortel, die in witte veeselwortelen eyndicht.

De stam is een duym dick, oneffe, aschgraenw, en anderhalf voet hoogh, die sich verdeelt in verscheyden tacken van deselve couleur, aan de welke klyne smalle en groene bladen sonder de minste ordere staan, die nu acht nu meerder gelyckerwys als een penceel by den anderen gevoeght zyn, welcken bladen eyndelyck uytgroeyen tot een taxke van een ofte meerder duymen lenghte, uyt wiens top uyt schiet een steelcke voortbrengende een bloem, die uyt veel bloemen, die bundelwys by een gevoeght met rond omloopende bloembladen, bestaan, de bloemen die bundelwys by den anderen staan zyn geel, en de rond omloopende bloembladen purper.

Na de bloemen volgen stuyfachtigen zaaden.

In february en maart draaght deselve bloemen, en geeft zaaden in april.

Sy werd door zaaden en afgescheurden tacken voortgequeect.

De geheele plant heeft een smaak als speergen.

Sy wast in Africa aan het geberghte

D d

op

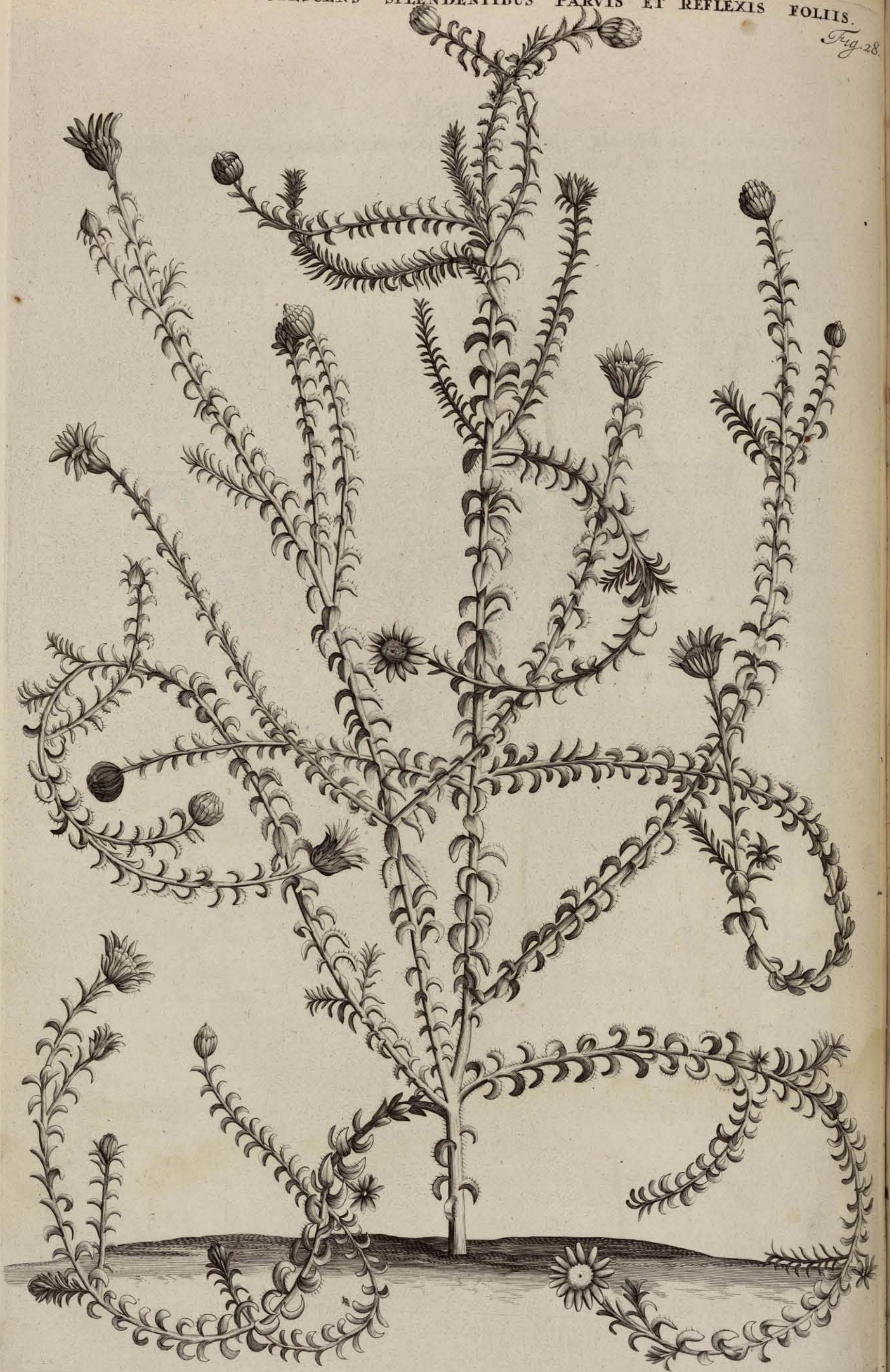
sesquipedis altitudinem excrefcit, & octobri floret.

op steenachtige plaatsen tot de hoogte van anderhalf voet, en bloeyt in October.

ASTER AFRICANUS FRUTESCENS SPLENDENTIBUS PARVIS ET REFLEXIS FOLIIS.

Fig. 28.

C A P. XXVIII.

ASTER AFRICANUS FRUTESCENS,
SPLENDENTIBUS PARVIS ET RE-
FLEXIS FOLIIS.

Aster reflexus. citatur in Jortina. Jorda.

R Adicem habet hæc amœna asteris
species ligneam & albicantem.

Caulem habet rotundum, pilosum,
fuscum, qui ab imâ parte ad supremam
varios emittit ramulos, his folia adstant
nullo habito ordine, nulloque sustenta
pediculo, parva, splendens & reflexa,
quorum margines pilis rigidioribus ornantur.

Ramuli e foliorum alis orti florem in
summitate sustinent unicum discoideum
radiatum, flores discum componentes lu-
tei, radios formantes albi, qui a parte
posticâ versus summitatem purpurescunt,
quales etiam, priusquam explicantur,
apparent flores.

Semina florem sequentia, papposa esse
ex feminibus plene nondum maturis,
quum matura hæcenus produxerit nulla,
conjectare licuit.

Floret mensibus februario & martio.

Saporem habet subsalsum.

Tenera est hæc planta, & rarissime per
hyemem servari potest, præsertim cum

D Eese schoone mede soort van aster heeft
een witte houtachtige wortel.

Sy heeft een steel, die rond, bruyn,
en hayrachtigh is, en van boven tot on-
deren toe sich in tacken verdeeld, aan
welken de bladen sonder eenige order, en
sonder steelkens staan, sy zyn klyn, blinc-
kende en omgekruld, en der selve zyden
werden door veel styve hayrkens vercierd.

De tacken, die uyt de oxelen der bla-
voortkoomen, dragen op haar top een enc-
kelde bloem, die uyt verscheyden bundelwys
by een gevoeghde bloemen met rondomlopen-
de bloem-bladen t'samen gestelt is, de bloe-
men, die bundelwys by een anderen staan,
zyn geel, de rontomloopende bloem-bla-
de zyn wit, en zyn boven aan de buyte
zyde purperachtigh, soodanigh scheynen
oock de bloemen te sullen zyn eer sy open-
gaan.

Dat de zaaden, die naa de bloemen
volgen, stuyfachtigh zyn, heb ik uyt on-
rypen zaaden kunnen afmeeten, dewyl de
selve tot noch toe geen rypen heeft voort-
gebracht.

Sy draaght in de maanden februaris
en maart haar bloemen.

De smaack van deese plant is soutachtigh.

Dit is een seer teeder gewasch, en kan
seer beswaarlyck door de winter bewaard
Ee wer-

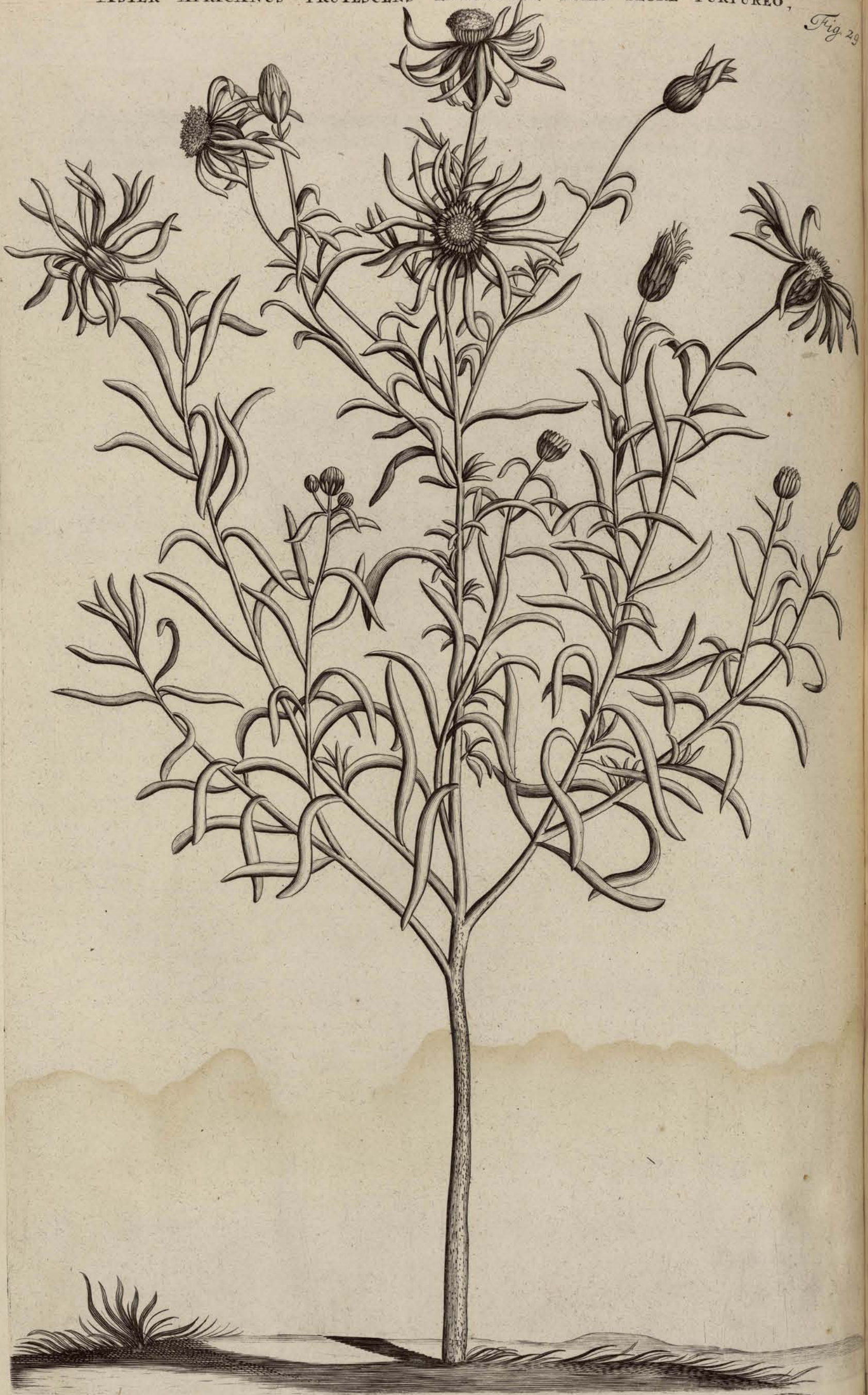
flores produxerit, hinc singulis annis ex avulsis ramulis propagari, iisque conservari hæc species debet.

werden, voornaamelyck als sy bloemen gedragen heeft, derhalven moet sy alle jaaren uyt afgescheurde tacken voortgequeect en behouden werden.

ASTER AFRICANUS FRUTESCENS LAVENDULA, FOLIO FLORE PURPUREO,

Fig. 29

C A P. XXIX.

ASTER AFRICANUS FRUTESCENS
LAVENDULÆ FOLIO, FLORE
PURPUREO.

E seminibus Africanis, quæ anno 1698 fata in horto medico, geminæ sequentes asteris species enatæ sunt. Semina hujus sub nomine asteris missa eodem anno fruticem suppeditarunt tripedalem, qui radice fibrosâ & ligneâ sustentatur, caulem habet sesqui pedalem, rotundum, primo rubrum, dein viridem, & tandem fuscum; in varios caulibus divaricatur ramulos, quibus folia adstant nullo habito ordine virida, angusta, longa, acuminata & unico dumtaxat nervo prædita.

Ramulorum summitatem flores exornant discoidei radiati, flores discum componentes lutei in quinque segmenta dividuntur, radium constituentes sunt purpurei.

Floribus marcescentibus succedunt semina papposa, quæ una cum foliis saporem exhibent aromaticum.

Uyt de Africaanse zaaden, die in het jaar 1698 in de Medecyn-hof zyn gezaaid, zyn deese twee volgende soorten van aster voortgekoomen. De zaaden van deese onder de naam van Aster gesonde heeft ons een heester van drie voeten hoogh voortgebraght, die gevoed werd door een houtachtige wortel die veel veesel-wortelen van sich geeft, dit heester heeft een stam die anderhalve voet hoogh, rond eerst rood, naderhand groen, en ten laaste bruyn is, de stam verdeelt sich in verscheyde taxkens, waar aan de bladen sonder eenige ordere staan, die groen, langh, smal, spits zynde, maar een senuw hebben.

De toppen der taxkens werden vercierd door bloemen, die uyt verscheyde bloemkens bestaan, die bundelwys by den anderen gevoeght zyn met rond omlopende bloem-bladen, de bloemen, die bundelwys by den anderen gevoeght staan, zyn geel, en werden in vyfsneden verdeelt, de rondom loopende bloem-bladen zyn purper.

Wanneer de bloemen vergaan soo volgen in der selve plaats stuyfachtige zaaden, die nevens de bladen een speceryachtige smaak hebben.

Floret mensibus æstivis , & autumni
initio semina perficit.

*Het draaght bloemen in de soomer-maan-
den , en geeft rypen zaaden in het begin
van de herfst.*

ASTER AFRICANUS ANNUUS SENECTIONIS FOLIIS.

Fig. 30.

C A P. XXX.

ASTER AFRICANUS ANNUS
SENECIONIS FOLIIS.

R Adicem habet hæc venustissima planta albicantem & fibrosam.

Caulem habet rotundum, rubentem, & albâ lanugine præditum, cui folia nullo suffulta pediculo, nulloque habito ordine annectuntur longa, utrinque in lacinias divisa, quorum medium nervus occupat ex adversâ parte fubruber, albâque lanugine obfitus.

Ex foliorum alis ramuli oriuntur cum caule concolores, qui in summitate ex variis pediculis digito plerumque longioribus flores sustinent discoideos radiatos, floribus radios efformantibus purpureis, discum componentibus luteis.

Flores singulos sequuntur semina plurima nuda in pappum exeuntia.

Floret singulis annis in Horto medico mensibus junio & julio, semina augusto perficit.

Juxta montes post rupes locis opacis

D It gewas heeft een witte en veselachtige wortel.

Het heeft een ronde roodachtige en met een witte wolle omsette steel, aan de welke gevoeght zyn lange en aan beyde de zyden gesnedene bladen, staande deselve sonder de minste order, ofte door eenigh steelken ondersteunt, door der selven midde loopt een seneuw, die aan de buyte zyde roodachtigh en met een witte wolachtigheyd omset is.

Uyt de oxelen der bladen komen takkens te voorschyn, die deselve verwe met de steel zyn hebbende, en wiens toppen op verscheyde steelkens, gemeenelyck langer dan in een vinger, bloemen dragen, dewelken uyt bloemen bestaan, die bundelwys by den anderen gevoeght zyn met rond omlopende bloem-bladen, zynde de rond omlopende bloem-bladen purper, ende bundelwys by den anderen gevoeghden bloemen geel.

Na ider bloem volgen veel naackte en stuyfachtige zaaden.

Het draaght jaarlycks in de Medecynhof haar bloemen in de maanden junius en julius, en geeft rype zaaden in de maand augustus.

Omtrent het geberghte achter de steenrotsen

Gg

Promontorii Bonæ Spei crescit hæc planta, & octobri floret.

rotsen in schaduwachtige plaatsen groeyt dit gewas aan de Caap de goede hoop, en draaght haar bloemen inde maand oktober.

C A P. XXXI.

ASTER AFRICANUS FRUTESCENS
 FOLIIS SENECTIONIS CRAS-
 SIORIBUS.

HAnc amœnam Asteris speciem florentem acceptam fero viro amplissimo Domino Gerbrando Pancras, in hac civitate Scabino Præsidi, ac Horti medici Curatori, quæ radicem habet crassam lignosam, fibras emittentem albicantes.

Caulem producit hæc radix pedalem, virescentem primo, dein albicantem, & non nihil lignosum, in ramulos rotundos striatos & virides divaricatur.

Ramulis nullo habito ordine & absque omni pediculo adnascuntur folia senecionis incani pinguis C: B: foliis non ab-similia at crassiora & succulentiora.

Ramulorum summitates determinantur in pedicellos nunc digitum longos, nunc longiores, sustinentes oblonga squamosa capitula, quæ se in florem expandunt discoideum radiatum, disco existente luteo, radiorum petalis purpurascensibus.

Florem sequuntur femina plurima pap-posa.

Toto anno, si rite conservetur tempore hyemali in hypocausto, floret & se-

DEese fraeije mede soort van Aster heeft in syn volle bloem zynde ver-eert den Achtbaaren Heer Mr. Gerbrand Pancras, President Schepen en Commissaris vanden Medecyn-hof, sy heeft een dicke houtachtige wortel, die witte vesel-wortelen van sich geeft.

Deese wortel brengt een steel voort, die eerst groen, naderhand wit en eenigh-sints houtachtighis, die sich verdeelt in ronde, geveurde, en groene taxkens.

Aan de taxkens staan sonder de minste order, en sonder steelkens de bladen, die niet ongelyck zyn de bladen van den senecio incanus pinguis C: B., maar zyn wat dicker en sapachtiger.

De toppen der taxkens eyndigen in steelen die een vinger langh, en langer zyn, draagende schobachtige hoofdekens, die sich uytbreyden tot en bloem, dewelcke bestaat uyt veel bloemen die bundelwys by den anderen gevoeght zyn met rond omloopende bloem-bladen, zynde de bundelwys by den anderen gevoeghde bloemen geel, en de rond omloopende bloem-bladen purper.

Na de bloemen volgen veel stuyfachtigen zaaden.

Deese plant draaght het heele jaar door bloemen en geeft rypen zaaden, soo de sel-

Hh

ve

mina producit matura , & e seminibus deciduis facile propagatur.

ve de gansche winter door wel in de winterplaats bewaart werd , nyt het gevalle zaad werd deese plant seer gemackelyck voortgequeeckt.

C A P. XXXII.

ASTEROPLATYCARPOS AFRICANA
FRUTESCENS CRITHMI MA-
RINI FOLIIS.

Plantæ discoideæ radiatæ hætenus cognitæ & quarum rei herbariæ Scriptores meminerunt aut describunt, omnes seminibus gaudent nudis, iisque vel solidis, vel in pappum exeuntibus, seminibus autem capsulis inclusis gaudentium, quod scio, meminit nemo, qualis tamen e seminibus Africanis enata quum vigeat in Horto medico, non inconsultum fore putavi, si ejus iconem descriptionemque huic secundæ parti infererem, illique nomen aliquod (quum nulli generi, nulli classi cognitæ adjungi queat) exhiberem, quo ab omnibus facile dignosci possit, quod est *Asteroplatycarpus*, est enim latus hujusplantæ fructus, & Stellam sex radiorum senis suis eminentiis acutissimis representat, quod tamdiu reservabo, donec quis melius eique convenientius excogitarit nomen.

Radice sustentatur fibrosâ, primo albâ, deinde fuscâ, quæ caulem profert semipedalem, rotundum, qui e viridi colore in castaneum mutatur.

Caulis in aliquot ramulos divaricatur, rotundos cum caule concolores, qui undique foliis ornantur primo cineritiis, tandem viribus, angustis, multâque divisurâ non male cornu cervino, seu potius *Crithmi marini* Dod: foliis emulantibus.

Alle de bekende planten, welckers bloemen bundelwys te samen gevoegt zyn, en rontomlopende bloembladen hebben, deesen allen, seggh ik, geeven naackte zaaden naa ider bloem, deese zaaden zyn of hard of eyndigen met een stuyfken, maar niemand heeft dat ik weet, oyt gewagh gemaackt van so daanigen, dewelcken zaaden voortbrachten, die in holligheeden waaren beslootten, dewyl nochtans een soodanige plant, uyt Africaansche zaaden voortgekoomen, in den Medecyn-hof gequeeckt werd, soo hebbe ik het niet ongeraade geoordeelt, indien ik desselfs afbeeldsel en beschryvingh in dit tweede deel invoeghde, en soodanige naam gaf, (door dien sy bygeen bekend geslacht ofte verdeelingh kan werden gevoeght) waar door seer licht van alle anderen soude konnen werden onderscheyde, de naam dan is *Asteroplatycarpus*, want de vrucht van dit gewas is breed, en verbeeld door haar ses scharpen punten een seskantige ster, welke naam ik soo langh sal bewaaren, tot dat imand een beeter en eygender naam zal hebben bedacht.

De wortel, die deese plant voed, is wesselachtigh, eerst wit en naderhand bruyn, sy brengt een stengh voort, die rond en een halve voet hoogh, eerst groen en naderhand castanje bruyn is.

De stengh verdeelt sich in eenigen takken, dewelcken rond en van de selve verwe zyn, sy werden over al met smalle bladen verciert, die eerst asch-graeww, en naderhand groen zyn, en die door haar veelvuldige verdeelingen niet qualyck een hartshoorn, of liever de bladen van den *Crithmum marinum* Dod: verbeelden.

Ramulorum summitatem ex pediculis longioribus rotundis & viridibus flores exornant discoidei radiati, disci radiorumque petalis a parte interiore sulphureis, ab exteriori purpureis.

Floret julio & augusto.

Semina haecenus in Horto medico nulla produxit matura: fructum tamen seu capsulam feminalem una cum seminibus ex eadem exemptis, prout mihi ex Africa missa sunt, addere atque describere volui. Florem itaque sequitur fructus, seu capsula feminalis rotunda & lata, ab una parte, quâ pediculo annectitur, convexa, ab alterâ plana, è cuius medio sex spinarum instar acutæ exeunt eminentiæ stellæ in modum dispositæ, quæ totidem in ipso fructu latere femina demonstrant, illæ autem eminentiæ femina intus non continent, sed circa earum basin fructus ea refervat.

Inter omnes, quas alit Hortus plantas Africanas, è tenerrimis una jure merito censetur, quum, nisi ab omni situ & mucore (quibus tamen facillime plantæ, hyberno tempore in hybernaculis conservandæ, primo vere corripuntur) caute conservetur, ilico pereat.

Ex avulsis ramulis & circa maji principium terræ impactis æque ac feminibus propagatur, qui si caute ab ardentibus solaris radiis conserventur, radices agunt plerumque.

De toppen der tacken werden verciert door bloemen, die bundelwys by den anderen gevoeght zyn, en rontomlopende bloem-bladen hebben, sy staan op lange, ronde, en groene steelkens, de bloemen zyn van binnen sulpherachtigh en van buyten purper.

Sy draaght in de maanden julius en augustus bloemen.

Rype zaaden en heeft de selve tot noch toe geen voortgebracht in de Medecynhof: nochtans heb ik hier willen byvoegen en beschryven de vrucht ofte zaad-huys met haar zaaden uyt deselve genoomen, soo als sy my uyt Africa zyn toe gesonden. De bloem werd gevolght door een ronde en breede vrucht ofte zaad-huys, het welke aan die zyde verheven is, daar het op de steel vast sit, aan de andere zyde is het plat, en op des selfs midde staan ses seharpe punten als doorns, zynde gerangeert als een ster, welke punten een gelyck getal van zaaden vertoonen inde vrucht beslooten te zyn, alhoewel deese punten de zaaden nochtans niet beslyten, maar werden in de vrucht omtrent der selven steunstel ofte begin bewaart.

Onder alle de Africaanschen gewassen, die in den hof gequeeckt werden, kan deese met recht een van de alderteerste gerekent werden, dewyl sy haastelyck sterft, so sy niet seer sorgvuldigh van alle schimmel werd bewaart, het geen nochtans in het begin van de lente seer licht die planten onderhevigh zyn, die des winters in de winterplaatsen moeten werden bewaart.

Sy werd door afgescheurden tacken, die in het begin van may werden in de aarde gestookt, soo wel als door zaaden voortgequeeckt, welcken tacken soo sy voor de brandende straalen der Son werden bewaart, soo schieten sy gemeenelyck wortelen.

BELLIS AFRIC: FLORUM PEDICULIS PENE APHYLLIS FOLIIS INCISIS.

Fig. 33

C A P. XXXIII.

BELLIS AFRICANA FLORUM PEDICULIS
PENE APHYLLIS, FOLIIS INCISIS.

Plantis Discoideis radiatis, seminibus flores singulos singulis insequentibus nudis, solidis, non papposis hæc nostra describendæ cum annumerentur, videndum erat, cui hujus Classis generi annumerari possent; paucis hanc classem complectitur C. L. Hermannus, & foliis Chrysanthemi, Calendulæ, Tagetis, Bellidis, Chamæmeli, Matricariæ, Ptarmicæ & Millefolii nominibus eam proponit & dividit: horum omnium præ cæteris aridet Bellidis nomen, ob totam harum describendarum plantarum structuram & habitum, foliorum nimirum ad Radicem positorum, florum singulis innixorum pediculis ab ipsa radice oriundis, atque Bellidum floribus non absimilium: Aliud Bellidis genus, quod caule gaudet ramoso, petalis albicantibus, Leucantheri nomine cum Clar: Tournefort proponendum putamus. Calendulæ nomine hætenus in Batavorum hortis innotuerunt, ob semina cordiformia membranacea seminibus quibusdam Calendulæ Africanæ in Catal: Horti Acad: lugd: Bat: à Cl: Hermannino descriptæ pag: 104 non valde dissimilia, ut ex icone Cl: Hermanni cum nostrâ collata liquet; ast sciat, velim, L: Benev. Hermannum in plantâ suâ duplicis diversæ figuræ semina reperiisse, habet nostra unius, atque hanc unicam esse causam, cur Clar: Hermannus plantam suam *Calendularum* familiæ inferuit; quod etiam vel ex eo liquet, quod *Chrysanthemum Americanum caule alato*, seminibus cum nostris, & membranaceis Calendulæ Africanæ seminibus, quadantenus convenientibus, hujus Horti partis primæ ca-

Dewyl deese planten, die nu beschreven zullen werden, gereeckent zyn onder die soorten, welckers bloemen bundelwys by den anderen gevoeght zyn, en rontomloopende bloem-blaaden hebben, en welckers zaaden naackt, sonder stuyfken, en hard zyn, soo most ondersocht werden onder welck geslacht van deese verdeelingh deese nieuwe planten konnen werden gereeckent; in een klyn getal werd deese geheele verdeelingh door de Heer Hermans begreepen, en stelt de selve alleen voor onder de naamen van Chrysanthemum, Calendulæ, Tages, Bellis, Chamæmelum, Matricaria, Ptarmica, en Millefolium, van die allen schynt my de naam van Bellis de gevoeghlyckste te zyn, om dat de gedaante deeser planten, die nu beschreve sullen werden, daar wel het meeste meede overeenkomen, want der selven bladen staan meede op de wortelen vast, de steelen die de bloemen voortbrengen koomen meede ten eersten uyt de wortelen te voorschyn, en de bloemen en komen oock niet qualyck over een met de Bellis: het andere geslacht van Bellis, welckers steelen tacken voortbrengen en witte bloemen dragen, moet myns oordeels, gelyck het den Vermaarde Heer Tournefort begreepen heeft, onder de naam van Leucanthemum voorgesteld werden. Tot noch toe zyn de selven in de hoven van Holland onder de naam van Calendulæ bekend geweest, van weegen derselven vliesachtigen en hartswyfen zaaden die niet qualyck over een en komen met de zaaden van den *Calendulæ Africanæ* door den Heer Hermans in syn Cataloge over den Academie tuyn tot Leyden beschreven, gelyck als, uyt het afbeeldsel van de Heer Hermans met onse vergeleek, blyckt; maar, den goetgunstige leser, belieft te weeten dat de Heer Hermans in syn plant tweederley zaaden gevonden heeft, daar de onse maar een-

Kk
derley

pite tertio descriptum & delineatum, non *Calendularum familiae* adjungat, (quod in eadem parte Commentatores amant) sed *Chrysanthemorum* fini annectere, vel ad calcem totius Classis amandare voluit.

Radice sustentatur hæc Bellis fibrosa fuscâ & perenni, ex quâ folia exsurgunt plurima tres quatuorve unias longa, ex angustiori basi in apicem latiore excurrentia, hilari virore nitentia, crassa, succulenta, & incisa, quorum medium nervus occupat crassus.

Varii pedicelli ex foliorum conjunctione exoriuntur pedales, rotundi, virides, plerumque aphylli, (nonnumquam unico foliolo & inciso exornantur) in summitate florem sustentantes unicum Discoideum radiatum, & quemadmodum radiorum fulcata petala ex adversa parte cum rubore purpurascunt, & interiore alba existunt, ita & flosculi discum efformantes, priusquam explicantur, toti cum nigredine purpurascunt, aperti sulphurei apert, ex quibus stylus exit bifidus, purpureus.

Felort omni anni tempore, si debita huic non denegetur cultura; semina matura hætenus produxit nulla.

Semina hujus plantæ mecum sub fine anno 1697 communicavit vir Amplissimus dominus Joannes Huydecooper a Maarseveen hujus Reipublicæ Scabinus, Hortique medici Curator, ex quibus anno sequente hæc planta enata est.

derley heeft, en dat sulcks de eenighste oorsaack is, waarom d'Heer Hermans syn plant onder de *Calendula* heeft believen te stellen; het geen oock wel hier uyt blyckt dat by den *Chrysanthemum Americanum* caule alato (in het derde Capittel van het eerste deel van deesen hof beschreven, en afgebeeld) welckers zaaden meede eenige overeenkomst heeft met de vliesachtige zaaden van den *Calendula Africana*, niet by den *Calendula* heeft gevoeght, (het geen nochtans de Aanteekenaars over het selve eerste deel goedkeuren) maar deselve liever heeft willen voegen aan het eynde van de *Chrysanthemum*, ofte anders aan het slot van die geheele verdeelingh plaatsfen.

Deese Bellis werd gevoed door een bruyne veselachtige wortel, die overblyft, uyt welke wortel veel bladen, die drie en vier duymen langh, van ondere spits en breed uyt loopenden, blinckend groen, dick, sapachtigh en ingesneeden zyn, door welckers midden een dicke senuw heen loopt.

Uyt het midde, daar de bladen te samen koomen, schieten veel ronden groenen en meest bladeloos steelen tot de hoogte van een voet, (meest bladeloos, om dat aan sommigen bywylen een enckeld en ingesneede blad sit) deesen steelen dragen op haar top een enckelde bloem, die uyt veel bloemen bundelwys by den anderen te samen gevoeght, met rondomloopende bloem-bladen bestaat, en gelyckerwys als de geveurden bloem-bladen van buyten rootachtigh purper, en van binnen wit zyn; alsoo zyn oock de bloemen, die bundelwys by den anderen gevoegt zyn, eer sy open gaan, geheel en al swart purper, maar open zynde, soo koomen sy geel als swavel te voorschyn, uyt welckers midden een purpere bloemstyl, die in tweekendeel is, voortkomt.

Sy draaght op alle tyden des jaars haar bloemen, soo sy behoorlyck werd gecultiveert; geen rypen zaaden heeft deselve tot noch toe voortgebracht.

Het saad van deese Plant heeft my op het eynde des jaars 1697 mede gedeelt den Achtbaare Heer en Mr. Ioannes Huydecooper van Maarseveen Schepen, en Commissaris van den Medicyn-hof, uyt welcken zaaden het jaar daaraan volgende dit gewasch is voortgekoomen.

C A P.

BELLIS AFRIC: FLORUM PEDICULIS FOLIOSIS FOLLIS ANGUSTIS ET INTEGRIS.

Fig. 34.

LIBRERIE
MUSEUM
BOTANIQUE
MUSEUM
BOTANIQUE
MUSEUM
BOTANIQUE

C A P. XXXIV.

BELLIS AFRICANA FLORUM PEDICULIS FOLIOSIS, FOLIIS AN-
GUSTIS ET INTEGRIS.

EX radice fibrosa & perenni orta hæc bellis cæspitem integrum foliis suis operit, quæ digitum longa, angusta non crenata ex angustiori basi in mucronem paulo latiore terminantur.

Pediculos ex ipsâ radice orientes promittit pedales & longiores, rotundos & virides, quorum singuli circa basin aliquot foliosis angustis ornati florem sustinent unicuique præcedentis Bellidis florum simillimum, foliorum petalis exceptis, quæ in hac breviora, in illâ autem longiora evadunt.

Floret omni anni tempore, & hujus æstatis initio semina perfecit.

Plantam hanc florentem mecum communicavit vir Amplissimus Dominus Gerbrandus Pancras in hac civitate Scabiorum Præses & hujus horti Curator.

Locis saxosis Promontorii Bonæ Spei floret mense Octobri.

Emolliendi refrigerandique vim cum

Uit een veselachtige wortel, die overblyft, komt deese bellis, die met syn bladen een geheele klomp aarde bedeckt, te voorschyn, de bladen zyn een vinger langh, smal, ongeschaard, en hebbende een smal beginsel eyndigen syboven een wynich breeder.

Sy brenghet steelen uyt haar wortel te voorschyn, die rond, groen, een voet en hoger zyn, deese steele werden omtrent haar begin met smallen bladen verciert, en dragen een eenige bloem met de voorgaande Bellis seer overeenkoomende, indien men de rondomloopende bloem-bladen uytsondert, die in deese plant kleynder zyn, maar in de voorgaande grooter werden.

Sy draaght haar bloemen het geheele jaar door, en heeft in het begin van deese soomer rypen zaaden voortgebracht.

Deese Plant in syn bloem zynde heeft my medegedeelt den Achtbaaren Heer Mr. Gerbrand Pancras President Schepen en Commissaris van deesen hof.

Sy draaght haar bloemen aan de Caap de Goede-Hoop in de maand October op steenachtige plaatsen.

Dat deese planten, gelyck der selven
Ll mede-

congeneribus possidere has plantas, fa-
por earum aqueus & mucilaginosus indi-
cat.

medesoorten, verkoelende en versachtende
zyn, geeft der selven waterachtige lymi-
ge smaak te kennen.

CAMPANULA AFRIC: ANNUA HIRSUTA LATIS SERRATISQUE FOLIIS FLOR: VIOLACEO

Fig 35

C A P. XXXV.

CAMPANULA AFRICANA ANNUA
HIRSUTA LATIS SERRATISQUE FO-
LIIS, FLORE MAGNO VIOLACEO.

Campanula capensis. Linn.

Plantæ, quæ capsulam gerunt semi-
nalem in terna loculamenta divisam
feminibus plurimis referta; quæ florem
proferunt pentapetaloidium fructui infi-
dentem; & partibus omnibus lactescunt,
a rei herbariæ Peritis *Campanula* (quum
harum pleræque species instar *campanulae*
florem gerant) vocantur, his notis itaque
cum gaudeant plantæ sequentes, hoc ip-
so nomine eas proponere volui.

E radice fibrosâ hæc caulem producit
rotundum, viridem.

Ipsi cauli folia annectuntur ex adverso
plerumque bina, longa, lata ferrata &
mucronata.

Ex foliorum alis ramuli producuntur
cum caule & foliis hirsuti, in alios mino-
res sese dividentes.

Singulorum ramulorum summitatem
ex calici hirsuto unicus exornat flos, pe-
dali non nunquam sustentus pediculo,
quinq;fidus, Cæruleus, florem sequitur
capsula feminalis, quæ tribus distincta
loculamentis semina continet parva.

Floret mensibus augusto & septembri,
semina octobri perficit, quibus perfectis
perit.

DE gewassen, die een zaad-huys heb-
ben, dat in drie holligheeden is ver-
deelt, in welken veel zaaden zyn; die
een eenbladige bloem voortbrengen, dewel-
ke in vyf sneden is verdeelt en op de vrucht
vast sit; die over al melck geeven, dee-
se allen werden van de kruyd-kenders met
de naam van *Campanula* genaamt, (de-
wyl het grootste gedeelte van deese gewas-
sen een bloem dragen van gedaante als een
klockje) nadien nu de volgende gewassen
met deese kenteekenen voorsien zyn, soo
heb ik deselven onder die naam willen voor-
stellen.

Uyt een veesel-wortel brengt dit ge-
was een ronde en groene steel.

Aan deese steel werden gemeenelyck twee
aan twee over elkander de bladen gehecht,
die langh, breed, geschaart en voor spits
toeloopende zyn.

Uyt de oxelen der bladen komen tax-
kens te voorschyn, die gelyck als de steel
en bladen ruygh zyn en sich in andere
klyne taxkens verdeelen.

Een eenige bloem verciert in een ruyge
bloem-kooker de top van ider taxke, zyn-
de desselvs steelke by wylen een voet langh,
de bloem is in vyf sneden verdeelt en blaauw,
naa de bloem volgt een zaad-huys, het
geen in drie holligheeden veel klyne zaa-
den beslyt.

Deese plant draaght haar bloemen in de
maanden augustus en september, en geeft
rype zaaden in october, dewelcke ryp zyn-
de soo vergaet deselve.

Mm

Deese

Tota planta lac fundit tenue & aque-
um.

Deese plant geeft over al van sich een
dun en waterachtige melck.

C A P. XXXV.

CAMPANULA AFRICANA ANNUA
HIRSUTA LATIS SERRATISQUE FO-
LII, FLORE MAGNO VIOLACEO.

CAMPANULA AFRICANA ANNUA GLABRA SERRATO FOLIO FLORE PALLIDO.

Fig. 36.

C A P. XXXVI.

CAMPANULA AFRICANA ANNUA
GLABRA, SERRATO FOLIO,
FLORE PALLIDO.

Efeminibus, quæ nobis anno nonagesimo ultra millesimum sexcentissimum octavo Promontorium Bonæ Spei suppeditavit, hæc Campanulæ species in horto medico exorta est.

Radicem habet fibrosam, & tenuem.

Caulem habet Rotundum viridem, qui statim a Radice ad summitatem usque varios e foliorum alis emittit ramulos, longos, virides, rotundos, qui denuo in alios minores subdividuntur.

Ipsi Cauli absque ullo Pediculo, nulloque habito ordine annectuntur folia, longa mucronata, viridia, ferrata, hæc de inferioribus dicta sunt, quum superiora sunt angustiora, & quo altiora quo breviora & minus ferrata.

Ramulorum summitatem ornant ex periantho quinquifido flores quinquifidi, pallecentes.

Flores sequitur capsula seminalis tribus loculis femina minutissima continentibus distincta.

Ramuli abscissi lac præbent aqueum.

Uyt zaaden, die in het jaar sestiën hondert acht en negentigh de Caap de Goede-Hoop heeft medegedeelt, is deese soort van Campanula in de Medecynhof voortgequeekt.

Sy heeft een dunne veselwortel.

De steel is rond en groen, nyt de oxelen der bladen koomen van ondere tot bove verscheyden taxkens, die rond langh, en groen zynde sich in andere kleyne taxkens verdeelen.

De bladen staan hier en daar aan de steel sonder voetjes, sy zyn langh, spits, groen en geschaard, ik spreek van de onderste bladen, dewyl de bovenste smalder zyn, en hoe hooger de selve aan deese plant staan, hoe kleynder en minder geschaart deselve zyn.

De toppen der taxkens werden verciert door blecke bloemen, die in vyf sneden verdeelt zyn, en in een bloem-koocker staan, die in gelycke vyf sneden verdeelt is.

Naa de bloem volgt een zaad-huys, dat sich in drie holligheeden verdeelt, en in sich klyne zaaden besluyt.

De afgesnede tacken geeven nyt sich een waterachtige melck.

Nn

Deese

Floret mensibus Julio & agosto. Se-
mina septembri perficit.

Deese plant geeft bloemen in de maan-
de Julius en augustus, en in de maand
september rype zaaden.

CAMPANULA AFRICANA HIRSUTA PARVO ANGUSTOQUE FOLIO FLORE PALLIDE VIOLACEO

Fig. 37

C A P. XXXVII.

CAMPANULA AFRICANA HIRSUTA,
 PARVO ANGUSTOQUE FOLIO,
 FLORE PALLIDE VIOLACEO.

Campanula hirsuta.

E feminibus eodem anno 1698 ex Africa delatis hæc plantula pulcerrima enata est, quæ parvâ, fibrosâ, & albicante radice sustentatur, caulem producente rotundum, tenuem, varios vix e tellure egressum ramulos humi procumbentes & hirsutos emittentem.

Ipsis ramulis folia adstant parva angusta, non crenata & hilari viriditate prædita.

Plurimi ramulorum summitatem parvis sustenti pediculis exornant flosculi campanulati quinquifidi, pallide cærulei, qui fundum habent purpureum, stylum nutritivum albicantem & quadrifidum, & perianthio insident hirsuto & flosculorum instar quinquifido.

Florem more congenerum sequitur capsula seminalis trigona, totidem loculis minutissima semina continentibus distincta.

D It fraey gewas is meede uyt zaaden, die in het selve jaar 1698 uyt Africa zyn gebracht, voortgekoomen, het werd door een klyne en witte vesel-wortel gevoed, uyt welke een ronde dunne steel voortkomt, die naauwlycks uyt de aarde zynde veel ruyge en over het aardryck kruypende taxkens van sich geeft.

Aande taxkens staan kleyne smalle bladen, die niet geschaard, maar bley-groen zyn.

Veel kleyne bloemen, die de gedaante hebbe als klockjes, bleeck-blaauwen in vyf sneden verdeelt zyn, verciere de toppen der taxkens; deese bloemen hebben een purpere grond, en een bloem-styl, die wit en in viere gesneden is, sy sitten in een bloemkooker die ruygh en gelyck als de bloemen in vyf sneden verdeelt is.

Na de bloem volght, gelyck als in desselfs mede soorten een driekantigh zaadhuys, zynde in drie holligheeden kleyne zaaden in sich beslytende verdeelt.

CAMPANULA AFRICANA ANNUA ANGUSTIFOLIA FLORE PURPURASCENTE MAIOR ET MINOR

Fig. 3

C A P. XXXVIII.

CAMPANULA AFRICANA ANNUA
ANGUSTIFOLIA, FLORE PURPU-
RASCENTE, MAJOR.EADEM, FLORE PURPURASCENTE,
MINOR.

Hisce campanulis non absimiles plantas geminas in catalogo suo Horti Acad: Lugd: Batavi depictas & descriptas reliquit vir Clar: Hermannus, adeo ut easdem cum nostris, & in toto convenire facile quis conjiceret, tamen variare dubitabit nemo, qui & eas ab Hermanno descriptas, & hasce describendas accuratius examinarit, nam sive color florum, sive foliorum, & ex ipsorum alis prodeuntium pediculorum magnitudo examinetur, res ipsa clamat.

Hæc itaque (majorem intelligo) ex radicibus fibrosis & albicantibus in plantam exsurgit pedalem, quæ ab imâ ad supremam partem in varios divaricatur ramulos.

Folia habet hæc planta nullo suffulta pediculo, quæ longa, angusta, crenata, & crassiuscula sunt.

Ex omnibus foliorum alis unicus duntaxat pediculus exsurgit tenuis, qui raro digiti longitudinem excedens unicum in calyculo quinquifido & nonnihil hirsuto florem sustinet campanulatum purpurascens, in quinque profundas lacinias divisum (quarum una ad calicem usque excurrit) quasi totidem essent petala, quæ in apicem rotundiorum, quam illarum petala, quæ ab Hermanno describuntur, desinunt.

Flores sequuntur capsulæ feminales ter-

DEn vermaarden Heer Hermans heeft in syn Catalogus Horti Acad: Lugd: Batavi twee planten afgebeeld en beschreven, die niet seer ongelyck zyn aan deese twee Campanula, soo dat imand seer lichtelyck soude kunnen meenen, dat die twee met deese geheelyck over een quamen, niemant nochtans sal kunnen twyffelen dat deese verscheyden zyn, indien hy naukenrigh sal hebben ondersocht, soo die van de Heer Hermans zyn beschreven, als die nu beschreve zullen werden, want het zyn men de verwe der bloemen, ofte de grootte der bladen en steelkens, die uyt de oxelen der bladen voortkoomen, gaade slaat, de saak sprekt van selve.

Deese dan (ick meene de groote) wast uyt een witte wesselwortel tot de hooghte van een voet, die van ondere tot bove in verscheyden takkens verdeelt werd.

Deese plant heeft lange, smalle bladen, die sonder steelken vast sitten, dickachtigh en geschaart zyn.

Uyt alle de oxelen der bladen komt een enckeld dun steelken uyt schieten, dat selde langer dan een vinger is, en in een ruyge en in vyf sneden verdeelde bloemkooker een eenige klockwyse purpere bloem draaght, die in vyf diepe sneden is verdeeld, (waar van een snede tot aan de bloemkooker doorgaat) soo dat het by na vyf besondere bloembladen verbeelden, welckers toppen ronder zyn, dan de bloembladen van die planten die van de Heer Hermans beschreven zyn.

Naa de bloemen volgen zaadhuysen,
P P die

nis loculamentis minutissima femina subru-
bra continentes.

Junio & julio flores, augusto femina
perficit; e semine deciduo singulis annis
propagatur.

ALtera, minorem intelligo, priori
perquam similis, nisi quod planta
omnibus partibus minor fit, & calyx hir-
sutior, cætera conveniunt.

*die in drie holligheeden kleyne roodachtige
zaaden beslyten.*

*Het draaght bloemen inde maanden ju-
nius en julius, in augusto geeft het rype
zaaden; het komt jaarlycks nyt gevalle
zaaden voort.*

DE tweede, ick meene de klyne, is de
voorgaande seer gelyck, behalve dat
sy in alle deelen kleynder is, en een ruy-
ger zaad-huys heeft, het overige komt met
de vorige over een.

CAMPANULA AFRIC: FRUTESCENS ACULEOSA FLORE VIOLACEO.

Fig. 39

C A P. XXXIX.

CAMPANULA AFRICANA FRUTES-
CENS ACULEOSA FLORE VIO-
Noctua ciliata L. LACEO.

ANno millesimo sexcentesimo nona-
gesimo octavo e feminibus ex Afri-
câ delatis sub nomine *Campanulæ frutes-*
centis flore Cæruleo, & anno sequenti sub
nomine *herbæ campanulato flore pulcer-*
rima hæc planta in Horto medico enata
est; quæ radice sustentatur albicante, lig-
neâ: ex quâ caulis primo viridis, dein
lignosus exsurgit sesquipedalis, qui va-
rios nullo habito ordine emittit ramulos,
quem undique folia absque ullo pediculo
ambiunt, parva, rigida, angusta, vi-
ridia, ab utrâque margine pilis rigidiori-
bus armata.

Ramulorum summitatem exornat e pe-
rianthio quinquifido, foliorum instar ri-
gidiore, virescente, flos unicus campa-
nulatus in quinque profundas lacinias (ast
nonnunquam in quatuor aut sex) divisus,
cæruleus, cui unguiculi sunt magni, atro
purpurei, corculum albicans: stylum
nutritivum flos habet crassum, hirsutum, in
summitate ex tribus quasi pilulis albi-
cantibus compositum, cui stylo stamina
circumjacent septem viridia.

Forem sequitur capsula seminalis tribus
loculamentis distincta, semina minutissi-
ma continens.

Certum florendi tempus non servat,
cum omni tempore floreat; rarissime fe-
mina perficit.

Eandem Clarissimus Pluckenetus phy-
tographiæ tab: CCLII figurâ quartâ ex-
hibere videtur sub nomine *Aculeosa mau-*
ritanica, *Ericæ foliolis*, *hirsutis*, *rigi-*
dis, *infesto mucrone pungentibus*, flore

IN het jaar sestiën honderd acht en ne-
gentigh is uyt zaaden, die uyt Afri-
ca gevonden zyn, op de naam van Cam-
panula frutescens flore cæruleo, en het
jaar daar aan volgende, op de naam van
Herba campanulato flore, deese seer frai-
je plant inde medecyn-hof voortgekomen;
sy heeft een witte houtachtige wortel, waar
uyt een steel voortkomt, die eerst groen,
naderhand houtachtigh, ander halve voet
hoogh werd, en hier en daar verscheyde
tacken van sich geeft, welcken tacken o-
veral omset zyn met kleyne, styve, smal-
le en groene bladen, die sonder steelken vast
zittende met styve hayrkens aan de kant
gewapent zyn..

Ider tack werd op syn top vercierd door
een eenige bloem, die een bloem-kooker heeft
soo styf als de bladen, en in vyf sneden
gedeelt is, de bloem is als een klokje,
en gemeenelyck in vyve by wylen oock in
vier, en ses sneden, verdeelt, de bloem
is blaauw, desselfs nagelen zyn doncker
purper, en desselfs hart is wit: de bloem
heeft een dicke ruyge bloem-styl, welckers
top gelyck als uyt drie witte balkens scheynt
te samen gestelt, rondom deese bloem-styl
leggen seve groene bloem-draaden.

Veel kleyne zaaden in drie holligheden
opgesloote volgen ider bloem.

Dit gewas heeft geen vaste tyd van bloei-
jen, dewyl sy haar bloemen het geheele jaar
doorgeeft; seer selde geeft sy zaaden.

Dit gewas schynt den vermaarde Heer
Pluckenet in syn phytographia op de
CCLII plaat, en vierde afbeeldingh te
vertoon en onder de naam van *Aculeosa*
mauritanica, *ericæ foliolis*, *hirsutis*,
rigidis,

amplo tetrapetalo, colore lurido, unguiculis magnis, atro purpureis. & Clarissimus Pettivier in museo suo rariora naturæ continente numero 157. Campanulam Capitis Bonæ spei foliis reticulatis spinosis hanc nominat.

rigidis, infesto mucrone pungentibus, flore amplo tetrapetalo, colore lurido, unguiculis magnis atro purpureis. Euden vermaarde Heer Pettivier geeft in syn museum rariora naturæ continens No: 157 het de naam van Campanula Capitis Bonæ spei foliis reticulatis spinosis.

CAMPHORATA AFRICANA UMBELLATA FRUTESCENS.

Fig. 40.

BIBLIOTHEQUE
MUSEUM
UNIVERSITATIS

C A P. XL.

CAMPHORATA AFRICANA UMBELLATA FRUTESCENS HERMANNI.

CLarissimus Hermannus in catalogo plantarum, qui post editum paradisum Batavum reperitur, hunc fruticem *Camphoratam umbellatam* appellat, ut distingui queat ab alio *Camphoratae* genere, quod uterque Bauhinus & alii descriperunt; quid Hermanum, præter solam externam faciem, hunc fruticem eodem indigitare nomine moverit, me latet; hoc ipsum tamen servabo nomen, primo quum & illo solo in Batavorum hortis innotescat, dein quum & frutex sit quod nullam cum hæctenus notis umbelliferis habeat affinitatem.

E Radicibus, quas habet fibrosas hic frutex, caulis exsurgit lignosus, cineritius, qui statim in varios divaricatur ramulos rotundos & virides, his adstant nullo habito ordine parva rotunda angustata & viridia folia, quæ penicilli in morem numero incerta conjunguntur.

Ramulorum summitatem flosculi albicantes in umbellam congesti exornant plurimi monopetali quinquifidi, in quorum medio præter stylum nutritivum stamina reperiuntur quatuor apicibus luteis præditata.

Floribus evanidis gemina simul juncta sequuntur femina parva, nuda non striata.

Fronde viret hic Frutex perpetuâ, & augusti initio singulis annis floret.

DEn vermaarde Heer Hermans heeft dit heester in syn register der planten, die gevonden werd achter den Paradisus Batavus de naam gegeven van *Camphorata umbellata*, op dat het soude kunnen werden onderscheyde van dat ander geslacht van *Camphorata* het geen de twee vermaarde Heeren Bauhinus en anderen hebben beschreven; wat den Heer Hermans bewoogen heeft dit heester met die naam voor te stellen weet ick niet, in dien men de uysterlycke gedaante alleenter zyde stelt; die naam sal ick nochtans behouden, eensdeels om dat het op die naam alleen in de Hoven van Holland is bekend, ten andere om dat het een heester is, dat geen de minste gemeenschap heeft met de tot noch toe bekende krans ofte kroon-kens kruyden.

Uyt de wortelen, die dit gewas veselachtig heeft, komt een houtachtige en asgraauwe stengh te voorscheyn, die sich aanstonts in verscheyde tacken verspreyd, die rond en groen zyn, aan dewelcke sonder de minste ordere kleyne ronde smalle en groene bladen staan, die nu meer dan minder by den andere als een penceel gevoeght zyn.

Veel witte bloemkens krans wyse by den andere gevoeght, verciere de toppen van deese tackens, sy zyn een bladigh en in vyve verdeelt, in welcker midde werden behalve de bloem-styl vier bloem-draden gevonden, die met geele hoofdekens versien zyn.

Wanneer de bloemen vergaan zyn soo komen in desselfs plaats twee zaaden tegen den andere gevoeght, die naackt, kleyn, en ongeveurd zyn.

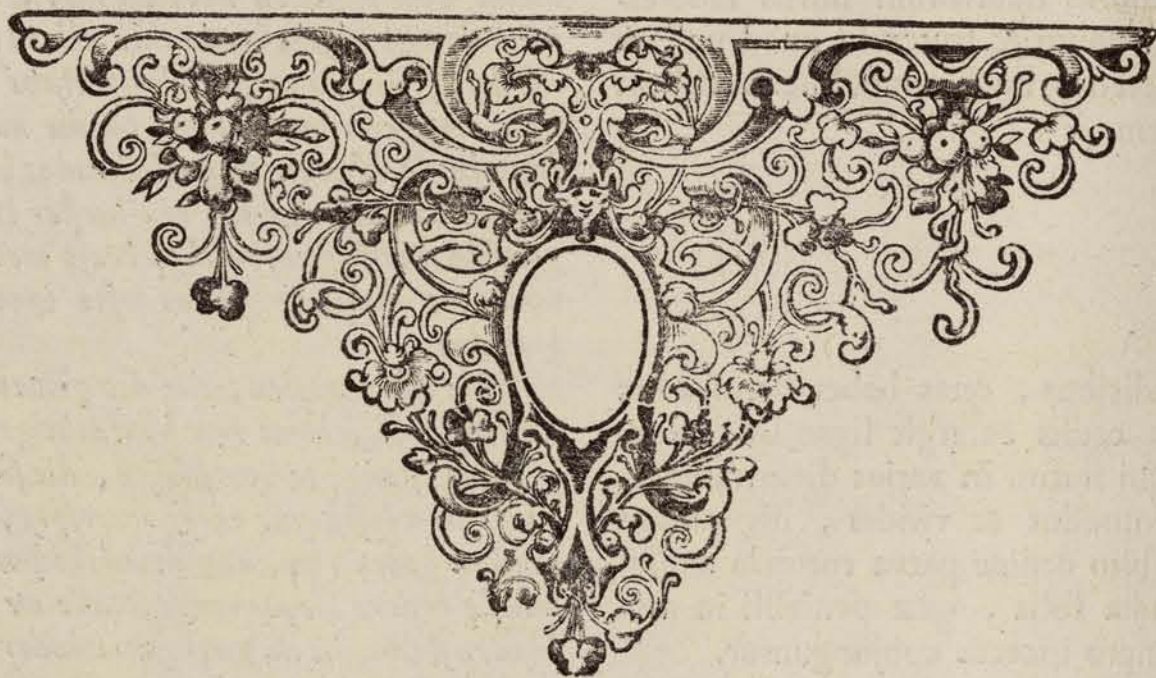
Dit heester is altyd groen, en draaght jaarlycks in het begin van augustus bloemen.

R r

Den

Clarissimus Pluckenetius hunc fruticem in *Almagesto suo botanico* pag: 79 vocat: *Camphoratae hirsutae similem, Fruticulum aethiopicum foliolis ex uno puncto confertissimis, flore parvo tubuloso, niveo pentapetaloide.* Cujus fortasse etiam meminit Clar: Breynius in *fasciculo plantarum rariorum a Do: Ten Rheyne in Promontorio Bonae Spei collectarum* sub nomine, *Camphoratae similis altera, magis hirsuta.*

Den vermaarde Heer Pluckenet geeft dit beester in syn *Almagestum botanicum* op het 79 blad de naam van *Camphoratae, hirsutae similis, frutex aethiopicus, foliolis ex uno puncto confertissimis, flore parvo tubuloso, niveo, pentapetaloide.* Hier van maackt den vermaarden Heer Breynius moogelyck gewach in syn *Fasciculus rariorum plantarum a Do: ten Rheyne in Promontorio Bonae Spei collectarum* onder de naam van *Camphoratae similis altera, magis hirsuta*

CEDRONELLA CANARIENSIS VISCOSA FOL. PLERUMQUE EX EODEM PEDICULO TERNIS

Fig. 44

BIBLIOTHEQUE
LYON
UNIVERSITAIRE

SCD Lyon

C A P. XLI.

CEDRONELLA CANARIENSIS VIS-
COSA FOLIIS PLERUMQUE EX EO-
DEM PEDICULO TERNIS.*Mucronata canariensis.*

Venustissima hæc planta unica est, quantum ex Botanicorum lectione, aut propriâ observatione scire potui, quæ inter plantas verticillatas triphylla existat; alteram tamen proponere (si non eandem) videtur CL: Tournefort in epistolâ suâ ad doctissimum virum Sherardum de optimâ methodo instituendâ in re herbariâ, in quâ pag: 18 *Moldavica* speciem americanam trifoliam citat.

Cedronellam hanc plantam vocavi, imitatus CL: Rivinum, qui *Melissam peregrinam folio oblongo* C: Bauh: (cum quâ hujus describendæ flores conveniunt) hoc nomine proponit, quum melissa peregrina cum verâ affinitatem, si solus excipiatur odor, vel parvam vel nullam habeat.

Ante aliquot annos è feminibus ex insulâ Canariâ in Europam advectis in Horto medico provenit hæc planta venustissima, quæ radicem habet fibrosam & albicantem, e quâ caules eriguntur plurimi, quadrangulares, tres quatuorve pedes alti, hirsuti & viscosi, his in pediculis hirsutis, ab unâ parte excavatis, ab alterâ rotundis & ex adverso binis folia annectuntur trifida, nonnunquam tamen quadrifida & quinquifida, fore ut non male totidem repræsentent folia, quæ nervosa, mucronata, & in ambitu ferrata sunt.

Dit seer fraay gewas is de eenighste, voor soo veel ick heb kunnen gewaar werde in de boecken der kruyd-beschreyvers, ofte heb door eyge ondervindinge, dat onder dat soort van gewassen, die van de kruyd-kenders Verticillatæ werden genaamt, drie bladen heeft; (*Verticillatæ* werden sy genaamt, om dat haar bloemen gemeenelyck gelyck de speecken in de raaden rond om de steel staan.) Een tweede (soo niet de selve) scheynd den vermaarde Heer Tournefort voort te stellen in syn brief aan den geleerde Heer Sherard de optimâ methodo instituendâ in re herbariâ op het 18 blad onder de naam van *Moldavica americana trifolia*.

Ick heb deese plant, navolgende den vermaarde Heer Rivinus, *Cedronella* genaamt, die den *Melissa peregrina folio oblongo* C: Bauh: (met welcke de bloemen van deese plant overeenkoomen) onder deese naam voorstelt, dewyl den *Melissa peregrina* met den *Melissa vera* weynich ofte geen gemeenschap heeft, indien men de reuck uytsondert.

Dit seer fraey gewas is voor eenige jaaren uyt zaaden, die uyt Canarie in Europa gebracht waaren, in de medicyn-hof voortgekomen; het heeft een witte veselachtige wortel, uyt welcke veel vierkante stenge tot de hooghte van drie en vier voeten opschieten, die ruygh en lymachtigh zyn, waar aan de bladen op ruyge steelkens, die aan de eene zyde uyt geholt, aan de andere zyde rond zynde, twee aan twee over den anderen staan, vast sitten, de bladen zyn in drien, by wylen oock in vier en vyven verdeelt, soo dat sy niet qualyck scheynen soo veel bladen te verbeelden, sy hebben veel senuwen, zyn spits en aan de kanten geschaard.

Ss

De

Caulium ramulorumque summitatem flores exornant plurimi galeati & labiati, galea bifida est atque subrubra, labium trifidum atque pallidum.

Florem verticillatarum de more in utriculo aperto semina sequuntur quatuor nigricantia.

Mensibus junio, julio & augusto floret, idque secundo à satione anno, rarissime tamen ipso sationis, semina augusto & septembri perficit, quibus perfectis planta perit.

Tota hæc planta odorem spirat terebinthinoso aromaticum, nec odor multum recedit ab odore aquæ ad gonorrhæam *Quercetani*; plantam hanc virtutem possidere diureticam odor & sapor satis evincunt.

Nomine *Sideritidis Canariensis primæ* in Batavorum hortis hæctenus innuit; cum planta altera canariensis ab aliquot annis in Batavorum hortis exculta sit, quæ species altera *sideritis canariensis* vulgo vocatur, quam sub *heliotropii* nomine hoc tomo exhibebo.

Clar: Pluckenetus hanc plantam in *Almagesto* suo botanico pag: 401 proponit nomine *Melissæ forte Canarina Triphyllæ odorem camphoræ spirantis penetrantissimum*.

De toppen der stenge en tacken werden vercierd door veel bloemen, die gehelmt en gelipt zyn, de helm is roodachtig en in tweeën, de lip is bleeck en in drieën verdeelt.

Naa ider bloem volght, (gelyck als in alle die gewassen geschiet, die verticillatae werden genaamt) in een openstande zaadhuys vier swarte zaaden.

Inde maanden junius, julius en augustus draagt dit gewas bloem het tweede jaar naa dat het gezaait is, maar seer selde in het selve jaar, desselfs zaaden werden ryp in de maande augustus en september, wanneer nu deselve ryp geworden zyn, soo vergaat dit gewas.

Dit geheel gewas heeft een terpentyn en specereyachtigereuck, desselfs reucken verscheelt niet heel veel van de reuck van het aqua ad gonorrhæam *Quercetani*; de reuck en smaak van dit gewas geeft genoegzaam te kennen, dat het een water afdreyvende kracht besit.

Tot noch toe is dit gewas bekend geweest in de Hooven van Holland onder de naam van eerste soort van *Sideritis Canariensis*; dewyl een ander gewas uyt Canarien eenige jaaren in de Hooven van Holland gequeect is, dat gemeenelyck genaamt werd met de naam van *Sideritis Canariensis* tweede soort, en het welke ik in dit deel sal voorstellen onder de naam van *heliotropium*.

Den vermaarde Heer Pluckenet stelt in syn *Almagestum botanicum* op het 401 blad dit gewas voor onder de naam van *Melissa forte Canarina triphyllæ odorem camphoræ spirans penetrantissimum*.

CHEIRANTHOS AFRICANA FLORE LUTEO.

Fig. 42.

C A P. XLII.

CHEIRANTHOS AFRICANA FLORE
LUTEO.*Mammula cheiranthus.*

R Adices habet hæc plantula exiguas
& albicantes.

Folia humi fusa duas sunt uncias longa,
unicam lata, crenata & viridia.

Plurimi ex ipsa radice exsurgunt cauliculi tenues, rotundi, & spithamei, quos unum alterumve folium inferioribus minus & angustius ambiunt: cauliculi ad summitatem usque flosculis parvo sustentis pediculo ornantur monopetalis, luteis, in quinque admodum profundas laciniis divisis, quæ laciniæ a se mutuo tanta hiatu distant, ut non male digitis sejunctis flos manum representet, quod huic nomini ansam exhibuit, nulli enim generi noto ob plenariam feminum eorumque in tegumentorum mihi ignotam constitutionem, (nam femina produxit nulla) adjungere potui, atque adeo nomen hoc servabo, donec vel ipse vel alius, per spectis examinatisque feminibus, eorumque integumentis, convenientius exhibuerit nomen.

D It kleyn gewas heeft kleyne witte wortelen.

De bladen leggen Op het aardryck neder, zyn twee duymen langh en een breed, geschaard en groen.

Uyt de wortelen spruyten veel dunne en ronde steelkens, die een span hoogh zyn, aan welcken een ofte twee bladen sitten, die kleynder en smalder zyn dan de onderste: de steelkens werden tot aan deffels top verciert door kleyne geele bloemen, die op kleyne steelkens staan, en die eenbladigh maar in vyf seer diepe snede verdeelt zyn, welke snede soo wyd van den andere gapen, dat sy niet qualyck een hand met de vingeren van den andere gespreyd verbeelden, het geen de oorsaack is van deese naam, want ick heb dit gewas by geen bekent geslacht, dewyl my deffels zaaden, en zaad-huysen geheel onbekent waaren, (want het heeft geen zaaden voortgebracht) konnen voegen, dierhalve sal ick deese naam behouden, tot dat ick ofte imant anders, hebbende deffels zaaden en zaad-huysen gesien en ondersocht, een bequamer naam sullen hebben gegeven.

Plantam hanc Anno 1697 mecum com-

T t

Deese plant heeft in het jaar 1697 my mede-

municavit dominus Nicolaus Oortmans ju-
ris utriusque doctor.

medegedeelt de Heer en Mr: Nicolaus
Oortmans.

C A P. XLII

CHERRANTHOS AFRICANA FLORE
LUTRO

Osteospermum spinosum L.

BIBLIOTHEQUE
UNIVERSITAIRE
LYON

CHRYSANTHEMOIDES OSTEOSPERMON

AFRICANUM ODORATUM SPINOSUM ET VISCOSUM.

PLantæ discoideæ radiatæ hæctenus cognitæ feminibus gaudent nudis, non capsulis inclusis, ut latius capite xxxii demonstravi, quo capite capsulâ feminali gaudentem proposui, & cui pro plantæ genio nomen exhibui, nunc autem aliud plantarum genus occurrit, quod, etiam si flore gaudeat discoideo radiato, nullum tamen etiam semen gerit nudum, hinc una cum *Asteroplasticarpo* ad totius classis finem hanc amandandam puto: hujus describendæ speciem aliam proponit *CL: Breynius* in *Centuriâ suâ* sub nomine *Chrysanthemi arborecentis æthiopici*, foliis populi albæ, sed unde *Breynius* plantam illam angulosis, oblongiusculis & solidis gaudere feminibus norit, me latet, quum illa ipsa una cum hac describendâ plurimos gerat fructus offeos unicum duntaxat continentes nucleum, hoc est, singulis floribus discum & radium formantibus fructus succedit offeus (seu offeæ duritie) unicum continens nucleum, qui fructus bacca primo videtur, & maturitatem adeptus totus evadit offeus. Qui fructus cum impediatur, quo minus hæ plantæ *Chrysanthemorum*, aliarumque discoideo radiato flore gaudentium plantarum familiæ queant adjungi, eas *Chrysanthemoides offeospermon* vocare volui.

DE bekende gewassen, welckers bloemen bundelwys te samen gevoeght zyn, en rondomlopende bloem-bladen hebben, geven naackte zaaden naa ider bloem, maar geen zaaden die in zaad-huysen beslooten zyn, gelyck ick breeder heb getoont in het xxxij hoofdeel, in welck ick een plant heb voorgesteld, en naa desselfs natuur een naam gegeven, wiens zaaden in zaad-huysen beslooten zyn; nu komt een ander geslacht van planten voor, het geen, alhoewel desselfs bloemen bundelwys by den andere gevoeght en met rond omlopende bloem-bladen versien zyn, nochtans oock niet een naackt zaad te voorscheyn brengt, dierhalve meene ick oock dat de selve met den *Asteroplasticarpos* aan het eynde van de geheele verdeelingh moet geplaaft werden: een meedesoort van die nu beschreve sal werde heeft den vermaarde *Heer Breynen* in syn *Centuria* onder de naam van *Chrysanthemum arborecentis æthiopicum* foliis populi albæ voorgesteld, maar ick weet niet, waar van daan d'*Heer Breynen* heeft, dat desselfs zaade langhachtigh, hoeckachtigh en hard zyn, dewyl dat gewas soo wel als dat nu beschreve sal werde veel steenachtige vruchten, die een pit in sich besluyten, voortbrenght, dat is, naa ider bloem, soo die bundelwys te samen gevoeght zyn, als die bloem-bladen koomen uyt te maaken, volghet een steenachtige vrucht (ofte een vrucht soo hard als een steen) die een pit in sich besluyt, welke vrucht in het begin schynt te zyn een besie, maar ryp zynde soo werd sy geheel steenachtigh, dewyl dan om desselfs vruchten deese planten noch by de soorten van *Chrysanthemum*, ofte van andere gewassen, wiens bloemen bundelwys by den andere gevoeght zyn met rondomlopende bloem-bladen, kan gevoeght werden, soo heb ick deselve de naam gegeven van *Chrysanthemoides offeospermon*.

Sub initio æstatis anni 1697 hæc venustissima planta e feminibus Africanis enata est, quæ radicem habet fibrosam; Caulem habeat pedalem, rotundum cineritium, qui in varios divaricatur ramulos, rotundos, virides & nonnihil lanuginosos, ramuli undique foliis ornantur nullo suffultis pediculo, oblongis, angustis & crenatis.

Ramulorum summitates omnes in spinam exeunt, cujus acumen paulatim intumescens tandem e perianthio octifido florem producit discoideum radiatum luteum.

Flores sequuntur semina plurima, tria aut quatuor plerumque in hisce regionibus, rotunda, subrubra, ossæa, nucleum in se continentia unicum albicantem & subdulcem.

Tota hæc planta viscosa est, odorem spirat terebinthinosum, & saporem exhibet instar Balsami Copaivæ.

Per integram floret æstatem, & semina perficit.

Locis argillofis Promontorii Bonæ Spei floret septembri.

In het begin van de soomer des jaars 1697 is dit fraey gewas uyt Africaansche zaaden voortgekoomen, het welck een veselachtige wortel heeft; desselfs stam is een voet hoogh, rond, asgræuw, en werd in verscheyde tacken verdeelt, die rond, groen, en eenighsints wolachtigh zyn, sy werden verciert overal met langhachtige smalle en geschaarde bladen, die aan de tacken sonder steelkens vast sitten.

De Toppen der tacken eyndigen in een doorn, welckers punt allengskens swellende brenghet eyndelyck uyt een bloem-kooker, die in achte verdeelt is, een bloem te voorscheyn, die uyt verscheyde bloemen bundelwys by den andere gevoeght met rondomlopende bloem-bladen bestaat.

Naa de bloem volgen veel zaaden, in dit land gemeenelyck drie en vier, sy zyn rond, swart en beenachtigh, in welke van binnen een wit en soetachtige pit beslooten is.

De geheele plant is lymachtigh, geeft een reuck als terpenteyn, en smaack als den Balsamum Copaivæ.

Het draaght de geheele soomer door bloemen, en geeft rype zaaden.

Het draaght bloemen aan de Caap de Goede-hoop inde maand september op kleyachtige gronde.

COLUTEA AFRIC. ANNUA VESICULIS COMPRESSIS FOL. PARVIS MUCRONATIS, ET CORDATIS

Fig. 44.

BIBLIOTHÈQUE
LYON
UNIVERSITAIRE

SCD Lyon

C A P. XLIV.

COLUTEA AFRICANA ANNA FOLIIS
PARVIS MUCRONATIS, VESICULIS
COMPRESSIS.*Colutea herbacea.*EADEM FOLIIS CORDATIS, ET VE-
SICULIS MINUS COMPRESSIS.

HÆ novæ *Coluteæ vesicariæ* species per aliquot annos viguerunt in Horto medico.

Radicem habet prima fibrosam & albicantem, quæ caulem emittit bipedalem & rotundum, huic folia adnascuntur in eodem pediculo decem duodecim aut plura ipsi mediæ costæ annexa, uno impari extremum claudente, parva, angusta, viridia, hoc est, alata sunt folia.

Ex singulis foliorum alis (nam omnia illa folia parva, quæ unico duntaxat annectuntur pediculo, unum constituere dicuntur folium) longi exoriuntur pediculi, qui flores producant parvos, papilionaceos, atro purpureos, quibus singulis siliquæ succedunt singulæ membranaceæ, primo virides, dein subalbidæ & diaphanæ, compressæ, parum aut vix turgidæ, quæ intus continent tria quatuorve semina parva, fusca, reniformia.

Mensibus floret æstivis & autumnii initio semina perficit.

DEese nieuwe soorten van *Colutea vesicaria* zyn eenige jaaren in de Medicyn-hof gequeeckt, en gegroeyt.

De eerste heeft een witte veselachtige wortel, die een ronde steel voortbrengt tot de Hooghte van twee voeten, aan welke tien, twaalfen meerder bladen aan een steelcken wassen, tegen den anderen overgeschickt, hebbende op het eynde een enkeld blad sitte, (welck soort van bladen genaamt werden Alata, dat is gevleugelde) de bladen zyn kleyn, smal, en groen.

Omtrent het begin van ider blad (want alle die kleyne bladen, die aan een steelcke vast sitten, werden maar voor een enkeld blad genoomen) komt een steelke voort, waar aan kleyne, donkere purpere bloemen vast sitten, die van de kruyd-kenders Papilionacei werden genaamt, (dat is, die een Capelletje koomen te verbeelden, dewyl dit soort van bloemen uyt vier bladen bestaat, waar van het eenen dat breed is en recht op staat het vaanke ofte hoornkens, het tweede dat daar onder leght de snuyt, het derde en vierde, die aan de zyde geplaatst zyn, vleugels verbeelden.) naa elck van deese bloem volgt een enkelde vliesachtig hauwke, dat eerst groen, naderhand witachtigh en doorscheynend is, de hauwen zyn weynich op geblasen, maar te samen gedrongen, en besluyten in sich drie ofte vier kleyne bruynse zaaden, die van gedaante als een nier zyn.

Dit gewas draagt bloemen in de soomermaanden, en geeft rypen zaaden in het begin van de herfst.

X x

De

Altera, quæ foliis gaudet cordatis, à priori non differt, nisi solâ foliorum figurâ, & siliquis membranaceis minus compressis, cætera conveniunt omnia.

Annuas has plantas dixi, quum prolatiis seminibus maturis ilico pereant, at semel tamen per hyemen salvam usque ad finem in sequentis ætatis me servasse memin.

DEtweede, die hartwyse bladen heeft, verschceelt van de voorgaande niet, als in de gedaante van de bladen, en vlietachtige hauwkens, die minder t'samen gedrongen zyn, het overige komt overeen.

Ik heb geseght dat deese gewassen maar een jaar groeijen, dewyl sy, soo draa, rypen zaaden gekreegen hebben, aanstonts koomen te vergaan, nochtans soo heb ick eens deselve de geheele winter door over gehouden tot aan het eynde van de naastvolgende soomer.

COMA AUREA AFRIC: FRUTIC: FOL: LINARIAE, ANGUSTIS MAIOR, ET ANGUSTIORIBUS MINOR.

Fig. 45

BIBLIOTHEQUE
LYONNAISE

C A P. XLV.

COMA AUREA AFRICANA FRUTICANS FOLIIS LINARIÆ ANGUSTIS MAJOR.

Argemone comu aurea.

EADEM FOLIIS LINARIÆ ANGUSTIORIBUS MINOR.

Argemone comu aurea.

Plantis discoideis non radiatis, quantum potui, perspectis examinatisque omnibus notis, has plantas describendas earum nulli magis convenire quam illi puto, quæ Casparo Bauhino *Linaria folioso capitulo major*, & rectius majoreque jure a Parkinsono *Coma aurea germanica* vocatur, cum tam florum & seminum quam totius plantæ structura ab aliis diversa sit, atque hinc etiam recte à Clarissimo Hermanno in novâ editione suæ floræ Batavæ ab omnibus aliis hujus classis generibus segregatur, atque proprio peculiarique genere proponitur. *Coma itaque aureæ Africanæ* nomine plantas sequentes, quemadmodum Parkinsonius suam *Comæ aureæ germanicæ* titulo nominari voluit, proponam.

Plantam hanc florentem (foliis nimirum angustis) mecum communicavit vir Amplissimus dominus Gerbrandus Pancras Scabinorum Præses, & hujus Horti medici Curator.

Ex radice albicante & fibrosâ caulis unicus & aliquando plures exeunt pedales & altiores, rotundi, lignosi, cineritii, qui in varios divaricantur ramulos primo virides dein lignosos: his folia adstant nullo

Na dat ick alle de bekende gewassen hebbe, soo veel moogelyck is, ondersocht, wiens bloemen bundelwys by den anderen gevoeght zyn, sonder dat deselve zyn hebbende rondomlopende bloem-bladen, soo heb ick deese planten, die nu beschreve sullen werden, met geen van haar alle bevonde beeter over een te koomen, als met die plant, die Casparus Bauhinus de naam geeft van *Linaria folioso capitulo major*, en beeter ja met meerder recht van Parkinson genaamt werd *Coma aurea germanica*, dewyl het maaksel van bloemen zaaden, soo wel als de gedaante van de geheele plant van alle andere verscheyde is, waarom oock deselve met recht door de Heer Hermans in syn nieuwe editie van de flora Lugduno Batava van alle de anderen geslachten, die onder deselve verdeelingh behooren, afgescheyden, en onder een besonder geslacht voorgesteld werd. Ick sal dierhalve de volgende planten onder de naam van *Coma aurea Africana* voorstellen gelyck als Parkinson de syne heeft willen *Coma aurea germanica* heeten.

Deese plant in volle bloem zynde (te weeten met smalle bladen) heeft my meede gedeelt den Achtbaare Heer Mr: Gerbrand Pancras Præsidet Schepe en Commissaris van deese Medicyn-hof.

Uyt een witte en Veselachtige wortel komt een, en by wylen meerder steelen voort, tot de hooghte van een voet en hooger, sy zyn rond, asgraauw en houtachtigh, die sich in verscheydene tacken verdelen, die

Yy

eerst

suffulta pediculo , nulloque servato ordine angusta , & late viridia.

Ramulorum summitates floribus ornantur discoideis non radiatis , quorum omnes discum constituentes sunt monopetali in quinque lacinias divisi , e quorum medio stylus exit in summitate bifidus , qui una cum flore luteus.

Flores semina sequuntur in pappum exeuntia , quæ matura leviori vento hinc inde propelluntur.

Floret julio & augusto , septembri semina perficit.

Tota planta saporis est amaricantis & nonnihil aromati.

Hujus plantæ ramulum exhibet Clar: Pluckenetus phytographiæ suæ tabulâ 327, nomine *Conyza æthiopica flore bullato aureo, pinastri brevioribus foliis late viridibus.* & se *Elichrysi Africani foliis & flore abrotani viridis* nomine a Domine Bobart accepisse refert. Hæc & sequentes in Batavorum Hortis hætenus Abrotanoidum titulo innotuerunt.

LArgiori descriptione non indiget species altera , quum a priore non differat , nisi sola foliorum florum & seminum magnitudine , adeo ut hæc planta omnibus partibus minor sit , ejusque folia sint angustiora.

eerst groen zyn en daar naa houtachtigh werden : aan deese tacken staan de bladen sonder steelke en sonder eenige order , sy zyn smal en bley-groen.

De toppen der tacken werden verciert met bloemen , die uyt verscheyde bloemen bundelwys byden andere gevoeght bestaan , zynde ider bloem eenbladigh en in vyf sneeden verdeelt , uyt welckers midde een bloem-styl uytkomt , wiens bovenste in tweeën is verdeelt , en met de bloem geel is.

Naa de bloemen volgen zaaden , die met een stuyfje versien zyn , en ryp zynde door een kleyn windeken seer licht werden overal vervoerd.

Het geeft bloemen in july en augustus , en rype zaaden in september.

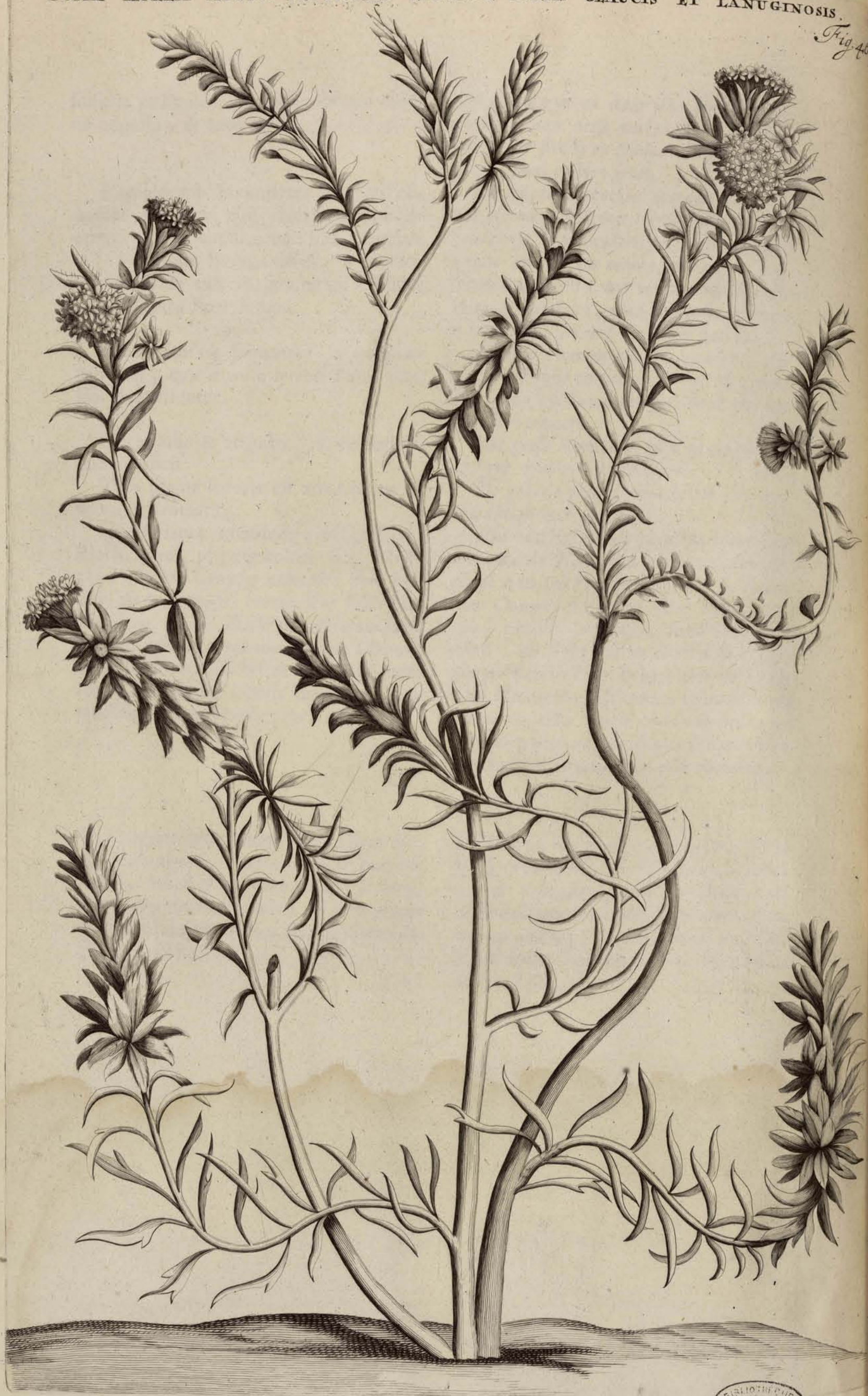
De geheele plant is wat bitter en specreyachtigh van smaack.

Een tack van deese plant vertoont den Vermaarde Heer Pluckenot op de 327 plaat van syn Phytographia met de naam van *Conyza æthiopica flore bullato aureo* , pinastri brevioribus foliis late viridibus , en seght dat hy deselve heeft gekregen van de Heer Bobart met de naam van *Elichryson Africanum foliis & flore abrotani viridis.* Deese en de volgende zyn tot noch toe bekend geweest inde Hooven van Holland met de naam van *Abrotanoides.*

HEt sal niet noodigh zyn de twee soorte in het breede te beschreyven , dewyl sy van de voorgaande niet verscheelt , als alleen inde groote van desselfs bladen , bloemen en zaaden , soo dat deese plant in alle syn deelen kleynder is , en desselfs bladen smalder zyn.

COMA AUREA AFRIC: FRUTICANS LINARIÆ FOLIIS GLAUCIS ET LANUGINOSIS.

Fig. 46

BIBLIOTHEQUE
MUSEUM
Lyon

C A P. XLVI.

COMA AUREA AFRICANA FRUTICANS LINARIÆ FOLIIS GLAUCIS ET LANUGINOSIS.

EX radice fibrosâ tria quatuorve assurgunt virgulta, duos & tres pedes alta, rotunda, primo viridia dein fusca, quæ in aliquot divaricantur ramulos.

Folia ramulis annectuntur absque ullo pediculo unciam longa, angusta, glauca & ab utraque parte lanugine albicante obfita.

Ramulorum summitatem flores discoidei non radiati exornant, lutei, quorum quisque discum componens quinquifidus.

Flores sequuntur semina pappescentia.

Circa septembrem floret, & decembri semina perficit.

Hanc plantam Anno 1696 dono dedit vir Nobilissimus Dominus Wilhelmus Adrianus van der Stel nuper in hac Civita-

Uyt een veselachtige Wortel komen drie ofte vier steelen uyt spruyten tot de hooghte van twee en drie voeten, die rond, eerst groen, naderhand bruyn zyn, en sich in verscheyde tacken verdeelen.

De bladen, die aan de tacken sonder voetje ofte steelke vast sitten, zyn een duym breed, lang, smal, licht-groen, en aan beyde de zyde met een witte wolligheyd omset.

De toppen der tacken werden verciert door geele bloemen, die bundelwys by den anderen gevoegt zyn, sonder dat rondom deselve bloem-bladen geplaaft zyn, de bloemen, die bundelwys by den anderen gevoegt staan, zyn in vyven verdeelt.

Na de bloemen volgen stuyfachtige zaaden.

Omtrent september draaght dit gewas bloemen, en in december geeft het rype zaaden.

Dit gewas heeft in het jaar 1696 vereert den Wel Edele Heer Willem Adriaan van der Stel, Oud-Schepen deser Stad,
Z z en

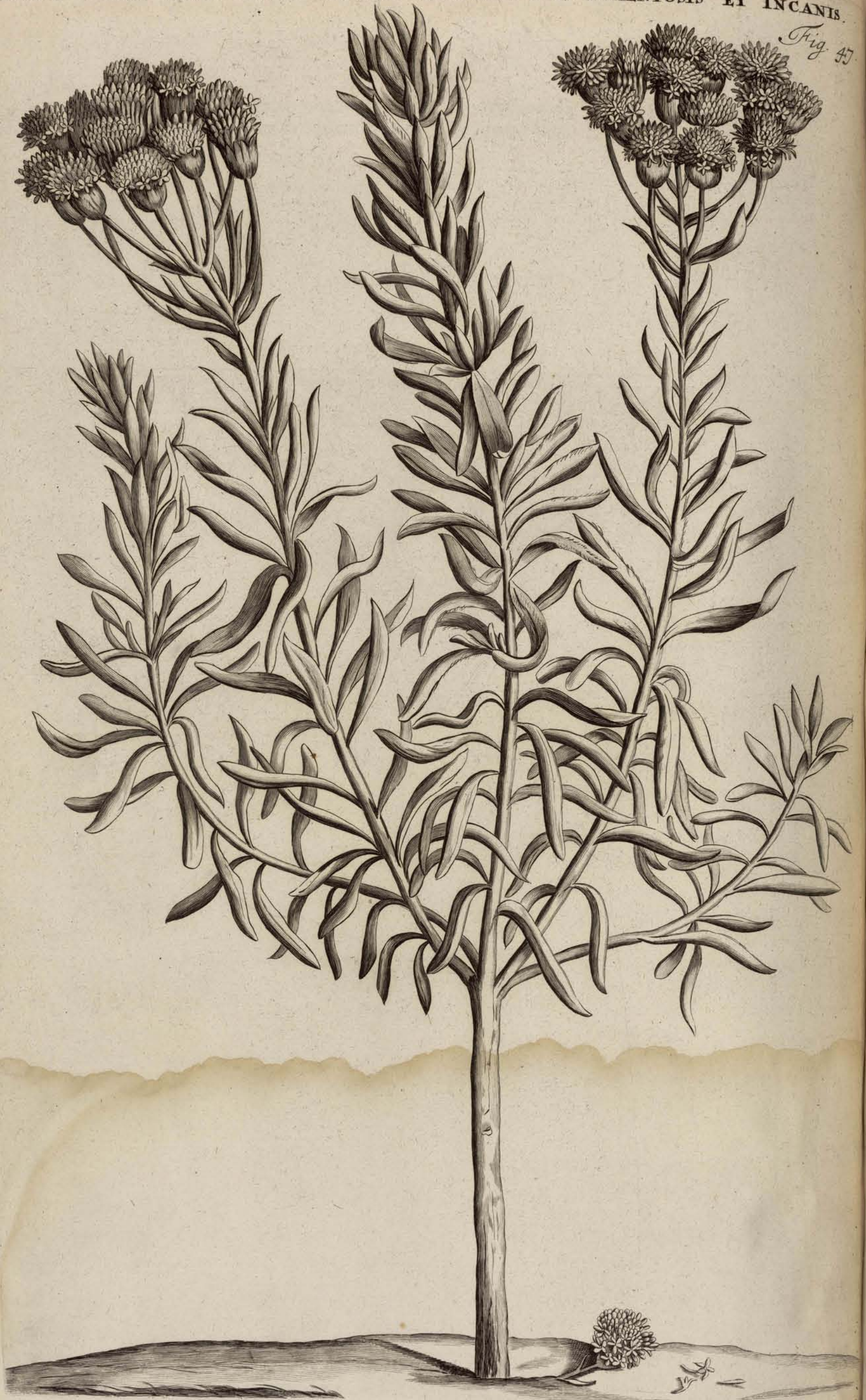
te Scabinus , nunc autem nomine Societatis indiae Orientalis in Promontorio Bonae Spei Gubernator.

en tegenwoordig Gouverneur aan de Caap de goede Hoop.

COMA AUREA AFRIC. FRUTIC. OMNIUM MAXIMA FOL. TOMENTOSIS ET INCANIS.

Fig. 47

C A P. XLVII.

COMA AUREA AFRICANA FRUTICANS
OMNIUM MAXIMA FOLIIS
TOMENTOSIS ET INCANIS.*Althamisi & prubis cens.*

Radice sustentatur hæc elegans Comæ auræ Africanæ species lignea & fuscâ.

Caulis ex ipsâ radice exurgit tripedalis rotundus, ligneus & fuscus, qui in varios divaricatur ramulos duorum pedum longitudinem superantes, & tomentosos.

Folia Ramulis adnascuntur angusta, mollia, tomentosa & incana, quæ nullo suffulta pediculo unicum per longitudinem excurrentem possident nervum.

Ramulorum summitatem flores exorant plurimi discoidei non radiati, lutei, quorum singuli in Capitulo squamoso & incano pediculis nutriuntur & sustentantur rotundis & incanis, flores femina sequuntur papposa.

Julio & augusto floret, Septembri femina perficit.

Plantam hanc florentem dono dedit Dominus Ludovicus Trip Commissarius, quæ etiam præterito anno e feminibus A-

Deese fraeije soort van Coma aurea Africana werd door een houte en bruyne wortel gevoet.

Uyt de wortel schiet een ronde houtachtige en bruyne steel tot de hooghte van drie voeten, dewelcke sich in verscheydene tacken verdeelt, die grooter dan twee voeten langh, en met een wolachtigheyd bezet zyn.

Aan de tacken wassen smalle, sachte, gryse en wolachtige bladen, sy werden door geen steelke ondersteund, en door desselfs midde loopt een eenige seneuw door.

De toppen der tacken werden verciert door veel geele bloemen, die uyt verscheydene bundelwys by den andere gevoeghde bloemen bestaan, ider van deese bundelwys by den andere gevoegde bloemen werd in een schobachtigh en gryse hoofdeken gevoed en ondersteend door een rond en greys steelken, naa de bloemen soo volgen stuyfachtige zaaden.

Het draaght bloemen in de maanden julijs en augustus, en geeft in september zaaden.

Deese plant in bloem zynde, heeft vereert de Heer Louis Trip Commissaris, welke plant oock voorleedene jaar uyt Africa
Aaa caan-

fricans enata est nomine fruticis flore luteo missis.

caansche zaaden voortgekoomen is, die gesonde waaren op de naam van Frutex flore luteo.

COMA AUREA AFRICANA FRUTICANS ERICÆ FOLIO.

Fig. 48

C A P. XLVIII.

COMA AUREA AFRICANA FRUTICANS ERICÆ FOLIO.

Chrysosoma citrinis.

Semina nomine *senecionis perennis ericæ folio* ex Africâ missa & Anno 1698 in Horto medico fata hunc suppeditarunt fruticem, qui ex radice tenui & lignosâ cauliculos producit sesqui pedales, cineraceos, rotundos, his parva adstant folia, angusta admodum, ut ferme rotunda videantur, viridia.

Caulicorum summitates flosculis ornantur in umbellam congestis, discoideis non radiatis luteis, flores discum constituentibus quinquefidis, stylum habent nutritivum bifidum & concolorem.

Floribus marcescentibus femina succedunt papposa.

Julio & augusto flores, septembri femina perficit.

Si folia hujus plantæ fricentur odorem spirant dauci vulgaris, si mandantur saporem exhibent terebintinoso aromaticum.

DE zaaden wyt Africa gesonde op de naam van Senecio perennis ericæ folio, en in het jaar 1698 in de Medicynhof gezaayd, hebben dit heester voortgebracht, dat wyt een dunne houtachtige wortel ronde steelkens voortbrenghet, die anderhalf voet hoogh, en asgraeuw zyn, waar aan kleyne en groene bladen staan, die soodaanigh smal zyn, dat sy by naascheynen rond te weesen.

De toppen der steelkens werden verciert door bloemen, die bundelwys by den andere gevoeght zyn, en gelyck de kroonkenskruiden in de ronte staan, sy zyn geel en ider bloemke is in vyve verdeelt, en heeft een blom-styl die in twee verdeelt en van gelycke verwe als de bloem is.

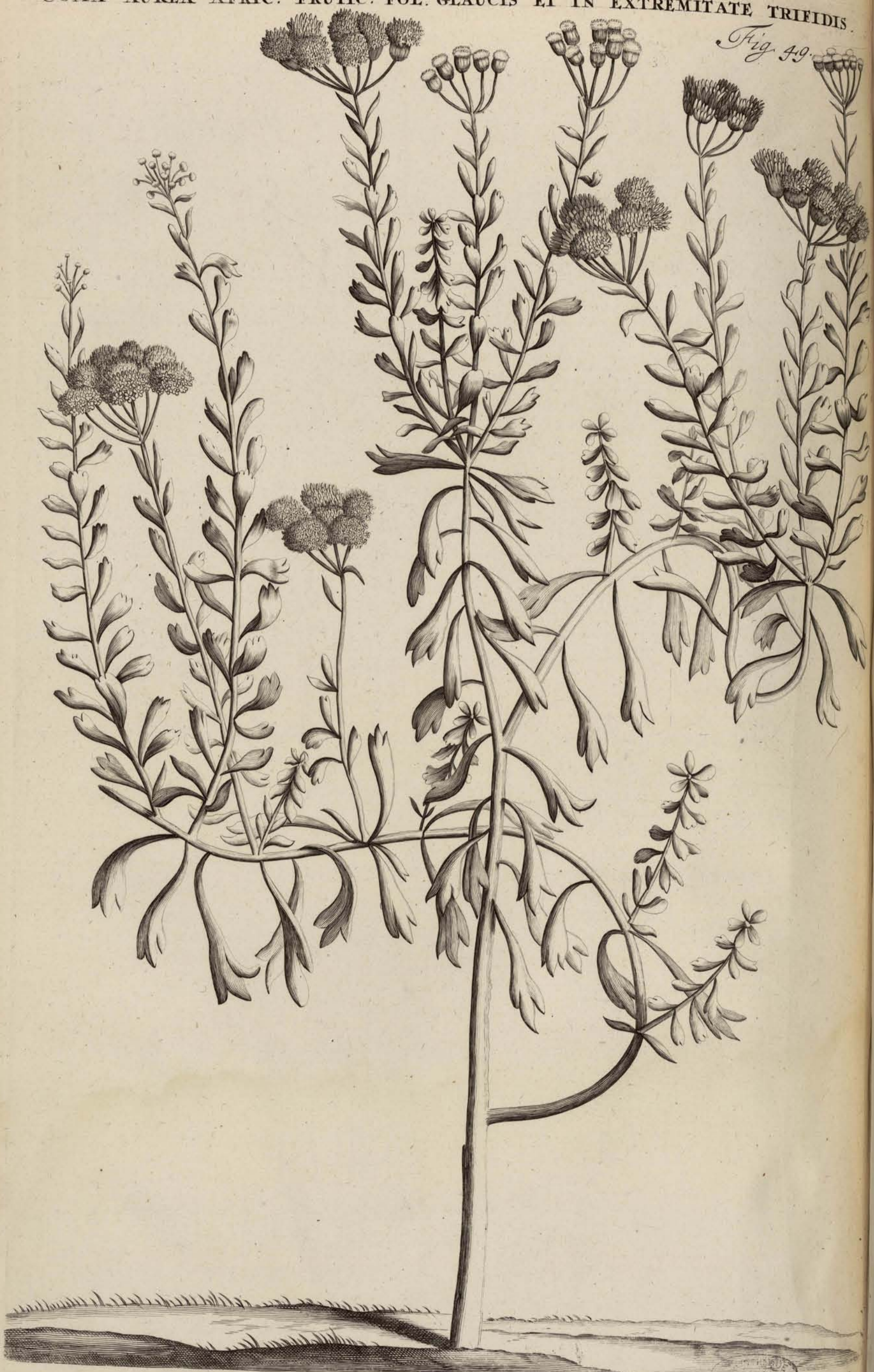
Wanneer de bloemen vergaan soo volgen stuyfachtige zaaden.

Het draaght bloemen in julius en augustus, en geeft zaaden in September.

De bladen gevreven zynde geeven een reuck als de *Daucus Vulgaris*, indien sy gekaawt werden, soo geeven sy een terpeneynachtige en specereyachtige smaack.

COMA AUREA AFRIC: FRUTIC: FOL: GLAUCIS ET IN EXTREMITATE TRIFIDIS

Fig. 49.

C A P. XLIX.

COMA AUREA AFRICANA FRUTICANS FOLIIS GLAUCIS ET IN EXTREMITATE TRIFIDIS.

Althamnia trifurcata.

Semina hujus fruticis ex Africâ missa, nomine *Fruticis argenteo folio flore luteo*, anno 1697 fata ex radice lignosâ caudicem prodixerunt sesquipedalem rotundum & fuscum, qui in varios divaricatur ramulos cineraceos.

Folia ramulis adstant parva ex augustiori basi in extremitatem latiore exeuntia, glauca & in extremitate trifida, quæ quo juniora, quo breviora, quum vetustiora evadant longiora.

Ramulorum summitatem umbellatim dispositi flores exornant discoidei non radiati lutei.

Flores congenerum de more sequuntur semina in pappum exeuntia.

Augusto & septembri flores, semina octobri perficit.

DE zaaden van dit heester uyt Africa gesonden op de naam van Frutex argenteo folio, flore luteo, en in het jaar 1697 gezaayd hebben uyt een houtachtige wortel een stam voortgebracht, die rond, bruyn en anderhalve voet hoogh is, en in verscheyde asgraauwe tacke sich verdeeld.

Aan de tacken staan kleyne lichte groene bladen, die aan haar begin smal zynde aan het eynde breder uyt loopen, in drien verdeelt, en jongh zynde korter zyn, dewyl hoe ouder deselve zyn hoe sy langer werden.

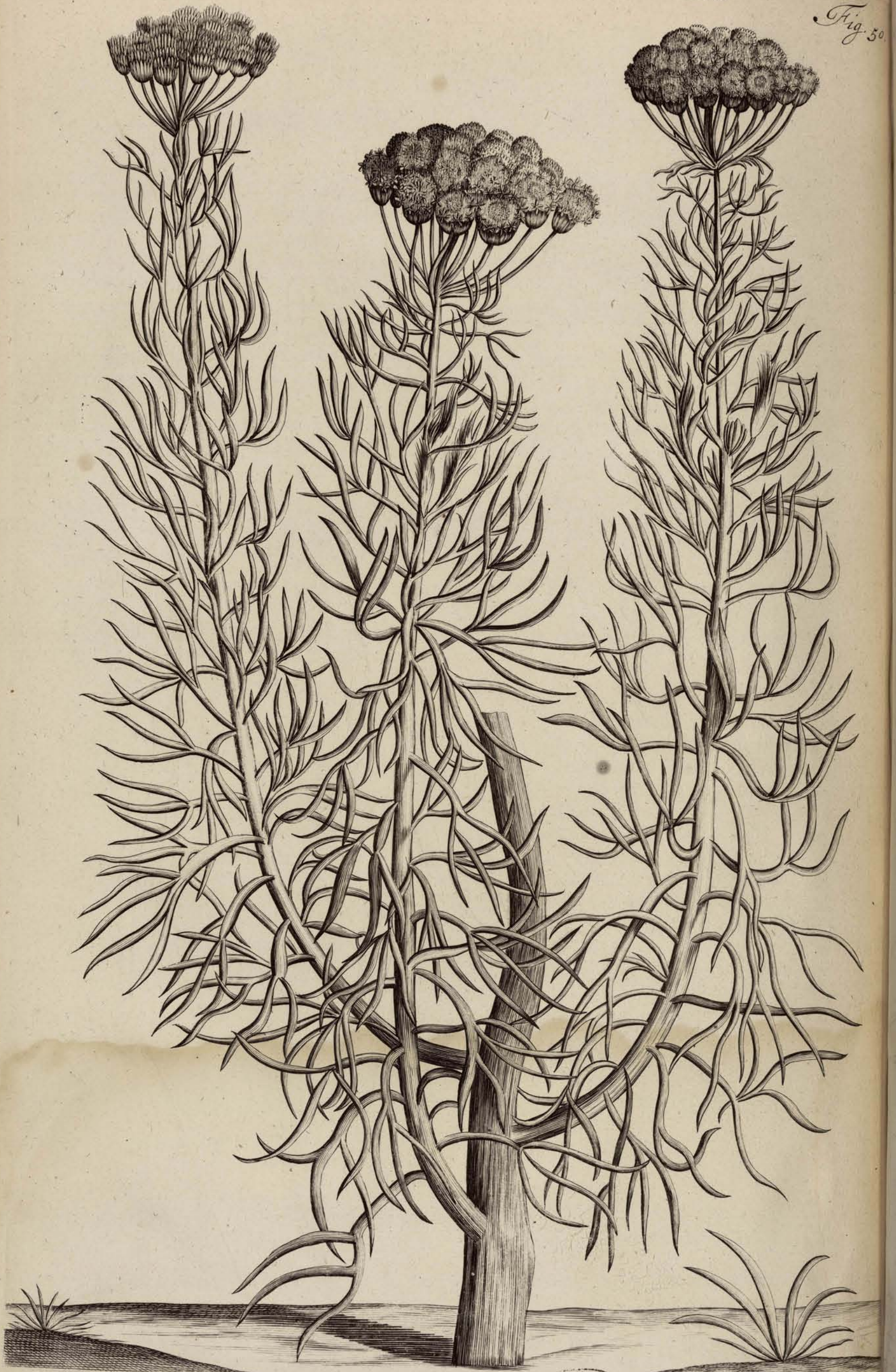
De toppen der tacken werden door bloemen, die als de kroonkens-kruyden in de ronte staan, versierd, bestaande deese bloemen uyt verscheyde anderen, die bundelwys by den andere gevoeght zyn, sonder dat deselve rondomloopende bloem-bladen zyn hebbende, deese bloemen zyn alle geel.

Naa de bloemen volgen, gelyck als in desselfs meede soorten, zaaden die met een stuyske eyndigen.

In de maande augustus en September brengt dit gewas bloemen, en in october ripe zaaden voort.

COMA AUREA AFRIC: FRUTIC: FOL: CRITHMI MARINI.

Fig. 50

UNIVERSITÄT
LYON

C A P. L.

COMA AUREA AFRICANA FRUTICANS FOLIIS CRITHMI MARINI.

Achanasia crithmifolia.

R Adicem habet hic frutex lignosam & fuscam.

Caulem habet rotundum, lignosum, qui Cortice amictus Cineritio & inæquali, sex pedum altitudinem non raro superat.

Caulis in varios divaricatur ramulos rotundos & virides.

Folia ramulis adstant nullo servato ordine angusta, viridia, quæ multiplici divisurâ non male foliis Crithmi marini Dod: aut cornu cervino æmulantur.

Ramulorum summitates floribus ornantur in umbellam positis luteis, discoideis, non radiatis, quorum quisque discum constituens in quinque lacinias dividitur.

Fores femina sequuntur plurima, nuda in pappum exeuntia.

Flores augusto & septembri, semina octobri perficit.

D It heester heeft een bruyn houtachtige wortel.

Het heeft een ronde houtachtige steel, en werd door een afgrauwe en oneffe schorse bekleed, werd oock bywylen hooger dan ses voeten.

De steel werd verdeelt in verscheydene ronden en groenen tacken.

Aan de tacken staan sonder de minste ordre smalle en groene bladen, die door haar veelvuldige verdeelingen niet qualyck de bladen van den Crithmum marinum Dod: , ofte wel een harts-hoorn verbeelden.

De toppen der tacken werden verciert door verscheydene geele bloemen, die als de krans ofte kroonkens-kruyden geschickt zyn, bestaande deese bloemen uyt verscheydene andere, die bundelwys by den andere gevoeght zyn, zynde ider van deese bloemen in vyf sneden verdeelt.

Naa de bloemen volgen veel stuyfachtige zaaden.

Dit heester geeft in augustus en september bloemen, en in october rype zaaden.

CONVOLVULUS CANARIENSIS SEMPER VIRENS, FOL. MOLLIB. ET INCANIS, FLOR. EX ALBO PURPUR.

Fig. 51.

C A P. LI.

CONVOLVULUS CANARIENSIS SEM-
PERVIRENS, FOLIIS MOLLIBUS ET
INCANIS, FLORIBUS EX ALBO
PURPURASCENTIBUS.

Convolvulus canariensis.

Elegantissimam hanc Convolvuli Canariensem speciem e seminibus nomine *Ahilo Porro Salvages* (quo nomine ab incolis vocatur) missis enatam ab aliquo tempore possidet Hortus Amstelædamensis.

Radix lignosa est & fibrosa, e quâ unicus exurgit cauliculus lignosus, digitum minorem crassus, subruber, pilosus, viginti & plurium pedum altitudinem, in varios e foliorum alis orientes cauliculos divaricatus, exsuperans, quibus pedamenta juxta posita vicinosque frutices conscendit, multisque convolutionibus amplectitur.

His fronde perpetuâ adstant ex pediculis tomentosus duabus unciis longioribus folia cordiformia, mucronata, & præter nervum crassum per foliorum longitudinem excurrentem aliis satis conspicuis e majori convenientibus prædita, folia quo juniora, eo molliora & magis incana; quo autem vetustiora, hoc ipso asperiora, nervi magis apparent, & rubicundiores evadunt, quod etiam discrimen juniores viticulosos cauliculos inter & vetustiores observatur.

Flores nunc solitarii, nunc quinque aut sex in eodem pediculo ex foliorum alis orto hunc Convolvulum quarto aut quinto a fatione anno exornant, monopetali, campaniformes ex albo purpurascens.

Deese seer fraeije soort van Convolvulus uyt Canarien heeft den Amsterdamsche Hof al eenige tyd beseeten, die voortgekoomen is uyt zaaden gesonden met de naam van Ahilo Porro salvages, welke naam van de inwoonders aldaar deselve gegeven werd.

De wortel is hout en veselachtigh, uyt welke een houtachtige steel uyt schiet, die een pinck dick, roodachtigh, en ruygh is, sy werd, verdeelt zynde in verscheyde takken twintigh en meerder voeten hoogh, waar meede sy de daar bygesetten stutten, en naast aan staande heesters beklimpt, en sich verscheydenemaale omwindende omhelst.

Hier aan staan tot alle tyden op steelkens die ruygh en langer dan twee duymen breed zyn, bladen, die de gedaante van en hard hebbende spits toelopen, en die, behalve een dicke senuw, dewelcke door de langhte van het blad heen loopt, verscheyde anderen uyt de groote voortkoomende, en sichtbaar genoegsaam zynde besit, de bladen hoe jonger deselve zyn, hoe sachter en greysser, hoe ouder daar en tegen, hoe vreedder deselve werden, desselfs senuwen meerder uytspuylen en roodachtiger werden, welke onderscheyd oock tussen de ouder en jonge steelen onderwonde werd.

De bloemen, die deese convolvulus vercierren, koomen of een, of vyf en ses by den anderen op een en het selve steelke uyt de oxelen der bladen, en dat het vierde of vyfde jaar naa dat het uyt zaad is voortgekoomen, de bloemen zyn een bladigh, kloeksgewys en uyt den witte purperachtigh.

Eee

Het

Flores julio & augusto producit, semina tamen hactenus perfecit nulla.

propagatur facillime cauliculis suis lignosis in terram deflexis & commissis, quum hi facile agant radices.

Ramulum juniorem hujus *Convolvuli* phytographiæ tabulâ CCCXXV proponit Vir Clar: Plukenetius nomine *Convolvuli canariensis, longioribus foliis mollibus & incanis*. Huic non valde dissimilem, si lignosus fronde perpetuâ vigeat, describunt Horti Malabarici Auctores nomine malabarico *Teru-Taly* parte xi pag: 109, & a Patruo meo in notis proponitur nomine *Convolvuli malbarici floribus ex albo purpurascens*.

Het draaght bloemen in july en augustus, maar heeft tot noch toe geen rype zaden voortgebracht.

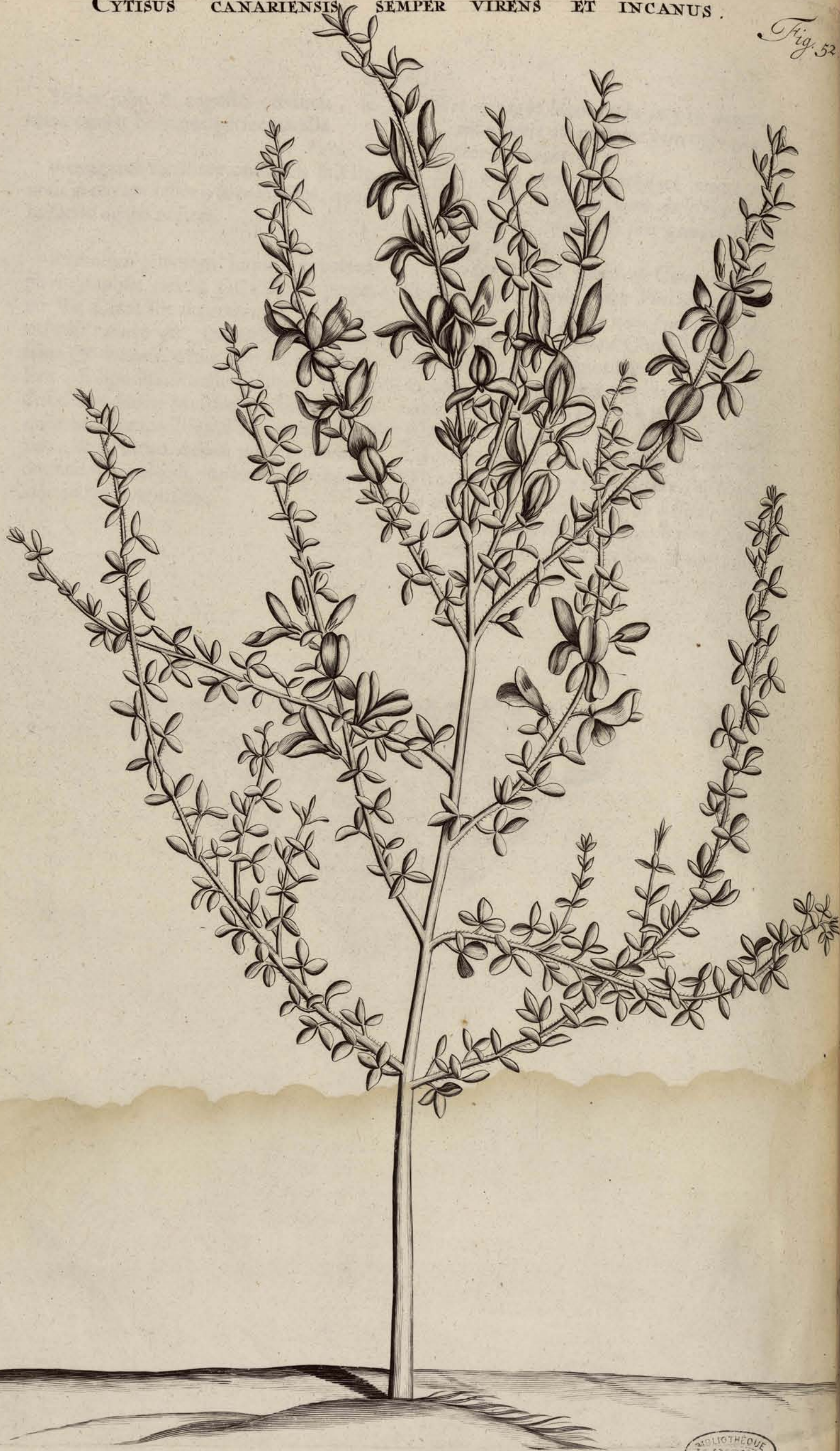
Het werd seer gemackelyck voortgequeekt door inleggen van desselfs houtachtige tacken, dewyl sy seer gemackelyck wortelen schieten.

Een jonghe tack van deese *Convolvulus* stelt den vermaarde Heer Plukenet voor op de CCCXXV plaat van syn phytographia onder de naam van *Convolvulus canariensis, foliis longiotibus, mollibus & incanis*. Een deese niet seer ongelyck, in dien hy houtachtigh en altyd groen is, beschreyven de auteuren van de *Hortus Malabaricus* met de Malabaarsche naam van *Tiru-Taly*, in het xi deel op het 109 blad, en werd inde aanteeckinge op deselve van myn Oom voorstelt met de naam van *Convolvulus Malabaricus floribus ex albo purpurascens*.

CYTISUS CANARIENSIS SEMPER VIRENS ET INCANUS .

Fig. 52

C A P. LII.

CYTISUS CANARIENSIS SEMPER
VIRENS ET INCANUS.*Cytisus candidus.*

Plantæ flore gaudentes papilionaceo & trifoliatæ, *Anagyris*, *Cytisus*, *Lotus*, *Trifolium*, *Melilotus*, *Ononis*, *Fænumgræcum*, *Medica* & *Phaseolus a rei herbariæ Peritis vocantur*; *Anagyridis* & *Cytisi* species vel arbores vel frutices sunt omnes, quum species reliquorum generum pleræque sunt herbæ aut annuæ aut perennes. *Anagyris* & *Cytisus* in eo differunt, quod *Anagyridi* flores in longo & tereti pediculo dependent, & filiquæ phaseoli filiquis æmulæ, & in his contenta semina sint reniformia: *Cytisi* flores vel in ramulorum summitatibus spicatum, vel ex foliorum alis parvis innixi pediculis nascuntur, filiquæ planæ in duas dehiscunt partes, & semina continent plana & oblonga. Quibus notis hic describendus cum gaudeat frutex, *Cytisum* vocare volui.

Ex radice lignosâ exurgit hic frutex septem pedum altitudinem non raro superans.

Caulem habet rotundum, lentum, fuscum & digitum minorem crassum.

Caulis in varios dividitur ramulos, quos ab infimo ad summum usque folia exornant terna uni in hærentia petiolo, utrinque incana & hirsuta.

Circa ramulorum summitates longo agmine flores apparent pediculis ex foliorum

Die gewassen, wiens bloemen een capelletje (papilionacei) verbeelden, en drie bladen op ider steelcken hebben, deese werden van de kruyd-kenders *Anagyris*, *Cytisus*, *Lotus*, *Trifolium*, *Melilotus*, *Ononis*, *Fænum græcum*, *Medica*, en *Phaseolus* genaamt: de soorten van *Anagyris* en *Cytisus* zyn alle of boomen of heesters, daar en tegen zyn de meeste soorten van de andere geslachten kruyden, die of alle jaaren vergaan, of jaarlyck uyt desselfs overgeblevene wortelen uyt spruyten. De *Anagyris* en *Cytisus* verscheelen hier in, dat de bloemen van de *Anagyris* aan een lange en ronde steel hange, dat desselfs haauwen van gedaante zyn als de haauwen van de *Phaseolus*, en de zaaden daar in beslooten van gedaante zyn als een nier: de bloemen van de *Cytisus* wassen of op de toppen der tacken als aaren, of koomen uyt de oxelen der bladen, werdende door kleyne steelkens ondersteund en gevoed, desselfs haauwen zyn plat, splyten in tweeën, en beslyten in sich platte langhwerpighe zaaden. Dewyl dit heester, dat nu beschreve sal werden, deese kent-teekenen heeft, soo heb ick deselve *Cytisus* genaamt.

Uyt een houtachtige wortel schiet dit heester by wylen hooger dan seven voeten.

Het heeft een ronde, bruyue, buyghsaame steel, die de dichte heeft van een pinck.

De steel werd verdeelt in verscheyde tacken, die van onder tot boven toe verciert werden door bladen, die drie aan drie op een steelcken vast sitten, en aan beyde de zyde ruigh en grys zyn.

Omtrent het eynd der tacken wassen overal geele capels wyse bloemen, werden-

Fff

de

finu ortis innixi parvis, lutei, papilionacei.

Floribus marcescentibus filiquæ apparent parvæ, planæ & hirsutæ, quæ parva & plana intus continent femina.

Certum florendi tempus non servat, quum debitâ adhibitâ curâ & culturâ, omni tempore floreat.

Enatus est hic frutex ante aliquot annos è semibus ex insula Canariâ in Europam advectis.

de ondersteunt door kleyne steelkens, die uyt de oxelen der bladen voortkomen.

Wanneer de bloemen vergaan, soo koomen in desselfs plaats kleyne, platte en ruyge haauwen, die van binnen in sich besluuten kleyne en platte zaaden.

Dit heester heeft geen vaste tyd, op welke het bloemen geeft, dewyl het op alle tyden bloemen geeft, indien wel besorght en opgequeekt werd.

Dit heester is voor eenige jaaren voortgekoomen uyt zaaden, die uyt Canarien in Europa gebracht waaren.

DIGITALIS ACANTHOIDES CANARIENSIS FRUTESCENS FLORE AUREO.

Fig. 53

C A P. LIII.

DIGITALIS ACANTHOIDES CANARIENSIS FRUTESCENS FLORE AUREO. *Digitalis canariensis.*

E Radice fibrosâ & fulcâ caulis exurgit rotundus, subrubër, qui tomento nonnihil albicante obfitus pedes unius aut alterius altitudinem non raro superant.

Caulis in tres quatuorve divaricatur ramulos rotundos, & cum caule concolores.

Folia nullo suffulto pediculo cauli & ramulis adnascuntur alternatim posita, longa, lata, ferrata leviter pilosâ & in mucronem acutum exeuntia.

Ramuli in spicam exeunt longam undique floribus ornatam, aureis, monopetalis in quatuor profundas lacinias divis, quarum pars superior galeam bifidam seu Acanthi florem, inferior labium, laterales partes alas geminas non male representant, in florum medio una cum stylo nutritivo futuro fructui infidente quatuor apparent stamina rubicunda, quæ in apices ferro equino æmulos terminantur: flores singuli parvo & rubicundo sustentantur pediculo & perianthium habent quinquifidum.

Florem capsula sequitur feminalis, quæ pyramidalis & rotunda in duas partes & totidem distinctas cavitates secedit, quæ intus femina continent oblonga, cineritia.

Folia amara sunt.

Certum florendi tempus non servat, quum plerumque per integram æstatem flores producat, in quorum medio liquor viscidus diaphanus & amaricans occulta-

Urt een veselachtige en bruynne wortel spruyt een ronde roodachtige steel, die met een witachtige wolligheyd is beset, en by wylen hooger is dan een ofte twee voeten.

De steel werd in drie ofte vier tacken verdeelt, die rond en van deselve verwe zyn als de steel.

De bladen wassen den een naa den andere sonder steelken ondersteunt zynde aan steel en tacken, sy zyn langh, breed, geschaard, een wynigh hairachtigh en eyndigen in een scharpe punt.

De tacken eyndigen in een lange aar, die over al met gondachtighe, en eenbladige bloemen vercierd werden, die in vier diepe sneden verdeelt zyn, welckers bovenste gedeelte niet qualyck een helm, die in tween verdeelt is, ofte den bloem van den acanthus, het onderste een lip, en aan de zyde staande deele twee vleugels verbeelden, in het midde der bloemen doen sich op behalven de bloemstyl, die op de toekomstende vrucht vast sit, vier bloem-draaden, welckers vier toppen niet qualyck de hoefysers der paarden verbeelden, ider bloem werd door een kleyn en roodachtigh steelken ondersteund, en heeft een bloemkoker, die in vyven is verdeelt.

Naa de bloem volgt een zaad-huys, dat rond, en onder breed zynde spits toeloopt, dat in tween en twee onderscheydene holligheeden sich van elkander verdeelt, waar in veel langhachtige en asgraanwe zaaden beslooten leggen.

De bladen zyn bitter.

Het heeft geen gesette tyd, op welke het bloemen geeft, dewyl het de geheele soomer meest bloemen draaght, in welckers midden een lymachtigh doorscheynend en bit-

Ggg

ter

tur , qui medio die nonumquam e floribus destillat.

Clarissimus Pluckenetus phytographiæ suæ tabulâ 325 hujus Digitalis ramulum floribus onustum proponit nomine *Digitali affinis canariensis solidaginis acutis foliis leviter pilosis , flore aureo cucullato staminibus croceis , cristæ cavo accumbentibus ornato*. & ab Incolis Canariæ *Matera* vocatur , quo nomine semina in Europam delata sunt.

ter sap verborge leght , het welke by wylen op het midde van den dagh uyt de bloemen nederdruypt.

Den vermaarde Heer Pluckenet heeft een tack met bloemen van deese *Digitalis* in syn phytographia op de 325 plaat afgebeelt , en de naam gegeven van *Digitalis affini canariensis solidaginis acutis foliis leviter pilosis , flore aureo cucullato , staminibus croceis , cristæ cavo accumbentibus ornato*: de Inwoonders van Canarien geeven het de naam van *Matera* , op welke naam de zaaden in Europam zyn gesonden.

ECHIUM AFRICANUM FRUTESCENS FOLIIS PILOSIS .

Fig. 54.

C A P. LIV.

ECHIUM AFRICANUM FRUTES-
CENS FOLIIS PILOSIS.*Echium fruticosum. Linn.*

PLanta hæc venusta per tres quatuor-
ve annos in Batavorum Hortis inno-
tuit *Lycopsis* nomine, sed quum *Lycopses*
omnes a rei herbariæ Peritis *Echium* vo-
cantur, hanc *Echii* nomine proponere
malui.

Radix lignosa, & fusca fibras emittit
albicantes.

Caulis pedalis est, pollicem crassus,
rotundus & fuscus, qui in ramulos diva-
ricatur rotundos, & pilosos, & si junio-
res virides, quibus undique adstant folia
viridia, pilosa, sesqui unciam longa,
mediam ferme lata, quæ nullo pediculo
ramulis annectuntur, sed nervum crassum
per longitudinem excurrentem possident
unicum.

Ramulorum summitatem occupant ex
perianthio quinquifido flores monopetali,
infundibuliformes, irregulares & quinquifidi,
Cærulei fundo purpureo, in quo-
rum medio præter stylum nutritivum sta-
mina apparent quatuor.

Flores quatuor nigricantia sequuntur
femina.

Foret majo & junio, femina julio per-
ficit.

Ad tripedalem altitudinem in Promon-
torio Bonæ Spei locis altioribus crescit &
Octobri floret.

DIt fraay gewas is drie ofte vier jaren
langh in de Hooven van Holland met
de naam *Lycopsis* bekend geweest, maar
dewyl alle de *Lycopsis* van de kruyd-ken-
ders *Echium* werden genaamt, soo heb ick
deselve liever met de naam van *Echium*
willen voorstellen.

De wortel is houtachtigh en bruyn, en
geeft witte veselwortelen van sich.

De steel is een voet hoogh, een dym dick,
rond en bruyn, die verdeelt werd in ron-
de en ruyge tacken, die jongh zynde groen
zyn, waar aan overal groene ruyge bla-
den staan, die een duymbreed, langh en
bynaa een halve breed zyn, sy werden door
geen steelken aan de tacken vast gemaakt,
maar langh desselfs lenghte loopt een eeni-
ge senuw door.

Op de toppen der tacken staan in een
bloem-kooker, die in vyve verdeelt is,
eenbladige bloemen, die de gedaante van
een trechter hebben, in vyf sneden gedeelt
zyn, maar welke sneden niet even groot
zyn, de bloemen zyn van bove blaew en on-
der aan desselfs begin purper, in desselfs
midde koomen behalve de bloem-styl vier
bloem-draaden.

Naa de bloemen volgen vier swartach-
tige zaaden.

Het draaght bloemen in may en juny,
en geeft rype zaaden in july.

Het wast aan de Caap de Goede-hoop
op hooghe plaatse tot de hooghte van drie
voeten, en draaght bloemen in october.

Hhh

Het

Semine & avulsis ramulis solo bene præparato implantatis propagatur.

Het werd door zaaden, en afgescheurde tacken, die in goede geprepareerde aarde gestooken werden, voortgequeekt.

ELICHRYSUM AFRICANUM FRUTESCENS ANGUSTIS ET LONGIORIBUS FOLIIS INCANIS.

C A P. LV.

ELICHRYSUM AFRICANUM FRU-
TESCENS ANGUSTIS ET LONGIO-
RIBUS FOLIIS INCANIS.

Elichrysum & Gnaphalium (quod Filaginem vocat cl: Tournefort) eorumque species plerumque confunduntur, quum horum pleræque species primo intuitu eandem habere notam videntur, flores ambo gerunt discoideos non radiatos seu flosculosos, flores in utroque semina sequuntur papposa, & amborum species pleræque folia possident tomentosa, confundi tamen non debent, quum facile queant distingui, nam Gnaphalii species omnes in capitulo squamoso nec splendente nec arido flores continent, Quum Elichrysi species flores gerant discoideos multis aridis, splendidibus, nec facile splendorem amittentibus (unde Galli has species Immortelle h: e: Immortalis appellant) foliolis squamatim circumvallatos.

Elichryforum species plurimæ nascuntur in Africâ, & Africanæ plurimæ coluntur in Horto medico, quarum tres duntaxat hoc tomo proponam.

Radix hujus Elichrysi frutescentis lignosa & fibrosa est.

Caulis est rotundus, incanus & tomentosus, qui tandem cinereus evadit, caulis in varios divaricatur ramulos, quibus undique nullo habito ordine, nulloque sustenta pediculo adnascuntur folia angusta, tres uncias longa, (de inferioribus hæc dicta funto, quum quo superiora, quo breviora) ab utràque parte incano tomento obsita, & mucronata, per quo-

Gemeenelyck werden den Elichrysum en Gnaphalium (dat den Vermaarde Heer Tournefort Filago noemt) als oock desselfs soorten onder elkander verward, dewyl veel van deselve met den eerste opslag een ende deselve kent-teecken en schynen te hebben, sy hebben beyde bloemen, die bundelwys by den andere gevoeght zyn sonder rondomloopende bloem-bladen, in beyde de geslachten volgen stuyfachtige zaaden na ider bloem, en de soorte van beyde hebben wolachtige bladen, nochtans en moeten sy niet werden onder elkander verward, want alle soorten van Gnaphalium hebben haare bloemen in een schobachtigh hoofdeken, dat noch blinckt noch verdrooght is, daar de soorten van Elichrysum bloemen dragen, die bundelwys by den andere gevoeght zyn, en die door drooge en blinckende bladen gelyck als met schobben werden omringht, deese bladen verliesen niet licht haar blinckentheid, waarom deselve van de Franse Immortelle, dat is Onsterffelycke werden genaamt.

Veel soorten van Elichrysum wassen in Africa, en veel Africaanse werden gequeekt in de Medecyn-hof, waar van ick in dit deel drie sal voorstellen.

De wortel van deese heesterachtige Elichrysum is hout en veselachtigh.

De steel is rond, greys, en wolachtigh, die naaderhand asgraaw werd, de steel verdeelt sich in verscheyde tacken, waar aan de bladen sonder steelke en sonder eenige bepaalingh wassen, sy zyn smal, drie duymen langh, (ick spreek van de onderste, dewyl hoe hooger staan, hoe kleynder sy zyn) aan beyde de zyde zyn sy met een greyse wollicheyd beset, en spits toeloo-
de,

rum medium nervus unicus & ex adversâ parte eminens ad mucronem usque excurrit.

Ramulorum summitatem ornant ex pediculis longioribus umbellatim dispositi flores discoidei, foliolis multis exaridis albicantibus & splendentibus squamatim circumvallati, aurei.

Florem in eodem capitulo squamoso semina sequuntur parva, oblonga & papposa.

Per totam æstatem floret & semina perficit.

Seminibus & avulsis ramulis, soloque pingui implantatis facile propagatur.

Hanc plantam anno 1697 mecum communicavit vir doctissimus dominus Nicolaus Oortmans I: V: Doctor.

de, door der selve midde loopt een eenige senuw, die aan verkeerde zeyde des blads uytspuyt, en aan desselfs punt eyndicht.

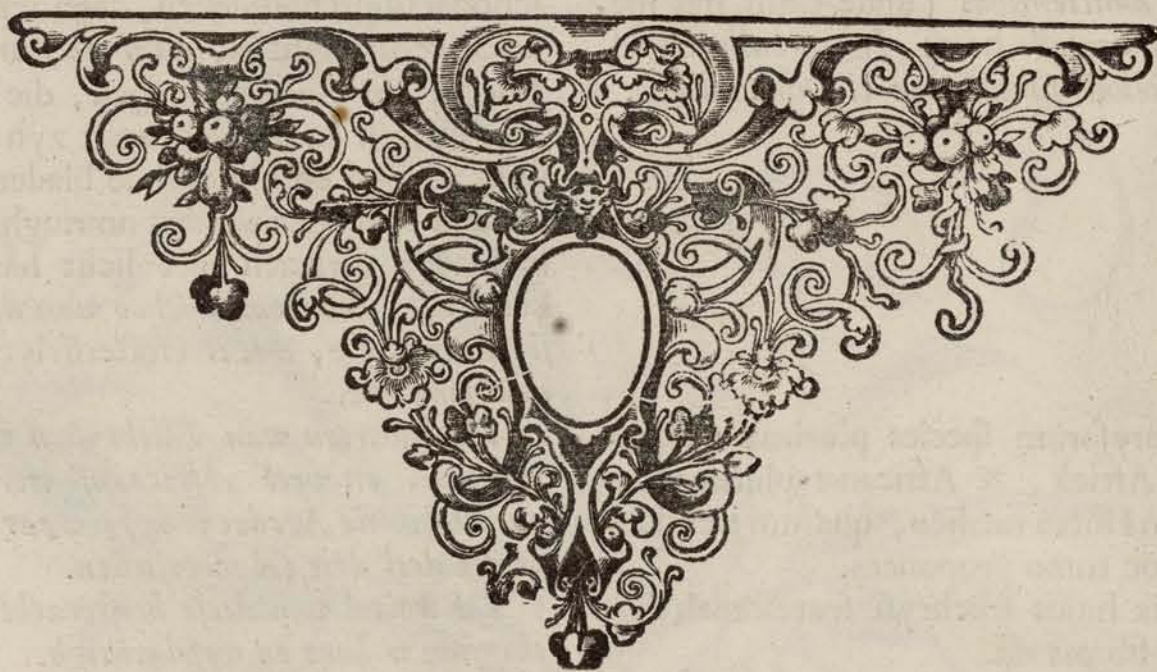
De topen der tacken werden verciert door bloemen, die bundelwys by den anderen gevoeght zyn, op lange steelkens by den anderen als de kroonkens-kruyden staan, door drooge, witte en blinckende bladen gelyck als schobbe werden omringht, en goudachtigh van verwe zyn.

Naa de bloem volgen in het selve schobachtigh hoofden kleyne langbachtige en stuyfachtige zaaden.

Het draaght de geheele soomer door bloemen, en geeft rype zaaden.

Het werd door zaaden en afgescheurde tacken, die in goede aarde werden geset voortgequeect.

Deese plant heeft my meedegedeelt den geleerden Heer Mr: Nicolaas Oortmans.

ELICHRYSUM AFRICANUM LATIFOLIUM FÆTIDUM CAPITULO AUREO

Fig. 56

C A P. LVI.

ELICHRYSUM AFRICANUM LATI-
FOLIUM FOETIDUM CAPITULO
AUREO. *Grayskatum foetidum.*

IDEM CAPITULO ARGENTEO.

EX radice fibrosâ primo sationis anno plurima exoriuntur folia, pedem nunquam longa, & medium lata, e quorum medio anno secundo caulis erigitur rotundus, fungosus, tres quatuorve pedes altus, cui ab imâ parte ad superiorem usque folia alternatim adnascuntur, sed nullo suffulta pediculo, longa, lata & glutinosa, quæ pronâ viridia, supinâ parte lanugine albâ prædita.

Ex foliorum alis ramuli nascuntur plurimi, in quorum summitatibus capitula plurima apparent aurea, quæ aperta flores producunt discoideos multis aridis & perpetuo fulgentibus aureis foliolis squamatim circumvallatos.

Flores semina sequuntur subrubra in papum exeuntia.

Flores julio & augusto, septembri semina perficit.

Tota hæc planta Atriplicem foetidam C: B: redolet.

Alterum, capitulo argenteo, a priore non differt, nisi solo florum colore, qui in hoc argenteus, in priore aureus, cætera conveniunt omnia.

Locis paludosis geminum hoc Elichrysum in Promontorio Bonæ spei ad duorum triumve pedum altitudinem excrefcit, & octobri floret.

Ultimum Clar: Pluckenetus phyto-

Uyt een veselwortel koomen het eerste jaar, dat het gezaid is, veel blaaden, die by wylen een voet langh, en een halve breed zyn, uyt welckers midde het tweede jaar een ronde en woofse steel uyt schiet, die rond en drie vier voeten hoogh is, waar aan de bladen van ondere tot boven toe om den ander sonder steelkens wassen, sy zyn langh, breed, en lymachtigh, der selver bovenste gedeelte is groen en van ondere met een witte wolligheid beset.

Uyt de oxelen der bladen wassen veel tacken, op welckers toppen veel goudachtige hoofdekens koomen, die wanneer sy open zyn bloemen geven, die bundelwys by den andere gevoeght, met veel drooge, altyd blinckende, en goudachtige bladekens als schobbe omset zyn.

Naa de bloemen volgen roodachtige zaaden, die met een stuyfke eyndigen.

Het geeft bloemen in julius en augustus, en rype zaaden in september.

De geheele plant stinckt naa den Atriplex foedita C: B.

DE tweede, die met een silver hoofdeken, verscheelt van de eerste niet, dan alleen in de verwe der bloem, die in deese silverachtigh, en in de voorgaande goudachtigh is, vorders zyn sy in alles el-kander gelyck.

Op moerassige plaatsen aande Caap de Goede-hoop wassen beyde deese Elichrysum tot de hooghte van twee en drie voeten, en geeven in october bloemen.

Deese laatste stelt den vermaarde Heer Pluc-

Kkk

Pluc-

graphiæ tabula 243 proponit nomine *Conyza Africana grave-olentis*, capitulis *argenteis*.

Plukenet in *syn phytographia* op de 243 plaat voor met de naam van *Conyza Africana grave-olens*, capitulis *argenteis*.

ELICHRYSUM AFRICANUM FRUTESCENS FOLIIS CRITHMI MARINI.

Fig 57

HERBARIUM
MUSEI
L. MUSEI
L. MUSEI

C A P. LVII.

ELICHRYSUM AFRICANUM FRU-
TESCENS FOLIIS CRITHMI
MARINI.*Atthamasi parviflori.*

R Adix est crassa, fusca & multis al-
bicantibus fibris prædita.

Caulis fuscus est & rotundus, qui va-
riam pro vario Cultore acquirit altitudi-
nem, nam & tripedalis, & quinque pe-
dum altitudinem longe excedens colitur
in horto medico.

Ramulos habet hic frutex plurimos,
(loquor de vetustiore, junior nec ramosus
in jcone hac exhibetur, quum plantæ ju-
niores foliis gaudeant plurimis & magis
perfectis) rotundos, primo virides & fo-
lis undique præditos, denique fuscus, lig-
nosus & parte inferiore foliis destitutos.

Ramulis, & in planta juniore ipsi cau-
li adstant nullo servato ordine folia rotun-
da & angusta, quæ cornu cervino & Crith-
mi marini foliis multiplici suâ divisurâ æ-
mulantur.

Ramulorum summitatem flores exor-
nant umbellatim dispositi, in capitulo
squamoso arido & splendente discoidei,
aurei.

Flores femina sequuntur papposa.

DE wortel is dick, bruyn, en met veel
witte vesel-wortels versien.

De steel is bruyn en rond, en kryght
verscheydene hooghte, naa dat desselfs
Queeckers verscheyde zyn, want inde
Medecyn-hof werden gequeeckt en die drie
voeten hoogh zyn, en die verre overtref-
fen de hooghte van vyf voeten.

Dit heester heeft veel ronde tacken, (ick
spreeke van een oude plant, in het afbeeld-
sel werd een jonge, en die geen tacken heeft
vertoont, dewyl de jonge planten de mee-
ste en volmaaktste bladen hebben) deese tac-
ken zyn eerst groen en met veel bladen ver-
sien, die naaderhand bruyn, houtachtigh,
en van ondere bladeloos werden.

Aan de tacken, en oock aan de steel
van jonge planten, staan sonder eenige be-
paalingh de bladen, die rond en smal zyn,
en door derselve veelvoudige verdeelingh
een harts-hoorn ofte de bladen van den
Crithmum marimum verbeelen.

De toppen der tacken werden vercierd
door bloemen, die als de kroonkens-kruy-
den geschickt, bundelwys by den anderen
in een schobachtigh, droogh, en blinckend
hoofdeken gevoeght, en gondachtigh zyn.

Naa de bloemen volgen stuyfachtige zaa-
den.

LII

Het

Flores augusto, semina septembri per-
ficit.

*Het geeft bloemen in augustus en zaa-
den in september.*

FERULA AFRICANA GALBANIFERA FRUTESCENS MYRRHIDIS FOLIIS.

Fig. 58.

HERBARIUM
MUSEI HISTORICO-NATURALIS
LUDOVICAE-MAGDALENAE

C A P. LVIII.

FERULA AFRICANA GALBANIFERA
FRUTESCENS MIRRHIDIS FOLIIS.*Babon gummitorum.*

F*erulam Africanam Galbaniferam ligustici foliis & facie delineatam descriptamque exhibet CL: Hermannus in Paradiso Batavo pag: 163, quam Anisi speciem Pluckenetus Tabulâ 12, & Oreoselini Breynius in Prodomo secundo dixerunt; hujus speciem jam describendam una cum illâ ipsâ possidet Hortus medicus Amstelædamensis, quam etiam Galbaniferam vocavi, quia vulnerata ipsius caudicis genicula æque ac Ferulæ ligustici foliis succum fundunt tenacem & odore Galbani simillimo; Ferulam dixi, quum & flores & semina Ferulæ Hermanianæ floribus & seminibus æmula sint; Frutescentem dixi, ut ab aliis Ferulæ speciebus, quarum nulla, sola hermaniana si excipiatur, frutescit.*

Ferula hæc septem pedum altitudinem superat, Radix lignosa & fibrosa est, caulis duos pollices crassus, cæsius, geniculatus, albâque medullâ plenus, caulis vultior colorem omnem glaucum amittit, & fuscus evadit.

Caulis nonnunquam in ramulos dividitur, circa quorum summitatem folia e geniculis oriuntur glabra, multifariam partita instar myrrhidis, quæ mansa saporem exhibent aromaticum.

Flores, qui in Ramulorum summitate umbellatim apparent, sunt parvi, lutei, se-

D*En Vermaarde Heer Hermans heeft in syn Paradisus Batavus op het 163 blad beschreven, en afgebeeld den Ferula Africana galbanifera ligustici foliis & facie. dewelcke van den Heer Pluckenet op de 12 plaat een meedesoort van de Anisum, en van de Heer Breyne in syn tweede Promus een meedesoort van Oreoselinum gesecht werd te zyn; buyten en behalve die soo besit den Amsterdamsse Medecyn-hof daar van een meedesoort, die nu beschrevene sal werden, en ick meede Galbanifera heb genaemt, om dat de leede van de stam een weynich gewond zynde gelyck als den Ferula legustici folio van sich geeven een taay sap, van reuck gelyck als den Galbanum; ick heb hem Ferula genaamt, om dat de bloemen en zaaden met die van de Ferula Hermaniana over een koomen; ick heb hem gesecht heesterachtigh te zyn, om dat niet een van de meedesoorten van Ferula heesterachtigh is, behalven deese, en die van de Heer Hermans.*

Deese Ferula is hooger dan seeven voeten, de wortel is hout en veselachtigh, de stengh twee duymen dick, witachtigh groen, in verscheyde leeden verdeelt, en van binnen met een wit mergh vervult, hoe onder de stengh is, hoe meer sy haar verw verliest en bruyn werd.

De stengh verdeelt sich by wylen in tacken, omtrent welckers top de bladen uyt de leeden voortkoomen, die effen en gelyck als de bladen van de myrrhis in veel sneeden verdeelt zyn, deese bladen gekaauwt zynde geeven een specereyachtige smaack van sich.

De bloemen, die op de toppen der taccken gelyck als de andere kroonkens-kruyden

M m m

den

(116)

mina oblonga striata Ferulæ hermanianæ
feminibus simillima.

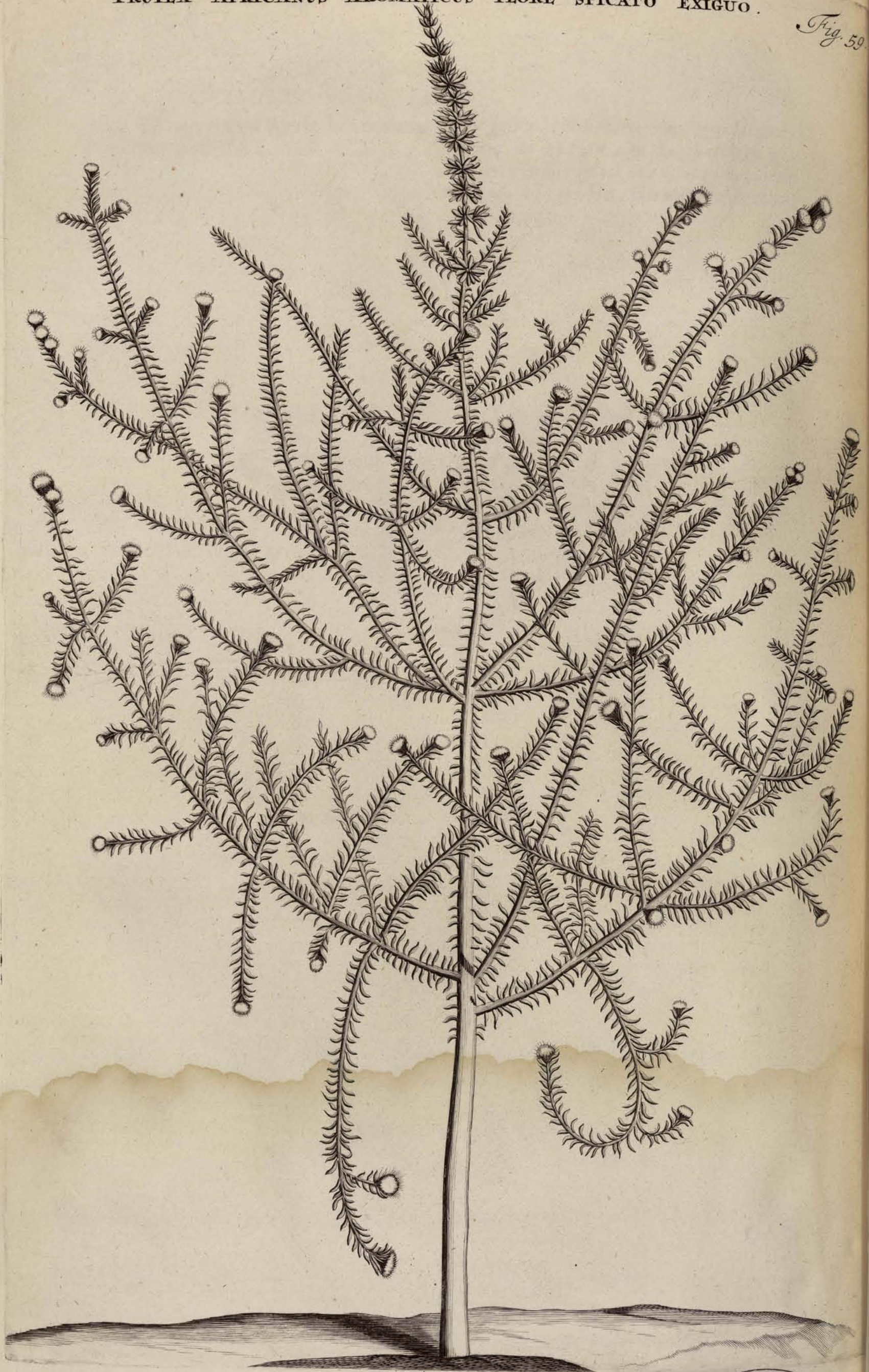
den geschickt sich vertoonen, zyn kleyn en
geel, de zaaden zyn langhachtigh ge-
veurd, en seer gelyck aan de zaaden van de
Ferula door den Heer Hermans beschreven.

CAP.

FRUTEX AFRICANUS AROMATICUS FLÖRE SPICATO EXIGUO .

Fig. 59.

BIBLIOTHEQUE
LYON
UNIVERSITAIRE

SCD Lyon

C A P. LIX.

FRUTEX AFRICANUS AROMATI-
CUS FLORE SPICATO EXIGUO.

Semina hujus fruticis ex Africâ mittuntur nomine *Artemisia Africana frutescentis*, sed quam cum *Artemisiâ* habeat affinitatem non video, flos enim discoideus non est, sed exiguus admodum, ut veram ejus constitutionem hactenus, etiam si singulis mensibus hybernis in hypocaulo floreat, videre non liquit: Innotuit etiam nomine *Fruticis cineracei muscosi Capitis Bonæ Spei Breynii*, sed quantum iste ab hoc nostro differat, ex collatâ descriptione & jcone satis superque apparbit lectori.

Radicem habet ligneam fuscâ, caulem tripedalem rotundum, fuscum & tenuem, qui in varios divaricatur ramulos in alios minores dividendos, his adstant folia exigua, pronâ parte viridia, supinâ cineritia, quales etiam ramulorum extremitates, quæ in capitulum excrescunt, ramulorum productionem novam vel extensionem demonstrans, quarum extremitatum quædam ipso hyberno tempore in spicam extenduntur spithameam, quam undique verticillis crebrioribus ambiunt flosculi exigui fusci, & ut apparent, quinquifidi, qui an post se relinquunt semina quaterna nuda, me latet, cum hactenus ea in conceptaculis videre non liquit, semina tamen ex Africâ accepta exigua sunt.

Odorem & saporem terebinthinoso aromaticum exhibet, nec sapor longe recedit a Balsamo Capaivâ.

Ramulis avulsis solo pingui & bene præ-

DE zaaden van dit heester werden uyt Africa gevonden op de naam van *Artemisia Africana Frutescens*, maar ick kan geen gelyckheyd tussen de *Artemisia* en dit heester sien, want de bloem bestaat niet uyt verscheydene andere, die bundelwys by den anderen gevoeght zyn, maar is soo kleyn, dat men desselfs waare gestalte tot noch toe, alhoewel dit heester alle winter maanden in winterplaats bloemen draaght, niet heeft kunnen gewaar werden: Het is ook bekend met de naam van *Frutex Cineraceus muscosus Capitis Bonæ Spei Breynii*, maar hoe veel dat heester van dit verscheelt, sal den leser, wanneer by desselfs beschryvingh en afbeeldsel gaade slaat, genoeghsaam blycken.

Dit heester heeft een bruyne houtachtige wortel, een steel, die drie voeten hoog, rond, bruyn en dun is, dewelke sich verdeelt in verscheydene tacken, die sich weder in kleynder verdeelen, waar aan dat kleyne bladen staan, die van bovene groen, en van onderen asgræuw gelyck als de toppen der tacken zyn, welke toppen als hoofdekens op swellen, die een toekoomende tack koomen te verbeelden van welke toppen sommige des winters als een lange aar wassen tot de hooghte van een span, waar aan seer dicht in de ronte kleyne bloemkens zyn, en naa het scheynd in vyven verdeelt; of die vier naakte zaaden naa sich laten, weet ick niet, dewyl ick deselve niet heb in haar gemene omwindsel kunnen sien, de zaaden nochtans uyt Africa ontfangen zyn kleyn.

Het geeft een reuck en smaak, die terpeneyn en specereyachtigh is, de smaak verscheelt oock niet veel van den *Balsamum Copaiva*.

Dit heester werd door afgescheurde tacken,

Nnn

ken,

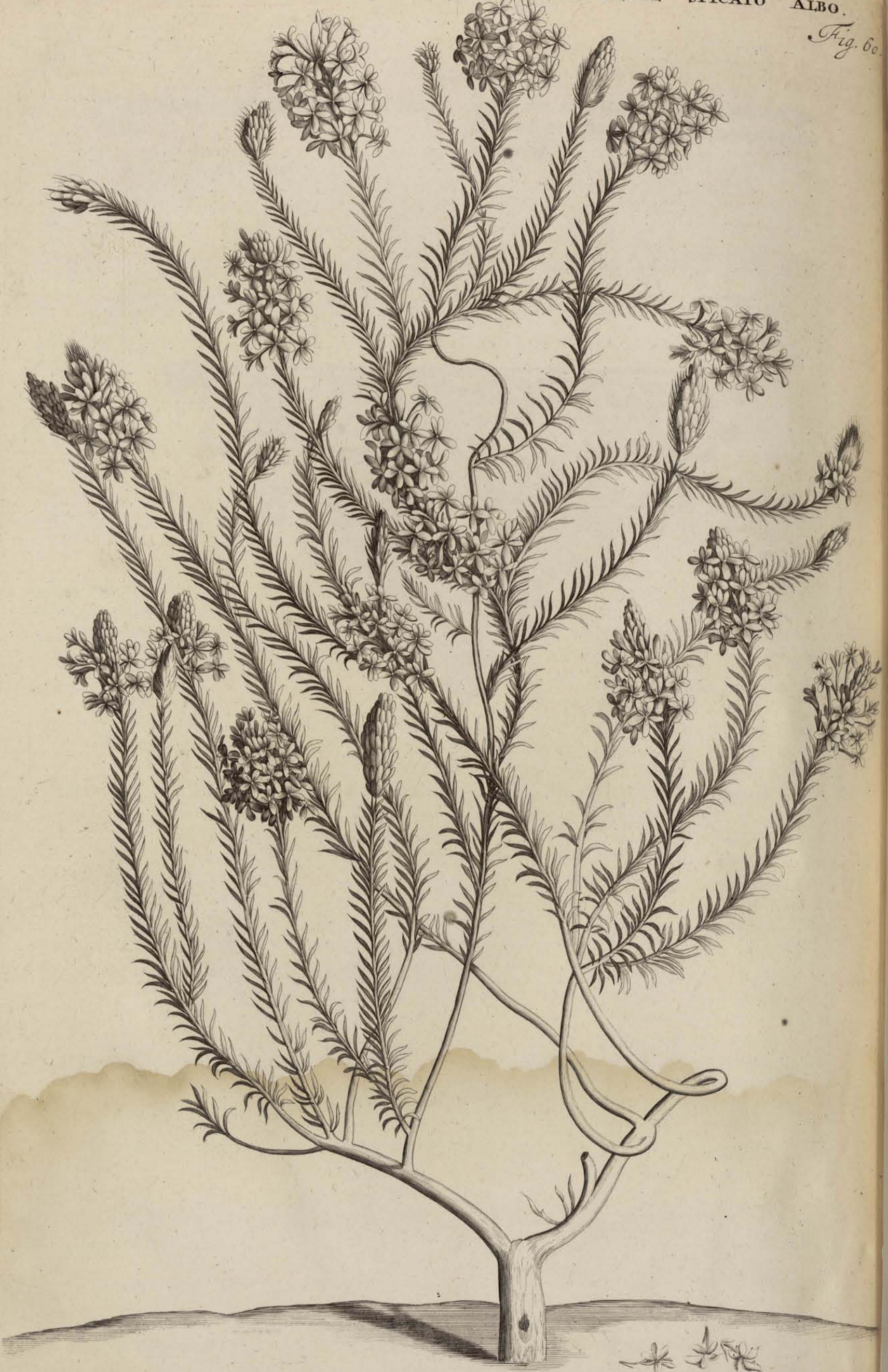
parato impactis propagatur æque ac Semi-
nibus.

ken , die in vette welbereyde aarden ge-
stooken zyn , soo wel als door zaaden voort-
gequeekt.

FRUTEX AFRICANUS ERICÆ, FOLIO, GLUTINOSUS. FLORE SPICATO ALBO.

Fig. 60.

C A P. LX.

FRUTEX AFRICANUS ERICÆ FO-
LIO, GLUTINOSUS, FLORE SPICA-
TO ALBO DOMINI PANCRAS.*Cranthium purifolium*

RAdix hujus Fruticis lignosa, & alba est, ex quâ caulis erigitur spithameus rotundus & subflavus, qui in varios divaricatur ramulos rotundos & virides, qui undique foliolis nullo sustentis pediculo, parvis, tenuibus & nonnihil succulentis ambiuntur.

Ramulorum summitates ornantur floribus in spicam dispositis plurimis, albis, monopetalis & in quinque lacinas divisis, qui perianthio sustentatur bipartito, è quorum medio una cum stylo nutritivo albicante stamina exeunt quatuor apicibus luteis prædita.

Floret mensibus æstivis, femina autem hætenus perfecit nulla, quâ de causâ fruticis duntaxat nomine proposui, donec, perspectis examinatisque ejus feminibus, ei convenientius exhiberi queat.

Hujus Fruticis ramuli tangentis digitos glutinositate suâ sibi reddunt annexos.

Fruticem hunc florentem communicavit vir Amplissimus Dominus Gerbrandus Pancras in hac Civitate Scabinorum Præ-

DE wortel van dit heester is houtachtig en wit, uyt welke een steel uyt spruyt, die rond en geelachtig is, en sich in verscheydene ronde en groene tacken verdeelt, deese tacken werden over al omcingelt door kleyne, teeren, en eenichsints sapachtige bladen, die aan de tacken sonder steelkens vast sitten.

De toppen der tacken werden vercierd door veel bloemen, die als de koorn-aaren geschickt staan, sy zyn wit, eenbladigh en in vyven verdeelt, die door een bloemkooker ondersteunt werden, die in tweeën verdeelt is, uyt het midde der bloemen koomen met de witte bloem-styl vier bloemdraaden, die met witte toppen versien zyn.

Het draaght bloemen in de soomer maanden, maar heeft tot noch toe geen rype zaaden voortgebracht, weshalvenick het alleen op de naam van een heester heb voorgesteld, tot dat, wanneer desselvs zaaden sullen zyn ondersocht, een beter en bequaamer naam sal konnen werden gegeven.

De tacken van dit heester doen door haar lymachtigheyd, dat de vingers van die geenen, die deselve aanraaken, daar aan kleeven.

Dit heester in volle bloem zynde heeft my meede gedeelt den Edele Achtbaare Heer Mr: Gerbrandus Pancras President

O o o

ses & Horti medici Curator eodem, quo
hunc nomine proposui.

dent Schepen, en Commissaris van deese
Stads Medecyn-hof op die selve naam,
als ick nu hebbe voorgesteld.

GERANIUM AFRIC: FOLIIS PLERUMQUE AURITIS, FLOR: EX RUBRO PURPURASCENTIBUS.

Fig. 62

C A P. LXI.

GERANIUM AFRICANUM FOLIIS
 PLERUMQUE AURITIS, FLORIBUS EX
 RUBRO PURPURASCENTIBUSQUE.

Geranium auritum.

Plantæ pentapetalæ (rarissime tetrapetalæ) quinque capsulares, pentacocæ, & quarum capsulæ in mucronem instar ciconiæ rostri longissimum exeunt, & per maturitatem ab invicem nonnihil sejunguntur, genere unico comprehenduntur, atque unius *Geranii* nomine genus illud ab omnibus Botanicis indigatur; plurimæ *Geraniorum* species petalis gaudent æqualibus, paucissimæ inæqualibus, quales sunt *Africanorum noctu non olentium* species plurimæ, hisce notis tota *Geraniorum* familia ab omnibus aliis facile distinguitur, unicam speciem si excipias, *Geranium* videlicet *latifolium acu longissimâ* C: *Bauh*: annotante Clar: Hermanno, cujus quatuor capsulæ seminales bina femina, quinta unicum continet.

Ex radice, quam habet hoc *Geranium* albicantem & fibrosam, plurimi simul exoriantur pediculi duos tresve unicas longi, quæ in folia exeunt oblonga rotunda viridia, nervo unico per longitudinem producto prædita, quorum principio duo plerumque alia adstant alarum instar foliola.

Statim etiam ex ipsa radice pediculi pedales & altiores eriguntur rotundi, ternes, quorum summitatem ex perianthio quinquifido & hirsuto flores exornant in umbellæ formam dispositi, propriisque sustenti petiolis, pentapetali, ex rubro purpurascens, præter ipsa stamina albicantia stylus nutritivus ex ipso florum m-

Die planten, wiens bloemen uyt vyf (selden uyt vier) bladen, waar naa vyf zaad-huysen ider een zaad in sich besluytende volgen, en welckers zaad-huysen in een lange spitse punt als een oye vaars becke eyndigen, en ryp geworden zynde enighsints van elkanderen splayten, werden allen onder een geslacht begrepen, en het geheele geslacht werd met den eene naam van *Geranium* voorgesteld; de meesten soorten van *Geranium* hebben gelycken bloem-bladeren, wynnigen ongelyken, gelyck als zyn de meeste Africaanschen *Geraniums* die des nachts geen reuck van sich geven; door deese kent-teekenen werd seer licht het gantsche geslacht der *Geraniums* van allen anderen onderscheyden, indien men maar een soort uyt sluyt, te weeten den *Geranium latifolium acu longissimâ* van C: *Bauhinus*, als den vermaarden Heer Hermans aantekent, welckers vier zaad-huysen twee zaaden, en het vyfde een in sich besluyt.

Uyt een witte en veselachtige wortel koomen veel steeltjens in dit *geranium* te voorscheyn, twee a drie duymen langh, dewelcken eyndigen in lange rondachtige, en groene bladen, door welckers midde een enkelde senuw loopt, en aan welckers begin gemeenelyck twee kleynen bladen als vlegelen staan.

Uyt de wortelen rechten sich oock aanstonds op ronde en dunne steelen, een voet hoogh, en hooger, welckers toppen verciert werden van bloemen, bestaande uyt vyf rood-purperachtige bladen, hebbende een bloem-kooker, die in vyven is gesnede en ruyghachtigh, staande elk op een besonder steeltjen gerangeert in de ronte als een

Ppp

wa-

dio exit in summitate quinquifidus purpurascens & reflexus.

Flores evanidos , instar congenerum , quinæ sequuntur capsulæ seminales in apicem ciconiæ rostrum referentem exeuntes , quæ totidem includunt semina , & ubi maturuerint , sponte ab invicem sejunguntur.

Floret augusto , & septembris initio semina perficit.

waayer , buyten en behalven haare witte bloem-draden soo komt uyt het midden der bloem een bloem-styl te voorscheyn , welckers top in vyven gesneden , purperachtigh en omgekruld is.

Wanneer de bloemen vergaan zyn , soo volgen , gelyck in desselfs meede soorten , vyf zaad-huysen in een lange spitse punt eyndigende , en in sich besluytende vyf zaaden , dewelcke ryp gewoorden zynde van selfs van elkander scheyden.

Deese plant draaght bloemen inde maand augustus en geeft rypen zaaden int begin van september.

GERANIUM AFRICANUM NOCTU OLENS TUBEROSUM VITIS FOLIIS HIRSUTIS.

Fig. 62.

BIBLIOTHEQUE
MUSEUM
LYON

C A P. LXII.

GERANIUM AFRICANUM NOCTU
OLENS TUBEROSUM VITIS FO-
LIIS HIRSUTIS.*Geranium lobatum.*

PRæter illam *Geranii americani noctu olentis* speciem, quam *Cornutus* pag: 109 exhibuit, tres alias *noctu olentes Africanas aquilegii folio nodosum*, & *mirrhidis foliis Breynius in centuriâ suâ* pag: 125. 126. 127. & *Hermannus in catalogo Horti lugduno Batavi* pag: 283. 284. 285. delineatas descriptasque reliquerunt, quartæ foliis *mirrhidis angustissimis* meminit idem *Breynius in prodromo fasciculi plantarum rariorum primo* pag: 37. & *Kiggelarius in Horti instructissimi Beaumontiani catalogo* pag: 23, qui & quintam addit foliis videlicet *crispis*; quas omnes quinque species possidet *Amstelædamensis Hortus medicus*: tres alias *noctu olentes*, *anemones folio latiore*, & *aquilegii folio flore incarnato rubente*, addit *Plukenetius in phytographia suâ tabulis* 186. 187. quas habet ex codice *Comptoniano*, & quæ omnes recensentur in *Ejusdem almagesto Botanico* pag: 169, novæ hujus describendæ cum auctornullus, quod scio, mentionem faciat, illam delineatam descriptamque exhibere volui.

BEhalve dat soort van *Geranium americanum noctu olens*, t'welke *Cornutus* op het 109 blad vertoont heeft, soo hebben *Breynius* in syn *Centuria* op het 125. 126. 127. Blad, en *Paulus Hermans* in syn *catalogus Horti Lugduno Batavi* op het 283. 284. 285. blad drie anderen soorten van *Geranium noctu olens aquilegii foliis nodosum*, en *mirrhidis foliis* beschreven, en haar afbeeldsel vertoont, van een vierde soort foliis *mirrhidis angustissimis* word door den selve *Breynius* in syn eerste *prodromus fasciculi rariorum plantarum* op het 37 blad, en van *Kiggelaar* in syn *catalogus Horti instructissimi Beaumontiani* op het 23 blad gewach gemaakt, welke laatste een vyfde soort daar by voeght, te weeten foliis *crispis*; allen welken vyf soorten den *Amsterdamsche Medecyn-hof* besit: noch drie anderen soorten van *Geranium noctu olens*, *Anemones folio latiore*, en *angustiore*, en *aquilegii folio flore incarnato rubente* voeght *Plukenet* in syn *phytographia* op den 186. 187. Plaat, dewelke deselve heeft uyt het geschilderde boek van den *Eerwaardigen Heer Compton Bisschop van london*, en welken alleen in syn *Almagestum Botanicum* op het 169 blad werden voorgesteld. Dewyl dat deese nieuwe soort door niemant, dat ick weete, is beschreve, soo hebbe ick goed gedacht desselfs afbeeldsel en beschryvinge mede te deelen.

De wortelen van deese *Geranium* uyt *Africa* gevonden aan den *Edelen Groot Achtbaaren Heer Joannes Huydecooper*, *Ridder, Heere van Maarseveen &c*: *Borgermeester en Raad*, en voor deesen *Commissa-*

Radices hujus Geranii ex Africâ anno 1698 ad Nobilissimum & Amplissimum Virum Joannem Huydecooper, Equitem Toparcham in Marseveen &c: Consulem & Senatorem, & hujus Horti medici nu-

perrime Curatorem, missas, eidem viro amplissimo acceptas refero.

Radicem habet tuberosam, crassam, inæqualem, castanei coloris, paucissimas emittentem fibras.

Ex ipsâ statim radice una cum caule flores producturo pediculi exoriuntur spithamei, hirsuti & virides, qui folia sustinent ampla, viridia, hirsuta, in tres quatuorve profundas lacinias divisâ, crenata, quorum quædam alarum instar aliis duobus foliis, quasi totidem forent folia distincta, circa foliorum exortum ipsi pediculo annexis prædita sunt.

Caulis florem sustenturus pedalis & altior, rotundus viridis & hirsutus, quam cum nactus sit altitudinem, capitulum rotundum, hirsutum & in cacumine sustentum explicatur, & in tres quatuorve dividitur pediculos digito longiores, hirsutos etiam & rotundos, quorum summitates, ex pediculis parvis in umbellam dispositis, flores ornant pentapetali, ad purpureum colorem inclinantes, & limbis sulphureis præditi; hi noctu vel ipso etiam sole absente odorem spirant non ingratum, sole autem præsentem odor percipitur nullus; perianthium, quo florum quisque ante sui explicationem obtegatur, hirsutum & quinquifidum est.

Flores congenerum de more sequuntur capsulæ feminales in acutum rostrum deficientes quinque, quæ totidem intus semina continent.

Floret mensibus julio & augusto, septembri semina perficit.

missaris van de Medicyn-hof, zyn door deselve Edele Groot Achtbaare Heer vereert.

Het heeft een wortel, die knobbelachtig, dick, oneffen en castanje bruyn is, en die seer wynich veselwortels van sich geeft.

Uyt de wortel spruyten te gelyk met de steel, waar op de bloemen sullen voortkoomen, steelen die een span langh, groen en ruygh zyn, en bladen voortbrengen, die breed, groen, ruygh, in drie ofte vier diepe snede gedeelt, en aan de kanten geschaard zyn, waar van sommige met twee andere bladen, gelyck als twee vleugelen, en als of het twee besondere bladen waaren, die aan de steel omtrent het begin der bladen vast sitten, zyn versien.

De steel, waar op de bloemen sullen geplaatst werden, is een voet en hooger, rond, groen en ruygh, die tot deese hoogte gekoomen zynde een rond en ruygh hoofden draaght, het welke ontvouwen, en in drie ofte vier steelen, die langer dan een vinger en ook ruygh en rond zyn, verdeelt werd, welckers toppen met vyfbladige bloemen vercierd werden, die op kleine steelkens als in de kroonkens-kruyden geschickt staan, eenigsints purperachtigh en met sulpher-geele rande versien zyn; Deese bloemen geeven des nachts, ofte ook wel wannere de son niet scheynd een reuck van sich, die niet onaangenaam is, maar wanneer daar en tegen de son tegenwoordigh is, soo en werd geen reuck inde selve vernoomen; de bloem-kooker, daar ider bloem eer sy opengaat meede werd bedeckt, is ruygh en in vyven verdeelt.

Naa de bloemen volgen, gelyck als in desselfs meede soorten vyf zaad-huysen, die in een spitse beck eyndigen, en een gelyck getal zaaden in sich besluyten.

Het geeft bloemen in julius en augustus, en zaaden in september.

GERANIUM AFRICANUM MYRRHIDIS FOLIO, FIORE ALBICANTE, RADICE RAPACEA.

Fig. 63.

C A P. LXIII.

GERANIUM AFRICANUM MIRRHIDIS FOLIO FLORE ALBICANTE,
RADICE RAPACEA.*Geranium vericandrifolium.*

Radicem habet hæc planta in ventrem amplum pugno ferme æqualem extuberantem, instar radicis rapæ fativæ rotundæ C: B: , fuscam; quæ varia è longiore & hirsuto pediculo producit folia longiora instar myrrhidis incisa, hirsuta.

Ex ipsâ etiam radice pediculi exeunt pedales & longiores, rotundi & hirsuti, quorum cacumina in alios minores umbellatim dispositos dividuntur, quorum quisque in perianthio quinquifido florem sustinet pentapetalum & albicantem, cujus tria petala eriguntur, duo reliqua deorsum flectuntur, (quasi galeatus & labiatus esset) quæ duo petala maculis purpurascens in ipsâ flexurâ notantur, e quorum medio stylus nutritivus erigitur in summitate purpurascens, quinquifidus & reflexus, quem quatuor circumstant stamina albicantia.

Floribus marcescentibus quinæ apparent capsulæ longæ, quæ per maturitatem ab invicem sejunguntur, & quarum singulæ semen continent unicum.

Dëese plant heeft een wortel, dewelke knobbelachtigh is, bruyn, bykans een wyyst groot, en van gedaante als de gemeene ronde raapen, die veel bladen op een ruyge en lange steel voortbrengh, welke bladen langh ruygh en gelyck als de bladen vande myrrhis ingesnede zyn.

Uyt de wortel koomen ronde en ruyge steelen, die een voet langh en langer zyn, welckers toppen verdeelt werden in andere kleyne steelkens, die als in de kroonkens-kruyden geschickt staan, waar van ider in een bloem-kooker, die in vyven is verdeelt, een bloem draaght, die uyt vyf bladen bestaat, en wit is, waar van drie bladen werden opgerecht, en de twee andere nederwaards gebogen, (als of het een bloem was, die gehelmt en gelipt was) de twee nederwaards geboogene bladen werden omtrent de bocht met purpere vlacken geteeckent, uyt welckers midden een bloemstyl voortkomt, die aan syn top purperachtigh, in vyven verdeelt en omgeboogen s, waar om dat vier witte bloem-draden staan.

Wanneer de bloemen vergaan, soo koomen vyf lange zaad-huysen, die ryp zynde van den andere sleyten, en waar van ider een zaad in sich beslyt.

R r r

Het

Floret augusto & septembri , & octo-
bri femina perficiuntur.

*Het draaght bloemen in augustus en
september , en geeft rype zaden in oktober.*

HÆMANTHUS AFRICANUS .

Fig. 64

C A P. LXIV.

HÆMANTHUS AFRICANUS HORT.

LUGD: BATAV:

Hæmanthus coccineus.

Plantam hanc bulbosam vario huc usque nomine a rei herbariæ Scriptoribus, nunc *Tulipæ* ^A, *Narcissi* ^B, *Lilii* ^C, nunc *Hæmanthi* ^D nomine indigitatam quum denuo describere, ejusque iconem exhibere fuscipiam, mirabitur lector benevolus, sed sciat, volo, me hujus descriptionem & iconem nullâ aliâ intentione exhibere, quam ut his ipsis demonstratum veniam, plantam hanc exoticam, cum in Europâ nullibi, quod scio, nisi in instructissimo Cardinalis Barbarini horto, (quem romanâ eloquentiâ descriptum reliquit Ferrarius) & Excellentissimi Principis Cæsii viridario, annotante Fabio Columnâ in notis ad Hernandum 885., flourerit, florentem tamen inter Batavorum Hortos Amstelædamensem medicum produxisse solum.

Radicem habet bulbosam pugnibus duobus majorem, squamatis, hoc est, squamis constat imbricatim invicem incumben- tibus) & albicantem, ex ipsâ basi fibræ emittuntur albicantes longitudine & crassitie calamo scriptorio pares.

Ex quâ radice ipso octobri 1699 (qui mensis idem huic Regioni ac aprilis Promontorio Bonæ Spei anni tempus est, quo locis montanis in Africâ florere refert Bodeus a Stapel in notis ad Theophrastum) caulis prodiit trium septimanarum spatio sesqui pedalis, non exacte rotundus, sed nonnihil depresso, qui albus maculis guttis- que purpureis cujuscumque figuræ undi-

DEn goetgunstige leeser sal sich verwonderen, dat ick dit bolgewas onder verscheydene benaamingen vande kruyd beschryvers, nu met de naam van *Tulipa* ^A, *Narcissus* ^B, *Lilium* ^C, dan met de naam van *Hæmanthus* ^D beschreven, weder op het nieuw onder neeme te beschryven, en desselfs afbeeldsel te vertoonen; maar den leeser belieft te weeten, dat ick de beschryvingh tot geen ander eynde geeve, dan daar meede te betoonen, dat dit vreemd gewas, dewyl het in Europa nergens, (voor soo veel ick weet) als in den vermaarden hof van den Cardinaal Barbarinus, (welke hof Joannes Baptista Ferrarius met een roomsche welspreekentheyd beschreven heeft) als oock in den hof van syn Excellentie den Prinse Cæsius, gelyck Fabius Columna getuyght in syn aanteeckeningen over Hernandes 885. heeft bloem gedraagen, den Amsterdamsche Medicyn-hof nochtans onder soo veel hooven in holland heeft doen bloem draagen.

Deese plant heeft een schobachtige bolwortel, (dat is, sy bestaat uyt veel schobben op den andere leggende) grooter dan twee vuysten, en wit; uyt welke van ondere witte vesel-wortelen spruyten, die de langhte en dichte hebben van een schryfpen.

Uyt welke wortel in de maand october des jaars 1699 (welcke maand in deese gewesten deselve tyd des jaars is, als april aan de Caap de Goede-hoop is, in welke maand dit bolgewas aldaar aan het gebergte bloem draaght, gelyck Bodeus a Stapel in syn aanteeckeningen over Theophrastus verhaalt) voortgekoomen is in de tyd van drie weecken een stengh van ander halve

S s s

voet

A. Bod: a stapel in notis ad Theoph. 334. B. Ferrarii flor: Cult: 137. Casp: Bauh: Pin: 49. & Fab: Columna in not: ad Hernand. 885. 899. C. Moris: Hist: 2. 410. D. Hermanni Catal: Hort: Lugd: Bat: 306.

que variegatus est, & ab ipsâ primâ è tel-
lure prurptione capitulum in summitate
gerit nucis juglandis magnitudine, & in-
star caulis nonnihil depressum, castanei co-
loris, quod sensim aperitur, & septem
petalorum, florem dicam, an perian-
thium? aliis flosculis perfectis, priusquam
aperiatur, tegumenti instar inserviens re-
presentat, quæ petala crassa, subrotun-
da, ab utrâque parte colorem sangui-
neum exhibentia (hinc illi nomen Hæman-
thi) continent plusquam triginta flores
monopetalos in sex lacinias divisos, rubi-
cundos, qui præter stylum nutritivum
stamina habent sex albicantia, capitulis
flavescentibus prædita: parvis albicantibus
pediculis flores innituntur, quorum quis-
que è capitulo triquetro provenit tres ca-
vitates, totidem refertas seminibus, con-
tinente; quod etiam si observare licuit,
perfecta tamen maturaque semina produxit
nulla.

Flore aperto sensim ab uno caulis late-
re ex ipsâ radice duo apparent folia, cras-
sa, pedalia, viridia & subrotunda, quæ
caule evanido humi strata ex opposito ja-
cent.

Singulis ferme annis hi bulbi ex Afri-
câ in Hollandiam afferuntur, hæcenus ta-
men floruit nullus præter hunc unicum,
quem acceptum fero Nobil: & Amplif-
simo viro Domino Nicolao Witsen Con-
suli & Senatori, qui hunc una cum aliis
anno 1698. ex Africâ accepit, & Horto
medico donavit.

Planta hæc cum sit sui generis, nullique
generi cognito adjungi queat, annotante
Clarissimo Botanico J: Rajo, in Histo-
riâ suâ plantarum pag: 1127, nomen
illi a Clar: Hermanno datum servare vo-
lui, & ad finem plantarum bulbosarum
amandandum existimo.

voet hoogh, niet geheel rond, maar plat-
achtig, dewelcke wit zynde overal met pur-
pere vlacken en droppelen versierd is, en
van het begin dat sy uyt de aarde voortkomt
draagt deselve een hoofdeken als een okker-
noot, maar platachtigh als de steel, en ca-
stanje bruyn, t welcke allenkskens opengaat,
en vertoont een sevenbladige, (sal ick segge)
bloem ofte bloem-kooker? die andere vol-
koomen bloemen, eer sy opengaan, gelycke een
decksel verstrekt, welcke bladen dick rond-
achtigh, en aan beyde de zyden bloed rood
zyn, (waar van daan de naam van Hæ-
manthus heeft) sy omcingelen meer dan dar-
tigh bloemen, die rood, eenbladigh en in
ses sneden verdeelt zyn, welcke bloemen be-
halve haar bloem-styl ses witte bloem-dra-
den, die met geele hoofdekens versien zyn,
hebben: Deese bloemen staan op witte steel-
kens, die ider uyt een driekantig hoofdeken
voortkomt, het welcke drie holligheeden met
drie zaaden in sich beslyt; het welcke alle,
niet tegenstaande dat de zaaden niet vol-
koomen zyn ryp geworden, ick echter onder-
vonden heb.

Wanneer de bloem open is, soo koomen
allenskens twee dicke bladen uyt de wortel
aan de eene zyde des steels, die een voet
langh, groen en rontachtigh zyn, en als de
steel vergaan is, tegen over elkander plat
op de aarde neder leggen.

Alle jaaren werden deese bollen uyt A-
frica in Holland overgebracht, echter heeft
tot noch toe niet een van de selve, behalve
deese bloem gedraagen, dewelcke ick ont-
fange heb van den Edele Groot Achtbaare
Heer Mr: Nicolaas Witsen Burgermeester
en Raad, die deselve in het jaar 1698 met
veel andere uyt Africa heeft ontfangen,
en aan de Medicyn-hof medegedeelt.

Dewyl deese plant op sich selve bestaat, en
onder geen bekend geslacht kan gevoegt wer-
den, gelyck als den vermaarde kruid-kender
J: Rajus in syn Historia plantarum op het
1127 blad aanteeckent, soo heb ick de naam
willen behouden van den vermaarde Heer
Hermans aan deselve gegeven, en moet de-
selve myns oordeels aan het eynde der bol
gewassen geplaatst werden.

C A P. LXV.

HELIOTROPIUM CANARIENSE ARBORESCENS SCORODONIÆ FOLO.

Mentha canariensis.

R Adicem habet hæc Heliotropii species lignosam & fuscam:

Caulem habet tripedalem, cujus cortex exterior inæqualis & fuscus, interior viridis.

Caulis in varios divaricatur ramulos quadrangulares primo, dein rotundos, fuscos & lanuginosos, his folia ex adverso bina adstant, oblonga, nervosa, & serrata, quæ pronâ parte viridia, supinâ incana, & ab utrâque lanuginosa, pediculis hæc folia sustentantur rotundis & lanuginosis.

E foliorum alis longo & rotundo pediculo sustenti flores prodeunt plurimi, qui albicantes, monopetali, & tubulosi in globum conjunguntur, & stylum habent nutritivum albicantem & bifidum, horum Calyx quinquefidus est & hirsutus.

Viscosum & aromaticum saporem folia mansa exhibent.

Floret julio & augusto, semina matu-
ra hæctenus in Horto medico produxit
nulla.

Nomine *Sideritidis alteræ canariensis* hæctenus in Batavorum hortis innotuit, ut ab alterâ plantâ Canariensi Capite XLI descriptâ, & hæctenus *primæ Sideritidis canariensis* nomine notâ distingueretur.

Plantam hanc Clar: Pluckenetus phytographiæ tab: 307 proponere videtur nomine *Menthæ Canariensis frutescentis*, foliis subtus lanugine candidissimâ, villo-

D Eese meede soort van Heliotropium heeft een bruyn en houtachtige wortel:

Heeft een stam, die drie voeten hoogh is, wiens buytenste bast oneffen en bruyn, en desselfs binnenste groen is.

De stam werd in verscheydene tacken verdeelt, die eerst vierkantigh en naderhand rond, bruyn en wolachtigh zyn, aan deese tacken staan de bladen twee over den anderen, sy zyn geschaard wat langh en sennewachtigh, van boven groen, van onderen grys, en aan beyde de zyde met wolle beset, de steelkens, die de bladen ondersteunen, zyn rond en wolachtigh.

Uyt de oxelen der bladen koomen de bloemen, werdende door ronde en lange steelkens ondersteunt, die veel, wit, eenbladigh en buysachtigh zynde, als een klootske by den anderen werden gevoegt, en een witte bloemstyl hebben, die in twee verdeelt is, desselfs bloemkelk is ruyghachtigh, en in vyve verdeelt.

De bladen gekaauwt zynde, geeven een lym en specereyachtige smaack van sich.

Het geeft bloemen in julius en augustus; rype zaaden heeft het tot noch toe geen in de Medicyn-hof voortgebracht.

Tot noch toe is deese plant in de hooven van Holland bekend geweest met de naam van *Sideritis altera canariensis*, op dat het soude van een andere Canarische plant in het XLI hoofddeel beschreven, en tot noch toe met de naam van *Sideritis prima canariensis* bekend, onderscheyde werden.

Den vermaarde Heer Pluckenetscheynt dit gewas in syn phytographia op de 307 plaat met de naam van *Mentha canariensis frutescens*, foliis subtus lanugine candidi-

sis floribus glomeratis e sinu foliorum longioribus pediculis insidentibus.

Pulcerrimam hanc heliotropii speciem possidet Hortus medicus liberalitate viri Nob: & Amplissimi Domini Gerbrandi Pancras Scabinorum Præsidis, & Horti medici Curatoris.

didissimâ, villosis floribus glomeratis, e sinu foliorum longioribus pediculis insidentibus. *Voor te stellen.*

Deese Schoone meede soort van Heliotropium besit den Amsterdamsche Medicyn-hof door de milde gifte van den Edele Achtbare Heer Mr: Gerbrand Pancras President Schepen en Commissaris van de Medicyn-hof.

C A P. LXVI.

HURA AMERICANA ABUTILI JUDICI FOLIO.

EGregiæ hujus arboris a nemine hæcenus, quod scio, plene descriptæ fructum omnium primus descriptum delineatumque exhibuit Clusius, e quo dein reliqui (solum Hernandem si excipias, qui foliorum & arboris altitudinis meminit) hujus fructus mentionem fecere rei herbariæ Scriptores.

Fructum hunc, Cujus addidi iconem, mecum communicavit dominus Gerardus Rover, semina in eodem contenta mense augusto anni 1699 fata ad unum progerminarunt omnia, atque eodem illo anno caudicem semina singula produxere rotundum, sesqui pedalem, primo viridem & herbaceum, dein lignosum, cui ad summitatem usque e pediculis longioribus, & rotundis folia adstant viridia, lata & mucronata instar foliorum *Abutili judici Camerarii*, quod idem est cum *Belloere sextâ Horti Malabarici* parte descripto, sed hujus delineatæ folia præter medium nervum plures alios ex eodem orientes, & versus foliorum margines excurrentes, possident, hæc quæ hæcenus in hac plantâ, quum flores nec produxit, nec producturam in Europâ existimo, observare licuit.

Fructus orbicularis ab utrâque parte compressus, quem *Incolæ Baruce* vocant, e multis veluti nucibus, ut refert Clusius, aut potius multis capsulis seminalibus, orbicularibus, fuscis & lignosis mirabili modo junctis constat, quarum unaquæque in se nucleum seu semen unicum orbicularem & planum cineraceâ membranâ rectum continet.

Harum capsularum seminalium si unicam e fructu demas, ilico dehiscunt ex-

DE vrucht van deese schoone Boom, dewelcke tot noch toe van niemant, dat ick weet, ten volle beschreven is, heeft ons het eerste Clusius afgebeeld en beschreven, uyt wien naderhand de anderen kruidbeschryvers van deese vrucht hebbe gewagh gemaakt, uytgenome Hernandes, die de groote des Booms en haare bladen beschryft.

Deese hier afgebeelde vrucht heeft my meedegedeelt D'Heer Gerard Rover: de zaaden in de selve vervat, en gezaayt in de maand augusti des jaars 1699 zyn alle opgekomen, en in't selve jaar heeft ider zaad een stam te voorscheyn gebracht anderhalf voet hoogh, rond, eerst groen, daar na bruyn en houtagtigh, aan dewelcke over al oplangen en ronden steelkens groenen bladen staan, zynde breed en scharp uytlopende, gelyck de bladeren van den *Abutilon judicum Camerarii* (dewelcke deselve is met *Belloere* in't sesde deel van de *Hortus Malabaricus* beschreve) maar de bladen van deese plant hebben, behalve een senuw inde midden, veel anderen uyt deselve naa de kanten der bladeren uyt lopende; dit is het geen in deese plant heb konnen aanmerken, dewyl sy geen bloemen heeft voortgebracht, en, naa ick meen, noyt voortbrengen zal in Europa.

De vrucht, die de *Landaard Baruce* noemen, dewelcke rond en van beyden de zyden t' samen gedrongen is, bestaat gelyk als uyt veel noten, (als Clusius verhaalt) ofte beeter, uyt bruynen rond en houtachtigen zaad-huysen op een wonderlyke manier t' samen gevoeght, en aan elkander gehecht, waar van ider in sich beslyt een rond en plat zaad, ofte pit met een aschgrauwe schors bedeckt.

Soo indien men een van deese zaad-huysen weghneemt, aanstonds splyten sich de

teræ , magno rumpuntur impetu , & sonitum edunt , quas semel ruptas si quis connectere studet , & oleum & operam perdet.

Quautlatlatzin seu arborem crepitantem vocat Hernandez pag: 88. *quia ejus fructus cum maturuerit striis aliquot crepitantibus dehiscit, rumpiturque tanto impetu ac sonitu, ut veluti bellico tormento jactatus quam longissime evolet.*

Jcon, quam exhibet Hernandez, minus, ac ipsa descriptio, plantam representat, cujus summitates an folia convoluta, an flores nondum apertos representent, nescio, si fructum, a jam descriptâ longe diversam dico, eandem tamen ejus descriptionem exhibere nullus dubito.

Hujus fructus nucleo Incolæ utuntur, referentibus Clusio & Francisco Hernandez ad corpus vomitu & alvi dejectione purgandum: utendi methodum his verbis describit Hernandez, *bini ex his, detractâ quâdam interiori mediâque membranulâ, quæ solet inducere anxietatem, humores omnes per superna atque inferna, sed præcipue pituitam atque bilem detrahunt; securum & felicitis successus medicamen, mediocriter calidum, & morbis a frigore ortis convenientissimum: torrefiunt ergo mediocriter, & resolvuntur ex aquâ, & ita matutino epotantur.* Quas vires hisce feminibus negat Clar: Hans Sloane Med: Doctor & Collegii medici londinensis, nec non Societatis Reg: Lon: Socius in catalogo Insulæ Jamaicensis pag: 214. , dicens *se plures hujusmodi nuces commedisse sine subsequente vomitu aut alvi dejectione.*

Nascitur in calidis Novæ Hispaniæ & Jamaicæ locis.

rest open, breken met een groot geweld, en geven een groot geluyd, dewelken so iemand soude trachten weder aan een te hechten, by vruchteloose arbeyd soude doen.

Quautlatlatzin ofte geluyd maaken de Boom noemt hem Hernandez op het 88 blad, om dat desselfs vrucht, als sy ryp is, met eenige geluyd maaken de spleten openspleyt, en met foodaanigen geweld en geluyd opengaat, gelyk als of het uyt een mortier geschooten, seer verre heene vloogh.

T'afbeeldsel, t'welcke Hernandez vertoonnd, verbeeld minder deese plant als desselfs beschreyvingh, welkers toppen ick niet weete of samen gevouwd bladen, dan noch niet open zynde bloemen vertoonnen, soo sy de vrucht verbeelden, soo segh ick dat veel van deese beschrevene verscheelt; maar twyffelde echter niet ofte desselfs beschreyvinge verbeelt deselve.

De Landaard gebruyckt de pit van deese vrucht (gelyk Clusius en Hernandez verhaalen) om het lichaam van boven en beneden te suyveren: de maniere van deselve te gebruyken beschryft Hernandez met deese woorden, twee van dese pitten, wanneer het middelste binne vlies is wegh genoome, t'welke gemeenelyk benauwtheid veroorzaakt, veegen wegh van boven en van onderen allerhande humeuren, en voornamelyk de gal en slym; t'is een vyligh hulpmiddel van goede uyt slagh, matigh warm, en seer overeenkoomende in siecktens, die van koude veroorzaakt werden: sy worden dan een wynigh geroostert, en in't water geweekt, en alsoo des morgens uytgedronken. Welcke kraghten in deese zaaden ontken den vermaarde Hans Sloane der Medicyn Doctor en lid van beyden soo Konincklyke, als Medicyn Collegie tot Londen, in syn Register der planten, die in Jamaica wassen op het 214 blad, seggende, als dat hy veel van deese nooten heeft gegeten, sonder daar door van bove, ofte van onder iets quyt te raaken.

Het wast inde warme plaatsen van Nieu-spanjen, en Jamaica.

C A P. LXVII.

HYACINTHUS AFRICANUS TUBEROSUS, FLORE CÆRULEO UMBELLATO BRENNII PROD: I. *Cinum africanum.*

Venustissimum hunc hyacinthum florentem mecum communicavit vir Amplissimus Dominus Gerbrandus Pancras Scabinorum Præses, & Horti medici curator.

Radicem habet tuberosam, inæqualem, rotundam, pollice Crassiore, unciam longam, & subflavam, quæ e parte superiore plurimas, rotundas & albicantes emittit fibras, Crassitie calamo scriptorio pares, spithamum longas, & in fibras minores & tenuiores divisas.

Folia ex ipsâ radice oriuntur plurima in orben expansa, longa, angusta, viridia & mucronata.

Flores in caule rotundo, nudo, & bipedali umbellatim disponuntur tubulosi, in sex profundas lacinias divisi, cærulei, quorum quisque præter stylum nutritivum albicantem sex possidet stamina ejusdem cum stylo coloris in apices luteos exeuntia.

Flores capsulæ sequuntur feminales tribus loculis duplici serie semina plurima continentibus divisæ.

Floret augusto, & semina novembri anni 1698 in Horto medico produxit matura.

Hujus hyacinthi meminit Clar: Hernannus in Catal: Hort: Acad: Lug: Batav: nomine *Hyacintho affinis Africa-*

Deese seer fraeye hyacinth, zynde in volle bloem, heeft my mede gedeelt den Edele Achtbaare Heer Mr: Gerbrand Pancras Præsident Schepen, en Commissaris van de Medicyn-hof.

Het heeft een knobbel-wortel, die rond, oneffen, dicker en langer dan de breete van een duym en geelachtigh is, die aan desselfs bovenste eynde veel ronde en witte vesel-wortelen van sich geeft, die soo dick als een schryfspen, een span langh, en in kleyn der en dunder vesel-wortelen verdeelt zyn.

Uyt de wortel spruyten veel bladen, die in de ronte geschickt staan, sy zyn langh, smal, groen en spits uytlopende.

De bloemen staan op een naackte ronde steel, die twee voeten hoogh is, als de kroonskens-kruyden geschickt, de bloemen zyn als een buyske, in ses diepe sneden gesneden, en blaeuw, van welke ider, behalve desselfs witte bloem-styl, ses bloem-draaden heeft, die mede wit, en met geele toppen eyndigen.

Naa de bloemen volgen zaad-huysen die in drie holligheeden verdeelt zyn, in welke op twe regels veel zaaden beslooten werden.

Het draaght bloemen in augustus, en heeft rype zaaden gegeven in november des jaars 1698.

Den Vermaarde Heer Hermans maackt van deese hyacinth gewach in syn Register van de Academie-hof tot leyden, met de naam

Xxx

naam

na, tuberosâ radice, umbellatâ, cærulea, inodora.

naam van hyacintho affinis Africana, tuberosâ radice, umbellatâ, Cærulea, inodora.

HYPERICUM FRUTESCENS CANARIENSE MULTIFLORUM .

Fig. 68.

C A P. LXVIII.

HYPERICUM FRUTESCENS CANA-
RIENSE MULTIFLORUM.*Hypericum Scaberrimum.*

Plantæ flore gaudentes pentapetalo multa intus stamina continente, quos capsula sequitur seminalis, ternis (& in totidem plerumque apices exeuntibus) distincta loculamentis, semina minutissima intus continentibus, & quorum caulibus folia adstant ex adverso bina, *Hyperici* nomine innotescunt: *Hypericorum* plurimæ ab Auctoribus recensentur species, indigenæ, exoticæ; speciem hanc novam semina ex insulis Canariensibus accepta suppeditarunt.

Radice sustentatur lignea multis præditâ Capillaribus.

Caulem habet tripedalem, rotundum, inæqualem, fuscum, & ligneum, qui varios emittit ramulos, primo quadrangulares, virides, dein rotundos & subrubros, quibus folia adstant ex adverso bina instar *Hyperici vulgaris*, præterquam quod soli objecta innumeris foraminibus pertusa non videantur.

Ramulorum summitatem exornant flores innumeri, pentapetali, lutei, staminibus multis una cum apicibus concoloribus præditi, quos sequuntur capsulæ feminales ternis, inque totidem apices exeuntibus, distinctæ loculamentis, quæ intus semina parva, sed multa continent ruffa.

Floret omni Anni tempore & semina perficit, si in hypocauftis fervetur.

Ramulum elegantis hujus *hyperici* delineatum exhibet CL: Pluckenetus *Phytographiæ suæ parte quartâ, Tabul: CCCII.*

DE planten, dewelke een bloem voortbrengen uyt vyf bladen bestaande, in wiens midden veel bloem-draaden zyn, dewelke een zaad-huys naa haar bloem krygen bestaande uyt drie holligheeden met drie punten gemeenelyk versien, en veel kleyne zaaden in sich besluyten, zyn met de naam van *Hypericum* bekend: veel soorten van *Hypericum* soo inlandsche als buytenlandsche werden van de kruyd-beschreyvers opgetelt: Deese nieuwe soort is voortgekoomen uyt zaaden, die gesonden waaren uyt de Canarischen Eylanden.

Deese plant werd ondersteunt door een houtachtige en met veel veeselen versiene wortel.

Sy heeft een steel, die rond, onesse, hondachtigh, bruyn en drie voeten hoogh is, dewelke veel tacken van sich geeft, die eerst vierkantigh en groen, daar na rond en rootachtig zyn, aan welke dat de bladen twee aan twee over elkanderen staan van gedaante als den gemeene *Hypericum*, met dat onderscheyd nochtans, dat deese bladen met geen gaaten tegen de stralen van de son gehouden sich vertoonen.

De toppen der tacken werden verciert door seer veel geele bloemen, dewelken uyt vyf blaaden bestaan, en veel geele bloem-draaden met hoofden van gelyke verwe hebben; als de bloemen vergaan zyn, soo volgen zaad-huysen, dewelken drie holligheeden in sich besluyten, met drie punten uytgaanden, waar van ider in sich veel kleyne rosse zaaden besluyt.

Sy bloeyd het geheele jaar door, en geeft ook rype zaaden, wanneer sy in de stove wel bewaart word.

Een tack van deese fraeije *Hypericum* vertoont den Heer Pluckenet in het vierde deel van syn *Phytographia Tab: CCCII.*

Y y y

figuur

figur: I, illudque vocat *Hypericum seu Androsæmum magnum canariense ramosum, copiosis floribus fruticosum.*

figuur I. en steld deselve voor onder de naam van *Hypericum seu Androsæmum magnum Canariense ramosum, copiosis floribus fruticosum.*

IACOBÆA AFRIC: FRUTESCENS FOLIIS ABSINTHII UMBELLIFERI.

Fig. 69

C A P. LXIX.

JACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS
 FOLIIS ABSINTHII UMBELLIFERI
 INCANIS.

E feminibus absque nomine ex Africâ missis enata per aliquot annos hæc Jacobææ species viguit in Horto medico, tandem etiam plurimæ è feminibus anno 1699 nomine *Chrysanthemi montani Abrotani folio*, flore luteo missis provenerunt.

Radix, quam habet, fibrosa; Caulis rotundus est, cineraceus, digitum crassus, cui foliorum delapsorum jndicia manent perpetua.

Caulis in ramulos se expandit incanos, quibus nullo habito ordine folia adstant ex angusto in latum exeuntia, quæ in profundas dividuntur lacinias, incana sunt & Absinthii umbelliferi foliis æmula; e ramulorum summitate pediculus exurgit rotundus, nunc singularis, nunc geminus, quatuor quinqueve uncias longus, qui e capitulo oblongo, una cum pediculo incano & lanuginoso, florem gerit discoideum radiatum luteum; post floris exanthesin semina apparent oblonga, atro purpurea & in pappum exeuntia.

Floret mensibus junio & julio, Augusto femina perficit.

Foliorum sapor & odor instar dauci sativi est; flores fætent.

D Eese medesoort van Jacobæa uyt zaaden, die uyt Africa sonder naam gesonde waaren, voortgekoomen, heeft eenige jaaren in de Medicyn gegroeyt, eyn-delyck soo zyn uyt zaaden, gesonden uyt Africa met de naam van Chrysanthemum montanum Abrotani folio, flore luteo, veel voortgekoomen.

De woortel, die dit gewas heeft, is veselachtigh; De stam is rond, asgraauw, en een vinger dick, waar aan altoos de kentteekenen der afgevallene bladen blyven staan.

De stam verspreyd sich in greyse tacken, waar aan de bladen sonder eenige ordere staan, die onder aan smaal zynde breed uyt loopen, in diepe sneden werden verdeelt, grys en van gedaante zyn als den Absinthium umbelliferum; uyt de top der tacken koomen of een ofte twee ronde steelkens, die vier ofte vyf duymen langh zyn, en op een langhwerpighe hoofdeken, dat met desselfs steelke grys en wolachtig is, een geele bloem voortbrengen, die uyt veel bloemen bundelwys by den anderen gevoeght met rond omloopende bloem-bladen bestaat; naa dat de bloem vergaan is, koomen swart purpere zaaden, die met een stuyfske eyn-digen.

Het geeft bloemen in de maanden junius en julius, en rype zaaden in augustus.

De Reuck en smaak der bladen is als het lof van de geele wortelen; de bloemen stinken.

Zzz

Het

Ramulis avulsis, soloque bene præparato impactis, æque ac seminibus propagatur.

Het werd so wel door afgescheurde takken, die in welbereyde aarde geplant werden, als door zaaden voortgequeekt.

IACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS CORONOPI FOLIO .

Fig. 70.

C A P. LXX.

JACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS
CORONOPI FOLIO.

E radice fibrosâ & albicante caulis erigitur pedalis, rotundus & fuscus, qui in varios divaricatur ramulos rotundos, primo cineraceos, dein fuscos, quibus undique nullo servato ordine folia absque ullo pediculo adstant unciam longa, multiplici suâ divisurâ cornu cervino æmulantur, quæ superiori parte cinerea, adversâ insigni tomento sunt prædita.

E ramulorum summitate in longioribus pediculis in alios minores divisis flores oriuntur plurimi discoidei radiati, toti lutei; florem evanidum semina sequuntur, papposa.

Flores producuntur augusto, semina perficiuntur septembri.

Seminibus & ramulis avulsis propagatur hæc Jacobæ species.

Uyt een witte en veselachtige wortel spruyt een steel, die rond, bruyn en een voet hoogh is, deese steel werd verdeelt in tacken, die rond, eerst asgrauw en naderhand bruyn werden, aan de tacken staan sonder eenige orderē de bladen, die sonder steelkens daar aan vast sitten, een duym langh zyn, en door haar veelvondige verdeelingh een harts-hoorn verbeelden, sy zyn aande boovenste zyde asgrauw, en aande verkeerde zyde met veel wolle beset.

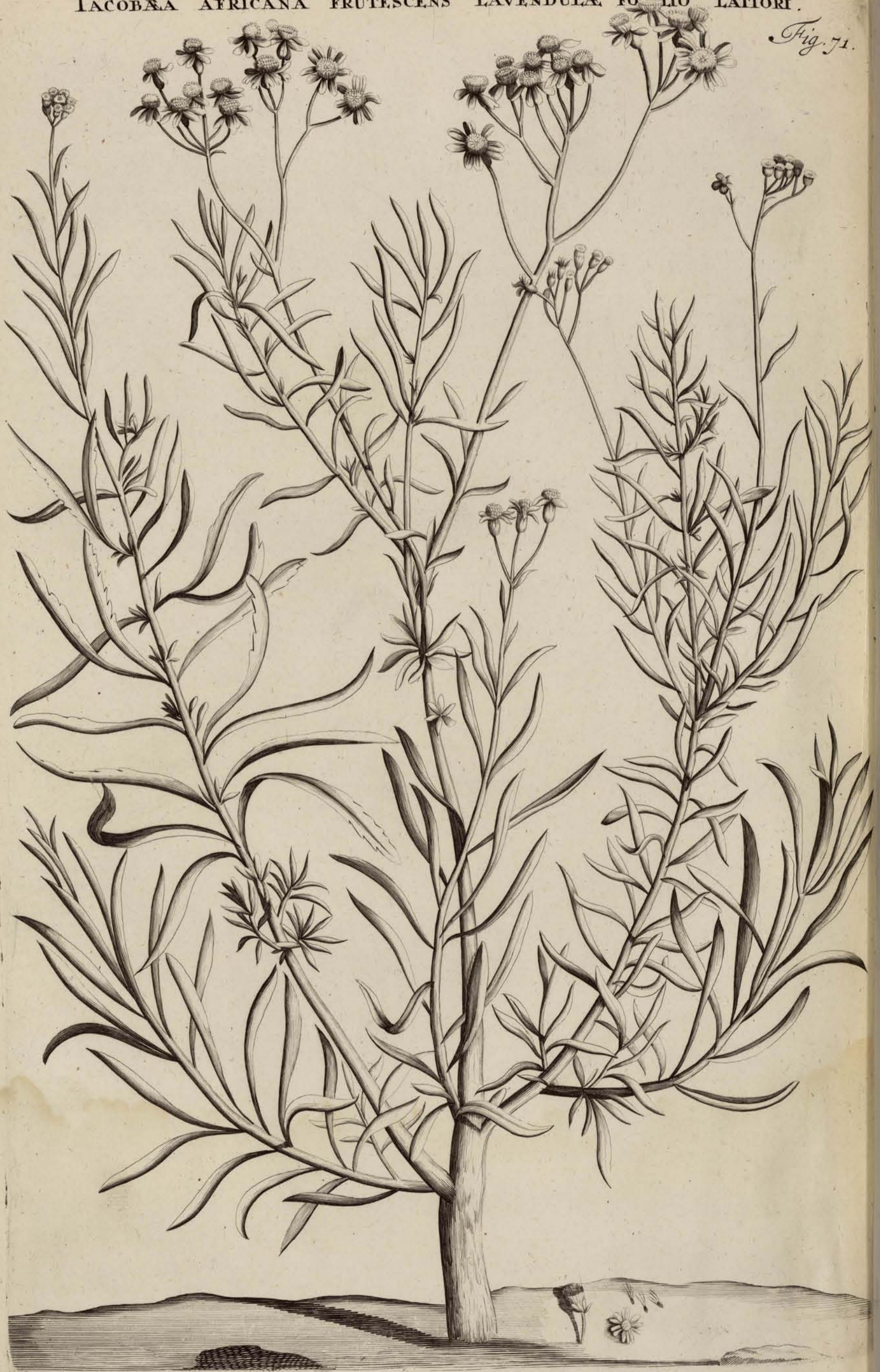
Uyt de toppen der tacken koomen op lange steelkens, die in andere kleyne verdeelt werden, veel bloemen die uyt verscheyde ne bundel-wys by den anderen gevoeghde bloemen met rond omlopende bloem-bladen bestaan, en alle geel zyn; naa dat de bloem vergaan is volgen stuyfachtige zaaden.

De bloemen komen in augustus, en de zaaden werden ryp in september.

Deese meedesoort van Jacobæa werd door zaaden en afgeschuurde tacken voortgequeect.

IACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS LAVENDULÆ FOLIOLI LATIORI.

Fig. 71.

C A P. LXXI.

JACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS
LAVENDULÆ FOLIO LATIORI.

HUjus *Jacobææ lavendulæ folio* species binæ in Horto medico Amstelædamensi coluntur, quarum una angustiori, altera latiori; illam folio angustiori descriptam delineatamque in centuriâ suâ pag: 136 reliquit vir Clar: Breynius, sed descriptionem Breynii ex ficcato ramulo sumptam nullus dubito, quæ causa, quod hanc denuo describere susceperim.

Habet hæc radices lignosas, primo albicantes dein fuscas, ex quibus modo unicum modo plura exsurgunt virgulta, rotunda, lirata, primo viridia; dein paucâ lanugine obsita, at tandem lignosa & fusca, quæ in varios divaricantur ramulos rotundos, liratos, tomentoque pauciore præditos, quibus undique, nullo habito ordine nulloque sustentante pediculo, folia adsunt angusta, duas uncias longa, viridia & incana, per quorum medium nervus excurrit unicus, folia inferiora duplo sunt ampliora foliis *Jacobææ* a Breynio descriptæ, & nonnullorum margines crenis aliquot notantur, quæ etiam nec in Breynii descriptione, nec icone ostenduntur.

Ramulorum summitatem è longiori & rotundo pediculo in alios minores diviso flores congenerum de more exornant lutei, quos semina sequuntur oblonga in pappum exeuntia.

Floret omni anni tempore, & semina perficit.

Twee meedesoorten van *Jacobææ lavendulæ folio* werden in de *Amsterdamsche Medicyn-hof* gequeect, waar van den eene met smalle, de andere met een breeder blad is; die met het smalle blad heeft den vermaarde Heer Breynius in syn *Centuria* op het 136 beschreven en afgebeeld, maar ick twyffele niet of de beschryvingh van de Heer Breynen is ontleend uyt een gedrooghde tack, waar om ick deesse weder op het nieuw heb ondernoome te beschryven.

Deese heeft een houtachtige wortel, die eerst wit, en naderhand bruyn is, uyt welke of een ofte meerder uytspuyten te gelyck voortkoomen, die rond, geveurd, eerst groen, daar naa eenighsints wolachtigh, ten laasten houtachtigh en bruyn zyn, sy werden verdeelt in verscheydene ronde, geveurde tacken, die eenighsints met wolle omset zyn, en waar aan sonder eenige ordere en sonder dat deselve van een steelke werd ondersteund, de bladen staan, die twee duym langh, smal, groen en grys zyn, door welckers midde een eenige senuw heen loopt, de onderste bladen zyn tweemaal soo groot als de bladen van de *Jacobææ* door de Heer Breynen beschreven, en de kanten van sommige bladen zyn geschaart, welke scharen oock in de beschreyvingh ofte afbeeldsel van de Heer Breynen niet werden vertoont.

De toppen der tacken werden verciert door bloemen, die van gedaante als desselfs meedesoorten, en geel zyn, en staan op lange steelen, dewelke in andere kleyne steelen verdeelt zyn, naa welke bloemen veel langachtige zaaden volgen, die met een stuyfke eyndigen.

Het draaght het geheele jaar door bloemen, en geeft rype zaaden.

Bbbb

De

Folia mansa saporem Dauco vulgari non
abfimilem exhibent.

*De bladen gekaauwt zynde geerven een
smaack van sich , die niet veel verscheelt
van de Daucus vulgaris.*

LACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS FOLIO LONGO ET GLAUCO

Fig. 72.

BIBLIOTHÈQUE
LYON
MUSEUM

C A P. LXXII.

JACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS
FOLIO LONGO ET GLAUÇO.

Semina hujus Jacobææ *Centaurii* nomine anno 1698 ex Africâ missa sunt.

DE zaaden van deese Jacobæa zyn het jaar 1698 uyt Africa gesonde met de naam van *Centaurium*.

Radix alba est, & fibrosa.

De wortel is wit en veeselachtigh.

Caulis tripedalis & altior, rotundus, viridis, glaber, quem undique folia amplectuntur sex septemve uncias longa, mucronata, unciam vel sesqui unciam lata, rigida, glauca.

De steel is drie en meerder voeten hoogh, rond, groen, en glad, die overal omvange werd door bladen, die ses en seven duymen langh, een ofte anderhalve duym breed, spits, styf, en witachtigh groen zyn.

Ex ipsis foliorum alis ramuli producuntur rotundi, in quorum summitate pediculi oriuntur varii, in alios minores se dividentes, qui flores sustinent discoideos, radiatos, luteos, post quorum exanthefui semina apparent papposa.

Uyt de oxelen der bladen spruyten ronden tacken, op welckers top veel steelen wassen, die sich in andere kleyne steelkens verdeelen, en bloemen voortbrengen, die uyt verscheydene andere bloemen bundel wys by den andere gevoeght, met rondomloopende bloem-bladen bestaan, en geel zyn; als de bloemen vergaan zyn, volgen stuyfachtige zaaden.

Floret julio & augusto, & semina septembri perficit.

Het draaght bloemen in julius en augustus, en geeft rype zaaden in september.

Folia mansa saporem exhibent subacrem.

De gekaauwde bladen geven een scharpachtige smaack van sich.

C A P. LXXIII.

JACOBÆA AFRICANA HEDERÆ TER-
RESTRIS FOLIO REPENS.*Cineraria geifolia*

E feminibus, anno 1697 ex Africâ nomine *Asteris annui flore Luteo* missis, nova hæc *Jacobææ* species enata est.

Radicem habet tenuem & albicantem, quæ caulem emittit rotundum, viridem, & humi sparsum, qui in varios dividitur ramulos, & adminiculis sustentatus hominis altitudinem non raro superat, his undique, nullo servato ordine, e pediculo longiori, ab unâ parte excavato, ab altera rotundo folia adstant, (sive figura, magnitudo, aut foliorum color confidentur) instar foliorum *Hederæ terrestris*.

Flores in ramulorum summitate umbellatim positi apparent discoidei radiati, lutei, hos semina sequuntur papposa.

Secundo sationis anno floret julio & augusto, & septembri semina perficit, quibus perfectis, sensim perit.

Crescit juxta montes locis umbrosis

Uyt zaaden, die in het jaar 1697 uyt Africa op de naam van *Aster annuus flore luteo* gesonde zyn, is deese nieuwe meedesoort van *Jacobææ* voortgekomen.

Het heeft een dunne en witte wortel, die een ronde en groene steel voortbrengt, dewelcke langhs het aardryck heenen kruypt, in verscheydene tacken verdeelt werd, en, soo wanneer sy ondersteund werd, dickwils hooger is dan een mensch, aan welke steelen, sonder eenige ordere, bladen staan, die door lange, aan de eene zyde hol, aan de andere zyde ronde steelkens werden gehecht, de bladen (het zy men desselfs gedaante, groote ofte verwe gade slaat) zyn als de bladen van de *Hedera terrestris*.

De bloem, die op de toppen der tacken als de kroonkens-kruyden geschickt staan, zyn uyt verscheydene bloemen bundelwys by den andere gevoeght, hebben rondomlopende bloem-bladen, en zyn geel, naa welcke stuyfachtige zaaden volgen.

Het draaght het tweede jaar, dat het gezaaid is in de maande julius en augustus bloemen, en geeft rype zaaden in september, dewelcke ryp zynde vergaat de plant allengkens.

Het wast aan de berge in schaduwachtige

D d d

t i g e

Promontorii Bonæ Spei , & floret octo-
bri.

*tige plaatsen op de Caap de Goede-hoop ,
en draaght in october bloemen.*

C A P. LXXIII.

JACOBÆA AFRICANA HEDERÆ TER
RESTRIS FOLIO REPERIS.

IACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS CRASSIS ET SUCCULENTIS FOLIIS.

Fig. 74.

LYON
UNIVERSITATE

C A P. LXXIV.

JACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS
 CRASSIS ET SUCCULENTIS
 FOLIIS.

Nomine *Cirsii frutescentis* hanc *Jacobæam* mecum communicavit vir strenuus Dominus Wilhelmus Adriaanus van der Stel in hac Republicâ nuper Scabinus nunc autem nomine Societatis Jndiæ orientalis in Promontorio Bonæ Spei Gubernator, quam magis ipsi *Herbæ Doria Lob:*, quam *Cirsius* accedere judico, nam hujus assertiois, sive quod & ipsi flores, qui discoidei radiati & lutei, sive femina in pappum exeuntia considerentur, indicium erunt hæc omnia manifestissimum; quam *Herbam Dorian Lob:* jure optimo *Jacobæis* annumeravit Vir Clarissimus Tournefort in utrâque editione institutionum Rei herbariæ, quare & hanc *Jacobæarum* familiæ annumerandam judicavi.

Radicem habet hæc *Jacobæa* lignosam varias emittentem fibras, quæ caulem producit lignosum, unicum aut sesqui pedem altum, & rotundum; caulis in varios dividitur ramulos, herbaceos primo, dein lignosos, qui undique nullo habito ordine foliis ornantur longis & latis, nunc mucronatis, nunc subrotundis, succulentis, nullis aut perexiguis suffulcientibus pediculis, hæc omnia de inferioribus dicta sunt, cum superiora nonnihil incisa sunt & minora.

Ramuli e foliorum alis orti in pediculos terminantur totundos & varios, quorum quisque florem sustinet discoideum ra-

Deese *Jacobæa* heeft my meede gedeelt met de naam van *Cirsium frutescens* den Edele Gestrenghe Heer Wilhelm Adriaan van der Stel Out Schepen deeser stad, en tegenwoordigh Gouverneur aan de Caap de Goede-hop, welke *Jacobæa* myns oordeels beeter over een komt met den *Herba Doria Lob:* als met de soorten van *Cirsium*, van dit myn segge, het zy men de bloemen, die uyt verscheydene bundelwys by den andere gevoeghde bloemen met de rond omloopende bloem-bladen bestaan, en geel zyn, het zy men de stuyfachtige zaaden gaade slaat, zyn alle deese dingen een klaar bewys: Deese *Herba Doria Lob:* heeft den Vermaarde Heer Tournefort in beyden editiens van syn *Institutiones Rei Herbariæ* met recht gereeckent onder de soorten van *Jacobæa*, weshalve oock dit gewas myns oordeels onder het geslacht van de *Jacobæa* moet werden gereeckent.

Deesen *Jacobæa* heeft een houtachtige wortel, die verscheydene vesel-wortelen van sich geeft, deese wortel brengt een houtachtige en ronde steel voort, dewelcke een ofte anderhalve voet hoogh is; de steel werd in verscheydene tacken verdeelt, die eerst week als de steelen van kruyden, en naaderhand houtachtig zyn, deese tacken werden overal sonder eenige ordere door lange brede en sapachtige bladen vercierd, die nu spits, dan rondachtigh zyn, en door geen ofte seer kleyne steelkens werden ondersteund, dit al sy van de onderste bladen geseght, dewyl de bovenste eenighsints ingesnede en kleynder zyn.

De tacken, die uyt de oxelen der bladen voortkoomen, eyndigen in verscheydene ronde steelkens, vanwelcke ider een geele bloem draaght,

E e e

draaght,

diatum luteum, quem semina sequuntur papposa.

Sulfalsus & aqueus est hujus plantæ sapor.

Mensibus floret æstivis & autumnii initio semina perficit.

Ramulis abscissis, feracique solo infixis facile propagatur.

draaght, die uyt verscheyde bloemen bundelwys by den anderen gevoeght met rond omloopende bloem-bladen bestaat, naa de bloem volgen stuyfachtige zaaden.

De smaack van dit gewas is eenighsints sout en waterachtigh.

Het draght bloemen in de soomer-maanden, en geeft rype zaaden in het begin van de herfst.

Het werd seer licht voortgequeeckt, door afgetrocke tacken, die in welbereyde aarde werde gestooken.

C A P. LXXV.

JACOBÆA AFRICANA FRUTESCENS
FOLIIS RIGIDIS ET HIRSUTIS.

E feminibus anno 1697 ex Africâ acceptis, & satis hæc Jacobæa enata est, quæ ex radice, quam habet fibrosam, ad altitudinem septem octove pedum excrescit, caulis est rotundus, lirus & hirsutus, qui in varios divaricatur ramulos, longos, qui una cum caule rotundi, hirsuti; caulem & ramulos absque ullo pediculo folia amplectuntur longa, lata, hirsuta & rigida, parte pronâ viridia sunt, supinâ abâ lanugine teguntur, horum margines crenis crebrioribus notantur.

Ramulorum summitatem flores umbellatim positi exornant, discoidei radiati lutei, post horum exanthesin semina apparent papposa.

Augusto & septembri flores, semina octobri producuntur matura.

Folia mansa saporem exhibent terebinthinosum & aromaticum.

Uyt zaaden, die ick in het jaar 1697 uyt Africa ontfange, en in het selve jaar gezaayd heb, is deese Jacobæa voortgekoomen; uyt een veselachtige wortel, die dit gewas heeft, spruyt een steel, die opwast tot de hooghte, van seven en acht voeten, rond, geveurd, en ruygh is, deese werd in verscheydene lange tacken verdeelt, die als de steel rond, ruygh en geveurd zyn; de bladen, die langh, breed, ruygh, en styf zyn, omhelsen sonder steelke de steel en tacken, de bovenste zyde der bladen is groen, de onderste werd met een witte wolachtigheyd bedeckt, aan de kanten zyn de bladen overal ingesneden.

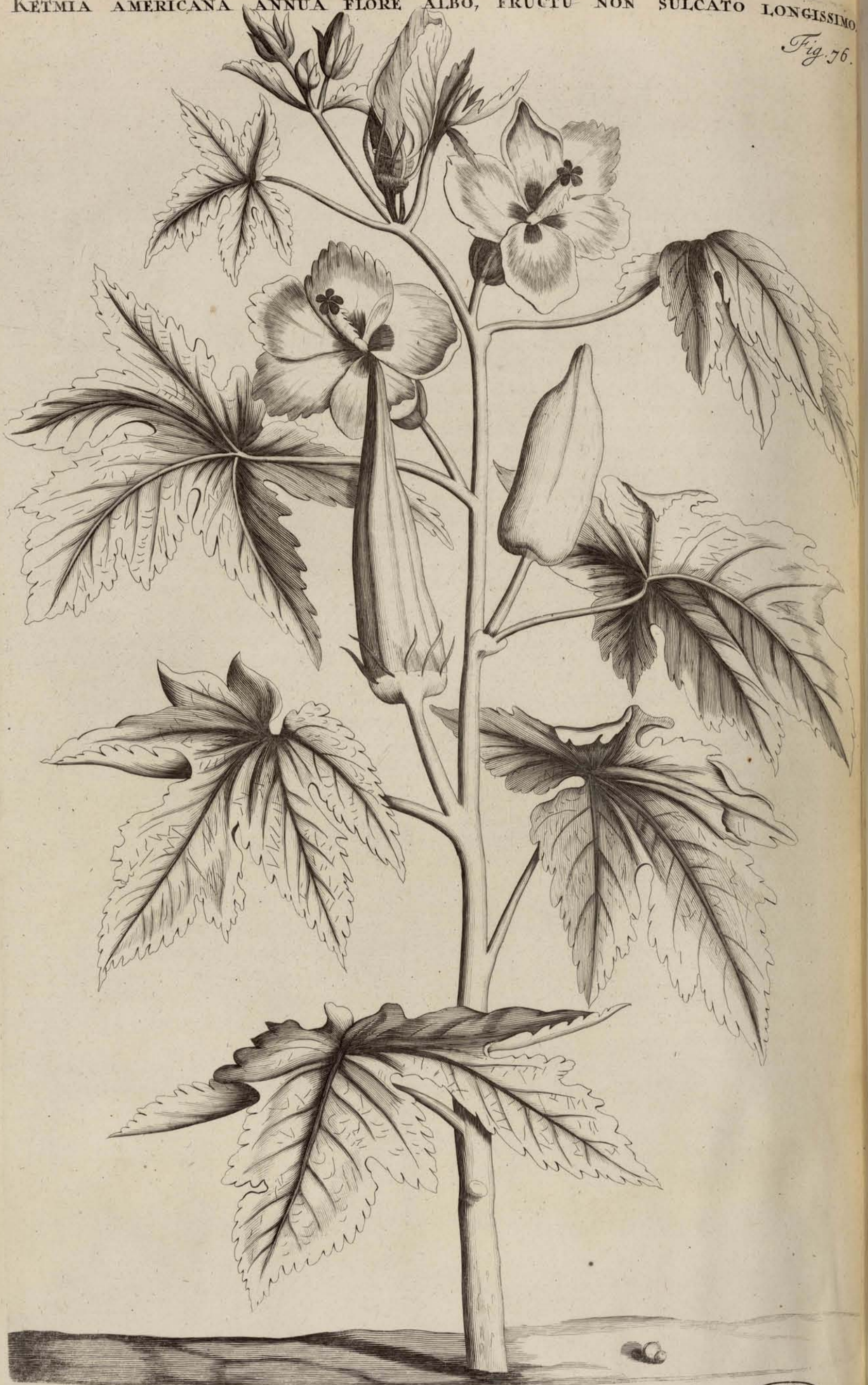
De bloemen, die uyt verscheydene bundelwys by den andere gevoeghde bloemen met rond omloopende bloem-bladen bestaan, en geel zyn, verciere de toppen der tacken; naa dat de bloemen vergaan zyn soo doen sich op stuyfachtige zaaden.

De bloemen werden voortgebracht in augustus en september, de zaaden in october.

De bladen, als sy gekaauwt zyn, geeven een terpentyn en specereyachtige smaack van sich.

KETMIA AMERICANA ANNUA FLORE ALBO, FRUCTU NON SULCATO LONGISSIMO

Fig. 76.

C A P. LXXVI.

KETMIA AMERICANA ANNUA FLO-
RE ALBO, FRUCTU NON SULCA-
TO LONGISSIMO*Ibiscus esculentus L.*

Plantæ, nomine *Althææ*, *Malvæ*, *Alceæ*, *Ketmiæ*, *Abutili*, notæ, plerumque confuse ab Auctoribus tractantur; e Veteribus A. Dioscorides tres priores proposuit, earum descripsit virtutes, & tribus diversis est usus nominibus, etiam si *Althæam sylvestris Malvæ speciem* dicat, & *Alceam sylvestrium Malvarum generi* assignet: duas priores B. Plinius proposuit duobus etiam diversis nominibus, quamvis *Althæam Malvam* dicat *sylvestrem*: C. Theophrastus *Althæam* describens foliorum & seminum *Malvæ* facit mentionem: *Ketmiam* D. Camerarius, E. Clusius, & F. Lobelius primi *Althææ*, & *Alceæ* nomine proposuere: *Abutilon* delineatum descriptumque rei herbariæ scriptores varii nunc *Abutili Avicennæ*, nunc *Althææ*, *Ibisci* & *Malvæ Theophrasti* nomine exhibuerunt, quod an *Abutilon* sit *Avicennæ*, nec affirmare nec negare possum, quum foliorum duntaxat meminit G. Avicenna; *Althæam* esse *Theophrasti* non credo, cum color floris duntaxat aliquam videatur habere similitudinem, reliqua, ut radices ejusque effectus, folia, semina, vel parvam, vel potius nullam cum *Abutili* radicibus, foliis & seminibus, quod in hortis colitur, habet affinitatem. Quum itaque nomina in Botaniâ nota, & tria priora in Medicinâ recepta sint, atque his tribus nominibus in Pharmacopæis designentur & destinguantur, non tam facile hæc confundenda, aut unius *Malvæ*, aut *Malvæ* & *Alceæ* nomine indigitanda existimo, & per *Althæam* aut *Alceam* plantas designare, de quibus nec Dioscorides, nec Theophrastus, nec fortasse Antiquorum ullus cogitavit aut somniavit, qui ta-

DE gewassen, die met de naam van *Althæa*, *Malva*, *Ketmia* en *Abutilon* bekend zyn, werden seer verward van de Auteuren behandelt; onder de oude heeft A. Dioscorides de drie eerste voorgesteld, der selven krachten beschreven, en drie besondere naamen gebruyckt, alhoewel hy den *Althæa* seght een meedesoort te zyn van *Wilde Malva*, en den *Alcea* voeght by het geslacht van de *Wilde Malva*: De twee eerste heeft B. Plinius ook met twee verscheyde naamen voorgesteld, alhoewel by den *Althæa* seght een *Wilde Malva* te zyn: C. Theophrastus den *Althæa* beschryvende, maakt van de bladen en zaaden van de *Malva* gewach: Den *Ketmia* hebben aldereerst D. Camerarius, E. Clusius, en F. Lobel met de naam van *Althæa* en *Alcea* voorgesteld: verscheyde *Kruyd beschreyvers* hebben den *Abutilon*, dan met de naam van *Abutilon Avicennæ*, dan met de naam van *Althæa*, *Ibiscus* en *Malva* van Theophrastus beschreve en afgebeelt, of dit den *Abutilon* van *Avicenna* is weet ik niet dewyl G. Avicenna alleen van de bladen gewach maackt; dat het den *Althæa* van Theophrastus soude zyn geloof ik niet, om dat de verwe van de bloem alleen eenige gelyckenisse heeft, de overige eygenschappen, als daar zyn de wortelen en der selven krachten, de bladen en zaaden, hebben weynich, ofte om beter te spreken, geen gemeenschap met de wortelen, bladen en zaaden van den *Abutilon*, die in de hooven gequeeckt werd. Dewyl dan alle deese naamen inde *kruyd-oeffeningh* bekend, en de drie eerste in de *Medicyne* zyn aangenoomen, en met die drie naamen in de *Apotheeken* werden onderscheyden en geor-

G g g g

don-

A. Lib: 2. Cap. CXLIII. Lib: 3. Cap. CLXIII. CLXIII. B. Lib: 20. Cap. XXI. C. Lib: 10. Cap. XIX. D. Hortus. pag: 9. icon. pag: III. IV. E. Rariorum Historia Lib: 3. pag: XXV. F. observat. pag: 374. advers. 294. G. Lib: 2. Tract: 2. Cap. XXIX.

men *Althæa Malva* & *Alcea* virtutes nobis reliquerunt descriptas.

Has omnium primus distinguere, ut omnis in posterum error evitari queat, conatus est Morison, atque non parum lucis attulit huic generi, sed *Althæa* nomine plantas proponit, quas Breynius *Alcea* nomine comprehendit, & quæ a Veterum *Althæa* & *Alcea* toto recedunt cælo, semina cum suis involucris si spectes, nam *Althæa* & *Alcea* Veterum semina gerunt nullis inclusa vasculis; *Althæa* Morisonis & *Alcea* Breynii fructum gerunt quinque loculamentis distinctum semina plurima continentibus: præ cæteris tamen Clar Tournefort hæc genera distinxisse nullus dubito, Veterum servans nomina, per ea eadem, quas Dioscorides aut Veterum quisquam, designat plantas, & methodum faciliori plantarum cognitioni inserviendam meditans genus illud, cui Morison *Althæa*, Breynius *Alcea* nomen exhibuit, eodem, quo hujus etiam quædam innotescit species, proponit nomine, unius nimirum *Ketmia* nomine indigitare voluit, ab hac etiam sententiâ non abhorret clarissimum illud Botanicorum lumen Joannes Rajus, qui pag: 1065. potius patrio nomine *Pariti*, quam *Alcea* genus hoc vocandum existimat: quam distinctionem & denominationem judico optimam, quare has describendas *Ketmiarum* familiæ inferendas putavi.

Hujus *Ketmia Americana* emina anno 1696 mecum communicavit Vir Amplissimus Jacobus Schot hujus Civitatis scabinus & Senator nomine *Spaanse Gingamboa*, una cum seminibus alterius *Ketmia* hujus Horti parte primâ pag: 37. nomine *Alcea Americana annua flore albo maximo, fructu maximo pyramidali sulcato* descriptæ, cum inscriptione *Curassouwe Gingamboa*, a quâ cum hæc paucis differat, non est cur descriptione longiore lectorum patientiâ abutar, sufficiet descriptionis loco dixisse hanc fructu gaudere multo longiore, angustiore & non sulcato, cætera convenire omnia.

donneert, soo moeten, myns oordeels, niet licht deselven werden onder een verward, ofte met den eenen naam van Malva, ofte Malva en Alcea werden voorgesteld, en door Althæa, ofte Alcea meene ick en moeten geen gewassen werden voorgesteld, van welke noch Dioscorides, noch Theophrastus, noch ymand van de Oude mogelyck heeft gedacht ofte gedroomt, die ons nochtans de krachten van den Althæa, Malva, en Alcea hebben beschreven nagelaaten.

Morison heeft de eerste van alle getracht deese gewassen te onderscheyden, op dat alle dwalingen in het vervolgh soude kunnen werden gemeyd, en heeft aan dit geslacht niet weynich licht toegebracht, maar heeft met de naam van Althæa die gewassen voorgesteld, die Breynen begrypt met de naam van Alcea, en die seer veel verscheelen van den Althæa en Alcea der Ouden, indien men de zaaden met desselfs zaad-huysen gaade slaat, want den Althæa en Alcea der Ouden brengen zaaden voort die in geen zaadhuysen beslooten zyn; Den Althæa van Morison en Alcea van Breynen brengen een vrucht voort, die in vyf holligheden veel zaaden beslyuten: Ik twyfele niet of den Heer Tournefort heeft deese geslachten het beste van alle onderscheyden, behoudende de naamen der Ouden, en verstaat door deselve die planten, die van Dioscorides ofte een van de Ouden daar door zyn voorgesteld, en onderneemende voortstellen een gemaclycke manier om tot de kruyd-kunde te komen, heeft hy dat geslacht, aan welke Morison de naam van Althæa en Breynen Alcea heeft gegeven, met die selve naam voorgesteld, als met welke een van desselfs meedesoorten oock is bekend, hy heeft naamelyck deselve wille voorstellen met den eenen naam van Ketmia; van dit gevoelen is oock niet vreemd dat groot licht der Kruyd-kenders D'Heer Johannes Rajus, die op het 1065 blad oordeelt, dat dit geslacht beeter met die inlandsche naam van Pariti als Alcea behoorde genaamd te werden: welke verdeelingh en benaamingh ik achte de beste te zyn, weshalve ick geoordeelt heb dat deese planten, die nu beschreven sullen werden, by de Ketmia behoorde gevoeght te werden.

De zaaden van deese Americaanse Ketmia heeft my meede gedeelt den achtbaare Heer Jacob Schot Schepen en Raad deeser Stad, met de naam van Spaanse Gingamboa, waar by oock waaren de zaaden van een andere soort van Ketmia in het eerste deel van deese hof op het 37 blad beschreven met de naam van Alcea Americana annua, flore albo maximo, fructu maximo pyramidali sulcato, waar opgeschreeven was Curassouwe Gingamboa, van welke door dien deese seer weynich verscheelt, soo sal ick door een lange beschreyvingh het gedult des leesers niet misbruycken, het sal genoegh zyn in de plaats van een beschryvingh geseght te hebben, dat de vrucht van deese veel langer, smalder, en niet geveurd is, en dat het overige in alle deelen daar meede over een komt.

KETMIA AMERICANA URENS ANNUA, FLORE LUTEO, FRUCTU PYRAMIDALI SULCATO

Fig. 77.

C A P. LXXVII.

KETMIA AMERICANA URENS AN-
NUA FLORE LUTEO, FRUCTU PY-
RAMIDALI SULCATO.

E feminibus ex Americâ in Europam primo advectis, singulis annis pulcherrima hæc Ketmia in Horto medico floret & Semina profert matura, quæ primo intuitu facile cum *Alceâ Moscatâ Pisonis* & *Alceâ hirsutâ*, flore flavo semine moscato *Marggravii* possent confundi, nisi totius plantæ structura, & semina moschum nequaquam redolentia, paulo examinentur accuratius, quæ *Alcea moscata* etiam singulis annis in Horto medico floret & semina profert matura.

Radicem habet hæc Ketmia albam & fibrosam.

Caulis est sesqui pedalis, qui undique foliis ornatur, ut plurimum quinquifidis, vetustiora intellige, at non nunquam trifidis & quadrifidis, juniora puto, e foliorum alis exit pediculus digitum longus, sustinens e perianthio monophyllo, quod undique cingunt novem decemve foliola stellatim posita, florem magnum luteum, pentapetalum, unguibus purpureis præditum, è cuius medio exit pistillum albicans a basi ad apicem usque eminentiis luteis præditus, hujus pistilli summitatem stamina occupant quinque atro purpurea.

Florem capsula sequitur feminalis per maturitatem cinerea, quinque sulcis & angulis prædita, totidem intus cavitates designantes, quæ per maturitatem a se invicem dehiscunt, & intus duplici serie semina continent parva, fusca, reniformia, omni odore & sapore destituta.

Floret mensibus junio & julio, semina augusto & septembri perficiuntur.

Urt zaaden, die eerst uyt *America* in Europa zyn overgevoerd, draaght deese Ketmia alle jaaren Bloemen en geeft rype zaaden in de Medicyn-hof, dewelcke met de eerste opslag seer licht soude kunnen werden onder een verward met den *Alcea Moscata Pisonis*, en *Alcea hirsuta*, flore flavo, semine moscato *Marggravii*, ten zy men het geheele gestel der plant, en der zaaden, die naa geen moscus en ruycke, naarstigh gaade slaat, welcke *Alcea Moscata* oock jaarlyck in de Medicyn-hof bloemen en zaaden draaght.

Deese Ketmia heeft een witte en veselachtige wortel.

De stengh is anderhalve voet hoogh, die overal vercierd werd door bladen, die gemeenelyk in vyve zyn verdeelt, verstaat hier meede de oude bladen, by wylen zyn sy oock in drien en vieren verdeelt, ick meene de jonge bladen, uyt de oxelen der bladen spruyt een steelke, die een vinger langh is, en op een eenbladige bloemkoker, die door negen ofte tien bladekens stars gewys werd omvangen, een groote, eenbladige en geele bloem draaght, uyt welckers midde een stamperke, (pistillum) dat over al geele uytsteekfels heeft, voortkomt aan welckers top vyf doncker purpere bloemdraaden staan.

Naa de bloem volgt een zaad-huys, dat ryp zynde asgraauw, en met vyf vieren en hoecken versien is, die soo veel holligheeden verbeelden, deese holligheeden wanneer sy ryp zyn, gaan van selve open, en besluyten van binnen in twee reegels kleyne, bruyne, en nierswyse zaaden, die reuck noch smaack hebben.

Het draaght bloemen in de maanden junius en julius, en geeft rype zaaden in augustus en september.

H h h h

Deese

Tota hæc planta , si flos solus excipia-
tur , hirsutissima est , adeo ut tangentis
manum nonnunquam instar urticæ urat.

*Deese geheele plant , indien men de bloem
alleenigh uyt sondert , is seer ruygh , jaa
soodaanigh , dat by wylen gelyck de bran-
dende netelen de handen van die het aan-
raaken brand.*

KETMIA AFRIC. VESICARIA FRUTIC. ET ERECTA, ALNI FOL. LATIORIB. ET MAIORIB. FLORE SPIRALI SULPHUREO

Fig. 78.

C. A. P. LXXVIII.

KETMIA AFRICANA VESICARIA FRU-
TICANS ET ERECTA, ALNI FOLIIS
LATIORIBUS ET MAJORIBUS,
FLORE SPIRALI SULPHUREO.

Serranmia alnifolia.

L Ignosam sed tenuem & rufam agit hæc Ketmia radicem, e quâ caulis exurgit sesqui pedalis & altior, rotundus, primo viridis, dein rufus, & minutissimis pilis obsitus. E caule ramuli producuntur caule pilosiores, quibus adstant folia subrotunda nonnihil serrata, viridia, nervosa, instar foliorum alni sed minora, ipsi foliorum ramulorumque exortui bina adherent foliola, seu potius integumenta, quibus ante sui productionem folia & ramuli conduntur & ab omni externâ injuriâ liberantur.

Ramulorum summitatem e parvis pilosisque pediculis dependentes, & perianthio quinquifido involuti flores exornant sulphurei, pentapetali, & versus extremitatem in spiram contorti, & post horum exanthefin perianthium in vesicam intumescit conceptaculum tegentem & occultantem feminale, quod quinque cavitatibus semina parva duplici serie continet.

Ketmiam hanc foliis dixi gaudere Alni latioribus & majoribus, quum speciem alteram possideat Hortus medicus foliis angustioribus, tertiam triplo minoribus; Erectam vocavi, ut ab alterâ decerni posset, quæ in Horto colitur, fruticante quidem, sed ramulis, ni sustentatur, humifusis, adeo ut quatuor diversas Ketmia-

D Eese Ketmia heeft een houtachtige, dunne en rosse wortel, uyt welcke een steel opschiet, die anderhalf voet hooger is, sy is oock rond, eerst groen, naderhand ros, en met kleyne hairskens beset. Uyt de steel werden tacken voortgebracht, die ruyger dan de steel zyn, waar aan dat bladen staan, die rondachtigh, groen, en senuwachtigh zyn gelyck de bladen van de Elst, maar zyn kleynder, daar de bladen en tacken uyt koomen zyn twee bladekens vast gehecht, ofte beeter twee decksels, waar meede de bladen en tacken eer sy uyt spruyten bedeckt, en van alle uysterlycke ongemacken werden bevryd.

Sulpherachtige bloemen, die aan kleyne en hayrachtege steelkens nederhangen, en door een bloem-kelk, die in vyven verdeelt is, omvangen zyn, verciere de toppen der tacken, de bloemen bestaan uyt vyf bladen, en zyn aan haar eynde als een schroef omgedraayt, naa dat de bloemen vergaan zyn, soo swelt de bloem-kelck tot een blaas, dat het zaad-huys bedeckt en verberghet, welck zaad-huys in vyf onderscheydene holigheden op een dubbelde regel veel kleyne zaaden besluyt.

Ick heb deese Ketmia genaamt foliis alni latioribus & majoribus, dat is met breeder grooter bladen van Elst, om dat den Medicyn-hof een andere meedesoort besit met smalder bladen foliis angustioribus, en een derde, die wel een derde kleynder zyn, triplo minoribus; Erectam, dat is recht opstaande, heb ick hem genaamt, op dat het

rum Alni foliis Hortus medicus Amsteladamenfis possideat species.

van een andere soude kunnen werden onderscheyden, dat oock wel een heester is, fruticans, maar ten sy het werd ondersteunt, met syn tacken, langhs het aardryck beenen lyd, ramulis humi sparsis; soo dat den Amsterdamsche Medicyn-hof vier onderscheydene medesoorten van *Ketmia alni foliis* besit.

Certam florendi tempus hæ quatuor *Ketmiarum alni foliis* species servant nullum, quum & hyeme & æstate, sed frequentiores tamen æstate, flores producuntur, & perficiantur semina.

Hermania frutescens, foliis oblongis, serratis vocatur, ni fallor, hæc descripta *Ketmia* a Clarissimo Tournefort Instit: rei herbar: pag: 566., quum florum, capsularum seminalium, & seminum jcon a jam descriptâ nihil differant, novum constituit genus a *Ketmiâ* diversum, quæ causa sit, me latet, nisi quod petalorum pars extrema in spiram contorta, ipsaque petala angustiora sint, nam cætera *Ketmiæ* seu *Alcæ Vesicariæ Africanæ* ad amufim respondent.

Deese medesoorten van *Ketmia alni foliis* houden geen vaste tyd van bloeyen, dewyl sy des winters en soomers, maar meest des soomers, bloemen geeven, en rype zaaden voortbrengen.

Deese *Ketmia*, die ick nu beschreven heb, werd vanden vermaarde Heer Tournefort instit: rei herb: op het 566 blad, soo ick my niet bedriegen, genaamt *Hermania frutescens*, foliis oblongis, serratis, dewyl het afbeeldsel der bloemen, zaad-huysen, en zaaden niets van deese beschrevene verscheelt, hy heeft een nieuw geslacht opgerecht, wat de oorzaak is weet ick niet, als alleen dat het uyteynde der bloem-bladen als een schroef zyn omgedraayt, en dat de bloem-bladen smalder zyn, de rest komt over een met den *Ketmia* ofte *Alcæ Vesicariæ Africanæ*.

KETMIA AFRIC: FRUTESC: FOL: MOLLIBUS ET INCANIS, FLORE SPIRALI SULPHUREO.

Fig. 79.

C A P. LXXIX.

KETMIA AFRICANA FRUTESCENS,
 FOLIIS MOLLIBUS ET INCANIS.
 FLORE SPIRALI SULPHUREO.

Berberis althæifolia.

R Adices sunt lignæ, e quibus caulibus erigitur fæsq̄i pedalis in varios divisus ramulos, tenues, rotundos mollique lanugine incanos, his folia adstant plurima instar foliorum Althææ vulgaris, sed plus duplo minora, ferrata, sinuosa, tomentoque molliusculo incana.

In ramulorum summitate, & è foliorum alis pediculi oriuntur parvi, tomentosi, in duos tresve alios divisi, è quorum singulis flores dependent sulphurei spiræ modo intorti pentapetali, flores e perianthio tumente prodeunt; flores singulos sequitur capsula seminalis in eodem perianthio magis expanso conclusa, quæ in quinque loculos seu cavitates, semina parva continentes, dividitur.

Totâ floret æstate, & septembri semina perficit.

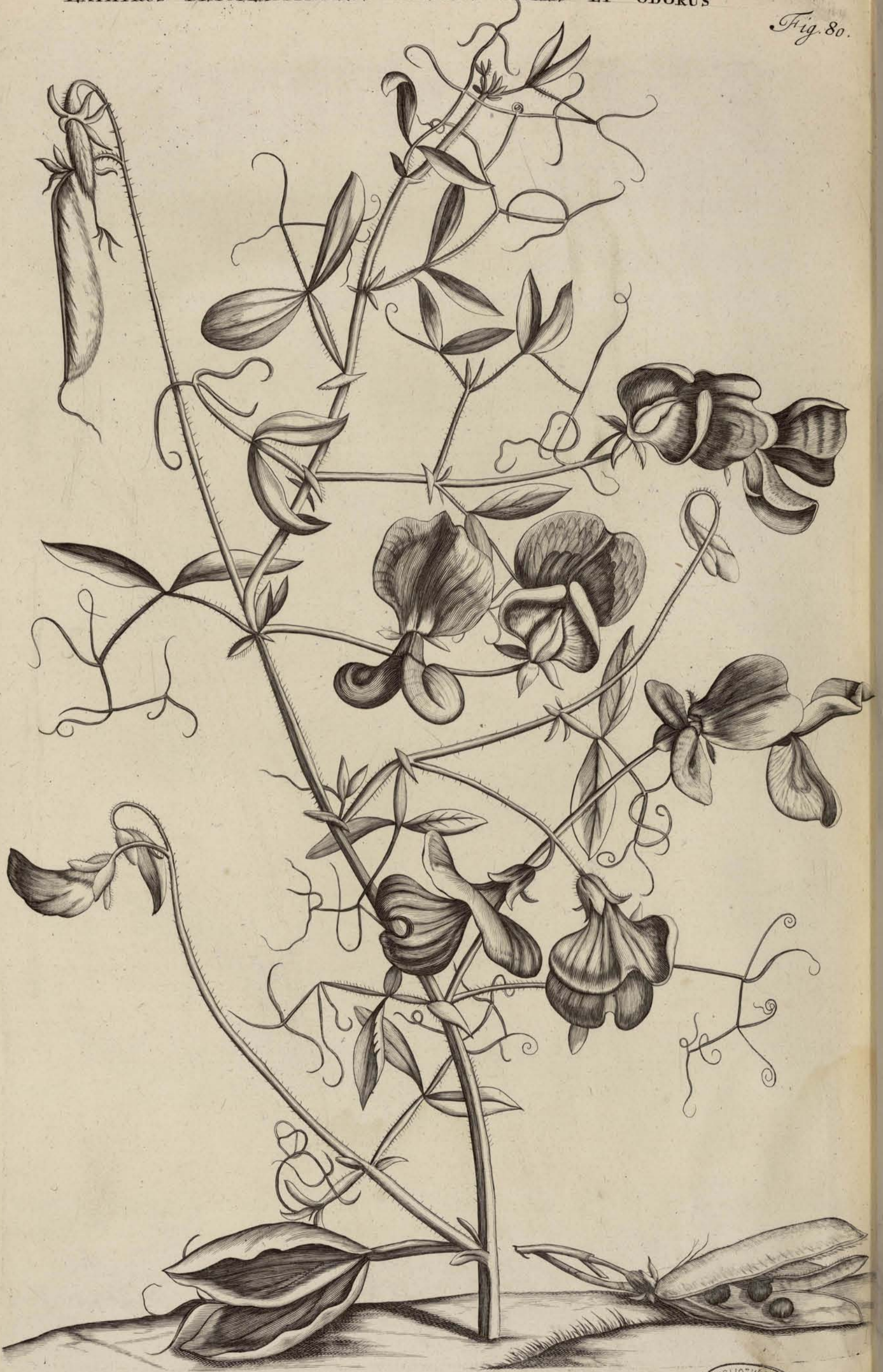
Hæc una cum præcedenti avulsis ramulis & semine multiplicatur.

DE wortelen zyn houtachtigh, uyt welke een steel uyt spruyt, die in verscheydene tacken verdeelt is, de tacken zyn dun, rond, en zyn ock van wegen haar sachte wolle greys, aan deselve staan veel bladen, van gedaante als de bladen van den Althæa vulgaris, maar zyn meer dan de helft kleynder, sy zyn geschaard, gevouwe, en door desselve sachte wollicheyd greys.

Op de toppen der tacken, en uyt de oxelen der bladen komen kleyne steelkens voort, die wollachtigh, en in drien ofte viere verdeelt zyn, aan welke ider sulpherachtige bloemen, die als een schroef gedraayt, en vyf blaadigh zyn, hangen, de bloemen koomen uyt een opgeblase bloem-kelck voort; naa ider bloem volght een zaad-huys in deselve bloem-kelck, dewelck meerder is uyt geset, besloote, dit zaad-huys werd verdeelt in vyf holligheeden, waar in veel kleyne zaaden werden opgeslooten.

Het draaght bloemen de geheele soomer door, en geeft rype zaaden in september.

Dit gewas en het voorgaande werden door afgescheurde tacken en zaaden vermenighvuldicht.

C A P. LXXX.

LATHYRUS DISTOPLATYPHYLLUS, HIR-
SUTUS, MOLLIS, MAGNO ET PERAMENO FLORE, ODORO.

CUPANI HORT: CATHOL: *Lathyrus odoratus.*

PLantæ flore gaudentes papilionaceo, & capreolas emittentes a rei herbariæ Peritis *Lens*, *Pisum*, *Lathyrus*, *Vicia*, *Clymenum*, *Ochrus* seu *Ervilla*, & *Aphaca* vocantur; harum plurimæ a diversis Auctoribus confunduntur; in iis separandis, suoque proprio generi adjungendis quisque suâ usus est propriâ methodo, hæc genera tamen inprimis optime distinxisse Clar: Tournefort in institutionibus rei herbariæ, additis certis & evidentibus singulorum generum notis distinctivis, nullus dubito: In duas dividit classes, quarum una *siliquas gerit post singulos flores, unicum duntaxat continentes semen*, quæ classis hæctenus unicum continet genus, quod *lens* vocatur, vide pag: 390. Quarum altera *siliquas profert plurima continentes semina*, ut *Pisum*, *Lathyrus*, *vicia*, *Clymenum*, *Ochrus*, & *Aphaca*: Quæ genera iterum sequentibus notis a se invicem facile dignoscuntur; *Pisum* caules habet fistulosos, & ut plurimum infirmos, quos ita amplectuntur folia, ut ab iis transadigi videantur, cætera autem folia bina veluti conjugata costæ innascentur in claviculas abeunti. Pag: 394. *Lathyrus* caules habet compressos, cum costâ, & margine foliato; folia vero bina tantum conjugata nervo innascentia in claviculas abeunti. Pag: 395. *Vicia* folia habet bina conjugata, seu per plures conjugationes costæ innascentia in claviculas abeunti, & caules producuntur nec alati nec compressi. Pag: 396. 398. *Clymeni* nomine plantas comprehendit quarum flores, fructus & caules cum lathyro conveniunt; (caulibus a viciâ distinguitur) folia vero multiplici conjugatione costæ innascentur in claviculas abeunti. (quâ foliorum conjugatione cum viciâ conveniunt.) Pag: 396. *Ochrus* folia habet modo simplicia, modo conjugata in claviculas abeuntia. Pag: 396. *Aphaca* folia habet bina tantum ad caulium nodos nascentur

DE gewassen, wiens bloemen een capelletje (papilionacei) verbeelden, en klauwierkens voortbrengen, werden van de ervaren Kruid-kenders *Lens*, *Pisum*, *Lathyrus*, *Vicia*, *Clymenum*, *Ochrus* seu *Ervilla*, en *Aphaca* genaamt; van deese gewassen werden veel door de Auteurs onder elkander verward; in het onderscheyden derselve, en het brenge van yder tot syn eyge geslacht, heeft ider syn eyge manier gebruyckt, ik en twyffele niet, of den Vermaarde Heer Tournefort heeft nochtans in syn Institutiones rei herbariæ deese geslachten voor eerst het alderbest onderscheyden, by voegende nette en klaare kenteekenen, waar door yder van deese geslachten kunnen werden onderscheyden; hy scheyd deselve in twee deelen, waar van het eerste gedeelte, haauwen naa ider bloem voortbrenght, in welcken maar een zaad beslooten is, onder welke verdeelingh tot noch toe maar een geslacht gestelt werd, het geen *Lens* genaamt werd, siet hier van het 390 blad. Het tweede gedeelte brengh haauwen voort waar in veel zaaden beslooten zyn, als daar zyn de *Pisum*, *Lathyrus*, *Vicia*, *Clymenum*, *Ochrus* en *Aphaca*: welke geslachten wederom door de volgende kenteekenen kunnen werden onderscheyden; Den *Pisum* heeft pypachtige steelen, die gemeenelyck heel swack zyn, en soo seer van de bladen werden omvangen, dat de bladen daar van scheynen doorstookten te zyn, maar de overige bladen wassen twee aan twee over elkander aan een steelken, dat met klauwierkens eyndight. pag: 394. Den *Lathyrus* heeft platte steelen, meteen verheve ribbe, en bladachtige kant, heeft maar alleen twee bladen, die over elkander sitten op een steelken, dat met klauwierkens eyndight. pag: 395. Den *Vicia* heeft de bladen twee aan twee over elkander aan een ribbeke ofte steelke vast sitten, dat in klauwierkens eyndight, en deffels steelen

tia, ex quorum alis prodeunt claviculae.
pag: 399.

Hiscæ itaque positis datisque notis distinctivis, difficile non erit hæc septem genera a se invicem distinguere, & si quæ nova occurrat planta flore gaudens papilionaceo, & capreolas emittens, illam proprio adjungere generi: quas notas integras eo libentius ex Clar: Tournefort adjungere volui, quia eas & accuratas & veritati congruas animadverti.

Elegantissimæ hujus & peramœnæ plantæ semina accepta fero Reverendo admodum Patri Francisco Cupani, cui hæc una cum aliis seminibus rarioribus principio Anni 1699 mecum communicare, & Panormo ad me mittere placuit, quæ eodem anno fata & flores & semina produxerunt matura, quam plantam elegantia & amœnitatis causâ, quas possidet, delineatam descriptamque exhibere volui, eoque nomine, quo illam Reverendus Pater Cupani illam in catalogo instructissimi Horti Illustrissimi & Excellentissimi Principis Catholici proposuit.

Hic Lathyrus annuus ad sex septemve pedum altitudinem ascendit, radix est tenuis, caules compressi, foliati, ab utraq; parte elati, his folia in pediculo compresso, foliato & elato adstant binata lata, & oblonga, qui pediculus in claviculas terminatur.

Ex foliorum alis in pediculis longioribus flores oriuntur papilionacei, magni, quorum vexillum purpureum, reliqua petala cærulea sunt, hi flores odore gaudent peramæno.

Floribus singulis siliquæ succedunt singulæ longæ, propendentes, fuscæ, & tumidæ ubi semina occultantur, quæ semina continent subnigra.

Tota hæc planta, flores & semina si excipiantur, nonnihil hirsuta est, nec tamen aspera, sed levis.

Per intergram floret æstatem, & autumnii initio semina profert matura.

steelen zyn noch plaat noch gevleugelt. pag: 396. 398. onder de naam van Clymenum begrypt by die planten, wiens bloemen, vruchten en steelen met die van de Lathyrus over een koomen, (Door haar steelen werden sy van de Vicia onderscheyden.) maar wiens bladen veel gelyck twee aan twee over elkander aan een ribbeken, dat met klauwierkens eyndicht, wassen. (Door welke schickingh der bladen sy met de Vicia over een koomen.) pag: 396. Ochrus heeft of enckelde bladen ofte die twee aan twee over den andere staan, en die deselve in klauwierkens eyndigen. pag: 396. Aphaca heeft maar twee bladen, die aan de leden der steelen wassen, uyt wiens oxelen klauwierkens voortkoomen. pag: 399

Deese kenteekenen dan soo zynde, soo sal het niet moejelyck zyn deese seven geslachten van den anderen te onderscheyden, en soo daar een nieuw gewas mochte voorkoomen, wiens bloem een Capelletje verbeeld, en die klauwierkens van sich geeft, om deselve by syn eyge geslacht te voegen: welke kenteekenen ik geheel uyt den Heer Tournefort heb willen byvoegen, om dat ik deselve seer net en met de waarhejd over een koomende heb bevonden.

De zaaden van deese seer fraeije en aangenaame plant heb ik ontfange van den Eerwaardige vader Franciscus Cupani, die beliest deselve met veel andere seldsaame zaade my in het begin des jaars 1699 meede te deelen, en uyt Palermo toe te senden, deese zaaden dat jaar gezaaid zynde hebben bloemen en rype zaaden voortgebracht, welke plant ik nu om desselvs schoonheid en aangenaamhejd hier heb willen verbeelden en beschreyven, en dat met deselve naam, met welke den eerwaardige vader Cupani in syn register vanden plant-rycke Hof van syn Excellentie den Prins de Catholique hem heeft voorgesteld.

Deese jaarlyckse Lathyrus klimt op tot de hoogte van ses ofte seven voeten, de wortel is dun, de steelen zyn plat, bladachtigh en aan beyde de zyden verheeven, aan dewelcke twee bladen op een plat, bladachtigh, en verheewe steelke staan, die breed en langhachtigh zyn, het steelke eyndicht met klauwierkens.

Uyt de oxelen der bladen koomen op lange steelen groote bloemen, die een Capelletje verbeelden, waar van het vaanke purper, en de andere bloem-bladen blaauw zyn, deese bloemen hebben een seer aangename reuck.

Naa ider bloem volghet een lange, bruyne, en nederwaards hangende haauw, die verheeven is, daar de zaaden onder verborgen zyn, deese zaaden zyn eenighsints swartachtigh.

Deese geheele plant, indien men de bloemen en zaaden uytsondert, is eenighsints ruygh, nochtans niet ruw maar sacht.

Dit gewas draaght de geheele soomer door bloemen, en geeft rype zaaden in het begin van de herfst.

C A P. LXXXI.

LAURUS AFRICANA MINOR QUERCICI FOLIO.

myrica quercifolia

Lauri Africanæ minoris nomine semina hujus arbusculæ ex Africâ mittuntur, ut distinguatur ab aliâ, cujus semina Lauri Africanæ majoris nomine ex Africâ mittuntur, differunt hæc duæ arbusculæ solâ foliorum & seminum magnitudine; hanc describendam anno 1698 Horto medico donavit vir Amplissimus Dominus Gerbrandus Pancras Scabinorum Præses & Horti medici Curator.

Ex radicibus, quas habet hæc arbuscula lignosæ, caulis erigitur bipedalis, rotundus, & fuscus.

Caulis in varios dividitur ramulos rotundos & subrubros, his folia adstant oblonga, summâ parte obtusa, vasde incisa, splendens, per quorum medium nervus excurrit ex adversâ parte eminens, quorum sapor ad saporem foliorum lauri quodammodo accedit.

Hactenus flores in Horto medico produxit nullos, qui an cum lauri floribus conveniant, me latet, fructus sunt per maturitatem ficci, & unicum instar lauri continent semen.

De zaaden van dit boomken werden uyt Africa gesonden met de naam van Laurus Africana minor, op dat het soude onderscheyde werde van een ander, wiens zaaden gesonden werden uyt Africa met de naam van Laurus Africana major, deese twee boomkens verscheelen alleenigh in de groote der bladen en zaaden; deese, die ik nu beschryven sal, heeft aan den Medicyn-hof in het jaar 1698 meede gedeelt den Edele Aegtbaare Heer Mr. Gerbrand Pancras President Schepen, en Commissaris van de Medicyn-hoff.

Uyt de wortelen, die dit boomken heeft houtachtigh, komt een stam van twee voeten hoogh, die rond en bruyn is.

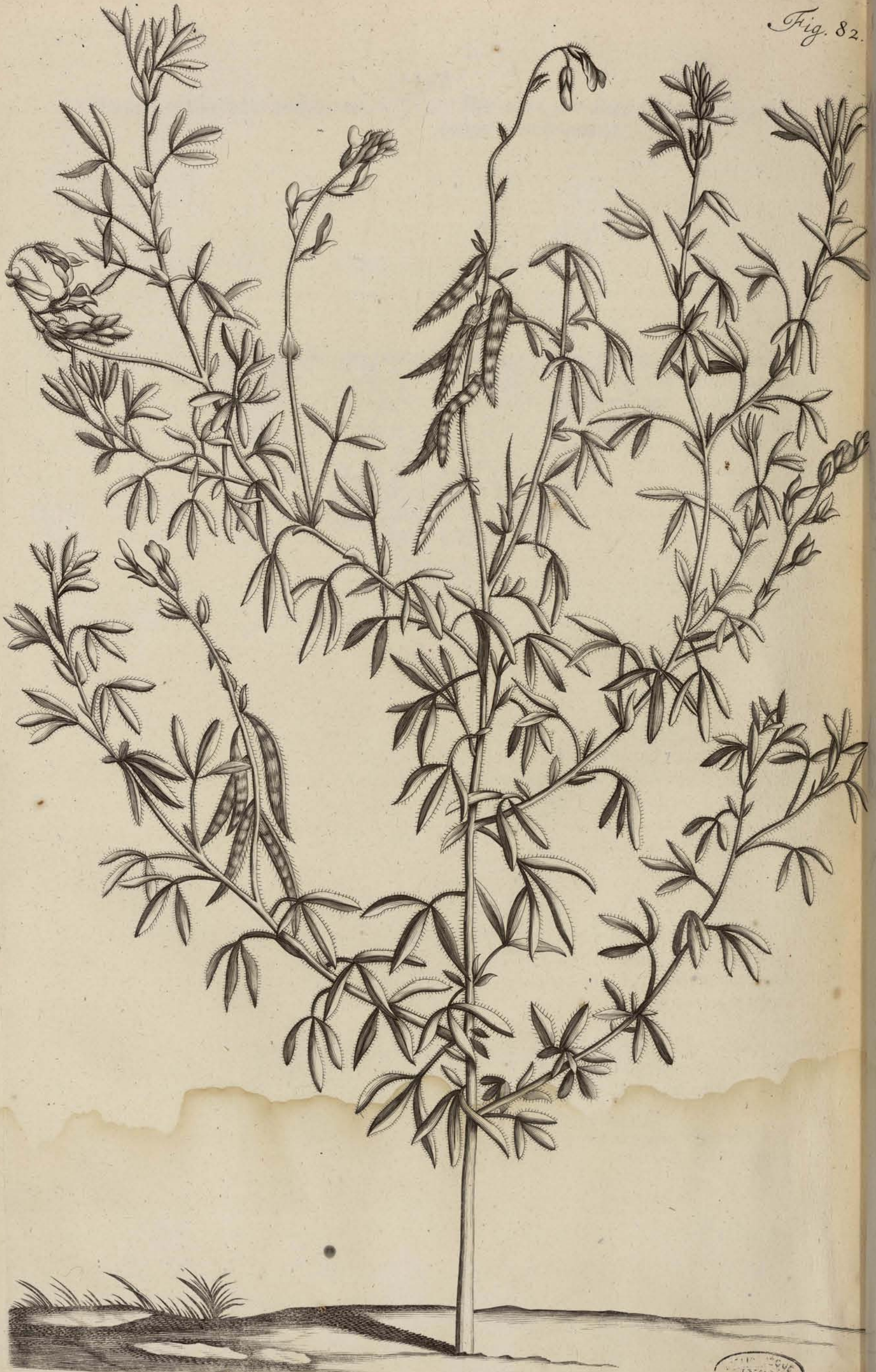
De stam werd in verscheydene ronde en roodachtige tacken verdeelt, aan welke langhachtige bladen staan, die voor aan stomp seer in gesnede en blinckende zyn, door desselfs middde loopt een seneuw door, die aan de verkeerde zyde des blads uytspuyt, de smaak der bladen en verscheelt niet veel van de smaack der lauwrer bladen.

Tot noch toe heeft het geen bloemen in de Medicyn-hof voortgebracht, soo dat niet weete of die met de bloemen van de Laurus over een koomen; de vrughten zyn, wanneer sy ryp zyn, droogh, en bestuyten gelyck als den Laurus een eenigh zaad.

Ramulis avulsis facile propagatur.

*Het werd seer licht door afgescheurde
tacken voortgequeekt.*

LOTUS AFRICANA
ANNUA HIRSUTA
NEPHTALIS

C A P. LXXXII.

LOTUS AFRICANA ANNUA HIR-
SUTA, FLORIBUS LUTEIS.

DE arboribus trifoliatis flore gaudentibus papilionaceo capite LII actum est, earumque prolata est differentia, nunc autem, quum herbæ trifoliatæ flore gaudentes papilionaceo describendæ occurrant, lubet etiam earum inquirere differentiam, ut hæ jam jam describendæ convenienti & proprio suo generi queant adjungi, & ut trifoliatæ in sequentibus describendæ inferri etiam suæ queant familiæ. *Plantæ trifoliatæ flore gaudentes papilionaceo, Trifolii, Meliloti, Anonidis, Fœnigræci, Medicæ, Loti & Phaseoli nomine a rei herbariæ Scriptoribus proponuntur.*

Trifolium a cæteris trifoliatis flore gaudentibus papilionaceo differt, quod singulos flores capsula in ipso calyce recondita sequatur, unicum duntaxat vel oblongum vel reniforme continens semen.

Melilotus capsulam post singulos flores gerit seminalem nudam, nec in calyce reconditam unicum vel alterum continentem semen subrotundum.

Anonis siliquam gerit tumescentem, nunc longiorem, nunc breviorum, seminibus plerumque reniformibus fætam.

Fœnum græcum siliquas profert planas corniformes, semina continentem fere quadrata & nonnihil oblonga.

IN het LII hoofddeel is gehandelt van de boomen, die drie bladen hebben, en een capelswyse bloem voortbrengen, en desselfs onderscheyd is aldaar aangeweesen; maar nu, dewyl der kruyden my voorkomen om beschreeven te werden, die en driebladigh zyn, en een capelswyse bloem voortbrengen, soo heb ik voorgenoomen, oock der selven onderscheyd te onderzoeken, op dat deese gewassen, die ik nu beschryven sal, sullen konnen werden gevoeght by haar eygen geslacht, en op dat oock andere driebladigen gewassen, die in het vervolgh sullen werden beschreeven, by haar eygen familie konnen werden gevoeght. De gewassen, die drie bladen hebben, en een capelswyse bloem voortbrengen, werden van de Kruyd-beschreyvers met de naam van Trifolium, Melilotus, Anonis, Fœnum græcum, Medica, Lotus en Phaseolus voorgesteld.

Den Trifolium verscheelt van alle kruyden, die drie bladen hebben, en een capelswyse bloem voortbrengen, dat naa ider bloem een zaad-huys volght, het geen in de bloem-kelk geheel verborgen is, dit zaad-huys besluyt in sich een enckel zaad, dat of langhachtigh is, of de gedaante heeft van een nier.

Den Melilotus draaght naa ider bloem een zaad-huys dat naackt, en in geen bloem-kelk is beslooten, dit zaad-huys besluyt een ofte twe zaaden, die rondachtigh zyn.

Den Anonis draaght een haauwe, die opgeblaasen, en lang ofte kleyn is, en versien is met zaaden, die gemeenelyk zyn als een nier.

Den Fœnum græcum brenght haauwen voort, die plat zyn, en de gedaante als een hoorn hebben, en zaaden besluyten, dewelcke by na vierkant en eenighsints langhachtigh zyn.

N n n n

Den

Medica a peritioribus rei herbariæ scriptoribus in duo dividitur genera, nec sine ratione, quum inter hæc duo satis magna differentia, & nota existat distinctiva: a Morifono in *Trifolium cochleatum* vel *Medicam cochleatam*, & *Trifolium falcatum* seu *cornutum*, vel *Medicam siliquâ falcatâ* seu *cornutâ* dividuntur hæc genera, & illis indigitantur nominibus. *Cochleatam* & *falcatam* hæc duo genera vocat Rivinus. *Medicæ* & *Medicaginis* titulo hæc genera proponit Tournefort. Genus illud, quod *Cochleata* & *Medica* vocatur, *fructus fert cochleæ similes, continentes plurima semina reniformia*: quod *Falcata* & *Medicago* audit, *fructus gerit planos orbiculatos, & quasi falcatos, semina includentes fere reniformia*.

Phaseolus siliquam gerit longam semina reniformia continentem, quibus adde totius plantæ habitum, quum se circumvolvendo plantis vicinis aut perticis in altum enitatur.

Lotus ab omnibus aliis trifoliatis distinguitur, quod ad pediculi exortum, folia terna in summitate gerentis, bina alia nascuntur folia.

Quum itaque hæc describendæ ipsis loti notis respondeant, eas loti nomine pronam.

Ex radice tenui hæc delineata lotus cauliculos fert bipedales rotundos & hirsutos, in varios divisos ramulos, quibus hinc inde folia adstant terna semper uni pediculo in hærentia, viridia & hirsuta, circa pediculi exortum semper bina alia nascuntur folia; ramulorum summitates flores exornant plurimi, lutei, papilionacei, quos siliquæ sequuntur hirsutæ semina continentes rotunda.

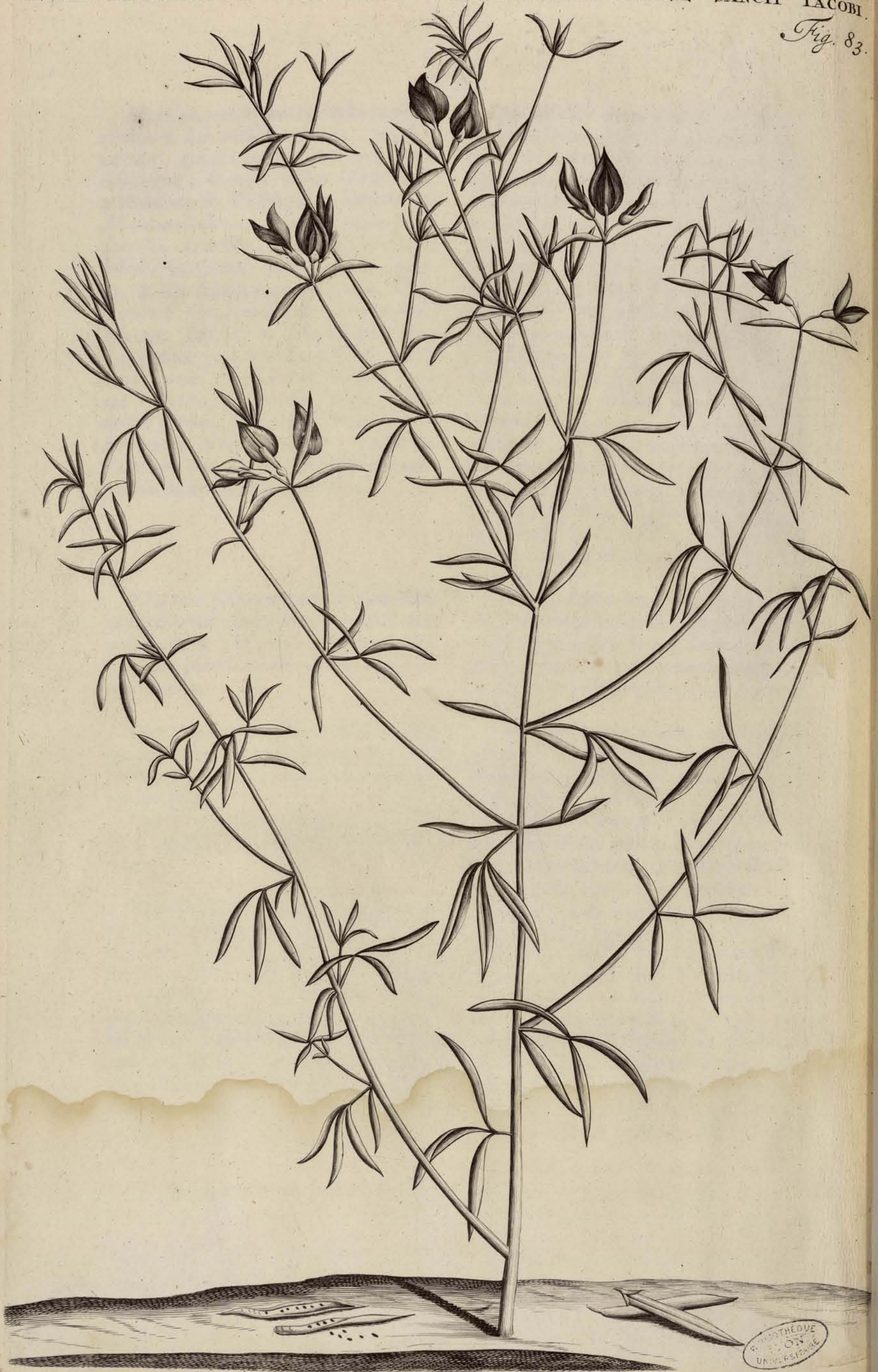
Den *Medica* werd van de erwaarene Kruyd-beschreyvers in twee geslachten verdeelt, en dat niet buyten reeden, om dat tusschen die twee een groot onderscheyd en onderscheydelycke kenteecken is: van Morison werden sy genaamt en verdeelt in *Trifolium cochleatum*, ofte *Medica cochleata*, en *Trifolium falcatum seu cornutum*, ofte *Medica siliquâ falcatâ seu cornutâ*. Rivinus geeft deese twee geslachten de naam van *Cochleata* en *falcata*. Tournefort stelt deese geslachten voor met het opschrift van *Medica* en *Medicago*. Dat geslacht, dat *Cochleata* en *Medica* werd genaamt, brengh vruchten voort, die als een slacke huysken zyn, en veel zaaden in sich besluyten van gedaante als een nier: het geslacht, dat *Falcata* en *Medicago* genaamt werd, draaght vruchten, die plat, rondachtigh, en als een seyffe is, waar in zaaden zyn beslooten, die by naa van gedaante zyn als een nier.

Den *Phaseolus* draaght een lange haauwe, die zaaden in sich besluyt als een nier, voeght hier by de geheele gedaante van het gewas, dewyl deselve sich omwindende aan de naa bystaande gewassen en stocken opklimt.

Den *Lotus* werd van alle gewassen onderscheyden, dat aan het begin des steelken, het welck op haar top drie bladen draaght, twee anderen bladkens wassen.

Dewyl deese gewassen, die nu sullen beschreeven werden, met de kenteekenen van *Lotus* overeenkomen, soo sal ick deselve met de naam van *Lotus* voorstellen.

Uyt een teere wortel brengh deese afgebeelde *Lotus* steelkens voort, die rond, twee voeten hoogh, ruygh en in verscheyde tacken verdeelt zyn, aan welcken hier en daar altyd drie bladen op een steelken vast staan, die groen en ruygh zyn, aan het begin van het steelken wassen altyd twee andere bladen; de toppen der tacken werden verciert door veel geelen en capelwysen bloemen, waar naa ruyge haauwen volgen, die ronde zaaden in sich besluyten.

C A P. LXXXIII.

LOTUS ANGUSTIFOLIA FLORE
LUTEO PURPURASCENTE INSU-
LÆ SANCTI JACOBI

Lotus jacobus.

HAnc *Loti* speciem anno nonagesimo ultra millesimum sexcentefimum nono e feminibus, quæ Vir Strenuus Wilhelmus Adrianus vander Stel Promontorii Bonæ Spei Gubernator ex eodem misit, & quæ in itinere suo ad idem Promontorium in Insulâ sancti Jacobi collegarat, primo enatam aluit Hortus medicus.

Radice nutritur hæc *Lotus* albicante, fibris tenuioribus aliquot donatâ.

Caulis est rotundus, viridis & bipedalis, & nisi sustentatur, humi plerumque diffusus, cui ex pediculo tenuiore folia adnascuntur terna, angusta & longa, cum duobus aliis ipsius pediculi principio adherentibus, ex foliorum alis ramuli oriuntur, & in ramulorum summitate flores apparent papilionacei, terni plerumque, parvis innixi pediculis, luteo purpurascetes, quorum singulos filiqua sequitur bivalvis, sex septemve femina continens sublutea & splendentia.

Certum florendi tempus non servat hæc *Lotus*, cum omni anni tempore, debita si non denegetur cultura, floreat, nam

IN het jaar 1699 heeft de Medicyn-hof deese meedesoort van *Lotus* uyt zaaden, die door den gestrenghe Heer Wilhelm Adriaan van der Stel Gouverneur aan de Caap de Goede-hoop daar van zyn gesonden, en door syn Ed: op de reys naa de voorschreve Caap op het yland St. Jago waaren versaamelt, voortgekoomen, het aldereerst voortgequeect.

Deese *Lotus* werd door een witte wortel gevoed, die met verscheydene vesel-wortelen versien is.

De steel is rond, groen, en twe voeten hoogh, en leght langhs de aarde neder, ten sy het ondersteunt werd, waar aan op een dun steelken drie bladen wassen, als oock noch twee andere bladen, die aan het begin der steelken vast sitten, de bladen zyn langh en smal, uyt de oxelen der bladen spruyten tacken, en op de top der tacken vertoonen sich capelswyse bloemen, die gemeenelyck drie zyn, staande op kleyne steelen, de bloemen zyn purperachtigh geel, naa ider bloem volght een haauwe, die in tween open splyt, en van binnen in sich besluyt geelachtige en blinckende zaaden.

Deese *Lotus* en hout geen gesette tyd van bloeyen, dewyl sy op alle tyden des jaars, soosy wel werd gecultiveert, bloem draaght,

O o o o

want

planta non tantum perennis, sed & per-
petuo etiam virescit.

want de plant blyft niet alleen over, maar
is oock altyd groen.

LOTUS AFRICANA FRUTESCENS FLORE SPICATO RUBICUNDO.

Fig. 84.

BIBLIOTHEQUE
MUSEUM
Lyon

SCD Lyon

C A P. LXXXIV.

LOTUS AFRICANA FRUTESCENS
 FLORE SPICATO RUBICUNDO.

Semina hujus fruticis nomine *Barbæ Jovis Africana* anno 1696 missa sunt, qui quum nullam cum *Barbâ Jovis pulchre lucente* f: Bauh: habeat affinitatem, nulli generi cognito convenientius adjungere potui, quam illi, quod *Lotus* dicitur, etiamsi bina illa folia, quæ reliquæ *Loti* species ad pediculorum tria alia in summitate gerentium habent exortum, hæc circa pediculorum medium, a tribus tamen etiam in pediculorum summitate positis distincta, gerat, quum cætera conveniunt omnia.

Ex radice lignosa caulis erigitur tres pedes altus, rotundus, primo viridis & herbaceus, dein fuscus & ligneus, atque in varios divaricatus ramulos rotundos, cui undique, nullo servato ordine, in pediculo plano, excavato & subcinereo folia adstant quina, pallide viridia, uullo sapore aut odore prædita.

Flosculi pediculis ex alis foliorum ortis spicatim adhærentes, papilionacei & inodores, circa novembrim secundo sationis anno prodeunt, quod florendi tempus singulis annis adultus frutex servat, post quorum exanthesein mensibus decembri & januari filiquæ apparent rotundæ, subnigræ & mucronatæ, quæ septem octoque semina continent subrotunda, & lutea.

Juxta montes locis paludosis in pro-

DE zaaden van dit heester zyn in het jaar 1696 met de naam van *Barbæ Jovis Africana* gesonden, welck heester dewyl het geen gemeenschap heeft met den *Barbæ Jovis pulchre lucentis* J: Bauh: , soo heb ik het by geen bekend geslacht better kunnen voegen, dan by dat geslacht, het geen *Lotus* genaamt werd, alhoewel die twee bladen, die de andere medesorten van *Lotus* hebben aan het begin van het steelken, op welke top de drie andere bladen gedraagen werden, deese omtrent het midde van het steelken draaght, nochtans onderscheyde van die drie, die op de top van het steelken staan, dewyl al het overige overeenkomt.

Uyt een houtachtige wortel komt een steel voort, die drie voeten hoogh, rond, eerst groen, naderhand bruyn en houtachtigh en ook in verscheyde ronde tacken verdeelt is, waar aan overal sonder eenige ordere, aan een plat geveerde en afgraauwe steelke vyf bladen staan, die bleeck groen, en sonder smaack ofte reuck zyn.

De bloemen, die aan steelkens uyt de oxelen der blaaden voortgekoomen als aaren vast sitten, capelswyse en sonder reuck zyn, koomen het tweede jaar, naa dat dit heester gezaayd is, omtrent november te voorscheyn, omtrent welke tyd jaarlycks dit heester oud geworden zynde altyd bloemen draaght, naa dat de bloemen vergaan zyn koomen in de maanden december en januarius ronde swaartachtige en puntige haauwe, te voorscheyn, die seven en acht ronde en geele zaaden in sich besluyten.

Omtrent het geberghte in moerassige
 P P P P plaat-

montorio Bonæ Spei crescit hic frutex ,
& floret angusto.

*plaatsse wast dit heester aan de Caap de
Goede-hoop , en draaght bloemen in au-
gustus.*

LYCHNIS INDICA SPICATA OCYMASTRI FOLIIS, FRUCT: LAPPACEIS OBLONGIS, RAD: URENTE

Fig. 85.

SCD Lyon

C A P. LXXXV.

LYCHNIS INDICA SPICATA OCY-
 MASTRI FOLIIS, FRUCTIBUS LAP-
 PACEIS OBLONGIS, RADICE
Stunbaga zeylanica. URENTE.

Panta hæc e feminibus ex Insula zeylon advectis ante aliquot annos enata est, quæ radice gaudet perenni, fibrosâ, fuscâ, & instar pyrethi radicis, dum manducatur, urente.

Ex radice circa æstatis initium caulis nunc simplex nunc geminus erigitur, sesquipedalis liratus & viridis, qui in duos tresve divaricatur ramulos, his folia adstant lata, viridia & mucronata.

Caulis in summitate plurimos gerit flores albicantes, tubulosos, quinquifidos, flores e perianthio prodeunt hirsutissimo.

Hactenus semina produxit nulla, quæ an multa in unico contineantur capsulâ feminali instar specierum Lychnidis melatet, volui tamen eodem proponere nomine, quo illam notavit Vir Clar: Hermannus, in herbario quodam vivo, quem ex insula zeylon ad Patruum meum ante multos annos misit, donec, perspectis examinatisque feminibus, si unquam in Hollandiâ videnda matura occurrant, convenientius excogitari queat: Zeylonenses

Dit gewas is uyt zaaden, die voor eenige jaaren van Zeylon gebraght waaren, voortgekoomen, dewelcke heeft een wortel, die altyd overblyft, veselachtigh, bruyn, en brandende is, als de wortel van de Pyrethrum, wanneer mense kaauwt.

Omtrent het begin des soomers koomen een ofte twee steelen uyt de wortel te voorscheyn, die anderhalf voet hoogh, geveurd, groen, en in twee a drie tacken verdeelt zyn, waar aan breede, groenen en spits uytloopende bladen staan.

De steel draaght op syn top veel witte, bloemen, die buysachtigh en in vyven verdeelt zyn, en uyt een seer ruyghe bloemkelck te voorscheyn komt.

Tot noch toe heeft sy geen zaaden voortgebracht, of daar veel zaaden in een zaadhuys beslooten zyn, gelyck als in de meesoorten van Lychnis, weet ick niet, ick heb nochtans dit gewas met die naam willen voorstellen, met welcke den Vermaarden Heer Hermans het heeft aangeteekent in seecker Boeck met gedrooghde gewassen, het welcke voor veel jaaren den selve Heer Hermans uyt Zeylon aan myn Oom gesonden heeft, totdat de zaden naaukeurigh ondersocht

hanc plantam, annotante eodem Herman-
no, *Elaratnetul* vocant.

socht zynde, soo sy oyt ryp in Holland sullen
gesien werden, een bequamer naam kan wer-
den wytgedaght: de inwoonders van Zeylon
geeven dit gewas, gelyck den selven Heer
Hermans aantee kent, de naam van Ela-
ratnetul.

BIBLIOTHEQUE
L. J. - 18
LAVES. 1888

C A P. LXXXVI.

MALVA AFRICANA FRUTESCENS
FLORE RUBRO.*Malva glutinosa.*

Ketmiarum species quatuor descripturus ostendi capite LXXXVI eas non *Althææ* aut *Alcææ* nomine proponendas esse, cum a Veterum *Althæâ* & *Alcæâ* toto differant cælo, de quibus latius actum eodem capite; nunc autem lubet *Althææ*, *Malvæ* & *Alcææ* notas communes & proprias inquirere, quibus a se invicem queant distingui: *Althææ*, *Malvæ* & *Alcææ* nota communis est florem habere monopetalum quinquefidum, quem femina sequuntur plurima in caseoli vel placentæ formam congesta, quorum quodque propriâ involvitur membranulâ stylo nutritivo ita circumhærente, ut potius non nuda sed singula singulis capsulis inclusa dici debeant femina, etiam si nuda à plerisque dicantur; in eo tamen differunt, quod *Malvæ* & *Althææ* folia minus secta sint, quam *Alcææ*; *Malvæ* folia non sint lanuginosa & canescentia, qualia sunt *Althææ* folia: quæ differentia, etiam si parva videatur, servanda tamen, ne tria hæc genera in usum medicum recepta, & a Veteribus descripta confundantur, qui tamen horum virtutes nobis reliquerunt descriptas.

ZUllende vier meedesoorten van Ketmia beschryven, soo heb ick in het LXXXVIste hoofdeel aangewesen, dat de soorten van Ketmia niet behoorde voorgestelt te werden op de naam van *Althæa* ofte *Alcea*, dewyl sy seer veel van den *Althæa* en *Alcea* der Ouden verscheelen, waar van breeder gehandelt is in het selve hoofdeel; nu wil ik ondersoeken welke ken teekenen den *Althæa*, *Malva* en *Alcea* gemeen, welke ider in het besonder zyn hebbende, waar door sy van elkander kunnen werden onderscheyden: De gemeene ken teekenen van den *Althæa*, *Malva* en *Alcea* zyn, een bloem te hebben, die uyt een blad bestaat, maar in vyven verdeelt is, naa welke bloem veel zaaden volgen, die als een kaaske ofte een koek in de ronte zyn te saamen gevoeght, alle deese zaaden zyn ider in syn eyge vliessen omwonden, die soodanigh om de middelstyl vast sitten, dat deese zaaden niet naakt zyn, maar dat men eerder behoorde te seggen, dat sy ider in een zaad-huys zyn beslooten, alhoewel sy van de meeste werden naackt genaamt; hier in verscheelen sy nochtans, dat de bladen van den *Malva* en *Althæa* minder zyn gesnede en verdeelt als de bladen van de *Alcea*; dat de bladen van de *Malva* niet wolachtigh en gryns zyn, als de bladen van de *Althæa*: Alhoewel dit onderscheyd kleyn en van weynich belangh scheynd, men moet nochtans deselve onderscheyden, op dat die drie geslachten, dewyl sy in de Medicynen werden gebruyckt, en van de Ouden zyn beschreven, die ons oock derselve krachten beschreven hebben naagelaaten, niet werden onder een verward.

De wortelen, die dit heester houtachtigh en bruyn heeft, brengen een ofte meer steelen voort, die vier ofte vyf voeten hoogh,
Rrrr rond,

Radices, quas agit hic frutex fuscas & lignosas, modo unicum modo plura emittunt virgulta quatuor quinqueve pedes

alta, rotunda, digitum crassa, fusca, pilis minutissimis obsita, folia his adstant e longiori pediculo lata, instar foliorum Aceris divisa & ferrata.

E foliorum alis ramuli oriuntur ejusdem cum caule coloris.

In summitate flores apparent rubentes unguibus purpureis præditi, pentapetaloidi, calyce gaudent duplici, quorum interior in tria, exterior in quinque dividitur segmenta. Florem femina sequuntur in rotæ formam congesta plurima, quorum singula singulis investiuntur thecis stylo adhærentibus nutritivo.

Floret omni anni tempore, & semina perficit.

rond, een vinger dick, bruyn en met kleyne hayrkens beset zyn, waar aan bladen op lange steelkens staan, die breed, geschaard, en als de bladen van de Acer verdeelt zyn.

Uyt de oxelen der bladen koomen de tacken te voorscheyn, die van deselve verwe zyn als de steel.

Aan de top van dit heester koomen roodachtige bloemen, die met purpere naagels versien, uyt een blad bestaan, maar in vyven verdeelt zyn, sy hebben een dubbelde bloem-kelck, waar van de binnenste in drie, de buytenste in vyf sneden verdeelt werd. Naa de bloem volgen veel zaaden, die in de ronte als een rad geschickt staan, van welke ider bekleed werd met een besonder deeksel, dat aan de middelstyl vast sit.

Dit heester draaght het geheele jaar door bloemen, en geeft rype zaaden.

NARCISSUS AMERICANUS FLORE MULTIPLICI ALBO HEXAGONO ODORATO.

Fig. 87.

C A P. LXXXVII.

NARCISSUS AMERICANUS FLORE
MULTIPLICI ALBO HEXAGONO,
ODORATO.

HUjus Narcissi bulbus pugni crassitiem superat, multis tunicis albicantibus involutus, quarum exterior subrubra, radices fibrosæ ex imâ bulbi parte provenientes albæ sunt, & calami scriptorii habent crassitiem.

Ex hoc bulbo multa nascuntur folia duos pedes longa, quatuor transversos digitos lata, læte viridia, nervis variis secundum foliorum longitudinem excurrentibus prædita, ex adversâ parte protuberantia.

Ex horum medio mense junio caulis erigitur planus, qui foliis longior in summitate flores gerit plus decem albos, monopetalos, in sex profundas & reflexas laciniâs divisos, e quorum medio calix erigitur hexagonus, albus, e cujus latere sex egrediuntur stamina viridia apicibus transversim incumbentibus luteis prædita, & e medio stylus erigitur nutritivus viridis: hi flores odorem spirant fragrantissimum.

Mensibus julio & augusto floret hic elegans narcissus singulis annis in Horto medico.

Narcissum hunc eundem esse cum illo nullus dubito, qui à Cl: Sloane in catalogo plantarum insulæ Jamaica vocatur, *Narcissus totus albus latifolius polyanthos major odoratus staminibus sex e tubi ampli margine extantibus*. Et a Clar: Tournefort in institutionibus rei herbariæ proponitur nomine *Narcissi Americani*, flo-

DE bol van deese Narcissus is dicker dan een vuyst, zynde omkleed door veel witte omwindsels, waar van de buytenste eenighsints roodachtigh is, de veselwortelen die onder uyt de bol komen zyn wit, en hebben de dichte van een schryfpen.

Uyt deese bol koomen veel bladen, die twee voeten langh, vier vingeren breed, bley groen, en met veel senuwen, die volgens de langhte van de bladen loopen, versien, en aan de buyte zyde uytpruyende zyn.

Uyt het midde der selve recht sich op een platte steel, die langer zynde dan de bladen, op syn top meer dan tien bloemen draaght, die wit eenbladigh, en in ses diepe en omgekrulde sneden gedeelt zyn, uyt haar midde doet sich op een kelck, die seskantigh en wit is, en uyt welckers zyde ses groene bloem-draden voortkoomen, dewelcke versien zyn met geele toppen, die dwars over de bloem-draden heen leggen, en uyt het midde des kelcks doet sich een groene bloemstyl op: Deese bloemen geeven een seer aangenaame reuck van sich.

Jaarlycks draaght deese seer fraeije Narcissus in de maande julius en augustus bloemen in de medicyn-hof.

Ick twyffele niet of deese Narcissus is deselve die van d' Hr: Sloane in syn register der planten, die in Jamaica wassen genaamt werden, Narcissus totus albus latifolius polyanthos major odoratus, staminibus sex e tubi ampli margine extantibus. en word door de Heer Tournefort in syn institutiones rei herbariæ voorgesteld met de

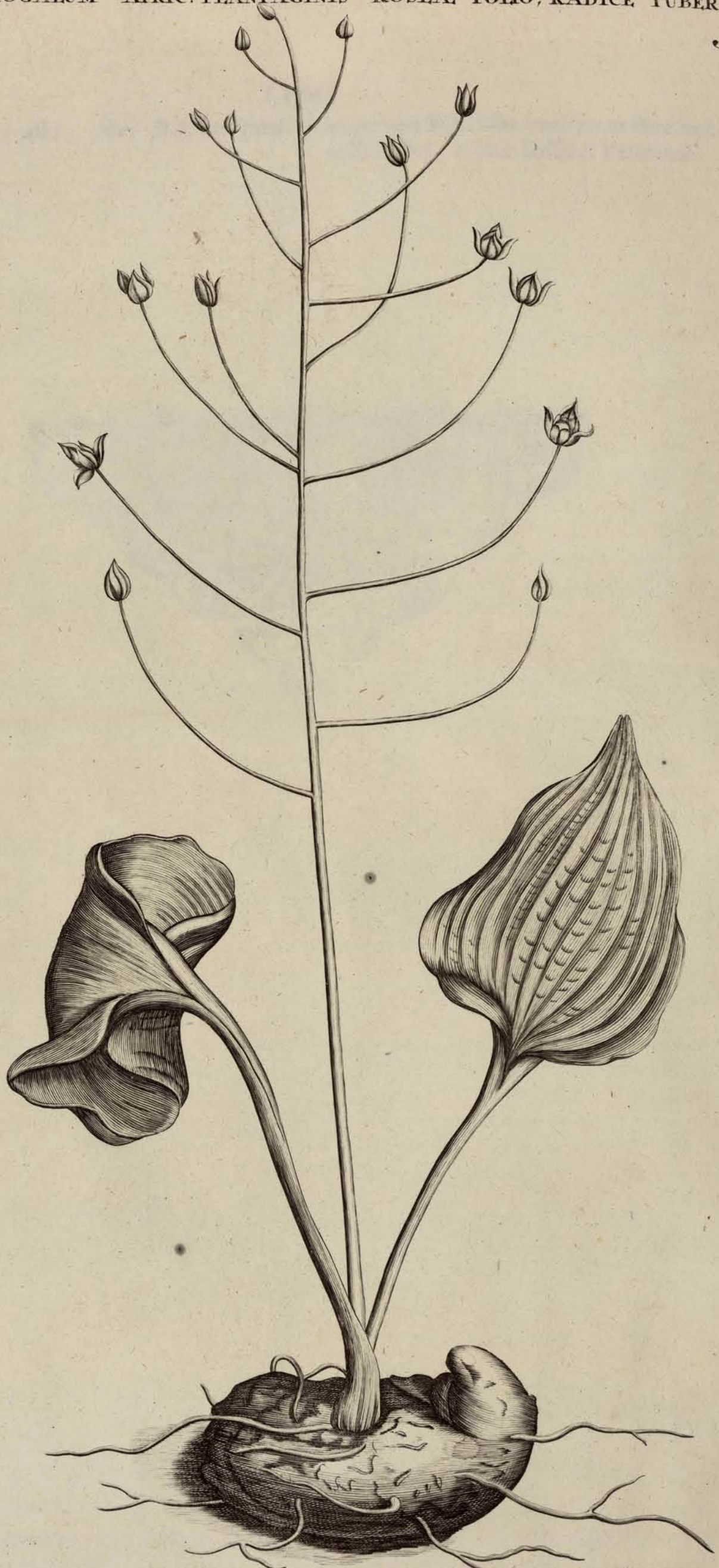
S s s

naam

re multiplici albo, odore Balsami peruviani.

naam van Narcissus americanus flore multiplici albo, odore Balsami Peruviani.

Ornithogalum africanum Linn.

C A P. LXXXVIII.

ORNITHOGALUM AFRICANUM PLAN-
TAGINIS ROSEÆ FOLIO, RADICE
TUBEROSA.

INter varias, quas anno 1698 e Promontorio Bonæ Spei accepi radices, hujus Ornithogali tubera erant varia, quorum pleraque pugni magnitudine, fusca & variis donata fibris, horum singula plerumque in longis pediculis atroviridibus duo producunt folia lata, nervosa, & omnibus numeris foliorum Plantaginis Roseæ simillima.

Ex ipso tubere etiam caulis erigitur sesqui pedalis nudus, rotundus & viridis, circa hujus summitatem in pediculis rotundis & digito longioribus flores apparent hexapetali, virides primo, dein candidi; quos capsula sequitur trigona, tribus distincta loculamentis, quæ femina continent subrotunda.

Certam in Horto medico florendi tempus non servat.

A Clarissimo Breynio in Centuriâ plantarum exoticarum vocatur *Ornithogalo affinis radice tuberosâ, cyclaminis folio Capitis Bonæ Spei.*

ONder verscheydene wortelen, die ick in het jaar 1698 van de Caap de Goede-hoop ontfangen heb, waaren verscheyde knobbel-wortels van deese Ornithogalum, waar van het meeste gedeelte een vuyft groot, bruyn, en met verscheyde veselwortelen versien waaren, ider van deese knobbel-wortel brengt gemenelyck op langhe en doncker groene steelkens twee bladen, die breed, senuwachtigh, en in alle deelen met de bladen van den Plantago Rosea overeenkoomende zyn.

Uyt deese knobbel-wortel werd oock een steel voortgebracht, die anderhalve voet hoogh, naackt, rond, en groen is, omtrent de top van deese steel doen sich op witte bloemen, die sesbladigh, eerst groen, naderhand wit zyn, en op steelkens, die rond en langer dan een vinger zyn, staan; naa de bloem volgt een driekant zaad-huys, dat in drie holligheden is verdeelt, en rondachtige zaaden in sich besluyt.

Het houd geen vaste tyd, op welke het bloem geeft in de Medicyn-hof.

Het werd van de Heer Breynen in syn Centuria plantarum exoticarum genaamt Ornithogalo affinis radice tuberosâ, Cyclaminis folio Capitis Bonæ Spei.

Portulaca anacampseros. Linn.

C A P. LXXXIX.

PORTULACA AFRICANA SEMPERVI-
RENS FLORE RUBICUNDO.

EX radicibus albicantibus caulis exsur-
git rotundus, in varios divisus ramu-
los humi diffusos, cui multa adnascuntur
folia, crassa succulenta, viridia & mu-
cronata.

Ramulorum summitates ornant in pedi-
culis longioribus flores pentapetaloidei ru-
bri; perianthium est bifidum, succulentum
& viride.

Flores sequuntur capsulæ feminales,
quæ in unicâ cavitate semina continent plu-
rima parva & pallida.

Foliorum & caulium sapor cum sapore
Portulacæ latifoliæ sativæ C: Bauhini con-
venit.

Certum florendi tempus servat nullum,
quum perpetuo vigeat

Seminibus deciduis & ramulis avulsis
facile propagatur, & eandem cum *Aloes*
speciebus culturam amat.

Uit witte wortelen komt een ronde steel
voort, die in verscheyde tacken ver-
deelt is, dewelcke op het aardryck neder leg-
gen, waar aan veel dicke, sapachtige, groene
en spitse bladen wassen.

Bloemen, die in vyven verdeelt en rood
zyn, en op lange steelkens staan, vercie-
ren de toppen der tackens; de bloem-kelck
is in tweeën verdeelt, sapachtig en groen.

Naa de bloemen volgen zaad-huysen,
die in een holligheid veel kleyne, en blee-
ke zaaden besluuten.

De smaak van de bladen en van de stee-
len komt over een met de smaack van den
Portulaca latifolia sativa C: Bauhini.

Het en houd geen gesette tyd van bloei-
jen, dewyl het altyd groen is, en wast.

Het werd voortgequeeckt door neerge-
valle zaaden, en afgescheurde tacken, en
bemint deselve cultuur als de soorten van
Aloe.

PSEUDODICTAMNUS AFRIC: FOL: SUBROTUNDIS SUBTUS INCANIS.

Fig. 90.

BIBLIOTHEQUE
LYON
UNIVERSITAIRE

SCD Lyon

C A P. XC.

PSEUDODICTAMNUS AFRICANUS
FOLIIS SUBROTUNDIS SUB-
TUS INCANIS

Semina hujus plantæ ex Africâ nomine *Dictamni flore rubro* missa sunt, quæ radice gaudet albicante & fibrosâ, è quâ ad sesqui pedis altitudinem cauliculi eriguntur quadrangulares & hirsuti.

Folia cauliculis adstant in hirsuto pediculo ex adverso bina, subrotunda, & crenata, quæ superiore viridia, & adversâ parte tomento albicante adducuntur.

Caulium summitatem verticillatim exornant in perianthio pateræ in modum explanato & denticulato flores rubri instar congenerum galeati & labiati.

Florem sequuntur in eodem perianthio femina nuda quatuor & parva.

Folia saporem habent amarum.

Floret julio, augusto femina perficit, quibus perfectis perit, quum planta sit annua.

Clar: Tournefort hanc plantam proponere videtur pag: 188 nomine *Pseudo-*

DE zaaden van dit gewas zyn uyt Africa met de naam van *Dictamnus flore rubro* gevonden, dit gewas heeft een wit en veselachtige wortel, waar uyt steelkens te voorscheyn komen, die vierkant, ruygh en anderhalve voet hoogh zyn.

De bladen, die aan de steelkens op een ruyg voetje twee over den anderen staan, zyn rondachtigh, geschaart, van boven groen, en van onderen met een witte wolachtigheyd beset.

De top van de steelkens werden verciert door roode bloemen, die in de ronte om de steel in een bloem-kelck staan, die als een schaal plat en geschaard is, de bloemen zyn als desselvs meedesoorten gehelmt en gelipt.

Vier kleyne zaaden volgen naa ider bloem, die in deselve bloem-kelck sonder omwindsel leggen.

De bladen hebben een bittere smaack.

Het draaght bloemen in de maand july en geeft zaaden in augustus, dewelcke ryp zynde soo vergaat de plant, alsoo het een eenjaarigh gewas is.

Den vermaarde Heer Tournefort schynt dit gewas voortstellen op het 188 blad met
X x x x de

dictamni Africani, *hederæ terrestris folio*
Oldenlandii.

de naam van *Pseudodictamus Africanus*,
hederæ terrestris folio Oldenlandii.

SALVIA AFRICANA FRUTESCENS: SCORODONIA, FOLIIS, FLORE VIOLACEO.

Fig. 91.

BIBLIOTHEQUE
MUSEUM
Lyon

SCD Lyon

C A P. XCI.

SALVIA AFRICANA FRUTESCENS
 SCORODONIÆ FOLIIS, FLORE
 VIOLACEO.

Salvia africana. L.

Speciosissima hæc *Salvia* species frutescens per aliquot annos in Horto medico Amstelædamensi exulta radicem figit satis crassam lignosam, fuscam, & fibris multis præditam.

E quâ nunc geminum, nunc unicum exurgit virgultum, primo quadrangulare, viride & hirsutum, dein rotundum, fuscum & lignosum, tres quatuorve pedes altum, & in varios divaricatum ramulos, quibus adstant folia ex adverso bina, parvo aut nullo suffulta pediculo, unciam longa, mediam lata, rigida & crenata, hæc de inferioribus, quum superiora sint minora, minusque crenata: Foliorum sapor nonnihil est aromaticus.

Ramulorum summitatem flores exornant galeati & labiati violacei, galea est fornicata, labium extuberat nec cochlearis instar excavatur, e quorum medio præter stylum nutritivum stamina exsurgunt bina, albicantia apicibus luteis prædita, quorum singula os hyoides seu græcam Δ repræsentant.

Florem evanidum in utriculo aperto semina sequuntur quatuor.

Fronde viret perpetuâ, omnique anni tempore & flores & semina perficit.

Seminibus, ramulis abscissis feracique solo infixis, & virgultis ex ipsâ radice orientibus facile propagatur.

Deese seer fraeije heesterachtige meede-soort van *Salvia* is al eenige jaaren in de Amsterdamsche Medicyn-hof gequeect, sy schiet een reedelycke, bruynen houtachtige wortel die met veel veselwortelen is versien.

Uyt welke wortel oft twee ofte oock een steel uytspuyt, die eerst vierkant, groen en ruygh is, daar naa rond, houtachtigh, bruyn, drie ofte vier voeten hoog, en in verscheyde tacken verdeelt is, waar aan de bladen sonder voetjes twe tegen den anderen overstaan, die de breette van een duym langh, een halve breed, styf, en geschaard zyn, verstaat hier door de onderste, dewyl de bovenste klynder en minder geschaard zyn: De smaack der bladen is eenighsints specereyachtigh.

De Bloemen die de top der tacken verciëren, zyn blaauw, gehelmt en gelipt, (galeati & labiati) de helm staat verheeven en omgebooge als een verwulft, de lip steeckt uyt, en is niet uyt geholt als een lepel, uyt het midde van deese bloemen koomen behalven de bloem-styl twee bloem-draaden, die met geele hoofdekens zyn versien, en waar van ider niet qualyck komt te verbeelden een griekse Δ .

Naa dat de bloem vergaan is soo volgen vier zaaden, die in een open huysken leggen.

Dit heester is altyd groen, en geeft oock op alle tyden des jaars syn bloemen en rype zaaden.

Het werd seer gemackelyck door zaaden, afgescheurden tacken, die in vrughtbaare aarde gestoocken werden, en door uytloopen, die uyt de wortel uyt spruyten, voortgequeect.

Yyyy

Het

(182)

Locis argillofis in Promontorio Bonæ
Spei ad bipedalem altitudinem crefcit, &
oëtobri floret.

*Het geeft bloemen aan de Caap de Goe-
de-hoop in de maand oëtober, en wast op
kleyachtige gronde, tot de hooghte van
twee voeten.*

C A P.

SALVIA AFRIC. FRUTIC. FOLIO SUBROTUNDO, GLAUCO, FLORE MAGNO AUREO.

Fig. 92.

LIBR. MUSEI HIST. NAT. LYON. 1788. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200.

C A P. XCII.

SALVIA AFRICANA FRUTICANS FO-
LIO SUBROTUNDO, GLAUCO, FLO-
RE MAGNO AUREO.*Salvia aurea. hi.*

Fuscam habet hic frutex radicem, cau-
lem quadripedalem, ligneum & fuf-
cum, cui foliorum ramulorumque abscif-
forum stigmata inhærent dui.

In varios dividitur hic frutex ramulos,
glaucos primo & quadrangulares, qui
tractu temporis lignei, fusci & rotundi
evadunt: his folia adstant ex adverso bi-
na subrotunda, glauca, & crassa.

Flores in ramulorum summitate appa-
rent galeati & labeati, aurei, quorum galea
fornicata, labium extuberans nec instar
cochlearis excavatum; in perianthio hi
flores nutriuntur congenerum maximo, in
quo post florum exanthefin semina perfici-
untur quatuor.

Augusto & septembri flores hic frutex
singulis annis (è quibus floribus guttæ
emanant instar sachari dulces) producit &
sequenti mense semina perficit.

Foliorum sapor & odor aromaticus &
ad rorismarini odorem & saporem acce-
dunt.

Juxta amniculos æstate ficcos magna
copia hujus fruticis ad quatuor pedum al-
titudinem crescit in Promontorio Bonæ
Spei, & floret septembri.

Dit heester heeft een bruyn wortel,
een steel, die vier voeten hoogh,
houtachtigh en bruyn is, waar op langh
de litteekenen van de afgevallen bladen en
afgesneede tacken blyven staan.

Dit heester verdeelt sich in verscheyde
tacken, die eerst witachtigh groen en vier-
kant zyn, en daar naa houtachtigh, groen
en rond werden: waar aan de bladen twee
over den anderen staan, rondachtigh, licht
groen, en dick zyn.

Gehelnde en gelipte bloemen komen op
de top van de tacken, en zyn goud-geel,
de helm is als een verwulft, de lip steeckt
uyt, en is niet uytgeholt als een lepel;
deese bloemen werden gevoed in een bloem-
kelck dat het grootste is van alle desselfs
meedesoorten, in deese bloem-kelck werden,
naa dat de bloem is vergaan, vier zaaden
voortgebracht.

Dit heester brengt jaarlycks bloemen
voort in augustus en september, (uyt wel-
ke bloemen, druppelen nedervallen, die
soo soet zyn, als suycker) en geeft de maand
daar aan volgende rype zaaden.

De smaack en reuck der bladen is spece-
ryachtig, en komt eenighsints over een met
de reuck en smaack van de rosemaryn.

Dit heester wast in overvloet aan de
Caap de Goede-hoop tot de hooghte van
viervoet aan revierkens, die des soomers
droogh zyn, en bloeyt in september.

Zzzz

De

Folia hujus Fruticis medicamen Incolis Promontorii Bonæ Spei est vulnerarum, infusio enim vulneribus recentibus applicatur, & interne in eundem finem propinatur.

De bladen van dit heester is by de Inwoonders van de Caap de Goede-hoop een wond-middel, want der selven aftrecksel werd op varsche wonde geleght, en werd tot dien selve eynde inwendigh in gegeven.

SCABIOSA AFRIC: FRUTESC: FOL: RIGIDIS SPLENDENTIBUS ET SERRATIS FLORE ALBICANTI

Fig. 93.

SCD.Lyon

C A P. XCIII.

SCABIOSA AFRICANA FRUTESCENS
 FOLIIS RIGIDIS SPENDENTIBUS
 ET SERRATIS, FLORE
 ALBICANTE.

Scabiosa rigida L.

EX seminum Africanorum congerie anno 1698 acceptâ & principio anni 1699 satâ unicam hujus generis plantam enatam vidi, cujus tamen dein semina eâdem anni ætate ex Africa accepi plurima.

Radix hujus fruticis est crassa, fusca, lignosa in alias minores divaricata.

Caulem habet bipedalem, rotundum, primo viridem, paucâ aut nullâ hirsutie præditum, qui dein lignosus evadit: hinc folia adstant ex adverso bina, parvo aut nullo ferme suffulta pediculo, sesqui unciam longa, mediam lata, rigida, serrata, splendens.

Ramuli producuntur ex foliorum alis rotundi, & nonnihil hirsuti, qui terminantur in pediculos semipedales, rotundos, unicum sustinens capitulum ex pluribus flosculis albicantibus compositum, quorum quisque est tubulosus & in quatuor profundas lacinias divisus, qui præter styli nutritivum stamina habet quatuor cum stylo albicantia: Horum singulos semina sequuntur singula instar congenerum.

Uit een hoop africaansche zaaden int jaar 1698 gekregen, en gezaayd int begin van't jaar 1699 heb ick deese eenige Plant van dit geslacht sien voortkoomen, waar van daar naa nochtans in de soomer van het selve jaar veel zaaden heb uyt Africa gekregen.

De wortel van dit heester is dick, bruyn, houtachtigh, en in andere kleyne wortelen verdeelt.

De steel heeft sy twee voeten hoogh, rond, eerst groen, met weynich ofte geen ruygachtigheyd versien, dewelcke naderhand houtachtigh word; waar aan de bladen staan twee aan twee over elkanderen (zynde ondersteunt door geen ofte kleyne voetjes), anderhalf duym langh, en een half breed, styf, geschaard, en blinkende.

De tacken koomen voort uyt de oxelen van de bladen, zyn rond, en eenighsints ruygachtigh, welckers uytyn den zyn steelen anderhalf voet langh, dragenden op haar top een bolleke, bestaande uyt veel witte bloemen, zynde alle buysachtigh, seer diep in vieren gesneden, dewelcke buyten haaren bloem-styl, vier, gelyck den bloem-styl, witten bloem-draden hebben: Na elk bloem volgt een enkel saad, gelyck als desselfs meedesorten hebben.

A a a a

Het

Floret totâ æstate , ac femina perficit.

Het draaght de geheele soomer bloemen, en zaaden.

SCILLA AFRICANA FLORE VIRIDI, PARVO BULBO AMPLISSIMO.

Fig. 94.

C A P. XCIV.

SCILLA AFRICANA FLORE VIRIDI
PARVO, BULBO AMPLISSIMO

HERM. CAT.

Bulbus Scillæ vulgaris triplo major & subflavus est, ac tunicis pluribus invicem investientibus constat.

Augusto mense caulis erigitur tripedalis & altior, rotundus, in cujus summitate flosculi spicatum apparent innumeri, successive sese aperientes, viridi albicantes monopetali, in sex profundas lacinias divisi, è quibus stamina præter stylum nutritivum prodeunt sex apicibus luteis prædita; semina hæcenus perfecit nulla.

Quum floret hæc Scilla, folia apparent nulla, bulbi autem, qui nullos producunt flores, septem octove proferunt folia spithamum vel sesqui longa, duas uncias lata, viridia, mucronata.

Hujus Scillæ bulbus mecum communicavit, Hortoque medico donavit Vir Amplifimus Dominus Petrus Rans Valkenier Scabinus, & Societatis Indiæ orientalis Assessor.

DE Bol is geelachtigh en driemaal soo groot als die van de Scilla vulgaris, en bestaat uyt veel deksels, die elkanderen bedecken.

In de maand augustus recht sich een ronde steel op tot de hooghte van drie voeten, en hooger, op welckers top als aan een lange aar ontelbaare bloemen sich opdoen, die den een naa den anderen open gaan, sy zyn uyt den groene witachtigh, eenbladigh en in ses diepe sneden gesneden, uyt welckers middel behalve de bloem-styl ses bloem-draaden met geele hoofdekens versien te voorschyn koomen; zaaden heeft sy tot noch toe geen voortgebracht.

Wanneer deese Scilla bloem draaght, soo en werden geen bladen vernoomen, die bollen nochtans, die geen bloemen voortbrengen, geeven seven ofte acht bladen van sich, die een span ofte anderhalve langh, twee duymen breed, groen, en spits uytlopende zyn.

De Bol van deese Scilla heeft my medegedeelt en aan den hof vereerd, den Edel: Achtbaare Heer Pieter Rans Valkenier Schepen, en Bewinthebber van de Oostindische Compagnie.

C A P. XCV.

SEDUM CANARINUM FOLIIS OMNIUM MAXIMIS.

Sempervivum canariense

ELegans hoc Sedum radice gaudet fibrosâ, è quâ plurima in orbem posita, & humi strata producuntur folia, (de plantâ juniore hæc dicta sunt, quum adultior caulem habet sex uncias altum, rotundum, foliorum stigmata servantem diu) quæ ex angustiore basi in mucronem latissimum exeunt, & ab utrâque parte & margine pilis minutissimis & albis sunt prædita: foliorum succus insipidus.

Clar: Plukenetius Sedum hoc phytographiæ tab: 314 vocat *Sedum majus canarinum acaulon*, pilis ad oras foliorum hispida argenteo lucidis fimbriatum & ab Infulanis, annotante eodem Plukenetio, vocatur *Corozone Celio*.

Eandem cum aloes speciebus amat culturam, & ex avulsâ sobole juniore, quæ nonnunquam ex ipso caule oritur, propagari potest.

DEese Fraeije Sedum heeft een veselwortel nyt welke veel bladen voortkoomen die in de ronte staan, en op het aardryck nederleggen, (dit moet van een jonge plant verstaan werden, dewyl, wanneer sy ouder is, een steel heeft, die ses duym hoogh, en rond is, en de litteekenen van de afgevallen bladen bewaard.) deese bladen zyn in het begin smalder dan desselfs eynde, het welke seer breed is; aan beyde de zyde en kanten zyn sy met seer kleyne witte haarkens versien: desselfs sap is sonder smaack.

Den vermaarde Heer Plukenet geeft deese Sedum in syn Phytographia op de 314 plaat de naam van *Sedum majus canarinum acaulon pilis ad oras foliorum hispida argenteo lucidis fimbriatum*, en het werd, gelyck als den selve Heer Plukenet aantee-kent, van de Inwoonders genaamt *Corozone Celio*.

Deese Sedum bemind deselve cultuur als de soorten van Aloe, en kan door jonge planten, die by wylen nyt de steel uyt spruyten, voortgequeeckt werden.

SOLANUM LIGNOSUM AFRICANUM SEMPERVIRENS LAURINIS FOLIIS.

Fig. 96.

C A P. XCVI.

SOLANUM LIGNOSUM AFRICANUM
SEMPERVIRENS LAURINIS

FOLIIS.

Solanum aggregatum.

Radicem habet hic frutex albicantem, minoris digiti crassitiem raro superantem, longe lateque per terram dispersam, & nisi cohibeatur, innumeros emittit furculos, qui juniores duplici teguntur cortice, exteriori fusco, interiori viridi, qui cum adoleverint in trium quatuorve pedum altitudinem excrescunt, aliquot emittentes ramulos, ejusdem cum trunco coloris, quibus folia, pediculo unciali & crasso sustentata, adstant crassiuscula, viridia, nervosa, duas uncias longa, unciam lata, & acuminata.

In ramulorum summitate flores apparent e longo pediculo dependentes, monopetali, campanulati, in quinque profundas lacinias divisi, & ex albo purpurascens, e florum medietate una cum stylo nutritivo rotundiore & albicante stamina apparent albicantia, rotunda, tenuia, quæ in capitulum exeunt luteum, oblongum & striatum.

Florem sequitur bacca, rotunda, & viridis, baccæ Pseudocapsici Dodonæi non dissimilis, quæ intus plurimas continet acinias planas & albicantes.

Totâ floret æstate, & autumnò baccæ perficiuntur.

Locis arenosis Promontorii Bonæ Spei

Dit heester heeft een witte wortel, die selde dicker is dan een pinck, seer verre door het aardryck heene spryt, en die, ten zymen deselve bedwingh, veel jonge spruyten uyt schiet, deese spruyten als sy jongh zyn, werden met twee basten bedeckt, zynde de buytenste bruyn, en de binnenste groen, deese spruyten ouder werdende wassen op tot de hooghte van drie en vier voeten, en geeven eenige tacken van sich, die deselve verwe hebben als de stam, waar aan de bladen op een voetjen, dat dick, een duym breed en langh is, staan, die dickachtigh, groen, senuwachtigh, twee duymen langh, een breed, en spits uytlopende zyn.

Op de top der tacken doen sich op de bloemen, die aan lange steelkens hangen, eenbladigh, klokswyse, in vyf diepe sneden verdeelt, en bleek-purper van verwe zyn, uyt het midde van de bloemen koomen, behalve de witte en ronde bloem-styl, bloem-draaden, die wit, rond, en dun zyn, en eyndigen in een hoofdeke, dat geel, langhachtigh en geveurd is.

Naa de bloem volgt een besie, die rond, groen, en niet ongelyck is aan de besie van de Pseudocapsicum van Dodonæus, in deese besie zyn veel witachtige en platte zaaden.

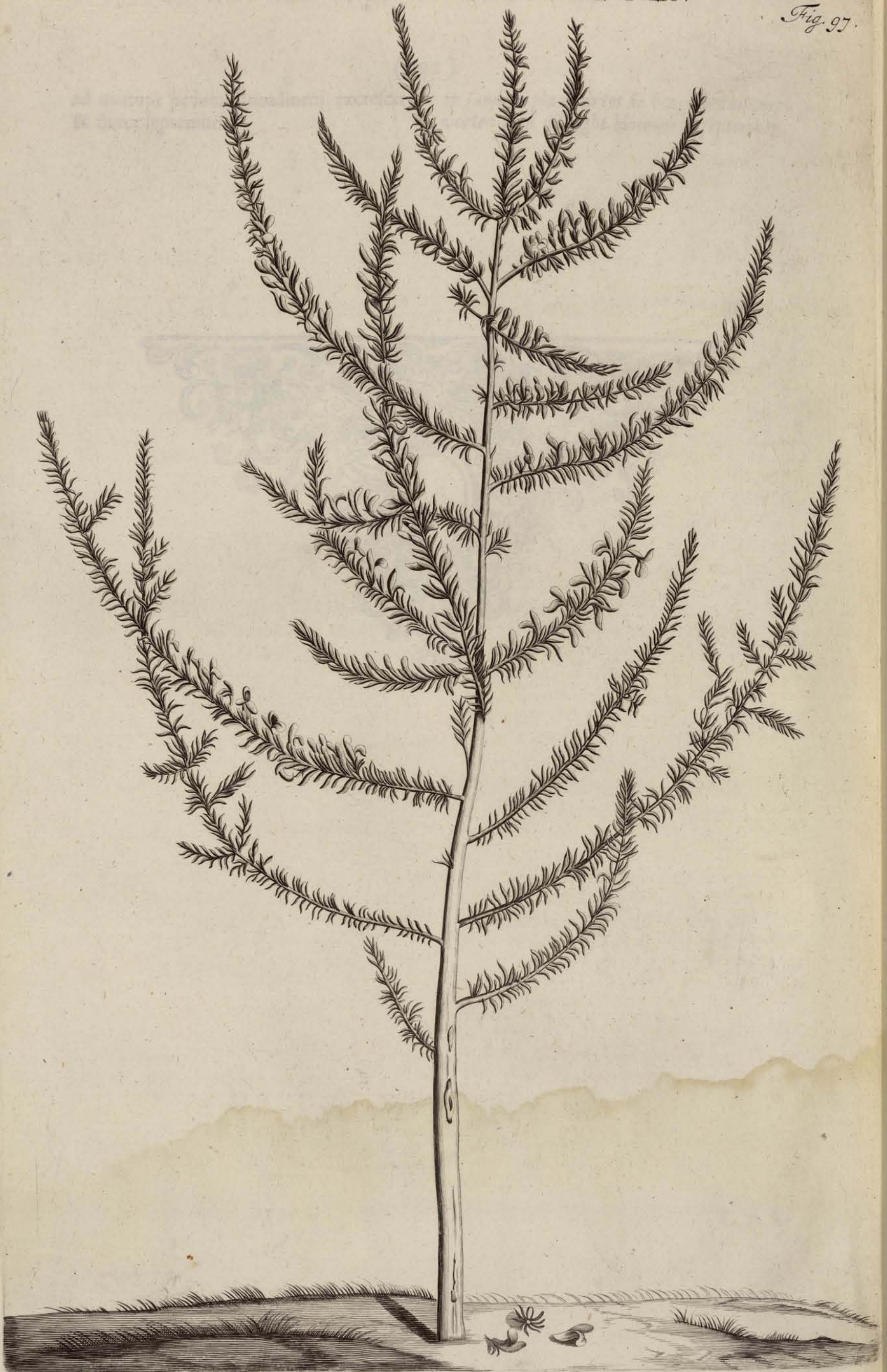
Het geeft bloemen de geheele soomer door, en de besien werden in de herfst ryp.

Het wast aan de Caap de Goede-hoop
D d d d op

ad quatuor pedum altitudinem excrescit,
& floret septembri.

*op sandige plaatsfen tot de hoogte van vier
voeten , en draaght bloemen in september.*

C A P. XCVII.

SPARTIUM AFRICANUM FRUTES-
CENS ERICÆ FOLIO.

Plantæ flore gaudentes papilionaceo fo-
liis solitariis, (hoc est non ternis ex
eodem pediculo ortis) caulibus ut plurimum
lignosis, vario ab Auctoribus nomine pro-
ponuntur, & vel *Genista*, *Crotalaria*, *Spar-
tium*, *Genista-spartium*, *Erinacea*, *Ge-
stella*, vel *Siliquastrum* audiunt, varian-
te nomine pro vario Auctore, & quæ fer-
me omnes nonnunquam unius *Genistæ* no-
mine indigitantur; cum tamen notabilis
aliqua hæc inter plantas occurrat nota,
quæ facile distingui queant eas distinguen-
das, varioque nomine proponendas existi-
mo, eas optime distinxisse Cl: Tourne-
fort nullus dubito: *Nostra* itaque jam de-
scribenda ex eo, quod siliquâ gaudeat
semen unicum continente, spinis careat,
nullaque folia habeat articulata, facile &
a *Genistæ* & *Crotalaria* speciebus, quæ
siliquis gaudent seminibus pluribus refer-
tis; & a *Genista-spartio* & *Erinacæ*, quæ
spinis armantur; & a *Genistella*, quæ fo-
lia habet articulata, & siliquas *Genistarum*
similes; a *Siliquaastro* (quod & *Arbor Ju-
dæ* vocatur) floris petalo proboscidem effi-
cente gemino, & siliquis omnium hujus clas-
sis latissimis prædito, distingui potest,
eamque, idcirca *Spartium* vocavi. De his
plura videantur in Cl: Tournefort: inst:
rei herbariæ. Pag: 643. ad: 646.

Ex radice lignosâ caulis exurgit duos
tresve pedes altus, lignosus, cinereus, &
crassitiem calami scriptorii raro superans,

Dē gewassen, die een capelswyse bloem,
alleen staande bladen (dat is, die
geen drie bladen hebben op een steelken)
en gemeenelyck houtachtige stelen heb-
ben, deese werden van de Auteurs on-
der verscheydene benaamingen voorgesteld,
en werden of *Genista*, *Crotalaria*, *Spar-
tium*, *Genista-Spartium*, *Erinacea*, *Geni-
stella*, ofte *Siliquastrum* genaamt, dewyl
de naam met desselfs beschreyvers veran-
dert, jaa deese alle werden oock bywylen met
den eenen naam van *Genista* voorgesteld, de
wylder nochtans een merckelyck onderscheyd
is tussen deese gewassen, waar door sy konnen
onderscheyden werden, soomeene ick dat sy
oock moeten onderscheyden, en met verscheyde
naamen voorgesteld werden, het welke
myns oordeels den Heer Tournefort seer
wel gedaan heeft: Deese plant dan, die
nu beschreven sal werden, kan seer light,
dewyl sy een haauwe voortbrengt, die
maar een zaad in sich beslyt, dewyl sy
geen doornen noch bladen met leeden heeft,
van de *Genista* en *Crotalaria*, die haau-
wen voortbrengen met veel zaaden versien;
van de *Genista-spartium* en *Erinacea*, die
met doornen versien zyn; van de *Geni-
stella*, die bladen met leeden, en haauwen
als de *Genista* heeft; van de *Siliquastrum*
(die oock *Arbor Judæ* genaamt werd) de-
welcke twee bloem-bladen heeft, die te sa-
men den snuyt uytmaaken, en haauwen
heeft die de breedste van deese geheele ver-
deelingh zyn, onderscheyden werde, dier-
halve heb ik deselve *Spartium* genaamt,
siet hier breeder van de *Institutiones* rei
herbariæ van de Heer Tournefort van het
643 tot 646 blad toe.

Uyt een houte wortel komt een steel, die
twee ofte drie voeten hoogh, houtachtig h,
afgraanw, en selde dicker dan een schryf-
pen

Eeeee

qui undique , ni abscindantur , ramulos
emittit , quod abscissorum stigmata satis
demonstrant ; ramuli undique foliis ornan-
tur exiguis , viridibus , pilisque minutif-
simis præditis nunc solitariis , nunc pluri-
bus instar Laricis junctis.

Ramuli flosculis ornantur papilionaceis
& albicantibus , flores sequuntur siliculæ
femen unicum reniforme continentes.

Seminibus & ramulis avulsis facile pro-
pagatur.

pen is , die over al, so sy niet werden af-
gesneeden, tacken van sich geeft, het geen
genoeghsaam de littekenen der afgesnedene
aan wyft ; de tacken werden overal met
klyne groene en ruyge bladekens verciert ,
die of enckel en alleen , ofte veel by den
anderen staan als de bladen van de Larix.

Witte en Capelswyse bloemen verciere
de tacken, naa de bloemen volgen haauw-
kens, die een enckeld nierswyse zaadken in
sich beslyt.

Door zaaden en afgescheurde tacken
werd sy seer licht voortgequeeckt.

SPARTIUM AFRICANUM ERUTESCENS RUSCI FOLIO CAULEM AMPLECTENTE.

Fig. 98.

C A P. XCVIII.

SPARTIUM AFRICANUM FRUTES-
CENS RUSCI FOLIO CAULEM
AMPLECTENTE.

HUic nostro *Spartio* non valde diffimilem plantam Cl: Breynium capite XXVIII descripsisse nomine *Planta leguminosa aethiopica foliis rusci* primo intuitu facile conjiciet Lector Benevolus; at si Breynii descriptio & jcon cum nostrâ comparentur, ilico plantas esse diversas, sive quod ipsam foliorum magnitudinem, quæ in plantâ Breynii majora, trunci formam, qui in Breynii triangularis, sive filiquas consideremus, quæ in Breynii majores & compressæ Genistarum instar, & dubito procul semina plurima continent, attendenti apparebit.

Radix fibrosa & albicans, quæ caulem emittit pedalem, rotundum, cineraceum, in ramos aliquot divisum, qui juniores rubent, tandem cum caule concolores.

Folia ramulos amplectuntur nullo habito ordine Rusci æmula, in mucronem acutissimum exeuntia.

In ramulorum summitates flores apparent in perianthio quinquifido & acutissimo flores papilionacei lutei, quos silicula sequitur in aculeum acutissimum exeuns, semen continens unicum reniforme.

DEn Goedgunstige leeser sal met den eersten opslag meenen, dat de vermaarde Heer Breynen in het XXVIII hoofddeel een plant heeft beschreven met de naam van *Planta leguminosa aethiopica foliis rusci*, die aan deese onse *Spartium* niet seer ongelyck is; maar soo indien het afbeeldsel en beschreyvingh van de Heer Breynen met de onse werd vergeleeken, soo sal het aanstonds aan een naauwkeurigh ondersoeker, het zymen de groote der bladen, die in die van de Heer Breynen grooter, het zymen de gedaante van de stam, die in die van de Heer Breynen driekant, of dat men de haauwen gaadeslaat, die in die van de Heer Breynen grooter, t'saamen gedrongen, gelyck als de meedesorten van *Genista*, en die buyten allen twyffel veel zaaden in sich besluyten, blycken, dat het verscheyde gewassen zyn.

De wortel is veselachtigh en wit, dewelke een stam voortbrenght, die een voet hoogh, rond, asgraauw, en in eenige tacken verdeelt is, deese tacken zyn, jongh zynde, rootachtigh, en werden naaderhand van deselve verwe als de stam is.

Sonder eenige ordere werden de tacken ombelst, door bladen, die gelyck zyn aan de bladen van de *Ruscus*, en spits uytloopen.

Op de top der tacken doen sich op Capelswyse bloemen, die geel zyn en in een bloem-koocker staan, dat in vyven verdeelt en seer scherp is, naa de bloemen volghet een haauw, die in een seer scharpe punt eyndicht, en een enckeld nierswyse zaad in sich besluyt.

Fffff

Het

(196)

Floret junio & julio , Septembri femi-
na perficiuntur.

*Het geeft bloemen in juny en july , en
rypen zaaden in September.*

C A P.

STACHYS CANARIENSIS FRUTESCENS, VERBASCI FOLIIS

Fig. 99.

BONNEVILLE
LYON
UNIVERS. PARIS.

C A P. XCIX.

STACHYS CANARIENSIS, FRUTES-
CENS, VERBASCI FOLIIS.

TOURNEFORTII.

EX radicibus lignosis caudex erigitur tripedalis & altior, lanuginosus primo & quadrangularis, tandem fuscus, rotundus & inæqualis, qui in ramulos divaricatur quadrangulares & lanuginosos.

Folia ex adverso bina, longis & lanuginosis suffulta pediculis, ramulis adstant longa, lata, nervosa, & subtus tomento albicante prædita.

Ramulorum summitates flores exornant verticillatim positi, albi, labiati & galeati, post quorum exanthesin semina apparent in utriculo aperto quatuor, parva, nigricantia.

Floret totâ æstate, & circa autumnii initium semina perficiuntur.

Si folia fricentur, tetrum & gravem spirant odorem.

Arvida salva Canarienses hunc fruticem; *Salviam Sylvestrem*, amplissimis *verbasci foliis*, graveolentem, flore albo parvo *canariensem* Plukenetius in *almag*: botanic: pag: 329. & *Stachydem amplissimis verbasci foliis*, floribus albis, par-

Uit houte wortelen komt een stam voort, die drie voeten hoogh en hooger werd, eerst wolachtigh en vierkant, ten laasten bruyn, rond, en ongelyck is, en verdeelt werd in tacken, die vierkant en wolachtigh zyn.

Twee bladen over den anderen, werdende ondersteunt door lange en wolachtige steelkens, staan aan de tacken, sy zyn langh, breed, senuwachtigh, en van onderen met een witte wolligheyd beset.

De toppen der tacken werden vercierd door witte bloemen, die als de speecken in de raaden ront om de steel geplaaft staan, en die gehelmt en gelipt zyn, naa dat deese bloemen vergaan zyn, soo doen sich op vier kleyne swarte zaaden, die in een open zaad-huysken geplaaft zyn.

Het draaght de geheele soomer door bloemen, en geeft omtrent het begin van de herfst rype zaaden.

Wanneer de bladen gevreeven werden, geeven sy een swaare en onaangenaame reuk van sich.

De Inwoonders van Canarien geeven dit heester de naam van *Arvida Salva*: en *Plukenet* in syn *Almag*: botan: op het 329 blad de naam van *Salvia sylvestris*, amplissimis *verbasci foliis*, graveolens, flore albo, parvo *canariensis*. En op het

Ggggg

356

vis, non galeatis, spicâ betonicæ ex Insulâ Canarinâ Idem Pag: 356 vocat.

356 *blad stachys ampliffimis verbasci foliis, floribus albis, parvis non galeatis, spica betonicæ ex Insulâ Canarinâ.*

TANACETUM AFRIC FRUTICANS MULTIFLORUM FOLIIS TANACETI DECUPLO MINORIBUS

Fig. 100.

BIBLIOTHÈQUE
LYONNAISE
EN VENTE

C A P. C.

TANACETUM AFRICANUM FRUTI-
CANS MULTIFLORUM FOLIIS TA-
NACETI VULGARIS DECU-
PLO MINORIBUS.

PLantam hanc venustissimam, ex mix-
turâ ingenti variorum Africanorum se-
minum sub fine anni 1698 acceptâ, ena-
tam florentem & semina matura perficien-
tem primo vidimus anno 1699.

Radicem habet hoc tanacetum albican-
tem, lignosam, ex quâ caulis exsurgit
sesquipedalis, rotundus, primo viridis
dein fuscus, & lignosus, qui ab ipsâ radice
ad summitatem usque in varios divarica-
tur Ramulos, hi juniores virides, tan-
dem fusci & lignosi evadunt.

Folia, quæ cauli, & Ramulis adstant,
multiplici dividuntur incisurâ, & minora
sunt omnibus partibus Tanaceti vulgaris
foliis, sapor & odor foliorum vehemens,
amarus & cum Tanaceto vulgari conve-
nit.

Caulium summitatem exornant flores
Discoidei nudi velut in Umbellam digesti,
floribus luteis exiguis admodum, ut nu-
do oculo earum partes vix videri queant,
creberrimis & dense stipatis constat, quo-
rum singulos semen sequitur unicum par-
vum,

IN het jaar 1699 hebben wy dit gewas,
het aldereerst gesien, het geen wyt een
grootte menigte van verscheyde Africaan-
sche zaaden, die in het laast van het jaar
1698 ontfangen waaren, is voortgekoo-
men, en in het selve jaar bloemen en zaa-
den heeft voortgebracht.

Deese Tanacetum heeft een witte hout-
achtige wortel, waar wyt een ronde steel
opschiet tot de hooghte van anderhalve
voet, die eerst groen, naderhand bruyn
en houtachtigh is, en van onderen tot bo-
ven in verscheyde tacken verdeelt werd,
deese tacken, wanneer sy jongh zyn, soozyn sy
groen, en werden naderhand bruyn en hout-
achtigh.

De bladen, die aan de steel en tacken
staan, zyn seer veel ingesneden, en in
allen deelen kleynder dan de bladen van
den Tanacetum vulgare; de smaack en
reuck der bladen is sterck, bitter en over-
eenkoomende met de Tanacetum vulgare.

De toppen der tacken werden door naak-
te, en bundelwys by den andere gevoeg-
de bloemen vercierd, sy staan op haar steel-
kens in de ronte geschickt, als de kroon-
kens kruyden, en bestaan wyt veel en dicht
by den anderen gevoeghde geele bloemen,
die soo kleynd zyn, dat naauwelyck der sel-
ven deelen konnen met een naakt oogh be-
schouwt werden, naa elck bloemken volgt
een enckeld kleynd zaad.

Hh h h h

Dit

Certum florendi tempus non habet hoc
Tanacetum, quum & hyeme & æstate
floreat.

*Dit heesterke en houd geen vaste tyd op
welcke het bloem geeft, dewyl het des soom-
mers en winters bloem draaght.*

TANACETUM AFRIC: ARBORESCENS FOIIS LAVENDULÆ MULTIFIDO FOLIO.

Fig. 101.

C A P. CI.

TANACETUM AFRICANUM ARBO-
RENSCENS FOLIIS LAVENDULÆ
MULTIFIDO FOLIO.

Sigynia frutescens.

EX radice lignosâ caudex erigitur sex septemve pedes altus, rotundus, cortice fusco tectus.

Caudex in varios dividitur ramulos, ejusdem cum caule coloris, (horum summitates si excipiantur, quæ lanuginosæ) quos folia ambiunt longa, viridia, in multas & profundas lacinias divisa, instar foliorum Lavendulæ multifido folio Clusii.

In Ramulorum summitate ex longioribus pediculis flores apparent discoidei non radiati, sed lutei.

Foliorum odor & sapor odori & sapor foliorum Tanaceti vulgaris respondent.

Mensibus junio & julio flores, autumno semina non nunquam perficiuntur.

Uit een houtachtige wortel werd een stam voortgebracht, die ses en seven voeten hoogh, rond, en met een bruynne bast bedeckt is.

De stam werd in verscheydene tacken verdeelt, die van deselve verwe zyn, als de stam, (indien men uytsondert der selven toppen, die wolachtigh zyn) deese tacken omhelsen bladen, die langh, groen, in veel en verscheyde sneden verdeelt zyn, gelyck als de bladen van den Lavendula multifido folio van Clusius.

Op de toppen der tacken doen sich, ondersteund zynde door lange steelen, bloemen op, die uyt verscheyde bundelwys by den andere gevoeghde, sonder rond omloopende bloem-bladen, bestaan, en geel zyn.

De reuck en smaak der bladen komt over een met de reuck en smaak der bladen van den Tanacetum vulgare.

De bloemen koomen voort in de maanden juny en july, de zaaden werden by wylen ryp in de herfst.

TETRAGONOCARPOS AFRIC: RADICE MAGNA, CRASSA ET CARNOSA.

Fig. 102.

C A P. CII.

TETRAGONOCARPOS AFRICANA RA-
DICE MAGNA, CRASSA, ET
CARNOSA.

R Adice gaudet perenni subflavâ, crassâ, Spithamum longâ, & sapore dulci prædita.

Ex ipsâ radice cauliculi aliquot conveniunt humi fusi, his folia nullo servato ordine adstant crassa, succulenta, ex angusto principio in mucronem latum exeuntia, per margines æqualia, & sapore subacido instar foliorum Portulacæ sativæ prædita.

In cauliculorum summitatibus flores apparent longis sustenti pediculis, pentapetali, (rarissime tetrapetali) lutei, qui stilum habent nutritivum, & viridem, cui multa circumstant stamina lutea.

Singulis floribus fructus succedit quadrangularis, seu fructus durus, unicum intus nucleum seu semen continens, huic fructui quatur eminentiæ instar alarum adstant.

Mensibus floret æstivis, semina nunquam, sed rarissime in in hisce regionibus, autumno perficiuntur.

D It gewas heeft een wortel, die des winters niet vergaat, geelachtigh, dick, een span langh, en soet van smaak is.

Uyt de wortel koomen eenigen steelkens voort, die langhs het aardryck nederleggen, waar aan sonder eenige ordere dicke en sapachtige bladen staan, die voor aan de steel smal, aan het eynde breed, en aan de zyden effen en gelyck zyn, der selve smaak is eenighsints suur gelyck als de bladen van de Portulaca sativa.

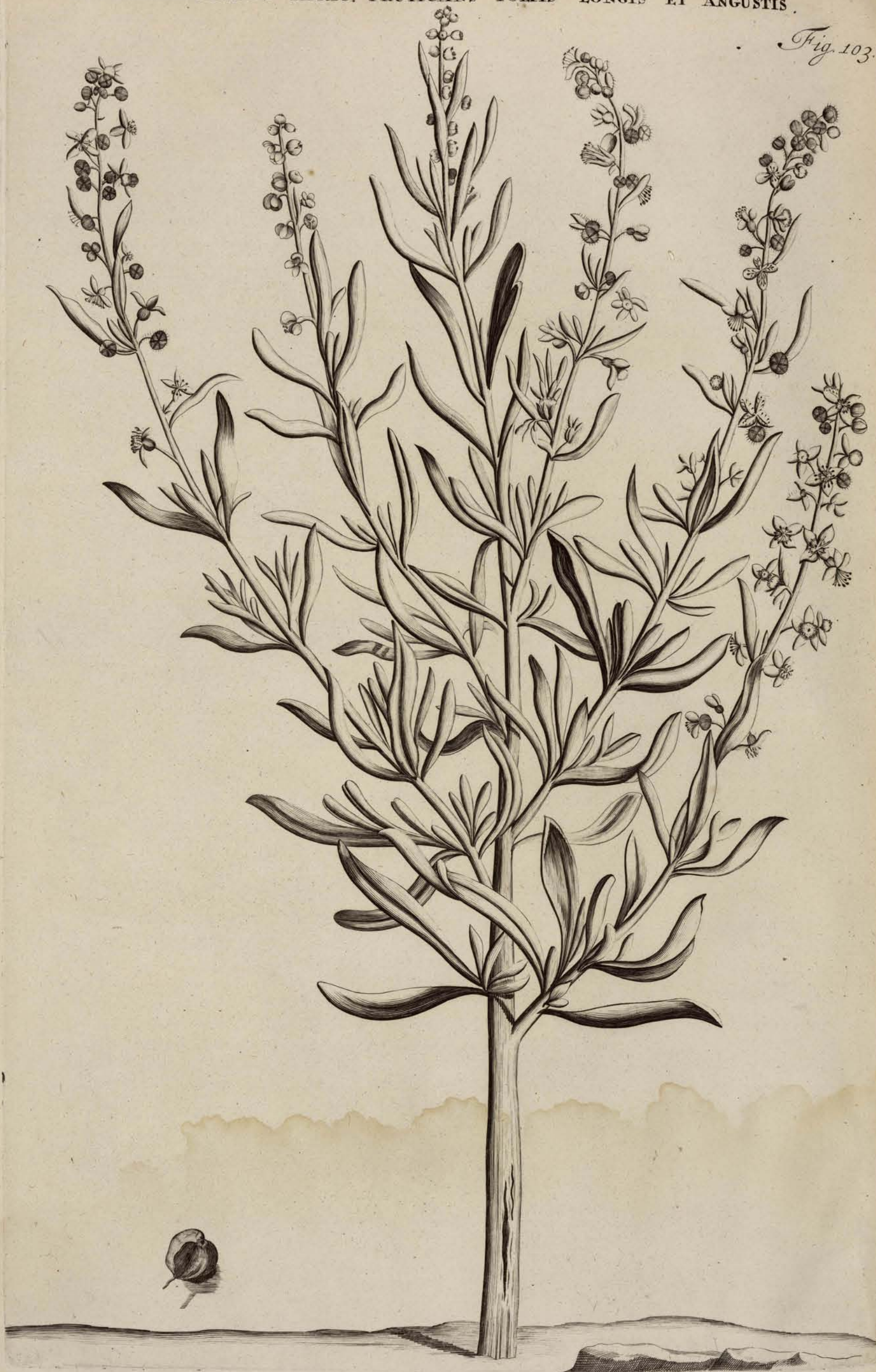
Op de top der tacken doen sich bloemen op, die op lange steelkens staan, vyfbladig (selden vierbladigh) en geel zyn, deese bloemen hebben een groene bloemstyl, om welke rondom veel geele bloem-draaden staan.

Naa ider bloem volgt een vierkantige vrucht, ofte anders een harde vrucht, die een pit ofte zaad in sich beslyt, waar aan vier uytsteecksel als vleugelen staan.

Het draaght bloemen in de soomer maanden, en geeft bywylen, maar selden in deese gewesten, rype zaaden in den herfst.

TETRAGONOCARPOS AFRIC. FRUTICANS FOLLIS LONGIS ET ANGUSTIS.

Fig. 103.

C A P. CIII.

TETRAGONOCARPOS AFRICANA FRUITICANS FOLIIS LONGIS ET ANGUSTIS.

EX radicibus fibrosis & albicantibus caulis erigitur pedalis, cortice exteriori fusco, interiore viridi amictus.

Caulis in varios divaricatur ramulos rotundos, primo vitides, dein fuscus, his folia adstant, longa, angusta, viridia & succulenta.

Ramulorum summitates ornant flores parvis sustenti pediculis, lutei, pentapetali & tetrapetali, instar præcedentis, sed duplo minores.

Flores sequuntur fructus quadrangulares & alati, ut in præcedente.

Floret etiam mensibus æstivis, & rarissime autumnis semina perficit.

Ex avulso ramulo facile propagari potest, & inter Africanas plantas frigidioris est patientissima.

Tetragonocarpus has plantas vocavi, quia nulli cognito generi adjungi queunt,

Uit witte en veselachtige wortelen komt een steel voort, die de hoogte heeft van een voet, en van buyten met een graauwe, en van binnen met een groene schorsse bedeckt is.

De steel werd in verscheyde tacken verdeelt, die rond, eerst groen, naaderhand bruyn zyn, waar aan dat bladen staan, die langh, smal, groen en sapachtigh zyn.

De bloemen, die de top der tacken vertieren, staan op kleyne steelkens, zyn geel, vyfbladigh, en oock vierbladigh, en gelyck als de bloemen van de voorgaande, maar de helft kleynder.

Naa de bloemen volgen vierkante en gevleugelde vruchten, als in de voorgaande.

Het draaght ook bloemen in de soomermaanden, en geeft rype zaaden in de herfst, maar selden.

Het kan seer gemakelyck door afgescheurde tacken voortgequeect werden, en het kan onder alle de Africaansche gewassen de meeste konde verdraagen.

Tetragonocarpus heb ick deese gewassen genaamt, om dat sy by geen bekend gewas kon nen

nomen a quatuor alis seu fructus latera de-
sumptum.

konnen gevoeght werden, zynde der selven
naam ontleent van de vier vleugelen ofte
zyde der vrucht.

TITHYMALUS AIZOIDES FRUTICOSUS CANARIENSIS QUADRANGULARIS ETC.

Fig. 104.

BIBLIOTHEQUE
LYON
MUSEUM

C A P. CIV.

TITHYMALUS AIZOIDES FRUTICOSUS CANARIENSIS APHYLLUS QUADRANGULARIS ET QINQUEANGULARIS, SPINIS GEMINIS ADUNCIS ATRONITENTIBUS ARMATUS.

EX radicibus multis planta exurgit tripedalis & altior in varios divaricatus ramulos, planta integra quadrangularis, & ramulos habet nonnullos quinqueangulares, quæ etiam in plura nunquam, sed rarissime, dividuntur latera: planta junior viridis est, adultior, præsertim ejus truncus, lignosa evadit, & colorem ex albo fuscum acquirit, ejus latera crebris elevantur tuberculis, quæ binis & aduncis armantur spinis per vetustatem perituris, ut in jcone videre est.

Folia habet nulla, sed quacumque parte vulneratur succum fundit lacteum & acerrimum.

Hactenus in Horto medico nec flores, nec semina produxit: capsulam habere seminalem tribus loculis distinctam totidem semina continentem ex Phytographiæ Pluckenianæ tabulâ 320 patet, atque hac aliorumque accidentium ratione *Tithymalorum* familiæ inferendam nullus dubito. In Pluckenii jcone spinæ hujus plantæ non aduncæ, sed rectæ depinguntur, quales etiam aliquando, sed rarissime, in nostrâ plantâ apparent, diversa sit, an eadem, illæ ansam aliquam dubitandi excitant; atque hinc suam Cl: Pluckenietius vocat *Tithymalum aizoidem Lactifluum*, seu *Euphorbiam Canariensem*, quadrilateram & quinquelateram, cerei effigie, ad angulos crebri intervalla spinis rectis atronitentibus, *Gazella cornuareferentibus*: & hanc descriptam Cl: Kiggelarius in catalogo instructissimi Horti Beaumontiani vocat *Tithymalum quadrangularem spinosum*, seu *spinis geminis aduncis ex eadem sede ortis armatum, succo lacteo acerrimo turgidum*.

Frigoris impatientissima est hæc planta, eandemque cum *Scadidacalli* & *Euphorbio Dodonæi* amat culturam, eodemque modo propagatur.

Cum planta hæc succum fundat lacteum, acerrimum succo *Scadidacalli* & *Euphorbii Dodonæi* simillimum, atque adeo non immerito inter plantas *Euphorbium fundentes* haberi possit, lubet brevi inquirere quænam *Antiquorum Euphorbium fundens* planta, de quâ nihil certi ante editionem partis secundæ Horti Malabarici vel affirmari, vel negari potuit, cum Dioscorides simplicium medicamentorum, eorumque facultatum inter Veteres gravissimus Auctor *Arborem* dicat, & Plinius *Acanthinis foliis spectari* ait: *Dodonæus effigiem descriptionemque plantæ Euphorbium fundentis exhibuit*, quæ & hujus Horti parte primâ describi-

Uit veel wortelen komt een gewas voort, dat drie voeten hoogh en hooger is, en in verscheyde tacken verdeelt is, het geheel gewas is vierhoekigh, en heeft eenige tacken, die vyfhoekigh zyn, en oock bywylen, maar selden, in meer hoecken verdeelt werden: dit gewas jongh zynde is groen, ont geworden zynde, soo werd het, voornamelyck desselfs stam, houtachtigh, en kryght een licht bruyne verwe, desselfs zyden werden op veel plaatsen door verheventheden opgeset, en deese verheventheeden door twee haackachtige doorns gewaapent, die, wanneer de plant ouder werd, vergaan, als in het afbeeldsel te sien is.

Dit gewas heeft geen bladen: maar het geeft op alle plaatsen, daar het gequest werd een melckachtigh en seer scharpe sap van sich.

Tot nocht toe heeft dit gewas geen bloemen ofte zaaden in de Medicyn-hof voortgebracht: dat het een zaadhuys heeft, het welcke in drie holligheden is verdeelt, en een gelyck getal zaaden in sich beslyt, blyckt uyt de 320 plaat der Phytographia van de Heer Plukenet, derhalve en twyffele ick niet of het kan om die reeden en andere omstandigheeden by de soorten van *Tithymalus* gevoeght werden. In het afbeeldsel van de Heer Plukenet, en zyn de doorns niet haackachtig, maar werden recht uytsteekende afgebeeld, hoedanigen sy oock bywylen in onse plant gevonden worden, maar seer selden; dierhalve soo geeven deese doorns eenige reeden om te twyffelen of het deselve met deese beschrevene is ofte niet, en hier om soo geeft d'Heer Plukenet syn gewas de naam van *Tithymalus aizoides lactifluus*, seu *Euphorbia canariensis*, quadrilatera & quinque latera cerei effigie, ad angulos per crebra intervalla spinis rectis atronitentibus, *Gazellæ cornuareferentibus*. En den Heer Kiggelaar geeft in syn register van den Kruid-rycken hof van den Edelen Heer Simon van Beaumont dit gewas de naam van *Tithymalus quadrangularis spinosus*, seu *spinis geminis aduncis ex eadem sede ortis armatus*, succo lacteo acerrimo turgidus.

Dit gewas kan geen de minste koude verdraagen, en bemint deselve cultuur als den *Scadidacalli* en *Euphorbium Dodonæi*, en werd op deselve manier voortgequeect.

Dewyl dit gewas een melckachtigh en seer scharp sap van sich geeft, dat niet seer ongelyck is aan het sap van de *Scadidacalli* en *Euphorbium* van *Dodonæus*, en dat het dierhalve niet te onrecht kan gerekent werden onder die gewassen, die *Euphorbium* van sich geeven, soo lust het my te ondersoecken, welcke zy het gewas, dat den oprechte *Euphorbium* der Ouden van sich geeft, waar van niets seekers heeft konnen voor dat het tweede deel van de *Hortus Malabaricus* in het licht quam, geseght werden, dewyl *Dioscorides*, die onder de Ouden is een van de alderbeste beschreyvers der medicamenten, en harer kraghten, deselve seght een Boom te zyn, en *Plinius* getuyghet,

M m m m m

dat

tur, quam verum Veterum Euphorbium in eadem parte Cl: Commentatores existimant, tum quia & Veteres & Recentiores omnes unanimiter testantur Euphorbium in Africâ gigni, tum quia etiam hodierno die ex Africâ in Europam transvehitur; vera hæc sunt, fateor, in Africâ gignitur, ex Africâ in Europam transvehitur, sed planta Dodonæi non est Arbor, nec in Arboris excrescit altitudinem, etiamsi vel maxima adhibeatur cultura; foliis non spectatur Acanthinis, unde colligere licet non esse plantam fundentem Veterum Euphorbium: Scadidacalli Hort: Mal: sua sponte in arborem excrescit, & ramuli ejus recentes (hoc est priusquam sunt trigoni) non inepte cum parvâ portione foliorum Acanthi comparari possunt, adde denique frustra Scadidacalli Patruo inter Euphorbium ex Barbariâ allata esse, quod argumentum est pro Scadidacalli omni exceptione majus; sed aliam plantam succulentiores, ubi arescunt, induunt formam, denique Euphorbium Dodonæi & formâ & angulorum numero sapissime variat; & hoc fateor, aliam ubi arescunt induunt formam, sed spinæ angulos armantes formam & angulorum numeros satis superque indicabunt, fateor & hoc Euphorbium Dodonæi nonnunquam & formâ & angulorum numero variare, sed tamen triangulare aut quadrangulare evadit nunquam; sed planta parte primâ Horti medici descripta cum Gummi seu Euphorbii frustulis adherentibus Cl: Commentatoribus transmissa est: quid unde? quod equidem & ex illa planta Euphorbium colligi potest, sed tamen non liquet ex eo, Plantam esse fundentem Veterum Euphorbium, itaque nullus dubito, quin ex hac descriptâ etiam Euphorbium colligi possit: sed Euphorbii patria est Africa, & Malabarensibus, ubi & hoc Scadidacalli crescit, modus Gummi istud colligendi incognitus est, sed Medicis illic ejus succus lacteus tantum in usu est, ideone, quia Malabarensibus incognitus est colligendi Euphorbii modus, quia omne Euphorbium, quo hodie utuntur medici, patriam habet Africam, quia & Veteres testentur in Africâ gigni, ideone, inquam, sequitur Scadidacalli non fundere Euphorbium Veterum? minime, constat enim Regiones calidiores longe distitas easdem vovere plantas, hinc in Asiâ tanta plantarum quantitas existit, quæ etiam in Americâ reperiuntur: ita & Clusius inquit radices Hellebori nigri legitimi Viennensibus Pharmacopæis incognitas fuisse, etiamsi infra septimum ab urbe miliare nasceretur, seque primum ipsis hujus radice cognitionem dedisse, ita & Malabarenses, si Euphorbium colligendi modus ostenderetur, Euphorbium possent colligere, quemadmodum Pharmacopæi Viennenses postmodum legitimi Hellebori radicibus usi sunt.

dat deselve met bladen als den Acanthus werd gesien: Dodonæus heeft een afbeeldsel en beschreyvingh van een plant gegeven, die Euphorbium uyt sich geeft, en die oock in het eerste gedeelte van deese hof werd beschreeven, welcken plant de Heere Aanteekenaars over het eerste deel oordeelen te zyn den oprechten Euphorbium der Ouden, om dat alle de Authouren, soo wel de Ouden als Jonge getuygen eenparighlyck, dat den Euphorbium in Africa groeid, en om dat deselve hedendaaghs, uyt Africa in Europa werd gevoert: dit zyn waarheeden, beken ick, sy groeit in Africa, en werd uyt Africa in Europa overgevoerd, maar de plant van Dodonæus beschreeven is geen Boom, noch het en waft niet tot de hooghte van een Boom, niet tegenstaande men alle vlyt aanwend; sy werd niet gesien met bladen als den Acanthus, waar uyt te besluyten is, dat het niet is het gewas dat der Ouden Euphorbium van sich geeft: Den Scadidacalli in de Hortus Malabaricus beschreeven, waft van selve op tot een Boom, en desselfs jonge tacken (dat is eer sy driekantigh zyn) kommen niet qualyck met een kleyn gedeelte van de bladen van de Acanthus vergelecken werden, voeght hier by, dat eenige stucken van den Scadidacalli uyt Barbareyen onder den Euphorbium aan myn Oom gesonden zyn, het geen een bewys voor den Scadidacalli buyten alle tegenspraak is; maar de saprycke gewassen, gedrooght zynde, krygen een geheel andere gedaante, daar en booven soo verscheelt bywylen den Euphorbium van Dodonæus in haar gedaante en getal van hoecken, dit beken ick oock, dat sy gedrooght zynde een andere gedaante krygen, maar de doorns, die haar hoecken wapenen, geeven genoeghsaam desselfs gedaante en getal van hoecken te kennen, ick beken oock dat den Euphorbium van Dodonæus bywylen in haar gedaante en getal van hoecken verscheelt, maar nochtans en werd sy nimmer drie ofte vierkantigh; maar het gewas in het eerste deel van deesen hof beschreeven, is aan deselve Heeren Aanteekenaars over 't selve deel met stukjes van de gomme daar aan vast sittende, over gevonden: wat volghet hier uyt? dat oock uyt dat gewas Euphorbium kan werden versamelt, maar daar en volgt nochtans niet uyt, dat het is 't gewas, dat den Euphorbium der Ouden van sich geeft, ik twyffel niet of oock uyt dit gewas, dat nu beschreeven is, soude oock Euphorbium kunnen versamelt werden: maar Africa is het vaderland van Euphorbium, en de manier van deese Gom te versamelen is aan de Malabaren onbekent, alwaar de Scadidacalli waft, en de Medicyn-meesters hebben desselfs witte sap alleen in het gebruyck, volgt daarom, om dat de Malabaren het versamelen van den Euphorbium onbekent is, om dat al de Euphorbium, die teegenwoordig de Medicyn-meesters gebruycken, Africa tot haar vaderland heeft, om dat de Oude getuygen dat het in Africa groeit, volghet daarom, segh ick, dat den Scadidacalli niet van sich geeft den Euphorbium der Ouden? geen sint, want het blyckt klaar dat warme landen, die seer verre van den anderen zyn gelegen, deselve gewassen voortbrengen, daarom zyn in Asia soo veel gewassen, die oock in America werden gevonden: soo seghet oock Clusius dat de wortelen van de oprechte helleborus niger by de Apothecars van Weenen onbekent waren, alhoewel sy geen seevenmylen buyten de stad wafren, en dat hy oock aan deselve daar van de eerste kennisse heeft gegeven, soo soude oock de Malabaren, indien haar de manier van den Euphorbium te versamelen geweest wierd, deselve kunnen versamelen, gelyk als naaderhand de Apothecars van Weenen gebruyckt hebben de wortelen van de oprechte helleborus.

TITHYMALUS CANARIENSIS FRUTESCENS LINARIA FOLIO.

Fig. 105.

BIBLIOTHEQUE
LYON
JANVIER 1872

C A P. CV.

TITHYMALUS CANARIENSIS FRU-
TESCENS LINARIÆ FOLIO.

ANno nonagesimo ultra millesimum sexcentisimo nono hanc Tithymali canariensem speciem novam Horto medico donavit Vir Nobilissimus Dominus Franciscus de Vroede in hac Republicâ Prætor & Senator, & Horti medici Cultor.

Parvas & paucas agit hic Tithymalus radices, e quibus caulis erigitur tres uncias altus & fuscus, qui in varios divaricatur ramulos, his adstant plurima longa, angusta & viridia folia.

Hactenus nec flores nec semina in Horto medico produxit, Tithymalum tamen esse succus lacteus ex quâcumque vulneratâ parte effluens satis superque indicat.

Cl: Plukenetius Phytographiæ Tabul: 319 hunc Tithymalum proponere videtur nomine Tithymali Dendroidis linariæ folis ex Insulâ Canariâ.

Perpetuâ viriditate viget hic Tithymalus, & eandem cum Scadida-calli, Elacalli, & Tiru-calli Parte primâ descriptis amant.

IN het jaar sestiën hondert negen en negentigh heeft den Edele Achtbaare Heer d'Heer Mr: Francois de Vroede Hooft-officier en Raad deeser Stad, en Commissaris van de Medicyn-hof, aan deselve deese nieuwe Canarische meedesoort van Tithymalus meede gedeelt en vereerd.

Deese Tithymalus heeft wynigh en kleyne wortelen, waar nyt een steel voortkomt, die drie duymen hoogh en bruyn is, en die verdeelt werd in verscheydene tacken, waar aan dat lange smalle en groene bladen staan.

Tot noch toe heeft het geen bloemen noch zaaden voortgebracht, dat het echter een Tithymalus is geeft genoegsaam desselfs melckachtigh zap, dat overal, waar dat het gequest word, nytvloeyd, te kennen.

Den vermaarde Heer Plukenet sচেynt deese Tithymalus op de 319 plaat van syn Phytographia voortstellen met de naam van Tithymalus Dendroides linariæ foliis ex Insulâ Canariâ.

Deese twee Tithymalus zyn altyd groen, en beminnen deselve cultuur als den Scadidacalli, Elacalli, en Tirucalli, die in het eerste deel beschreeven zyn.

TRIFOLIUM AFRICANUM FRUTICANS FLORE PURPURASCENTE.

Fig. 106.

BIBLIOTHEQUE
MUSEUM
NATURALIS
L. MUSEUM

C A P. CVI.

TRIFOLIUM AFRICANUM FRUTICANS FLORE PURPURASCENTE.

DE plantis trifoliatis flore gaudentibus papilionaceo actum est capite LXXXII earumque demonstrata est differentia, & genus illud, quod Botanicis *Trifolium* dicitur, post singulos flores capsulam seu siliculam gerit in ipso calyce reconditam, unicum duntaxat continentem semen. Hæ tres plantæ cum hac notâ notentur, eas *Trifolia* Vocavi.

Hæc planta e semine *Lagopogi frutescentis* nomine misso enata est anno 1697 & eodem anno flores & semina produxit matuta.

Radice[m] habet fibrosam, caule[m] nunc unicum nunc geminum. bipedale[m], lignosum, rotundum & fuscum, qui in varios divaricatur ramulos ejusdem cum caule coloris, his folia adstant in eodem pediculo terna, oblonga, nonnihil hirsuta, ramulorum summitates ornant in perianthio quinquifido flores papilionacei purpurascens, & in capitulum congesti, quibus evanidis silicula apparet unicum duntaxat semen reniforme continens.

IN het LXXXII hoofddeel is van de gewassen behandelt, die drie bladen hebben, en een capelswyse bloem voortbrengen, en desselfs onderscheyd is aldaar aangeweesen, en dat geslacht, dat van de Kruid-kenders *Trifolium* genaamt werd, brenghet naa ider bloem een zaad-huysken ofte haauwken, dat in de bloem-kelk geheel verborgen is, en een enckel zaad, in sich besluyt. Dewyl deese drie gewassen dit kenteeken hebben, soo heb ick deselve de naam van *Trifolium* gegeven.

Dit gewas is in het jaar 1697 nyt zaaden voortgekoomen, die met de naam van *Lagopus frutescens* gesonden zyn, en heeft het selve jaar bloemen en rype zaaden voortgebracht.

Het heeft een veselwortel, heeft een ofte twee steelen, die twee voeten hoogh, houtachtigh, rond en bruyn zyn, sy werden in verscheyde tacken verspryt, die van de selve verwe zyn, waar aan dat bladen drie aan drie op een steelke staan, die langhachtigh en eenighsints ruygh zyn, de toppen der tacken werden verciert door capelswyse bloemen, die purper, en als een hoofdeke te saamen gevoeght zyn, en in een bloem-kelck staan, die in vyve verdeelt is, naa dat de bloemen vergaan zyn volghet een haauwke, dat een eenigh zaad van gedaante als een nier in sich besluyt.

Floret mensibus junio & julio , & septembri semina perficit.

Het geeft bloemen in de maanden juny en july , en geeft rype zaaden in september.

TRIFOLIUM AFRICANUM FRUTICANS FOLIO AUGUSTIORE FLORE RUBICANTE.

Fig. 107.

BIBLIOTHEQUE
LYON

C A P. CVII.

TRIFOLIUM AFRICANUM FRUTICANS FOLIO ANGUSTIORE FLORE RUBICANTE.

Anthyllis capensis. Lam. Cistus capensis. L.

E seminibus *Fruticis* duntaxat nomine ex Africâ missis hoc *Trifolium fruticans* enatum est anno 1698.

Radix lignosa & tenuis, caulis pedalis, rotundus, & in varios divaricatus ramulos, qui juniores lanuginosi, adultiores cum caule fusci evadunt, his folia terna in eodem pediculo adstant angusta & viridia.

Circa ramulorum summitate e foliorum alis flosculi oriuntur, parvis sustenti pediculis, papilionacei, rubentes, quorum perianthium in quinque stellatas cuspides terminatur, florem sequitur filicula in eodem perianthio occlusa, semen unicum reniforme & fuscum continens.

Perpetuâ gaudet viriditate; floret julio & augusto, femina septembri perficit.

Deese *Trifolium fruticans* is in het jaar 1698 voortgekoomen uyt zaaden, die alleen op de naam van *Frutex* waaren toegesonden.

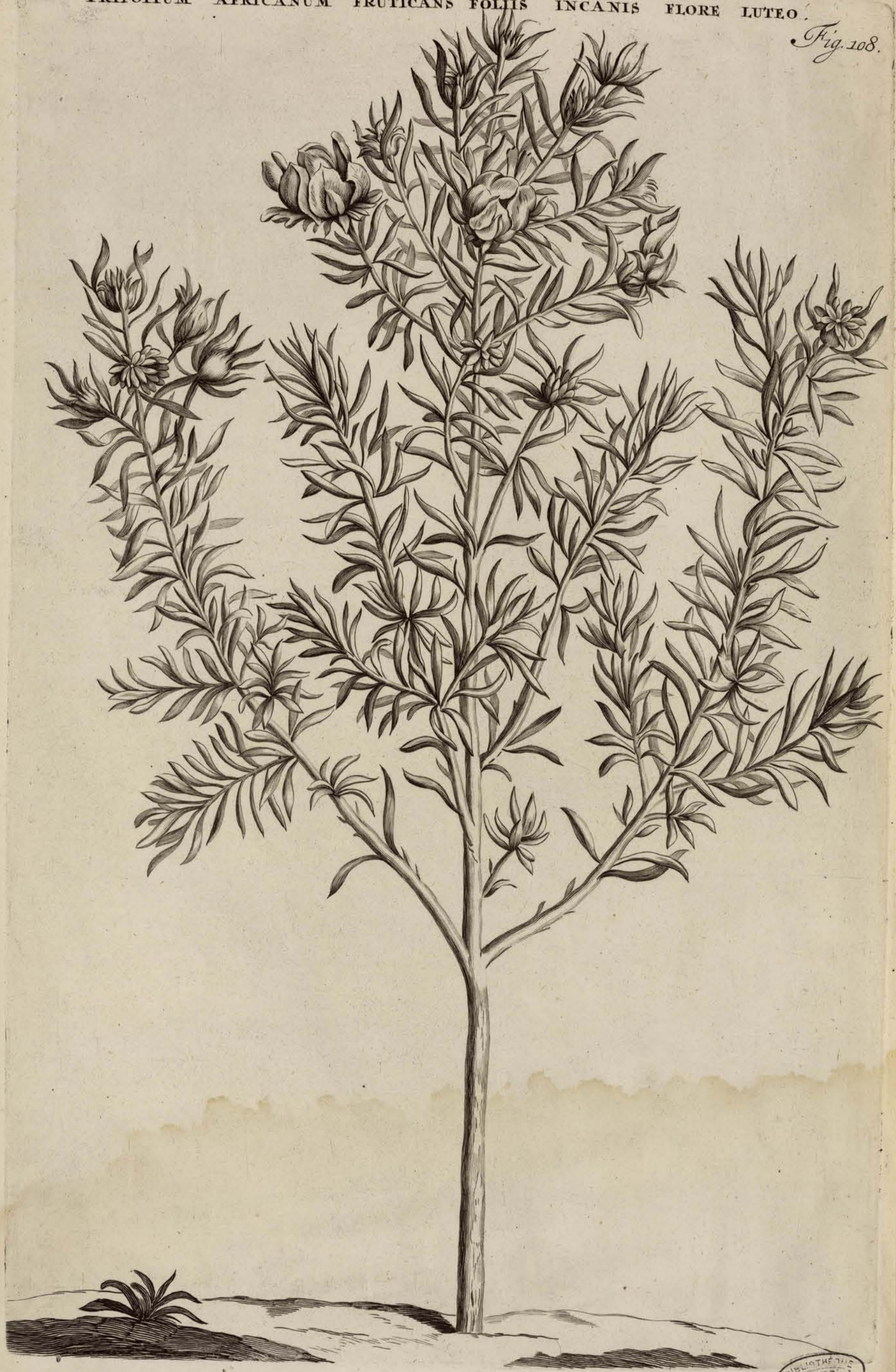
De wortel is houtachtigh en dun, de steel is een voet hoogh, rond en in verscheyde tacken verdeelt, die jongh zynde wolachtigh zyn, en onder zynde oock te gelyck met de steel bruyn werden, waar aan de bladen drie aan drie op een steelken staan, smal en groen zyn.

Omtrent de toppen der tacken koomen uyt de oxelen der bladen de bloemen te voorscheyn, sy werden door kleyne steelkens ondersteund, zyn Capelswyse en roodachtigh, der selve bloem-koocker eyndicht in vyf scharpe punten, naa de bloem volght een haauwke, dat in die selve bloem-koocker verborgen leght, en een enckelt nierswyse zaad in sich besluyt.

Dit heester is altyd groen; geeft bloemen in july en augustus, rype zaaden in september.

TRIFOLIUM AFRICANUM FRUTICANS FOLLIIS INCANIS FLORE LUTEO.

Fig. 108.

BIBLIOTHEQUE
LYON
UNIVERSITAIRE

SCD Lyon

C A P. CVIII.

TRIFOLIUM AFRICANUM FRUTICANS FOLIIS INCANIS FLORE LUTEO.

EX radicibus lignosis caulis erigitur bipedalis rotundus & fuscus, qui in varios & lanuginosos divaricatur ramulos, his folia adnascuntur in eodem pediculo ternis, angusta & incana.

Ramulorum summitates terminantur primo in capitula, crassa, foliosa & lanuginosa, quæ tandem in flores expanduntur papilionaceos & luteos, flores filicula sequitur semen unicum reniforme continens.

Singulis annis mensibus julio & augusto floret, semina tamen haftenus maturatione produxit nulla, eorum tamen formam & quantitatem ex transmissis notam addidi.

Semina ex Africâ mittuntur nomine *Genista Africana glomerato flore luteo*.

Locis saxosis Promontorii Bonæ Spei juxta montes ad tripedalem altitudinem excrescit hic, Frutex & floret octobri.

Uyt houtachtige wortelen komt een steel voort, die twee voeten hoog, rond en bruyn is, en in verscheyde wolachtige tacken verdeelt word, aan deese tacken wassen de bladen drie aan drie op een steelke, en zyn smal en grys.

De toppen der tacken eyndigen in hoofdekens, die dick, bladachtigh en wolachtigh zyn, welke hoofdekens naaderhand uytgebryd werden in Capelswyse en geele bloemen, naa de bloemen volghet een hawwke dat een enckeld nierswyse zaadke besluyt.

Jaarlycks geeft die heester bloemen in de maanden july en augustus, rype zaaden nochtans heeft sy nimmer voortgebracht, desselfs gedaante en getal heb ick hier bygevoeght, zynde deselve my uyt de overgesonden bekent geworden.

De zaaden werden uyt Africa gesonden met de naam van *Genista Africana glomerato flore luteo*.

Dit heester wast aan de Caap de Goede-hoop aan het gebergte op steenachtige plaatsen tot de hooghte van drie voeten, en geeft syn bloemen in october.

VALERIANELLA AFRICANA FOLIIS ANGUSTIS FLORE MACULA RUBICANTE NOTATA

Fig. 109.

C A P. CIX.

VALERIANELLA AFRICANA FOLIIS
ANGUSTIS FLORE MACULA RU-
BICANTE NOTATO.*Rebusstratia dentata.*

PLantæ, flore gaudentes vel campanulato quinquifido, vel fistuloso & instar ornamenti foliacei inciso, quos sequuntur diversæ figuræ fructus, quorum unus duo cornua; alter infundibulum superiore parte multifariam divisum; tertius corpus oblongo rotundum representat; intus continentes semen unicum, idque vel solidum, vel molle, rubrotundum vel oblongum, Valerianellæ nomine innotescunt; de quibus consulatur Clarissimi Tournefort utraque editio institutionum rei herbariæ pag: 109 & 132.

Plantas has novas jam describendas nulli generi, nisi huic uni aptius adjungi posse putavi, quum florem fistulosum instar ornamenti foliacei incisum sequatur fructus oblongus, semen unicum continens oblongum plenius describendum, etiamsi ramis bifidis seu dichotomis non gaudeant.

Radices habet hæc planta multas fibrofas, ex quibus caules oriuntur plurimi, rotundi, lyrati, modo unum modo sesqui pedem longi, in summitate virides, inferius rubicantes, & nonnihil humi strati, quorum medius in ramulos dividitur.

Folia caulibus & ramulis adstant angusta viridia, quorum quædam instar foliorum coronopi fere sunt incisa, quædam (præsertim juniora & superiora) absque ulla incisione nascuntur, nunc solitaria, nunc plura simul juncta nullo sustentantur pediculo.

Caules & ramuli terminantur in spicam

Die planten, dewelcke of een kelckachtige bloem hebben, die in vyven gesnede is, ofte een buysachtige en gesnede als lofwerck, naa welcke bloem een vrucht volghet van verscheyde gedaante, waar van den een twee hoorns; den andere een trechter, welkers bovenste in veel sneden is verdeelt; den derde een langwerpich rond lichaam verbeelt; in sich besluytende een zaad, t'welcke of sacht of hard is, rond of langhachtigh; deesen zyn bekend met de naam van Valerianella; den leeser sie hier van den Vermaarden Heer Tournefort in beyde syne editien van institutiones rei herbariæ pag: 109 en pag: 132.

Deese plant, dewelcke beschryve sal, kan myns bedunckens by geen geslacht beeter, als by dit gevoeght worden, dewyl sy heeft een pypachtige bloem, gesneden als lofwerk, waar naa een langhachtige vrucht volghet, in sich besluytende een langhachtigh zaad, het welcke breeder sal beschreven werden, alhoewel der selven tacken niet altyd twee tegen over den anderen hebben.

Deese plant heeft veel veselwortelen, nyt welcken veel ronde, geveurde, een voet ofte anderhalf hoogh, en roodachtige steelen voortkoomen, dewelcken aan haar top groen zyn, eenighsints langhs de aarde kruypen, en wiens middelstein zyde-tacken sich verdeelt.

De bladen, die aan de steelen en zyde-tacken staan, zyn smal en groen, waar van eenige gesneden zyn bykans als de bladen van den Coronopus, eenigen (voornaamelyck de jongen en bovensten bladen) zyn sonder eenige insnydinge, welcken sommwyle alleenigh, sommwyle veel te gelyck sonder een eenige voetjen groeijen.

De steelen en zyde-tacken eyndigen in een
Rrrrr lange

longam, cui plurimi adnascuntur flores fistulosi albicantes, qui in medio maculam habent rubicantem, & instar ornamenti foliacei in quatuor quinqueve segmenta inciduntur, qui intus stamina producunt quatuor apicibus luteis prædita præter ipsum stylum nutritivum futuro fructui insidentem.

Flores sequuntur fructus aut capsulæ feminales parvæ, longæ, fuscæ, quæ intus semen unicum continent (rarissime duo) fuscum, ab unâ parte planum cum lineâ secundum longitudinem albicante, ab alterâ elevatum, & ternis foveis notatum, quod semen præter capsulam feminalem duabus insuper membranis diaphanis investitur.

Mensibus julio augusto & septembri floret, semina septembri & octobri perficit.

Annua est hæc planta.

Datur & alia species in Horto medico, cujus flores nullâ maculâ notantur, & à me vocatur *Valerianella Africana foliis angustis, flore albo nonaculato*.

lange aare, aan welke veel pypachtige witte bloemen groeijen, dewelcke een roode vlack int midden hebben, en in vier ofte vyf sneden op de gedaante als lofwerk gesneden is; binnen uyt de bloem koomen vier bloem-draaden met geele hoofdekens versien, buyten en behalve den bloem-styl, die op den toekomende vrucht vast sit.

Naa de bloemen volgen klyne langhwerpighe en bruynse vrughten ofte zaadhuysen, dewelcken een (ofte selden twee) bruynse zaaden in sich besluuten, dewelcke aan een zyde plat zyn, en een witte streep over de langhte hebben, aan de andere zyde verheven zyn, en drie veuren hebben, welck zaad noch buyten en behalve haar zaad-huys door twee doorscheynende vliessen bekleet werd.

Dit kruyd bloeyt in de maanden julius, augustus en september, en geeft rype zaaden in september en october.

Het is een jaarlycks gewas.

Valerianella Africana foliis angustis, flore albo & non maculato werd desselfs tweede soort van my genaamt, die in de Medicyn-hof wast, en wiens bloemen geen roode vlacken hebben.

C A P. CX.

VALERIANELLA AFRICANA FRUTICANS FOLIIS LONGIS ET AN-
GUSTISSIMIS.

EX radice multiplici & fuscâ caulis erigitur pedalis rotundus & fuscus, qui in aliquot dividitur ramulos cum caule concolores.

Ramulis undique folia adnascuntur longa, angustissima & viridia, instar foliorum Comæ aureæ Parkinsoni, quæ nullo sustentantur pediculo.

Ramulorum summitates ornantur floribus spicatum positis albis, monopetalis, fistulosis, & in quinque partes inæquales divisas, adeo ut non inepte galeam representent bifidam, labium simplex, & alas duas, flores semen sequitur unicum in ipso perianthio reconditum, oblongum, non papposum.

Floret julio & augusto, & octobri nonnunquam semina perficiuntur.

Sapor foliorum amaricans cum paucâ adstrictione, sed odor nullus.

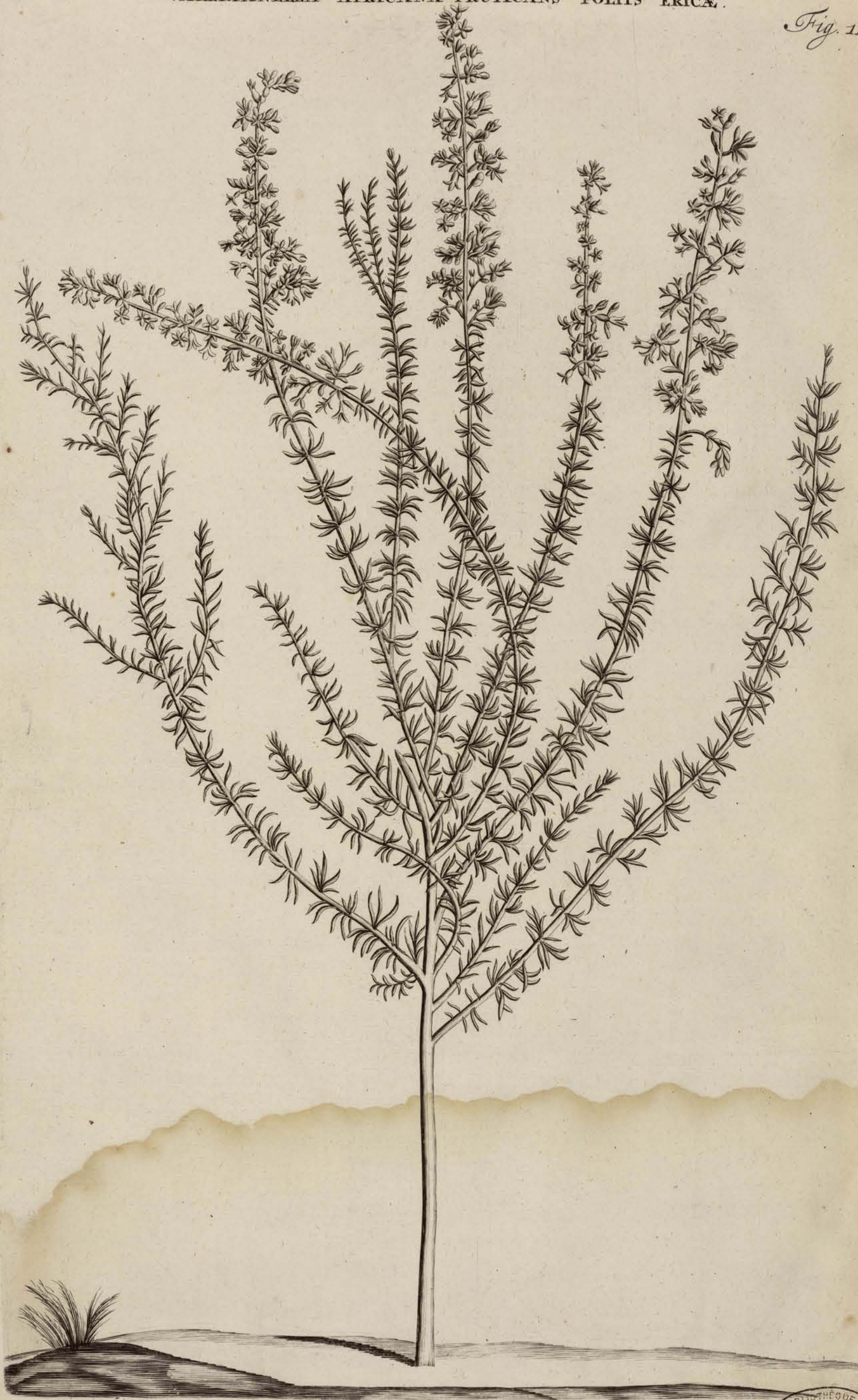
Uit een veelvoudige en bruynen wortel werd een stam voortgebracht, die een voet hoog, rond, bruyn, in eenige tacken verdeelt, en van deselve verwe als de stam is.

Aan de tacken wassen lange, seer smalle en groenen bladen, gelyck als de bladen van de Coma aurea Parkinsoni, deese bladen werden door steelkens ondersteund.

De toppen der tacken werden verciert door bloemen, die als een aar aan de toppen der tacken geschickt staan, sy zyn wit eenbladigh, buysachtigh en in vyf ongelycke deelen verdeelt, soo dat sy niet qualyck een helm, die in twee gesplete is, een ongekloofde lip, en twee vleugelen verbeelden; naa de bloem volghet een enckel zaad, dat in de bloem-koocker verborgen, langhachtich, en sonder pluyske is.

Het draaght bloemen in july en augustus, en geeft rype zaaden bywylen in october.

De smaack der bladen is bitter en een weynigh te saamen treckende, maar de reuck is geen.

C A P. CXI.

VALERIANELLA AFRICANA FRUTICANS FOLIIS ERICÆ.

R Adicem habet ligneam, fuscam & tenuem, e quâ caulis exurgit spithameus, rotundus & fuscus, qui in multos, rotundos & virides dividitur ramulos.

Ramuli multis viridibus & angustis undique ambiuntur foliolis, pluribus ex eadem sede ortis.

In ramulorum summitatibus flores videntur, ut in præcedente, albi, monopetali, fistulosi, & in quinque inæquales partes divisi; semina etiam, quæ flores sequuntur, sunt eadem, sed minora.

Certum florendi tempus servat nullum, cum omni anni tempore floreat, semina tamen non semper perficit.

Saporem aut odorem folia exhibent nullum.

D It heester heeft een houtachtige, bruynne en dunne wortel, waar uyt een steelken opschiet tot de hooghte van een span, dat rond, en bruyn is, en in verscheyde ronde en groene tacken verdeelt werd.

De tacken werden omset met veel groene en seer smaalle bladekens, koomen veel te gelyck op een en de deselve plaats uyt de tacken voort.

Op de toppen der tacken werden de bloemen gesien, die als in de voorgaande wit, eenbladigh, buysachtigh, en in vyf on-gelycke deelen verdeelt zyn, de zaaden, die de bloemen volgen, zyn aan deselve oock gelyck, maar kleynder.

Het en hout geen vaste tyd, op welke het bloemen geeft, dewyl het op alle tyden des jaars syn bloemen geeft, rype zaaden nochtans geeft het selden.

De bladen geeven reuck noch smaack van sich.

VERBENA AMERICANA VERONICA FOLIIS, FLORE COCCINEO SPICATO

Fig. 112

BIBLIOTHEQUE
MUSEUM
NATURALIS
L. 112

SCD Lyon

C A P. CXII.

VERBENA AMERICANA VERONICÆ
 FOLIIS, FLORE COCCINEO
 SPICATO BREYNI.

Pantam hanc amœnam & frutescentem una cum *Canellâ sylvestri*, (quæ *Katou-karua* a Malabarensibus nuncupatur, & cujus folia verum *Malabathrum* seu *Folium indum officinarum*) *Palmâ Japonicâ pruniferâ Hermanni*, (quam *Todda-Panna* Malabârenses, vocant) aliis que plantis rarioribus & exoticis anno 1698 Horto donavit Vir Nobilissimus Dnus Daniel des Marets *Ædificiorum Hortorumque Regalium*, quæ in fœderatis Provinciis invictissima magnæ Britaniæ Majestas possidet, Curator.

Radice[m] habet ligneam fuscam, albicantibus fibris præditam.

Caulem habet rotundum, primo viridem, dein fuscum, quem undique exoriant nullo habito ordine folia ex parvo pediculo tres uncias longa, sesqui lata, serrata, & mucronata, quæ in medio nervum cum aliis minoribus ex eodem ortis & versus latera excurrentibus possident crassum.

Ipsius caulis summitatem flores exoriant spicatum positi, tubulosi, coccinei, quinquefidi, instar congenerum; flores ex perianthio exeunt longiori & angusto.

Floret augusto.

Spicam florentem unicam ex ipsius caulis summitate exeuntem, absque lateralibus aut spicis aut ramulis æri incisam exhibere tantum potui, cum ipsa docuerit experientia, quod nisi ex avulsis ramulis & majore telluri commissis spica cum flo-

Int jaar 1698 heeft aan de Medicynhof den Edelen Heer Daniel des Marets Intendant van alle gebouwen en hoven die syn Konincklycke Majesteyt van Groot Britanien in de vereenigden nederlanden besit, te gelyk met den Wilde Caneel Boom (dewelcke *Katou-karua*, van de Malabaren werd genoemt, en wiens bladen t' Malabathrum oft folium indium, in de Apotheken gebruykelyk, zyn) *Palma japonica prunifera Hermanni* (dewelcke de Malabaren *Todda-Panna* noemen) en andere seldsaame en uytlandsche gewassen, dit schoon heester gewas meede gedeelt.

Het heeft een houte bruynachtige wortel met witte hairwortelen.

Het heeft een ronde steel, eerst groen, daar naa bruynachtigh, dewelke overal verciert word met bladen, staanden op klyne voetjens, drie duym langh, en anderhalf breed, geschaard, en spitstoelopende, dewelcke int midden hebben een dicke senuw, waar uyt klynen naa de zyden der bladeren uytloopenden, sich ver-
toonen.

De top van de steel verciere[n] bloemen, gerangeert als koren ayren, buysachtigh, carmosyn rood, en in vyven gesneden, gelyck desselfs meedesoorten; de bloemen komen uyt een lange en nauwe bloem-kelck voort.

Het draaght bloemen in de maand augustus.

Ick heb alleen konnen ver-
toonen een afbeeldsel van een eenige bloem dragende ayre, voorkoomende uyt de top van de steel, sonder eenigen zyd-tacken ofte ayren, dewyl de ondervindingh geleert heeft, dat geen ayre met haare bloemen uyt de toppen

VVVVV

van

ribus e ramulorum summitatibus produca-
tur nulla.

Sapor foliorum adstringens cum ama-
ritie conjunctus herbam esse vulnerariam,
ut congeneres, indicat.

Nascitur in septentrionalis Americae in-
sulâ Arubâ dicta, a quâ ipsi nomen *Ver-
bena Orubica Teucii folio*; *Primula Ve-
ris flore*, *filiquis*, & *seminibus longissi-
mis*. Cl: Hermannus in prodromo para-
disi batavi exhibuit.

van de tacken te voorschyn koomen, ten
suyt afgescheurde, en in de maand mey in
de aarde gestooken tacken.

Dat dit een wond-kruyd is, gelyk des-
sels meedesoorten, geeft haar saamen trek-
kende en bittere smaack te kennen.

Het groeyt op het yland Aruba int noor-
der gedeelte van America; waar naa het
de Heer Hermans in syn voorlooper van
de Paradisus Batavus de naam gegeven
heeft van *Verbena Orubica Teucii folio*,
Primula Veris flore, *filiquis*, & *semini-
bus longissimis*.

F I N I S.

INDEX PLANTARUM

Quæ in hac descriptione continentur.

A.

A	Brotanoides.	90
	Aculeosa mauritanica, ericæ foliis hirsutis rigidis, infesto mucrone pungentibus, flore amplo tetrapetalo, colore lurido, unguiculis magnis atropurpureis.	77
	Ahilo porro salvages Canariensium	101
	Alaternoides africana ericæ foliis, floribus albicantibus & muscosis.	1
	Alaternoides afric: telephii legitimi Imperati foliis.	3
	Aloe africana arborescens montana non spinosa, folio longissimo plicatili, flore rubro.	5
	Aloe africana arborescens floribus albicantibus & fragrantissimis.	7
	Aloe africana caulescens foliis spinosis, maculis ab utrâque parte albicantibus notatis.	9
	Aloe afric: brevissimo crassissimoque folio, flore subviridi	11
	Aloe afric: folio glabro & rigidissimo, flore subviridi.	13
	Aloe afric: flore rubro, folio maculis ab utrâque parte albicantibus notato.	15
	Aloe afric: folio triangulâri, & verrucis ab utrâque parte albicantibus notato.	17
	Aloe afric: folio in summitate triangulâri margaritifera, flore subviridi.	19
	Aloe Afric: margaritifera minor.	21
	Aloe afric: foliis glaucis, margine & dorso parte superiore spinosis.	23
	Aloe afric: foliis glaucis margine & dorso integro spinosis.	25
	Aloe afric: caulescens, foliis glaucis caulem amplectentibus.	27
	Aloe afric: folio triangulo longissimo & angustissimo, floribus luteis foetidis.	29
	Aloe Americana ex verâ cruce, foliis latioribus & glaucis.	31
	Aloe americ: ex verâ cruce foliis angustioribus, minus glaucis.	33
	Aloe americ: viridi rigidissimo & foetido folio Piet dicta Indigenis.	35

	Aloe Americana tuberosa minor spinosa.	37
	Aloe Guineensis radice geniculatâ foliis è viridi & atro undulatim variegatis.	39
	Aloe Zeylanica pumila foliis variegatis.	41
	Anemone affinis Hermanni.	43
	Anemonospermos afric: foliis cardui benedicti, florum radiis intus sulphureis.	43
	Anemonospermos afric: foliis cardui benedicti, florum radiis intus albicantibus.	45
	Androsæmum magnum canariensè ramosum, copiosis floribus, fruticosum.	136
	Anonymos, Guineensis aloes foliis geminatis è viridi & atro undulatim variegatis, floribus rubicundis Apocyni floribus Lili convallium Dodarti similibus Kiggelarii.	40
	Apocynum afric: erectum, villosò fructu, falcis folio lato, glabro.	49
	Apocynum americanum frutescens longissimo folio, flore albo odorato.	47
	Arbor crepitans Hernand:	132
	Arbor ignea Hernand:	48
	Argyrodendros afric: foliis sericis & argenteis.	51
	Artemisia afric: frutescens.	117
	Arvida salva Canariensium.	197
	Aster afric: frutesc: foliis angustis & plerumque conjunctis.	53
	Aster afric: frutesc: splendentibus parvis & reflexis foliis.	55
	Aster afric: frutesc: lavendulæ folio, flore purpureo.	57
	Aster afric: annuus senecionis foliis	59
	Aster afric: frutesc: foliis senecionis crassifloribus.	61
	Aster annuus flore luteo.	145
	Asteroplatycarpus africana frutescens Crithmi marini foliis.	63

B.

B	Arba jovis africana.	167
	Baruce fructus.	131
	Bellis africana florum pediculis pene aphyllis, foliis incisis.	65
	Xxxxx	Bel-

I N D E X.

Bellis afric: florum pediculis foliosis, foliis angustis & integris. 67

Cyrsium frutescens. 147

D.

C.

C Alendula. 66
Campanula afric: annua hirsuta, latis ferratisque foliis, flore magno violaceo. 69

Campanula afric: annua glabra, ferrato folio, flore pallido. 71

Campanula afric: hirsuta parvo angustoque folio, flore pallide Violaceo. 73

Campanula afric: annua angustifolia, flore purpurascente major & minor. 75

Campanula afric: frutescens aculeosa, flore violaceo. 77

Camphorata africana umbellata frutescens. 79

Cedronella canariensis viscosa, foliis plerumque ex eodem pediculo ternis. 81

Centaurium. 143

Cheiranthos afric: flore luteo. 83

Chrysanthemoides osteospermon africanum odoratum spinosum & viscosum. 85

Colutea afric: annua foliis parvis mucronatis, vesiculis compressis. 87

Eadem foliis cordatis & vesiculis minus compressis. 87

Coma aurea afric: fruticans foliis linariæ angustis major. 89

Eadem foliis angustioribus & minor. 89

Coma aurea afric: frutic: linariæ foliis glaucis & lanuginosis. 91

Coma aurea afric: frutic: omnium maxima, foliis tomentosis & incanis. 93

Coma aurea afric: frutic: ericæ foliis. 95

Coma aurea afric: frutic: fol: glaucis & in extremitate trifidis. 97

Coma aurea afric: frutic: foliis Crithmi marini. 99

Convolvulus canariensis sempervirens, foliis mollibus & incanis, floribus ex albo purpurascens. 101

Conyza æthiopica flore bullato aureo, pinastri brevioribus foliis, late viridibus. 90

Conyza afric: graveolens, capitulis argenteis. 112

Cytisus canariensis sempervirens & incanus. 103

D Ictamus flore rubro. 179

Digitalis acanthoides canariensis frutescens flore aureo. 105

E.

E Chium africanum frutescens foliis pilosis. 107

Elaratnetul Zeylonensium. 170

Elichryson africanum foliis & flore abortani viridis Bobarti. 90

Elichrysum afric: frutescens angustis & longioribus foliis, incanis. 109

Elichrysum africanum latifolium fætidium capitulo aureo, & argenteo 111

Elichrysum africanum frutescens foliis Crithmi marini. 113

F.

F Erula africana galbanifera frutescens myrrhidis foliis. 115

Frutex flore luteo. 94

Frutex argenteo folio flore luteo. 97

Frutex africanus aromaticus flore spicato exiguo. 117

Frutex africanus ericæ folio glutinosus, flore spicato albo Dni Pancras. 119

G.

G Eranium afric: foliis plerumque auritis, floribus ex rubro purpurascens. 121

Geranium afric: noctu olens tuberosum vitis foliis hirsutis. 123

Geranium afric: myrrhidis folio, flore albicante, radice rapacæ. 125

Gingamboia. 152

H.

H Æmanthus africanus Hermannii. 127

Heliotropium canariense arborescens scorodoniæ folio. 129

Herba campanulato flore. 77

Hermania frutescens, foliis oblongis, fer-

I N D E X.

ferratis Tournefortii. 157
 Hura americana abutili jndici folio. 131
 Hyacinthus africanus tuberosus, flore cæruleo umbellato. 133
 Hypericum frutescens canariense multiflorum. 135

I.

Jacobæa africana frutescens foliis absinthii umbelliferii incanis. 137
 Jacobæa afric: frutescens coronopi folio. 139
 Jacobæa afric: frutesc: lavendulæ folio. 141
 Jacobæa afric: frutesc: folio longo & glauco. 143
 Jacobæa afric: hederæ terrestris folio repens. 145
 Jacobæa afric: frutesc: crassis & succulentis foliis. 147
 Jacobæa afric: frutesc: foliis rigidis & hirsutis. 149
 Iris uvaria Promontorii Bonæ Spei, Bodei a stapel. 30

K.

Ketmia americana annua flore albo, fructu non sulcato longissimo. 151
 Ketmia americana annua urens, flore luteo, fructu pyramidali sulcato. 153
 Ketmia africana vesicaria fruticans & erecta, alni foliis latioribus & majoribus, flore spirali sulphureo. 155
 Ketmia africana frutescens foliis mollibus & incanis, flore spirali sulphureo. 157.

L.

Lathyrus distoplatyphyllus, hirsutus, mollis, magno & peramæno flore odoro Cupani. 159
 Laurus africana querci folio minor & major. 161
 Leucadendros africana, arbor tota argentea, sericea, foliis integris Pluckenetii. 51
 Liliium. 127
 Lotus africana annua hirsuta floribus luteis. 163
 Lotus angustifolia flore luteo purpurascente insulæ sancti Jacobi. 165

Lotus africana frutescens flore spicato rubicundo. 167
 Lychinis indica spicata ocymastri foliis, fructibus lappaceis oblongis radice urente Hermanni. 169
 Lycopsis. 107

M.

MAlva africana frutescens flore rubro. 171
 Matera canariensium. 106
 Melissa forte canarina triphylla odorem camphoræ spirans penetrantissimum Pluckenetii. 82
 Mentha canariensis frutescens, foliis subtus lanugine candidissimâ, villosis floribus glomeratis, è sinu foliorum longioribus pediculis infidentibus. 129
 Moldavica americana trifolia Tournefortii. 81

N.

Narcissus. 127
 Narcissus americanus flore multiplici albo hexagono, odorato. 173
 Nerium americanum Lactescens longissimo folio flore albo odorato Kiggelarii. 48

O.

Ornithogalum africanum plantaginis rosæ folio, radice tuberosa. 175

P.

Portulaca africana sempervirens flore rubicundo. 177
 Pseudodictamus africanus foliis subrotundis subtus incanis. 179

Q.

Quauthlatlatzin, seu arbor crepitans Hernand. 132
 Quauthlepatli, seu arbor ignea Hernand: 48

R.

Ricinus flore viridi. 2

Xxxxx 2

Sal-

I N D E X.

S.

S alvia africana frutescens scorodoniae foliis, flore violaceo:	181
Salvia africana fruticans folio subrotundo, glauco, flore magno aureo.	183
Salvia sylvestris amplissimis verbasci foliis, graveolens, flore albo parvo, canariensis Pluckenetii.	197
Scabiosa africana frutescens foliis rigidis splendentibus & ferratis, flore albicante.	185
Scilla africana flore viridi parvo, bulbo amplissimo Hermannii.	187
Sedum canarinum foliis omnium maximis.	189
Senecio perennis ericæ folio.	95
Sideritis canariensis prima.	82
Sideritis canariensis altera.	129
Solanum lignosum africanum sempervirens Laurinis foliis.	191
Spartium africanum frutescens ericæ folio.	193
Spartium africanum frutescens rusci folio caulem amplectente.	195
Stachys canariensis frutescens verbasci foliis Tournefortii.	197

T.

Tanacetum afric: fruticans multiflorum foliis tanaceti vulgaris de cu-

plo minoribus.	199
Tanacetum afric: arborefcens foliis laven- dulæ multifido folio.	201
Tetragonocarpos africana radice magnâ, crassâ, & carnosâ.	203
Tetragonocarpos africana fruticans foliis longis & angustis.	205
Tithymalus aizoides fruticosus canarien- sis aphyllus quadrangularis & quinque- angularis, spinis geminis aduncis atro- nitentibus armatus.	207
Tithymalus canariensis frutescens linariæ folio.	209
Trifolium afric: fruticans flore purpuraf- cente.	211
Trifolium afric: fruticans folio angustio- re, flore rubicante.	213
Trifolium afric: fruticans, foliis incanis flore luteo.	215

V.

V alerianella afric: foliis angustis flo- re macula nigricante notato.	217
Valerianella atric: fruticans foliis longis & angustissimis.	219
Valerianella afric: fruticans foliis Eri- cæ.	221

F I N I S.

E R R A T A.

*Pag. 5. Col. 2. lin. 3. Lege Brengen. p. 7. c. 1. l. 8. l. Altam. p. 13. c. 1. l. 5. l. triangularem p. 21. c. 2. l. 5. l. vereerd. p. 35. c. 2. l. 6. l. een hand breed hoogh
C. p. 39. co 1. l. 22. l. Spicam. l. 5. l. flavo. p. 41. c. 1. l. 18. dele in. p. 49. c. 1. l. 8. l. convenire. p. 59. l. ANNUUS. p. 63. c. 1. l. 11. l. inie-
rerem. p. 65. c. 1. l. 3. l. nostræ. l. 7. l. folis. p. 66. c. 1. l. 27. l. floret. p. 83. c. 1. l. 12. l. tanto. p. 87. l. ANNUA. c. 1. l. 9. dele alata & lege con-
jugata. c. 2. l. 11. dele alata, dat is gevleugelde, & lege conjugata, dat is te samen gevoeghde. p. 109. c. 2. l. 11. l. ende meeste meede soorten. p. 121. l. PUR-
PURASCENTIBUS. C. 1. l. 8. l. indigitatur, linea ultima l. medio. p. 131. l. ABUTILON FNDICUM. p. 132. C. 1. l. 16. l. dico.
p. 137. c. 2. l. 4. l. Medicyn. hof. p. 143. col. 1. l. 14. l. exanthesin. p. 159. c. 1. l. 5. l. Aphaca. p. 161. c. 1. l. 16. l. valde. p. 179. c. 1. l. 9. l. obducun-
tur. p. 181. c. 2. l. 2. l. jaaren. p. 183. c. 2. l. 8. dele groen & lege Bruyn. p. 185. c. 1. l. 18. l. sustinentes. p. 191. c. 1. l. 26. l. acinas. p. 203. c.
1. l. 19. l. quatuor. p. 207. c. 1. l. 2. l. divaricata. p. 208. c. 1. l. 30. l. quid inde? p. 213. c. 1. l. 10. l. summitatem. p. 216. linea ultima lege non ma-
culato. Cetera facile corrigit lector.*

N° 1851 de Debarre.

0067 2 v. 42¹⁶

